

Legnica — Fabryczna

Studium historyczno-urbanistyczne

Tom II – katalog zabytków cz. 2

Opracowanie tekstu
Emilia Dymarska
Grzegorz Grajewski
Bogna Oszczanowska
Iwona Rybka-Ceglecka

Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
Wrocław MMVIII

Ulica Emilii Plater	2
Ulica Przemysłowa.....	11
Ulica Rycerska	14
Ulica Senatorska.....	26
Ulica Marii Skłodowskiej Curie	70
Ulica Stefana Batorego	75
Ulica ks. Piotra Ściegiennego	86
Ulica Tarnopolska	108
Ulica Wazów	110
Ulica Wileńska	113
Ulica Św. Wojciecha	117
Ulica Żwirki i Wigury.....	145

Ulica Emilii Plater

Emilienstrasse ok. 1875 r., ul. Emilii Plater od 1946 r.

Ulica ta łącząca ul. Senatorską (*Wilhelmstrasse*) z ul. kard. B. Kominka (*Kaiserstrasse*) widnieje na mapie z 1877 r.; wydłużona w latach 90-tych XIX w. oraz na pocz. XX w. w kierunku północnym aż do torów kolejowych, przecinając ul. Przemysłową (*Königstrasse*). Ciąg zabudowy zajmuje jej pd. część, w której zabudowa mieszkaniowa znajduje się po wsch. stronie ulicy, natomiast zach. pierzeję wypełniają budynki przemysłowe (fabryczne). W pn. części ulicy zabudowa rozciąga się przy skrzyżowaniu z ul. kard. B. Kominka.

• ul. E. Plater 5 (fot. 264)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; historyzm z elementami neorenesansu i neobaroku. Mur., pierwotnie tynk., z resztkami detalu architektonicznego wyrobionego w tynku. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do litery L, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dwuspadowym dachem, o niewielkim kącie nachylenia połaci, krytym papą.

Elewacja zachodnia (fasada) 7-osiowa o symetrycznym układzie otworów. Cokół z odsadzką pokryte cegłą klinkierową, I kondygnacja obłożona do 2/3 wysokości cegłą klinkierową tworzącą płyciny, powyżej gładko tynkowana, wydzielona kapnikowym gzymsem kordonowym. Nad IV kondygnacją profilowany gzyms wieńczący, wyładowany faliście w 2 i 5 osi. Ponad gzymsem uproszczona attyka pełna. W 1 osi przyziemia prostokątny, szeroki otwór bramny. Otwory okienne prostokątne, z pozostałościami prostych na II kondygnacji i trójkątnych na III kondygnacji naczółków.

Detal architektoniczny: ceramiczny cokół i płyciny międzyokienne I kondygnacji; kapnikowy gzyms cokołowy i kordonowy I kondygnacji; profilowany gzyms wieńczący; proste i trójkątne naczółki okienne. Stolarka drzwiowa i okienna współczesna.

Elewacja tylna (wschodnia) bez dekoracji; z V-kondygnacyjną osią klatki schodowej.

Elewacja boczna (południowa) ceramiczna, bez otworów okiennych i drzwiowych.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przelotową. Wnętrze pozbawione wystroju.

Stan zachowania:

— dostateczny. Wymieniona stolarka okienna; brak tynków zewnętrznych w fasadzie oraz ubytki w elewacji tylnej; zniszczony detal architektoniczny. Wnętrza bez wystroju.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- historyczne granice parceli.

Należy odtworzyć detal architektoniczny; wymienić stolarkę na zachowującą historyczne podziały.

• ul. E. Plater 7 (fot. 265)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., prawdopodobnie na miejscu wcześniejszej, widocznej na planie z 1877 r.; postsecesja łączona z neoklasycyzmem

Mur., pierwotnie tynk., z resztkami ceramicznego i wyrobionego w tynku detalu architektonicznego. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dwuspadowym dachem, o niewielkim kącie nachylenia połaci, krytym papą.

Elewacja zachodnia (fasada) 7-osiowa, niesymetryczna; otwory okienne zgrupowane po dwa oprócz pojedynczej osi 5. Cokół i I kondygnacja do 2/3 wysokości obłożone cegłą klinkierową, zakończoną pasem pseudofryzu z ukośnie ułożonych cegieł; nad I kondygnacją gzyms kordonowy z ornamentem kostkowym. Nad IV kondygnacją profilowany gzyms wieńczący. W 5 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, ujęty w górnej części tynkową opaską o sfazowanych narożach. Otwory okienne w piwnicach zamknięte lukiem odcinkowym, powyżej prostokątne; w I kondygnacji w opaskach jak otwór wejściowy, w II kondygnacji w resztkach uszakowych opasek, z płycinami pod- i nadokiennymi oraz z wyładowanym naczółkiem odcinkowym; płyciny podokienne o zgeometryzowanej dekoracji, nadokienne ze stiukową dekoracją w formie wazonu z esownicowymi wiciami roślinnymi.

Detal architektoniczny: ceramiczna okładzina cokołu i części I kondygnacji; ceramiczny fryz; gzyms kordonowy z ornamentem kostkowym nad I kondygnacją; gzyms wieńczący; proste naczółki okienne; płyciny pod- i nadokienne. Pozostałości stolarki okiennej, dwuskrzydłowej, ze stałym, profilowanym ślemieniem i kanelowanym słupkiem.

Elewacja tylna (wschodnia) bez dekoracji; z V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze środkowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi w trakcie przednim; schody ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą. Wnętrze pozbawione wystroju.

Stan zachowania:

— dostateczny. Wymieniona stolarka drzwiowa i w części okienna; brak tynków zewnętrznych w fasadzie oraz ubytki w elewacji tylnej; zniszczony detal architektoniczny. Wnętrze bez wystroju.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- historyczne granice parceli.

Należy odtworzyć detal architektoniczny; wymienić stolarkę na zachowującą historyczne podziały.

ul. E. Plater 9 (fot. 266)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; bez wyróżniających cech stylowych, z nielicznymi elementami neorenesansu w fasadzie. Dyspozycja i rozplanowanie fasady analogiczne z kamienicą nr 7.

Mur., pierwotnie tynkowana. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dwuspadowym dachem, o niewielkim kącie nachylenia połaci, krytym papą.

Elewacja zachodnia (fasada) 7-osiowa, niesymetryczna; otwory okienne zgrupowane po dwa oprócz pojedynczej osi 5. Cokół i I kondygnacja do 2/3 wysokości obłożone cegłą klinkierową, zakończoną pasem ceramicznego pseudofryzu; nad I kondygnacją gzyms kordonowy. Nad IV kondygnacją profilowany gzyms wieńczący. W 5 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, ujęty w górnej części tynkową opaską o sfazowanych narożach. Otwory okienne w piwnicach zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne; w I kondygnacji w opaskach jak otwór wejściowy, pomiędzy otworami gładko tynkowane płyciny. Na pozostałych kondygnacjach brak detalu architektonicznego.

Detal architektoniczny: ceramiczna okładzina cokołu i części I kondygnacji; ceramiczny fryz; gzyms kordonowy nad I kondygnacją; gzyms wieńczący; płyciny międzyokienne I kondygnacji. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o przeszklonych górnych kwaterach, profilowanym ślimieniu i słupku, z wydzielonym nadświetłem. Pozostałości stolarki okiennej, dwuskrzydłowej, ze stałym, profilowanym ślimieniem i kanelowanym słupkiem.

Elewacja tylna (wschodnia) bez dekoracji; z V-kondygnacyjnym ryzalitem pozornym klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze środkowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi w trakcie przednim; schody ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą. Wnętrze pozbawione wystroju.

Stan zachowania:

— dostateczny. Brak tynków zewnętrznych i detalu architektonicznego w fasadzie, ubytki tynków w elewacji tylnej. Wnętrze bez wystroju.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- historyczne granice parceli.

Należy odtworzyć detal architektoniczny; wymienić stolarkę na zachowującą historyczne podziały.

• ul. E. Plater 13 (fot. 267)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; postsecesja.

Mur., pierwotnie tynk., z resztkami ceramicznego i wyrobionego w tynku detalu architektonicznego. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z V-kondygnacyjnym pseudoryzalitem wieżowym w fasadzie oraz V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej w elewacji podwórzowej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.

Elewacja zachodnia (fasada) 6-osiowa, przyziemie 5-osiowe. Cokół i I kondygnacja do 2/3 wysokości obłożone cegłą klinkierową, zakończoną pasem pseudofryzu z ukośnie ułożonych cegieł. Nad I kondygnacją gzyms kordonowy, ponad którym szeroki pas fryzu z płycinami podokiennymi II kondygnacji, wydzielony gzymsem parapetowym; nad IV kondygnacją profilowany gzyms wieńczący poprzedzony szerokim pasem fryzu z geometryczną dekoracją płycinową. W 5 osi przyziemia szeroki otwór bramy przejazdowej, ujęty w górnej części tynkową opaską o sfazowanych narożach. Otwory okienne w piwnicach zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne; w I kondygnacji w opaskach jak otwór wejściowy; w II

kondygnacji z pozostałościami pierwotnych, klincowych nadproży wyrobionych w tynku; między otworami II i III oraz III i IV kondygnacji prostokątne płyciny o wyoblonych krótszych bokach lub zamknięte łukiem odcinkowym, pokryte tynkiem fakturowym; otwory IV kondygnacji z uproszczonymi, wyprofilowanymi w kształcie łuku kotarowego nadprożami. Pseudoryzalit wieżowy zwieńczony szczytem o kształcie nadwieszzonego łuku pełnego.

Detal architektoniczny: ceramiczna okładzina cokołu i części I kondygnacji; ceramiczny fryz; gzyms kordonowy i wieńczący; pasy fryzów; płyciny pod- i nadokienne. Pozostałości stolarki okiennej, dwuskrzydłowej, ze stałym, profilowanym ślemieniem i kanelowanym słupkiem.

Elewacja wschodnia (podwórzowa) bez dekoracji; z V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej.

Elewacja południowa (boczna) bez otworów i detalu.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przejazdową; schody wyrównawcze poprowadzone prostopadle do osi sieni. Schody klatki ceramiczne, z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne; z drewnianą, tralkową balustradą i profilowaną poręczą zakończoną wolutą. Wnętrze pozbawione wystroju.

Stan zachowania:

— dostateczny. Wymieniona stolarka okienna; brak tynków zewnętrznych w fasadzie oraz ubytki w elewacji tylnej; zniszczony detal architektoniczny Wnętrza bez wystroju.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- klatka schodowa z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy odtworzyć detal architektoniczny; wymienić stolarkę na zachowującą historyczne podziały.

• ul. E. Plater 15 (fot. 268)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; secesja.

Mur., tynkowana tynkiem fakturowym, z ceramicznym i wyrobionym w tynku detałem architektonicznym. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z V-kondygnacyjnym pseudoryzalitem klatki schodowej w elewacji podwórzowej; dach dwuspadowy, kryty ceramicznie.

Elewacja zachodnia (fasada) 5-osiowa, symetryczna. Cokół i I kondygnacja do 1/3 wysokości obłożone cegłą klinkierową. Nad I kondygnacją pas pionowego, płytkiego pseudoboniowania; całość wieńczy poprzedzony pasem gładkiego fryzu, gzyms koronujący, przełamany w szczycie osi środkowej. W 3 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy z nadświetłem, powyżej którego płycina pokryta roślinną dekoracją, pośrodku której tarcza z literą **W**. Otwory okienne w piwnicach zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne, w tynkowych opaskach, z odcinkami gzymsu podokiennego; w III i IV kondygnacji dodatkowo z prostymi naczółkami. W osi środkowej otwory II – IV kondygnacji szersze od pozostałych, z bogatszą dekoracją nadokienną; w II kondygnacji z płyciną o kształcie dwuramiennego łuku, wypełnioną ornamentem roślinnym, zwieńczoną prostym naczółkiem; w III kondygnacji z fragmentarycznie zachowanym trójkątnym naczółkiem; w IV kondygnacji z opaską z

klińcem wyrobionym w tynku oraz z prostym naczółkiem. Powyżej, w szczycie zaślepiiony otwór typu oeil-de-boeuf.

Detal architektoniczny: ceramiczna okładzina cokołu i części I kondygnacji; tynk fakturowy fasady; fryz; gzyms wieńczący; płyciny nadokienne; naczółki. Stolarka drzwi wejściowych drewniana, ramowo-płycinowa, dwuskrzydłowa, o górnych kwaterach przeszklonych, z ozdobnym, z ornamentem kostkowym ślemieniem. Stolarka okienna, dwuskrzydłowa, ze stałym, profilowanym ślemieniem i ozdobnym słupkiem z ornamentem rautowym.

Elewacja wschodnia (podwórzowa) bez dekoracji; z V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej. W otworach okiennych osi klatki schodowej zachowana stolarka okienna z drobniejszymi podziałami kwater górnych.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z drewnianymi, środkowymi schodami wyrównawczymi; podest sieni wyłożony dwubarwnymi kaflami ceramicznymi; strop sieni z fasetą i rozetą, pokrytymi sztukaterią z ornamentem plecionki i roślinnym. Schody klatki ceramiczne z drewnianymi stopnicami i podstopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą i profilowaną poręczą i toczonym słupkiem. Na półpiętrach – toalety.

Stan zachowania:

— dostateczny. Ubytki tynków, zawilgocenia ścian zewnętrznych, zniszczony detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- wystrój sieni;
- posadzka sieni;
- klatka schodowa z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy odtworzyć detal architektoniczny.

• ul. E. Plater 16 (fot. 269)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r.; .; neorenesans łączony z neoklasycyzmem i neobarokiem.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym ceramicznym i wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z mezzaninem, o bryle rozczłonkowanej w elewacji frontowej oraz od podwórza ryzalitami pozornymi; kamienica nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym. Fasada opracowana podobnie jak kamienicy przy ul. kard. B. Kominka nr 10.

Elewacja wschodnia (fasada) 3-osiowa; 1 oś w ryzalicie pozornym, ujęta aediculowymi obramieniami wspólnymi dla kolejnych kondygnacji (I z II i III z IV), złożonymi z wysokich, dekorowanych płycinami cokołów, na których posadowiono kompozytowe półkolumny dźwigające belkowanie; nad II kondygnacją rozbudowane, z fryzem dekorowanym tryglifami i wyładowanym gzymsem; belkowania przechodzą w gzymsy kordonowe w 2 i 3 osi. Podziały poziome stanowią: wysoka partia cokołu zakończona wydatnym gzymsem; nad II kondygnacją szeroki pas fryzu z tryglifami, tenią i łezkami, ponad którym wyładowany gzyms kordonowy; nad IV kondygnacją gzyms kordonowy, partia mezzaninna z niewielkimi,

kwadratowymi otworami okiennymi zakończona gzymsem kostkowym oraz wyładowany gzyms koronujący na konsolkach; całość wieńczy ceramiczna, ażurowa attyka. W 1 osi przyziemia otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym; archiwolta z rautowym zwornikiem wsparta na profilowanych impostach; nad otworem prosty naczółek na narożnych konsolkach. Powyżej w osi, na każdej kondygnacji, prostokątne, zdwojone otwory okienne w profilowanych opaskach, rozdzielone uproszczonym pilastrem (w IV kondygnacji pilaster hermowy); pod otworami płycina, ujęta smukłymi półkolumnami, rozdzielona pseudopostumentem. W 2 i 3 osi fasady prostokątne otwory okienne, w profilowanych opaskach; w I i III kondygnacji z prostymi naczółkami, na których wsparto dekoracyjne płyciny podokienne II i IV kondygnacji, opracowane jak w 1 osi.

Detal architektoniczny: gzymsy: cokołowy, kordonowy z fryzem nad II kondygnacją oraz kordonowy nad IV kondygnacją; wieńczący z ornamentem kostkowym i konsolkami; aediculowe obramienia 1 osi okiennej; naczółki okienne; ażurowa attyka. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym; górne kwatery w przeszklone, dolne z ornamentem rautowym; z profilowanym, stałym ślemieniem. Stolarka okienna drewniana, 2-skrzydłowa, czterodzielna, z profilowanym, stałym ślemieniem i słupkiem o sfazowanych narożach, dekorowanym ornamentem rautowym i wolutą w zwieńczeniu.

Elewacja tylna (zachodnia) bez dekoracji, pozbawiona tynku; niesymetryczna, 4-osiowa; 3 osi – w ryzalicie. W 4 osi otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona drewnianymi schodami wyrównawczymi; schody ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne z nieznacznym zabiegiem, z fragmentarycznie zachowaną drewnianą, tralkową balustradą i profilowaną poręczą.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka w formie trawnika.

Stan zachowania:

— dobry. Brak tynków zewnętrznych w elewacji tylnej.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i facjaty, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;
- ceramiczne attyka;
- stolarka drzwi wejściowych;
- stolarka otworów okiennych fasady.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej bądź drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy zachować i uzupełnić zieleń ogródka przed fasadą.

Fasada budynku kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. E. Plater 17 (fot. 270)

Kamienica czynszowa, wzn. w 1885 r.; neorenesans z neobarokiem.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym ceramicznym i wyrobionym w tynku. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do litery L; narożna, usytuowana na skrzyżowaniu ul. E. Plater (elewacja zach.) i ul. kard. B. Kominka (elewacja pd.). Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w elewacjach frontowych szerokimi, IV-kondygnacyjnymi ryzalitami, w elewacji zach. dodatkowo II-kondygnacyjnym ryzalitem zakończonym balkonem; w narożu pd.-zach. IV-kondygnacyjny ryzalit wieżowy rozwiązany na odcinku łuku. Kamienica nakryta dachem mansardowym pokrytym blachą ocynkowaną, pomalowaną; w połaci dachu dekoracyjnie opracowane prostokątne facjaty zakończone wyładowanym gzymsem, z kulami na postumentach w narożach oraz piramidalną sterczyną pośrodku a także ujmującymi facjatę.

Elewacja zachodnia (frontowa): 6-osiowa, o regularnym układzie otworów. W 1 osi IV-kondygnacyjny pseudoryzalit poprzedzony II-kondygnacyjnym ryzalitem z loggiami, zakończonym balkonem a w połaci dachu z lukarną nakrytą dachem wieżowym; w 3-4-5 osi IV-kondygnacyjny ryzalit, z otworem wejściowym w 5 osi, w połaci dachu z facjatą w osi środkowej i lukarnami w osiach skrajnych. Podziały poziome tworzą: wysoki cokół z kapnikowym gzymsem; wydatny gzyms kordonowy z fryzem z tryglifami, tenią i łezkami nad I kondygnacją; gzymsy kordonowe nad II i III kondygnacją; rząd modylionów wspierających wysunięty, drewniany okap. W 5 osi przyziemia otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, z archiwoltą wspartą na profilowanych impostach, z rautowym zwornikiem w kluczu, ujęty uproszczonymi pilastrami na wysokich cokołach; przed wejściem kilka granitowych stopni. Otwory okienne prostokątne, w 1 osi szersze; w I kondygnacji z płycinami podokiennymi; w 2 i 6 osi II i III kondygnacji ujęte uproszczonymi pilastrami, z trójkątnym naczółkiem w III kondygnacji. W ryzalicie, w II i III kondygnacji otwory zamknięte łukiem pełnym, z archiwoltą i rautowym zwornikiem w kluczu (zachowanymi w II kondygnacji), rozdzielone uproszczonymi pilastrami.

Elewacja południowa: 4-osiowa, z 3-osiowym ryzalitem od 2 osi. Opracowana analogicznie jak elewacja zachodnia; w połaci dachu pojedyncza facjata w środkowej osi ryzalitu.

Naroże pd.-zach.: 3-osiowe, z balkonem II kondygnacji o metalowej, ażurowej balustradzie. Elewacje zaakcentowane wysuniętymi gzymсами (nad I kondygnacją gzyms na zgeometryzowanych wspornikach). Osie okienne w II i III kondygnacji rozdzielone uproszczonymi pilastrami, jak w elewacjach frontowych. Całość wieńczy stożkowy hełm z kulą oraz iglica z chorągiewką z datą **1885**.

Detal architektoniczny: kapnikowy gzyms cokołowy; gzyms kordonowy z fryzem; wysunięte gzymsy kordonowe; pas modylionów w zwieńczeniu; płyciny podokienne; pilastry okienne; trójkątne naczółki; archiwolta otworu wejściowego. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym; górne kwatery o krótszych bokach płycin w formie nadwieszonoego łuku pełnego, dolne z ornamentem rautowym; z profilowanym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową. Stolarka okienna współczesna.

Elewacja tylna bez dekoracji, dwuskrzydłowa, z centralnie w narożu umieszczoną osią otworów okiennych klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przesunięta w osi wejściowej, poprzedzona sienią z kilkoma środkowymi, monolitycznymi schodami wyrównawczymi. Sień wydzielona dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi drzwiami wahadłowymi z odcinkowym nadświetlem; górne kwatery i nadświetle przeszklone, z bordiurowymi podziałami. Schody ceramiczne, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami kolejnych biegów.

Stan zachowania:

— bardzo dobry; obiekt po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku z facjatami i narożnym ryzalitem wieżowym;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;
- ceramiczne i metalowe ażurowe balustrady loggi i balkonów;
- stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Wskazane zdjęcie oszklenia loggi I kondygnacji ryzalitu elewacji zachodniej.

Obiekt kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. E. Plater 18 (fot. 271)**

Kamienica czynszowa, wzn. w 1889 r.; neorenesans.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w elewacji frontowej dwiema osiami balkonów; nakryta dachem ceramicznym, dwuspadowym. pomalowaną; w połaci dachu asymetrycznie umieszczona współczesna lukarna; ściany szczytowe zakończone schodkowo.

Elewacja wschodnia (fasada) 7-osiowa, o regularnym układzie otworów, pokryta pasami płytkiego boniowania, z gładko tynkowanym cokołem z odsadzką. Podziały poziome tworzą: cokół, gzyms kordonowy nad I kondygnacją, gzymsy parapetowe, gzymsy koronujące i rząd modylionów wspierających wysunięty, drewniany okap; między modylionami prostokątne płyciny z ornamentem rautowym. W osi środkowej otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, z archiwoltą wspartą na impostach, z niewielkim zwornikiem w kluczu, ujęty uproszczonymi pilastrami na wysokich cokołach, dźwigającymi belkę nadproża zwieńczoną tympanonem wypełnionym kartuszem z datą **1899**, ujętym festonami. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach: w I kondygnacji opaski wsparte na kostkowych cokołach; w II kondygnacji w uszakowych opaskach, z płycinami podokiennymi oraz z trójkątnym naczółkiem na narożnych konsolkach (otwór w osi środkowej ujęty uproszczonymi pilastrami); w III kondygnacji w uszakowych opaskach, z gzymsem parapetowym na wolutowych, narożnych wspornikach, nad otworami belkowanie z prostym naczółkiem na konsolkach; w IV kondygnacji w uszakowych opaskach, z gzymsem parapetowym na wspornikach. W 2 i 6 osi II i III kondygnacji balkony o ażurowych, metalowych, wygiętych balustradach, z metalowymi, ażurowymi wspornikami.

Elewacja północna (szczytowa) bez otworów i dekoracji.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; gzyms kordonowy nad I kondygnacją; gzymsy parapetowe na konsolkach; płyciny podokienne; pilastry okienne; trójkątne i proste naczółki na konsolkach; portalowe obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe metalowe, współczesne. Stolarka okienna zachowana częściowo, dwuskrzydłowa, ze stałym ślemieniem i ozdobną listwą przymykową.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z kilkoma środkowymi, monolitycznymi schodami wyrównawczymi. Schody monolityczne, jednobiegowe z podestem przechodzące w dwubiegowe powrotne, z metalową, współczesną balustradą.

Stan zachowania:

— dobry. Wnętrza pozbawione wystroju.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku z ceramicznym pokryciem;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;
- metalowe, ażurowe balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Przemysłowa

König Straße ok. 1890 r.; ul. Przemysłowa od 1946 r.

Na planie z ok. 1877 r. widnieje ścieżka poprowadzona po północnej granicy terenów fabryki rodziny von Ruffer, prowadząca od ulicy *Hedwig Straße* (ob. ks. P. Ściegiennego) do folwarku *Sophienthal*, mieszczącego się przy *Dänemark Straße 17*. Wytoczona jako ulica *König Straße* ok. 1890 r., zabudowana obiektami przemysłowymi. Od 1946 r. ul. Przemysłowa, przebiegała na odcinku od ul. ks. P. Ściegiennego do ul. E. Plater. 12.VI.1979 r. zlikwidowano ten odcinek ulicy, teren przyłączono do obszarów przemysłowych. Z zabudowy mieszkaniowej pozostał jeden budynek po pn. stronie ulicy, przy skrzyżowaniu z ul. ks. P. Ściegiennego oraz drugi, przy pn. odcinku ul. E. Plater.

• ul. Przemysłowa 1 (fot. 272-273)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1895 r.; przebudowa ok. 1905 r.; przebudowa w secesyjnej stylizacji.

Mur., tynk., część elewacji oblicowana cegłą klinkierową, z ceramicznym detalem architektonicznym. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z czterospadowym dachem krytym ceramicznie.

Elewacja południowa (fasada) 6-osiowa, asymetryczna, dwuczłonowa. Część zachodnia 4-osiowa, część wschodnia 2-osiowa z balkonami-loggiami na I-II-III kondygnacji. Podziały poziome w zachodniej części tworzą cokół z odsadzką; ceramiczne pasy gzymsów nadokiennych, parapetowych oraz na wysokości nadproży; kostkowy pas fryzu poprzedzający ceramiczny, kostkowy gzyms koronujący, obiegający całą fasadę. I kondygnacja części zachodniej oblicowana w 1/3 wysokości cegłą klinkierową, pozostałe kondygnacje pokryte tynkiem fakturowym. W 2 osi otwór wejściowy, zamknięty łukiem pełnym, z ceramiczną archiwoltą z kluczem dekorowanym atrybutami pocztowymi i dżokejskimi. Otwory okienne prostokątne, w ceramicznych, klinkierowych opaskach, z odcinkowymi łukami odciążającymi; w II kondygnacji z tynkowymi zwornikami. Wschodnia część elewacji oblicowana cegłą klinkierową; kondygnacje od I do III z loggiami o balustradach wystających poza lico muru: w I kondygnacji balustrada pełna, w II kondygnacji metalowa, ażurowa o linii wypukłej, w III kondygnacji bezstylowa, metalowa. Otwory okienne tej części, w I-III kondygnacji – szersze od pozostałych, bez opasek, w IV kondygnacji – jak w części zachodniej, umieszczone w tynkowanych płycinach, zamkniętych łukiem odcinkowym ze zwornikiem.

Detal architektoniczny: ceramiczny cokół; ceramiczne pasy, z główek lub ukośnie ustawionych wozówek; kostkowy ornament fryzu; odcinkowe łuki odciążające; zworniki; opaski otworów. Drzwi wejściowe współczesne, metalowe. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, współczesna. Stolarka współczesna.

Elewacja tylna bez dekoracji, z 1-osiowym, V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; sień wydzielona dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi z odcinkowo zamkniętym nadświetlem; strop sieni z fasetą pokrytą ornamentem roślinnym. Schody klatki masywne, z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- balkony i balustrady.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy wymienić stolarkę drzwiową na drewnianą oraz balustradę balkonu III kondygnacji na stylową.

• **ul. Przemysłowa 3-4**

Zabudowa przemysłowa hal fabrycznych przy *König Straße 3-4*; obecnie administracyjnie przynależna do ul. ks. P. Ściegiennego nr 25.

• **ul. Przemysłowa 5 (fot. 274)**

Budynek mieszkalny, wzn. ok. 1910 r., rozbudowany ok. 1915; eklektyzm.

Mur., tynk., z elementami konstrukcji drewnianej, z ceramicznym lub wyrobionym w tynku uproszczonym detalem architektonicznym. Obiekt dwufazowy, dwuczłonowy. Część pn. z ok. 1910 r., podpiwniczona, III-kondygnacyjna z użytkowym poddaszem, kryta dachem dwuspadowym łamanym; część pd. z ok. 1915 r., podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z użytkowym poddaszem, z dwuspadowym dachem; pokrycie ceramiczne. Obie części zryzalitowane; część pn. z ryzalitem w elewacji zach. nakrytym dachem dwuspadowym łamanym z naczółkiem oraz w elewacji wsch. z analogicznym ryzalitem, poprzedzonym drugim niższym, II kondygnacyjnym, 1-osiowym; część pd. z III-kondygnacyjnym ryzalitem, o różnej szerokości na I i II-III kondygnacji, zakończonym daszkiem 1-sadowym w elewacji wsch.

Elewacja wschodnia (fasada) – część północna, mocno rozrzeźbiona poprzez dwuskokowy, o zróżnicowanej wysokości ryzalit. Pierwszą oś od pd. tworzą: w I kondygnacji szeroki otwór zamknięty łukiem pełnym, w II kondygnacji – szeroki, prostokątny, wypełniony stolarką trójskrzydłową, ponad którym ceramiczny daszek i w III kondygnacji dwa, prostokątne, mniejsze otwory okienne. Druga oś od pd., umieszczona w II-kondygnacyjnym ryzalicie poprzedzającym w licu muru 2-osiowy, III-kondygnacyjny ryzalit, złożona z szerokiego, prostokątnego otworu wypełnionego trójskrzydłową stolarką, ponad którym trzy zgrupowane, zamknięte łukami segmentowymi otwory; ryzalit zakończony ceramicznym daszkiem, nad którym dwa, niewielkie prostokątne otwory okienne III-kondygnacyjnego ryzalitu. Trzecia oś zamieszczona w ryzalicie, złożona w przyziemiu z szerokiego, prostokątnego otworu wejściowego, umieszczonego w drewnianym pseudoganku z ceramicznym daszkiem, ponad którym w II kondygnacji para prostokątnych a w III kondygnacji szeroki, smukły, zamknięty łukiem pełnym otwór okienny. Osie 4 i 5 – II-kondygnacyjne, złożone z niewielkich, prostokątnych otworów na każdej kondygnacji. Stolarka drewniana, o zróżnicowanej ilości skrzydeł, wielopodziałowa, stylowa. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, 2-skrzydłowe, o górnych kwaterach przeszklonych, dolnych z dekoracją roślinną.

Elewacja wschodnia (fasada) – część południowa, wyższa o 1 kondygnację od części pn. 5-osiowa, z 2-osiowym, III-kondygnacyjnym ryzalitem zakończonym ceramicznym, 1-spadowym daszkiem. Otwory okienne prostokątne, rozmieszczone regularnie. W I kondygnacji ryzalit szerszy o dwie osie, z wnęką w dwóch osiach środkowych, wypełnionych szerokim otworem z czteroskrzydłową stolarką; w osi 5 I kondygnacji – szeroki, prostokątny

otwór bramny. Elewację wieńczy II-kondygnacyjny szczyt o linii wklęsło-wypukłej, ze zróżnicowanymi kształtem i rozmiarami otworami okiennymi.

Elewacja zachodnia – część północna, przesłonięta rusztowaniami; obiekt w trakcie remontu.

Elewacja zachodnia – część południowa, bez dekoracji, 4-osiowa, niesymetryczna.

Elewacja południowa (szczytowa), bez dekoracji, 1-osiowa, z centralnie umieszczonymi, niewielkimi otworami okiennymi.

Wnętrz nierozpoznane.

Obiekt w trakcie remontu i przystosowania do innej funkcji.

Stan zachowania:

— obiekt w trakcie remontu i przebudowy.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i ceramiczne pokrycie;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- stolarka okienna i drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Ulica Rycerska

Rittergasse, najstarszy odcinek ulicy w obrębie starego miasta, *Rittterstrasse*, nazwa ulicy na całej jej długości (1925), *Rycerska* (od 1946), *R. Luksemburg* (1952), *Rycerska* (2008).

Ulica Rycerska wytyczona została w latach 1867/1868, dla utworzenia jeszcze jednego połączenia starego miasta z rozbudowującymi się przedmieściami Chojnowskim i Głogowskim. Wcześniej, do 1877 r. zabudowano w większej części odcinek ulicy Rycerskiej pomiędzy ulicami Murarską i Piastowską. W mniejszym stopniu wypełniono zabudową północny odcinek ul. Rycerskiej do ul. Ks. P. Ściegiennego. Tu w latach 1868–1877 zbudowano dom i oficynę nr 15 oraz domy 17, 18, 19, i 19a. Wyznaczono już teren pod zabudowę wschodniej pierzei ulicy Rycerskiej, i jeszcze nie przeprowadzono regulacji ul. Wazów łączącej ulicę P. Ściegiennego i Rycerską. Dalsze budynki przy ul. Rycerskiej, nr 16, 16a, 16b wzniesiono w latach 1886–1899. Następnie do 1903 r. przeprowadzono regulację ulicy Wazów i zbudowano dom nr 20a wstawiony pomiędzy tę ulicę a ul. Piastowską. Jeszcze później, po 1912 r. powstał narożny dom przy ul. Rycerskiej nr 20.

Obecna zabudowa ulicy jest więc znacznie zróżnicowana czasowo. Najstarsze budynki nr 15, 17, 18–19 i 19a reprezentują neoklasycyzm szkoły berlińskiej 3 ćw. XIX w., i są przykładami starszych rozwiązań formalnych stosowanych w śląskim budownictwie miejskim. Natomiast domy nr 16, 16a i 16b są już typowe dla najliczniej reprezentowanej architektury miejskiej końca XIX w. utrzymanej w stylu historyzmu, w tym przypadku neorenesansu. Na tym tle jako bardziej formalnie zindywidualizowane prezentują się budynki nr 20 i 20a powstałe na pocz. XX w., utrzymane w stylu historyzmu łączonego z secesją.

• ul. Rycerska 15 (fot. 275)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1860-1865, historyzm (neoklasycyzm łączony z neorenesansem).

Budynek pierwotnie zorientowany frontem ku ul. Piastowskiej, obecnie — ku ul. Rycerskiej. Nowe główne wejście wyprute wtórnie w dawnej elewacji bocznej. Z kamienicą związana była oficyna wzniesiona przy ul. Rycerskiej 15a.

Kamienica mur., tynk., z suteroną, czterokondygnacyjna, na planie litery L, nakryta spłaszczonymi dachami dwuspadowymi lub dachami płaskimi połączonymi z nachylonymi połaciami od strony ulic Piastowskiej i Rycerskiej. Nad podwyższonym, skrajnym ryzalitem dach płaski z wysuniętymi okapami.

Fasada od ul. Piastowskiej 6-osiova, z podwyższonym, dwuosiowym, skrajnym ryzalitem pozornym z jednoosiowym ściętym narożnikiem. Do niego dobudowana trzykondygnacyjowa przybudówka zwieńczona balkonem, wzniesiona na planie pięcioboku (z ośmioboku). Elewacja tynkowana, z relikami pasowego boniowania na fragmencie górnej kondygnacji skrajnego ryzalitu. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Artykulacja elewacji złożona: z cokołu, pasowego gzymsu cokołowego, szlaku z boni, z gzymsu pod oknami przyziemia, z gzymsu nad przyziemiem (zdobionego spiralną girlandą), z pasowego gzymsu pod oknami I piętra oraz — z profilowanego gzymsu (z ozdobnym szlakiem) pod oknami III piętra. Główna część elewacji zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym z modylionami, a skrajny ryzalit pozorny zwieńczony profilowanym gzymsem koronującym z denticuli i z modylionami.

Dawny otwór wejściowy umieszczony w zwróconej ku ul. Piastowskiej elewacji skrajnego ryzalitu, prostokątny, obecnie zaślepiony. W elewacji okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu w wąskich, opaskach ze skrajnymi listwami. Nad oknami prostokątne, gładkie

płyciny nadokiennie. W partii I piętra okna w bardziej rozbudowanych obramieniach. Pod oknami prostokątne płyciny z symetrycznie zestawionym motywem gryfów, w skrajnym ryzalicie — z podobnie zestawionym motywem łabędzi). Płyciny flankowane prostokątnymi pseudokonsolami pod gzymsem podokiennym. Na gzymsie oparte opaski okien (ze skrajnymi listwami). Powyżej trójkątne naczółki. Okna II piętra z podokiennikami, w opaskach, zwieńczone profilowanymi gzymsami nadokiennymi. Okna III piętra — tylko w opaskach. W skrajnym ryzalicie, w części elewacji zwróconej ku ul. Piastowskiej para okien. Okna I piętra ryzalitu ujęte jak okna I piętra pozostałej części elewacji oraz dodatkowo — wspólnym obramieniem. Obramienie to złożone ze skrajnych pilastrów i środkowej kolumny oraz z odcinka belkowania (z karbowanym fryzem z rozetami). Okna II piętra ryzalitu obramione jak okna II piętra pozostałej części elewacji oraz ujęte wspólnym obramieniem utworzonym ze skrajnych pilastrów, środkowej kolumny, odcinka belkowania (z karbowanym fryzem z rozetami) a także z trójkątnego naczółka. Jego pole zdobione wieńcem, a rama — motywem palmety. W partii III piętra skrajnego ryzalitu para zamkniętych półkoliście okien (w opaskach ze skrajnymi listwami) umieszczona w polu prostokątnej płyciny w wąskim profilowanym obramieniu. W obrębie tej płyciny, w środkowym przyłuczcu obu okien, wieniec. Na ramie prostokątnej płyciny oparta prostokątna, wydłużona płycina nadokienna o karbowanym polu zdobionym rozetami. Powyżej — wspólny, wydatny gzyms nadokienny połączony z profilowaną oprawą centralnie umieszczonego medalionu. W polu medalionu dawniej popiersie. Podobnie oprawione jedno półkoliście zamknięte okno w ściętym narożniku skrajnego ryzalitu. W polu medalionu w naczółku okna — kobiece popiersie. W wielobocznej przybudówce ryzalitu okna prostokątne, dwuskrzydłowe, węższe od okien w ryzalicie oraz w pozostałej części elewacji. W przyziemiu okna w profilowanych obramieniach. Okna wyższych kondygnacji przybudówki wtórnie pozbawione opasek. Zachowane płyciny podokiennie i wyremontowane trójkątne naczółki (w przypadku okien I piętra przybudówki) oraz — podokienniki i profilowane gzymsy nadokiennie (w przypadku okien II piętra przybudówki). Balustrada balkonu wieńczącego przybudówkę ryzalitu złożona z cokołu, słupków, z segmentów z tralkami oraz z parapetu.

Obecna elewacja frontowa, dawna boczna od ul. Rycejskiej, siedmioosiowa. Komponowana i kształtowana jak elewacja frontowa, z tym że w lewej skrajnej osi, od I piętra wwyż, para okien. Jedno okno w tej osi, w przyziemiu, ujęte pilastrami wspierającymi odcinek uproszczonego belkowania doprowadzony do gzymsu nad przyziemiem. Pod parą okien I piętra prostokątne płyciny z symetrycznie zestawionym motywem łabędzi. Same okna w profilowanych obramieniach, ujęte dodatkowo wspólnym, gładkim obramieniem. Powyżej prostokątna płycina z karbowanym polem zdobionym rozetami i — z profilowanym gzymsem koronującym. Podobnie obramiona para okien II piętra, ale zwieńczona trójkątnym naczółkiem. Jego pole zdobione motywem wieńca, a rama motywem palmety. Okna III piętra w opaskach. W elewacji wtórnie i asymetrycznie wypruty nowy otwór wejściowy.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym.

Stan zachowania:

— dobry, w trakcie remontu.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad elewacjami;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy dokonać rekonstrukcji zniszczonych elementów wystroju elewacji. Trzeba też odnowić wystrój elewacji i odtworzyć ich oryginalną kolorystykę. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisania do rejestru zabytków.

• **ul. Rycerska 16 (fot. 276)**

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1886–1899, historyzm (neoklasycyzm). Budynek przebudowany i częściowo nadbudowany w końcu XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta z ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej, nakryta dachem płaskim z pochyloną częścią połaci nad fasadą.

F a s a d a 6-osiowa, złożona z szerszej części trójosiowej i czterokondygnacyjnej oraz z węższej części także trójosiowej ale pięciokondygnacyjnej. W niej skrajny, dwuosiowy ryzalit pozorny. Zachowane relikty detalu architektonicznego wykonanego w tynku: pasowy gzyms nad przyziemiem i profilowane gzymsy koronujące obie części elewacji. Otwór wejściowy umieszczony asymetrycznie, w skrajnej osi podwyższonej części elewacji. Prostokątny, bez obramienia. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, pozbawione obramień. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślēmionami. W partii skrajnego ryzalitu pozornego, na poziomie I i II piętra balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi. Balustrady balkonów dekoracyjne, kute, zdobione uproszczonymi motywami roślinnymi tworzącymi rozety.

E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— relikty detalu architektonicznego elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wewnętrznych;

— kute balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Rycerska 16 a (fot. 277)**

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1886–1899, historyzm (pierwotnie neorenesans włoski łączony z północnym). Kamienica przebudowana w końcu XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych. Na bazie dawnego wystroju elewacji wykonany nowy.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta z ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej, nakryta dachem płaskim z pochyloną częścią połąci nad fasadą.

F a s a d a 4-osiowa, z relikami oryginalnego wystroju elewacji. Zachowane: cokół, gzyms cokołowy, pozostałość boniowania przyziemia, gzymsy nad przyziemiem i nad I piętrzem, ceglana licówka II i III piętra. Otwór wejściowy umieszczony asymetrycznie, w skrajnej lewej osi prostokątny, bez obramienia. Drzwi z nadświetlem, drewniane, ramowo-płycinowe, w stylu neorenesansu. Zdobione dekoracją płycinową i boniami diamentowymi. Okna w przyziemiu oraz na poziomie I–II piętra prostokątne, dwuskrzydłowe. Okna III piętra zamknięte łukiem odcinkowym, wypełnione obecnie stolarką nie powtarzającą zarysu łuków. Okna pozbawione obramień. Tylko nowe obramienia okien II piętra zwieńczone otwartymi, oryginalnymi, trójkątnymi naczółkami. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach oraz ze stałymi, profilowanymi ślēmionami. W połąci dachu dwie jednoosiowe facjaty z prostokątnymi oknami, nakryte dachami dwuspadowymi.

E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.

Ponad fasadą połąć dachu z pokryciem ceramicznym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowej nad fasadą;

— relikty detalu architektonicznego elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi frontowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Budynek wykazuje podobieństwo formalne do domu nr 16b, w związku z tym zapewne oba budynki powstały w jednym czasie i według podobnego projektu. W związku z tym także dom nr 16a pokryty był pierwotnie boniowaniem na poziomie dwóch kondygnacji. Okazał się też prezentować się detal architektoniczny, obecnie w dużym stopniu usunięty. Bardzo niestarannie, bez oddania profilowania, odnowiono oryginalne gzymsy nad oknami I piętra i nad oknami facjat.

W związku z tym postuluje się, aby przy okazji wykonywania kolejnego remontu kapitalnego dokonać rewaloryzacji obecnego wystroju kamienicy. Formy boniowania można zaprojektować w nawiązaniu form boniowania z elewacji domu nr 16a. Jeśli chodzi natomiast o wystrój elewacji w partii II i III piętra można nawiązać do wystrojów elewacji domów przy ulicach: D. Chłapowskiego 3, Franciszkańskiej 7, W. Łukasińskiego 1, Muzealnej 1, Nowy Świat 7b, Poselskiej 12 i Złotoryjskiej 52. Boniowanie powinno być malowane jednolicie. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Rycerska 16 b (fot. 278)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1886–1899, historyzm (neorenesans północny). Budynek przebudowany i nadbudowany w końcu XX w., z częściowym zatarciem cech stylowych. Na bazie dawnego wystroju elewacji wykonany nowy.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie nieregularnego wieloboku, nakryta dachem płaskim.

F a s a d a 4-osiowa ze skrajnym, jednoosiowym ryzalitem pozornym oraz z relikdami oryginalnego wystroju. Zachowane: cokół, gzyms cokołowy, boniowanie przyziemia i I piętra, gzymsy nad przyziemiem i nad I piętrzem, pasowy gzyms pod oknami II piętra, lizeny ujmujące ryzalit pozorny (w partii I piętra) oraz ceglana licówka piętra II i III. Otwór wejściowy umieszczony asymetrycznie, w jednej ze środkowych osi, prostokątny, zaakcentowany sfazowaniem węgarów i nadproża oraz kluczem i układem klinców z boniowania przyziemia. Drzwi z nadświetłem, drewniane, ramowo-płycinowe, w stylu neorenesansu. Zdobione dekoracją płycinową. Okna dwuskrzydłowe. W przyziemiu oraz na poziomie I–II piętra prostokątne, w partii III piętra zamknięte łukiem odcinkowym, wypełnione stolarką nie powtarzającą zarysu łuków. W przyziemiu okna obramione jak otwór wejściowy. Zaopatrzone we wgłębne prostokątne płyciny z mniejszymi, lekko wypukłymi, płycinami (prostokątnymi w obrysie). Okna I piętra w opaskach z przewiązkami łączącymi się z wąskimi pasami boniowania. Pod oknami I piętra uproszczone, dekoracyjne ławy podokienne w listwowym obramieniu, wypełnione prostokątnymi płycinami. Nad oknami (za wyjątkiem skrajnego skrajnego ryzalitu klucze z boniami diamentowymi. W uproszczonych wtórnie obramieniach okien II piętra zachowane prostokątne, dekoracyjne ławy podokienne z wgłębnymi, prostokątnymi płycinami oraz trójkątne naczółki. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami. W oknach klatki schodowej w elewacji tylnej stolarka okienna z profilowanymi słupkami, ze stałymi, profilowanymi ślemionami oraz z dodatkowym podziałem kwaterowym.

Ścięty narożnik budynku i elewacja boczna od strony ul. Ks. P. Ściegiennego komponowane jak fasada. Ścięty narożnik dwuosiowy, elewacja boczna trójosiowa, także ożywiona jednoosiowym, skrajnym ryzalitem pozornym.
E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— relikty detalu architektonicznego elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi frontowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Pierwotnie okazalszy był detal architektoniczny, obecnie w dużym stopniu usunięty. W związku z tym postuluje się, aby przy okazji wykonywania kolejnego remontu kapitalnego dokonać rewaloryzacji obecnego wystroju kamienicy. Projektując wystrój elewacji w partii II i III piętra można nawiązać do wystrojów elewacji domów przy ulicach: D. Chłapowskiego 3, Franciszkańskiej 7, W. Łukasińskiego 1, Muzealnej 1, Nowy Świat 7b, Poselskiej 12 i Złotoryjskiej 52. Boniowanie powinno być malowane jednolicie. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Rycerska 17 (fot. 279)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1868–1877, historyzm (neoklasycyzm szkoły berlińskiej).

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, częściowo trzy-, częściowo czterokondygnacyjna, na planie nieregularnego wieloboku. Nakryta dachami dwuspadowym, pulpitowym i płaskim. Budynek remontowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

F a s a d a 4-osiowa. Jej trzykondygnacyjowa część (z dachem dwuspadowym) zestawiona ze skrajnym, jednoosiowym, podwyższonym ryzalitem (z dachem płaskim lub spłaszczonym czterospadowym). Detal architektoniczny wykonany w tynku. Wspólne dla całej elewacji: cokół, gzyms cokołowy, profilowany gzyms nad przyziemiem (kryty dachówką). Trzykondygnacyjowa część elewacji zwieńczona belkowaniem koronującym, z fryzem z kolistymi oknami podstrysza. Skrajny ryzalit dzielony uproszczonymi podziałami. Elewacja ryzalitu ujęta narożnymi lizenami wielkiego porządku posadowionymi na gzymsie nad przyziemiem, wspierającymi wieńczące belkowanie z gładkim fryzem i z profilowanym gzymsem koronującym. Nad II piętrzem trzony lizen przerwane wąskim gzymsem, włączonym w strukturę zespolonych (spiętrzonych) obramień okiennych. Otwór wejściowy w lewej, skrajnej osi trzykondygnacyjowej części elewacji. Prostokątny, w uskokowym obramieniu. Umieszczony w płytkim występie muru zwieńczonym gzymsem zespolonym z gzymsem nad przyziemiem. Drzwi z nadświetłem, drewniane, ramowo-płycinowe, w stylu neoklasycyzmu łączonego z neorenesansem. Zdobione dekoracją płycinową i denticuli. Listwa na krawędzi skrzydła drzwi w formie smukłej kolumny z kanelowanym trzonem. Między drzwiami a nadprożem profilowany gzyms. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, w trzykondygnacyjnej części elewacji oraz w przyziemiu skrajnego ryzalitu bez obramień. W wyższych kondygnacjach ryzalitu obramienia okien w formie neoklasycystycznych aedikul, spiętrzone dla zaakcentowania pionowej artykulacji elewacji. Obramienie okna I piętra posadowione na gzymsie nad przyziemiem, pod którym dwie wolutowe konsole. Nad gzymsem i wspornikami pilastry flankujące okno, podpierające odcinek belkowania z profilowanym gzymsem. Na tym gzymsie ustawione pilastry ujmujące prostokątną płycinę podokienną i okno II piętra. Nad nimi odcinek belkowania z profilowanym gzymsem połączonym w centrum z profilowaną oprawę wgłębnego okulusa. W okulusie antykizujące popiersie mężczyzny. Tak wykształcony naczółek zespolony z gzymsem nad II piętrzem, wprowadzony pod okno III piętra. Okno to flankowane przez dwa pilastry, dodatkowe podpory belkowania wieńczącego elewację. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami.

D o ś c i ę t e g o n a r o ż n i k a b u d y n k u, północnej, jednoosiowej elewacji skrajnego ryzalitu dobudowane balkony. Balkon w przyziemiu w zarysie trapezowy, wydzielony pełną, murowaną balustradą ze słupkami i segmentami. Balkony w partii I i II piętra z prostokątnymi płytami balkonowymi, zaopatrzone w kute balustrady o prostym rysunku geometrycznym. Balustrada balkonu II piętra połączona przez boczne ściany o konstrukcji szkieletowej z konstrukcją pulpitowego dachu.

B o c z n a, północno-zachodnia elewacja od strony ul. Ks. P. Ściegiennego, w całości czterokondygnacyjna, trójosiowa, ze skrajnym, nieco podwyższonym, jednoosiowym ryzalitem pozornym. Elewacja ze wspólnymi podziałami jak w przypadku fasady. Ryzalit pozorny rozczłonkowany jak ryzalit w elewacji frontowej. Podobnie jak w fasadzie wykrojone okna. Obramione jedynie okna w ryzalicie pozornym, jak w jego frontowej elewacji.

E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji, z częściami o różnej wysokości.

Nad środkową częścią fasady połączyć dachu z pokryciem ceramicznym.

Sień ze schodami wyrównawczymi i z ceramiczną posadzką. Nakryta stropem z sufitem. W tylnej ścianie sieni otwór zamknięty łukiem odcinkowym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i pokrycie ceramiczne;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi frontowych i wewnętrznych, relikty drewnianej stolarki okiennej;
- kute balustrady balkonów oraz konstrukcja zadaszenia balkonu II piętra.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Rycerska 18–19 (fot. 280)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1868–1877, historyzm (neoklasycyzm). Budynek remontowany i podwyższony(?) w 2 poł. XX w. ze znacznym zatarciem cech stylowych.

Kamienica złożona z dwóch budynków (na planie prostokąta) zestawionych w lustrzanym odbiciu. Mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dachem płaskim.

P o ł ą c z o n a e l e w a c j a f r o n t o w a 8-osiowa z dwuosiowym środkowym ryzalitem pozornym oraz z dwoma jednoosiowymi ryzalitami skrajnymi. Z dawnego wystroju elewacji zachowany tynkowy cokół. Oryginalna artykulacja ryzalitu środkowego zastąpiona nowym podziałem ramowym. W jednej z osi ryzalitu środkowego prostokątny otwór wejściowy bez obramienia. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, bez obramień. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi, profilowanymi ślemionami.

E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- wykrój i układ otworów.

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej ulicy, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

• ul. Rycerska 19 a (fot. 281)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1868–1877, historyzm (neoklasycyzm). Budynek remontowany w 2 poł. XX w. ze znacznym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, na planie prostokąta, czterokondygnacyjna, nakryta dachem płaskim.

E l e w a c j a f r o n t o w a 4-osiowa z relikdami wystroju elewacji. Zachowane: tynkowy cokół i profilowany gzyms nad przyziemiem. W lewej skrajnej osi zamknięty półkoliście otwór wejściowy bez obramienia. Drzwi z końca XIX w., w stylu neoklasycyzmu łączonego z neorenesansem. Drewniane z nadświetłem, ramowo-płycinowe, trójdzielne, zdobione

dekoracją płycinową. Drzwi frontowe złożone z dwóch skrajnych nieruchomych części oraz z jednego ruchomego skrzydła. Na styku skrzydła i jednej z nieruchomych partii drzwi wąska kanelowana kolumna ze stylizowaną, kompozytową głowicą. Nadświetle przedzielone uproszczonym belkowaniem. W elewacji okna dwuskrzydłowe, prostokątne, bez obramień.

E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— wykrój i układ otworów.

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej ulicy, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

• ul. Rycerska 20 (fot. 282-283)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. ok. 1914 r., historyzm (neoklasycyzm, neorenesans i neobarok) łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie litery L ze ściętym narożnikiem, nakryta dachami dwuspadowymi. W połaciach dachu facjaty.

F a s a d a 5-osiowa (w przyziemiu) ożywiona asymetrycznie usytuowanym, trójbocznym, trzykondygnacyjnym wykuszem nakrytym trójpołaciowym dachem z wypukłymi połaciami. W jednoosiowym, ściętym narożu budynku balkony. Elewacja z ceglanym cokołem, wyżej tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: wąski gzyms nad przyziemiem, szerszy, profilowany gzyms pod oknami III piętra (także w partii wykusza) i profilowany gzyms koronujący. Elewacje wykusza dzielone dodatkowo wąskimi, profilowanymi gzymsami pod oknami I i II piętra i nad oknem I piętra. Wykusze zwieńczone własnym, profilowanym gzymsiem koronującym. Otwór wejściowy umieszczony w elewacji asymetrycznie, pod wykuszem, prostokątny, wtórnie(?) bez obramienia. W elewacji okna prostokątne, dwuskrzydłowe, z podokiennikami. Okna przyziemia w obramieniach listwowych z ornamentowanymi nadprożami. Nadproża dekorowane motywami roślinnymi w secesyjnej stylizacji. Okna I i II piętra w połączonych obramieniach listwowych stanowiących element pionowego podziału elewacji. W obrębie tych obramień wydzielone dodatkowymi listwami wąskie płyciny nadokienne zdobione motywami roślinnymi (kielichami kwiatów, motywami liści, palmetami) w secesyjnej stylizacji. Ponadto między oknami (w osiach) prostokątne wgłębne płyciny we wgłębnej opasce. Węgry i nadproża okien III piętra podkreślone wypukłymi ćwierćwałkami, w dolnej części węgarów podciętymi. Obramienia te dodatkowo zaznaczone rowkiem rytym w tynku. Okna wykusza prostokątne, jednoskrzydłowe, bez obramień. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Wykusze wyróżniony dodatkowo tynkową dekoracją ornamentalną — dekoracyjną konsolą-podstawą oraz dekoracją figuralną z motywami wodnymi, morskimi (między oknami I i II piętra). Konsola-podstawa wykusza w formie muszli oraz kobiecego popiersia flankowanego wolutami i stylizowanymi w duchu secesji liśćmi akantu. Na prostokątnej płycinie na czołowej ścianie wykusza pejzaż z rzeką lub pejzaż morski. Na jego tle pływający łabędź ciągnący ukwieconą różami muszlę z postacią dziewczynki. Ponadto na dwóch bocznych ścianach wykusza kwadratowe, wgłębne płyciny ze stylizowanymi motywami morskimi w geometrycznym układzie. W centrum obu płycin romby z brzegami podkreślonymi dwoma szeregami

owalnych wgłębień (jak na piasku), wypełnione stylizowanymi przedstawieniami ryby z rozłożonymi płetwami. Dookoła dekoracyjny układ dwóch rodzajów muszli. Balustrady balkonów pełne. Dwie jednolicie otynkowane, trzecia w partii II piętra zdobiona dwoma szeregami kwadratowych, wgłębnych plakietek. Balustrady balkonów zaopatrzone w dekoracyjne kute barierki o wzorze geometrycznym. W połaci dachu czteroosiowa facjata z dachem pulpitowym.

E l e w a c j a b o c z n a od strony ul. Wazów 6-osiowa z dwuosiową, skrajną, podwyższoną (pięciokondygnacyjową) częścią zwieńczoną trójkątnym szczytem. Wystrój elewacji komponowany jak wystrój fasady, z tym że profilowany gzyms pod oknami III piętra przerwany w dwuosiowej, skrajnej części elewacji. Na skrajnych odcinkach tego gzymsu posadowione gładkie lizeny wspierające profilowane obramienie szczytu. Podobnie też jak okna w elewacji frontowej wykrojone i obramione okna (w większości) w elewacji bocznej. Odmienności tylko w jej skrajnej, dwuosiowej części. Tu oprawione okna tylko w przyziemiu. Okna wyższych kondygnacji bez obramień. Pod parą okien II piętra wspólny gzyms podokienny i poniżej prostokątna płycina wydzielona od dołu odcinkiem gzymsu. Pole płyciny zdobione kartuszem w roślinnym obramieniu flankowanym przez wić akantu. W polu kartusza muszla i karbowana taśma wychodząca poza to pole. Z kolei pod oknami III piętra dekoracja ornamentalna w formie komponowanych motywów organicznych i dwóch wolut z liści akantu złączonych przewiązką. W wolutach podwieszone girlandy i zwisy ze stylizowanych kampanul. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi, profilowanymi ślemionami. W jednej z osi elewacji bocznej asymetrycznie umieszczone balkony z pełnymi balustradami, kształtowanymi podobnie jak balustrady balkonów w ściętym narożniku budynku. Inaczej tylko (pionowymi, wgłębными, prostokątnymi, wydłużonymi blendami) zdobiona ściana czołowa balustrady balkonu I piętra. W połaci dachu obok podwyższonej części elewacji kilkuosiowa facjata z dachem pulpitowym.

E l e w a c j e t y l n e bez dekoracji.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym.

Sień z posadzką z lastriko oraz ze schodami wyrównawczymi z okładziną z lastriko. Oddzielona od klatki schodowej prostokątnym otworem. W otworze drzwi wewnętrzne, drewniane z nadświetlem, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, przeszkłone. Sień nakryta stropem z sufitem.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, stolarka drzwi wewnętrznych oraz drewniana stolarka okienna;

— kute barierki balustrad balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Rycerska 20a (fot. 284-288)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. ok. w latach ok. 1900–1903 historyzm (neorenesans, neogoty) łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie podkowy. Bryła ożywiona płytkim ryzalitem i narożną wieżą, nakryta dachami dwuspadowymi i nad wieżą — ostrosłupowym dachem wieżowym z wysuniętymi okapami.

F a s a d a 5-osiowa z komponowanym układem osi. Wyróżniona izolowana przestrzennie lewa skrajna oś. Pozostałe osie zestawione w parach, w różnej odległości od siebie. Dwuosiowa, skrajna część fasady zwieńczona trójkątnym szczytem, a drugie naroże fasady podkreślone smukłą, ukośnie ustawioną, czworoboczną wieżą w górnej części ośmioboczną. Elewacja tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku: cokół, gzyms cokółowy, pasowy gzyms na poziomie nadproży okien II piętra, belkowanie wieńczące trójosiową część elewacji (z fryzem zdobionym wicią akantu). U podstawy szczytu odcinki profilowanego gzymsu. Pod ich zwróconymi ku sobie krańcami ukośnie ułożone, ostrosłupowe konsole. Na ich osi i na gzymsach oparte ukośne pilastry wspierające profilowany gzyms, w który wmontowana trzecia ukośna, ostrosłupowa konsola. Na jej osi i na gzymsie posadowiony ukośny pilaster dzielący trójkątny naczółek szczytu. Boki szczytu ujęte profilowanym obramieniem. Przy jego skrajach oraz w miejscach styku z ukośnymi filarami ozdobne, ceramiczne kule na postumentach. Szczyt zwieńczony kwiatonem o zgeometryzowanych formach. Boczne pola szczytu ozdobione przedstawieniem smoków o węzowych kształtach (na tle stylizowanej roślinności). W zwieńczeniu — połowa tarczy słonecznej przedzielona ukośnym filarem. Narożna wieża dzielona nad przyziemiem gzymsem krytym dachówką, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Uskoki w przejściu czworobocznego korpusu wieży w ośmioboczny kryte ceramicznie dwupołaciowymi daszkami.

Otwór wejściowy umieszczony w elewacji asymetrycznie, pod parą okiennych osi. Zamknięty łukiem odcinkowym. Zaakcentowany układem tynkowych kłińców. Drzwi ramowo-płycinowe, w stylu neoklasycyzmu łączonego z neorenesansem, dwuskrzydłowe, ze stałym nadświetlem, częściowo przeszklone. Zdobione dekoracją płycinową, denticuli, trójkątnymi naczółkami na konsolach, motywem rozet i szlakami z guzami. Okna w większości dwuskrzydłowe, w bocznych elewacjach wieży jednoskrzydłowe. Zaopatrzone w parapety z zielonej cegły klinkierowej. Okna prostokątne, zamknięte łukami odcinkowymi i pełnymi. Okna przyziemia zaakcentowane podobnie jak otwór wejściowy. Cztery okna w partii I i II piętra w osiach nad otworem wejściowym, wspólnie obramione. Naroża nadproży i łuków oraz węgarów sfazowane. Okna, prostokątna płycina pomiędzy nimi i zakreślony łukiem odcinkowym fragment elewacji na oknach II piętra ujęte wałkiem i obramieniem listwowym. Na wysokości okien obramienie zaopatrzone w cokoły i uszaki, wyżej ożywione gładkim kluczem. Płycina pomiędzy parami okien zdobiona motywem tarczy herbowej otoczonej gałęziami dębu, flankowanej gryfami (groteska) na tle wici roślinnej i ulistnionych gałęzi. Nad oknami II piętra wic akantu z kampanulami. Pozostałe okna i drzwi balkonowe I piętra prostokątne, ujęte wałkami i obramieniami listwowymi ze sfazowanymi narożami i przewiązkami. Nadproża częściowo wgłębnie wcięte w formie łuku kotarowego. Okna i drzwi balkonowe II piętra zamknięte łukiem odcinkowym, oprawione w $\frac{3}{4}$ wałkami i obramieniami listwowymi (z prostokątnymi wspornikami i kluczami) połączonymi z pasowym gzymsem. I w końcu okna III piętra w najbardziej zróżnicowanych obramieniach. Prostokątne okno w lewej, skrajnej osi ujęte w $\frac{2}{3}$ w listwowym obramieniu ze wspornikami, przewiązkami, trapezową płyciną nadokienną i z kluczem. Okno i drzwi balkonowe w skrajnej części elewacji w podobnych listwowych obramieniach, z tym że zamiast płycin nadokiennych i kluczy — profilowane gzymsy nadokienne. Nad nimi tynkowe, dekoracyjne łuki odcinkowe z kluczami. Para okien III piętra (w osi z otworem wejściowym) złożona z okien o łuku pełnym, ujęta w $\frac{2}{3}$ w listwowym obramieniu ze wspornikami i przewiązkami. Łuki okien

podkreślone wąskim, połączonym gzymsem nadokiennym z wydatnymi kluczami. W szczycie grupa trzech jednoskrzydłowych, prostokątnych okien bez obramień, ze sfazowanymi narożami. Nadproże środkowego okna częściowo wgłębnie wcięte w formie łuku kotarowego. Nad oknem gładki łuk odcinkowy z kluczem. Okna w elewacjach wieży (od przyziemia do II piętra włącznie) ujęte podobnie jak okna w bocznych osiach fasady. W partii III piętra wieży okno prostokątne z trójlistnym tympanonem nad nadprożem. W tympanonie stylizowane, secesyjne kwiaty. Tympanon oraz częściowo węgary (w 2/3) ujęte wałkiem i powtarzającym jego zarys obramieniem listwowym opartym na czworobocznych wspornikach. Ponadto w ścianach wieży (pod gzymsem koronującym) małe, jednoskrzydłowe okna z nadprożami podkreślonymi listwami. W oknach elewacji częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi, profilowanymi ślemionami. W dwóch osiach w skrajnej części elewacji balkony z dekoracyjnymi, kutymi balustradami zdobionymi uproszczonymi motywami roślinnymi.

Elewacja boczna od ul. Wazów 8-osiowa, także z komponowanym układem osi. Wyróżnione trzy zgrupowane osie we wschodniej części elewacji. Pozostałe osie rozstawione regularnie. Elewacja tynkowana. Detal architektoniczny jak w elewacji frontowej, wykonany w tynku. Okna dwuskrzydłowe, z parapetami z zielonej cegły klinkierowej, prostokątne i zamknięte łukami odcinkowymi. Okna przyziemia wykrojone i zaakcentowane podobnie jak otwór wejściowy w fasadzie. Okna w partii I i II piętra flankowane blendami, wspólnie obramione. Naroża nadproży i łuków oraz węgarów sfazowane. Grupy okien i blend, prostokątne płyciny pomiędzy nimi i zakeślony łukiem odcinkowym fragment elewacji na oknach II piętra ujęte listwowym obramieniem. Na wysokości okien i blend obramienie zaopatrzone w cokoły i uszaki. Nadproże okna I piętra częściowo wgłębnie wcięte w formie łuku kotarowego. Obramienie okna II piętra z kluczem. Płyciny pomiędzy grupami okien zdobione dekoracją. W centralnej płycinie tarcza herbowa otoczona gałęziami dębu, w bocznych płycinach gryfy (groteska) na tle wici roślinnej i ulistnionych gałęzi. Pozostałe okna I i II piętra wykrojone i obramione jak okna w skrajnej części fasady (ze szczytem). Okna (i blendy) w partii III piętra elewacji bocznej ze sfazowanymi narożami i listwami podkreślającymi nadproża. Nad oknem i dwiema blendami listwa na nadprożach wspólna. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi, profilowanymi ślemionami.

Elewacja boczna od ul. Piastowskiej 6-osiowa, także z komponowanym układem osi. W zachodniej części elewacji oraz w czołowej ścianie przybudówki elewacje grupowane (po dwie i po trzy). W elewacji asymetrycznie usytuowana trzykondygnacyjowa, trójosiowa przybudówka zwieńczona balkonem. Do niej dobudowane jednostronnie dodatkowe balkony. Elewacja tynkowana. Detal architektoniczny wykonany w tynku, kształtowany jak w elewacji frontowej. Dodatkowo nad przyziemiem przybudówki gzyms kryty dachówką oraz u podstawy balustrady balkonu dwa odcinki profilowanego gzymsu koronującego. Balustrada balkonu o funkcji zwieńczenia przybudówki, pełna. Nad bocznymi odcinkami gzymsów zdobiona kwadratowymi plakietkami z denticuli i z półkolistymi blendami. Balustrada balkonu zaopatrzona w kutą barierkę. Dwa pozostałe balkony dobudowane do przybudówki z kutymi balustradami zdobionymi roślinnymi motywami. W elewacji okna dwuskrzydłowe, z parapetami z zielonej cegły klinkierowej, prostokątne, zamknięte łukami odcinkowymi oraz pełnymi. Okna przyziemia wykrojone i zaakcentowane podobnie jak otwór wejściowy w fasadzie. Okna w dwóch zgrupowanych, skrajnych osiach w zachodniej części elewacji wspólnie obramione — jak okna w osiach nad otworem wejściowym w fasadzie. Grupy trzech prostokątnych okien w czołowej ścianie przybudówki ujęte na poziomie I i II piętra wspólnymi obramieniami — jak grupy okien i blend w elewacji bocznej od strony ul. Wazów. Różnice: z okien II piętra środkowe wyższe. Ponadto na elewacji pomiędzy nadprożami okien II piętra i tynkowym łukiem odcinkowym z kluczem,

częściowo wprowadzonym na balustradę balkonu wić akantu. Pozostałe okna i drzwi balkonowe I i II piętra oprawione podobne jak okna i drzwi balkonowe w fasadzie. Okna III piętra w bardziej zróżnicowanych obramieniach, ujęte w 2/3 listwowymi obramieniami ze wspornikami i przewiązkami. Okna prostokątne dodatkowo jeszcze z trapezowymi płycinami nadokiennymi i z kluczami, a okna o łuku pełnym podkreślone wąskimi gzymсами nadokiennymi z wydatnymi kluczami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z dekoracją na słupkach i ze stałymi, profilowanymi ślēmionami. Dekoracja ornamentalna w podokiennych płycinach jak w fasadzie oraz w elewacji bocznej przy ul. Wazów.

E l e w a c j a t y l n a bez dekoracji.

Ponad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym oraz z jednoosiowymi facjatami z dachami pulpitowymi.

Sień ze stopniami wyrównawczymi i ceramiczną posadzką. Oddzielona od klatki schodowej otworem o łuku odcinkowym. W otworze drzwi wewnętrzne, drewniane z nadświetlem, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone. Ściany sieni z cokołem wydzielonym profilowanym gzymsem. Na każdej ścianie nad gzymsem kartusz w roślinnej oprawie wypełniony przedstawieniem na tle pejzażu. Sień nakryta stropem z fasetami. Fasety i plafon wydzielone sztukateryjnymi listwami, miejscami o wklęsło-wypukłych zarysach. W przebieg listew obramiających fasety włączone stylizowane kielichy kwiatów. Listwy wydzielające plafon zdobione kampanulami. Klatka schodowa w trakcie tylnym, Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą. Balustrada z toczonymi słupkami i tralkami oraz z profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi frontowych i wewnętrznych oraz stolarka okienna;
- kute balustrady balkonów i barierki.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji wystroju elewacji z odtworzeniem pierwotnej jej kolorystyki. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisania do rejestru zabytków.

Ulica Senatorska

Wilhelmstrasse – do 1945 r. (fot. 1115, 1121, 1136)

Ulica wytyczona w 1876 r. Na planie miasta z 1877 r. ulica została wykreślona jako istniejąca do skrzyżowania z ul. Jagiellońską, natomiast dalszy, zachodni odcinek był dopiero projektowany. Wówczas istniał już gmach szkoły rolniczej oraz zabudowania dwóch fabryk – Seilera i Teicherta. Na planie zostały naniesione wzniesione w latach 1873-74 dwa budynki fabryki Seilera, usytuowane wzdłuż ul. Emilii Plater – najwcześniejszy budynek produkcyjny oraz nie zachowany do dzisiaj drugi budynek, usytuowany szczytowo w głębi działki. Z przedsiębiorstwa Teicherta funkcjonującego przy ul. Senatorskiej od 1876 r. naniesiono budynek ustawiono szczytowo. Zabudowa mieszkalna istniała już przy wschodnim odcinku ulicy (obecne numery 22-30). Zgodnie z planem z 1899 r. zabudowana była już południowa pierzeja ulicy aż do ul. Jagiellońskiej oraz w dalszej części ulicy – obecne budynki o numerach 34-38. Z 1900 r. pochodzi kompleks budynków zakładów maszynowych *Masch.-Werke Gubisch* (obecny adres św. Wojciecha 24). Do roku ok. 1910 powstała niemal cała zabudowa ulicy. Południowej pierzei ulicy sięgały ogrody Akademii Rycerskiej.

• ul. Senatorska 2 (fot. 289)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna. Ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, ze szczytem, facjatą oraz oknami połączowymi.

Fasada opracowana bliźniaczo (w lustrzanym odbiciu) z fasadą budynku nr 4. Elewacja 4-osiowa z ryzalitem pozornym w 4 osi. Wejście do budynku w pseudoryzalicie. W 2 osi w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. W 4 osi fasady oraz w skrajnej wschodniej osi kamienicy nr 4 wspólnie opracowany 2-osiowy i II-kondygnacyjny szczyt, wyniesiony ponad gzyms koronujący. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami boni, powyżej w wątku ceglany. Fasada artykułowana poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem oraz gzymsami podokiennymi w III i w IV kondygnacji; zwieńczona profilowanym, wyładowanym gzymsem koronującym wspartym na wolutowych konsolach. Dodatkową artykulację stanowią poziome pasy tynkowe łączące się z obramieniami okien. Ponad I kondygnacją szczytu gzyms wsparty na analogicznych konsolach, jak gzyms zamykający elewację; górna kondygnacja szczytu z okrągłą blendą na osi – ujęta ćwierćkolistymi spływami oraz zwieńczona półokrągłym wyłamanym w narożach, naczółkiem, którego pole wypełnione motywem muszlowym; w zwieńczeniu zachowany we fragmencie wazon (?). Facjata zamknięta segmentowym naczółkiem. Otwór wejściowy w 4 osi, opracowany identycznie jak w sąsiedniej kamienicy; zamknięty łukiem pełnym, podkreślonym profilowaną archiwoltą spiętą kliniec i wspartą na impostach. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe; dolne płyciny dekorowane motywem rautowym, górne płyciny przeszklone, przesłonięte kutymi kratami; nadświetle przeszklone, dwudzielne. Okna w zróżnicowanych obramieniach: w II kondygnacji okna w opaskach z przewiązkami, zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu, ponad którym motyw łuku odciążającego w wątku ceglany oraz rautowy klucz; w podokiennikach motyw okuciowej kratownicy; w III kondygnacji okna w analogicznych opaskach, zwieńczone segmentowymi naczółkami z motywem muszlowym: opaski tynkowe okien IV kondygnacji o sfazowanych wewnętrznych krawędziach.

Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 4-osiowa z wejściem tylnym do budynku oraz oknami klatki schodowej w 1 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów ze spocznikiem przy wschodniej ścianie sieni. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Zachowany fragment oryginalnej dwubarwnej posadzki ceramicznej.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 4 (fot. 290)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, ze szczytem, facjatą oraz oknami połaciowymi.

Fasada opracowana bliźniaczo (w lustrzanym odbiciu) z fasadą budynku nr 2. Elewacja 4-osiowa z ryzalitem pozornym w 1 osi. Wejście do budynku w pseudoryzalicie. W 3 osi w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. W 1 osi fasady oraz w skrajnej zachodniej osi kamienicy nr 2 wspólnie opracowany 2-osiowy i II-kondygnacyjny szczyt, wyniesiony ponad gzyms koronujący. Elewacja na niskim cokole z współczesną okładziną ceramiczną, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami boni, powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem oraz gzymsami podokiennymi w III i w IV kondygnacji; elewację wieńczy profilowany, wyładowany gzyms koronujący wsparty na wolutowych konsolach. Dodatkową artykulację stanowią poziome pasy tynkowe łączące się z obramieniami okien. Ponad I kondygnacją szczytu gzyms wsparty na analogicznych konsolach, jak gzyms zamykający elewację; górna kondygnacja szczytu z okrągłą blendą na osi – ujęta ćwierćkolistymi spływami oraz zwieńczona półokrągłym, wyłamanym w narożach, naczółkiem, którego pole wypełnione motywem muszlowym; w zwieńczeniu zachowany we fragmencie wazon (?). Facjata zamknięta segmentowym naczółkiem. Otwór wejściowy w 1 osi, opracowany identycznie jak w sąsiedniej kamienicy; zamknięty łukiem pełnym, podkreślonym profilowaną archiwoltą spiętą kłincem i wspartą na impostach. Drzwi

wejściowe dwuskrzydłowe z dwudzielnym nadświetlem; listwa przyrykowa dekorowana, skrzydła ramowo-płycinowe. Pozostałe otwory przyziemia - witryna współczesna do lokalu handlowego. Okna w zróżnicowanych obramieniach: w II kondygnacji okna w opaskach z przewiązkami, zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu, ponad którym motyw łuku odciażającego w wątku ceglany oraz rautowy klucz, w podokiennikach motyw okuciowej kratownicy; w III kondygnacji okna w analogicznych opaskach, zwieńczone segmentowymi naczółkami z motywem muszlowym; opaski tynkowe okien IV kondygnacji o sfazowanych wewnętrznych krawędziach. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 4-osiowa z wejściem tylnym do budynku oraz oknami klatki schodowej w 4 osi, bez dekoracji.

Elewacja tylne 4-osiowa (pd.) i 2-osiowa (wsch.).

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów ze spocznikiem przy zachodniej ścianie sieni. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. Zachowany fragment oryginalnej dwubarwnej posadzki ceramicznej.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia.

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 6 (fot. 291)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna 7-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Fasada rozczłonkowana 3-osiowym ryzalitem pozornym w obrębie 3-5 osi, wyniesionym o 1 kondygnację ponad poziom gzymsu koronującego. Na osi budynku w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach (balkon w II kondygnacji osadzony na wolutowych konsolach). Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w partii przyziemia i II kondygnacji opracowane w formie pasów boni; powyżej gładko tynkowane. Elewacja artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz profilowanymi gzymsami ponad przyziemiem i II kondygnacją; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, wspartym na wolutowych konsolach – poniżej, w obrębie 1-2 oraz 6-7 osi,

ujęty gzymsem pod- i nadokiennym rząd świetlików poddasza (okna w kształcie wydłużonego, leżącego prostokąta). Ryzalit pozorny zwieńczony trójkątnym frontonem. Otwór wejściowy w 4 osi; prostokątny, w profilowanej opasce spiętej kluczem w kształcie trapezu, ujęty rysunkiem boni. Drzwi wejściowe drewniane, neorenesansowe, dwuskrzydłowe z przeszklonym nadświetlem; dolne płyciny z dekoracją geometryczną; górne – wtórnie przesłonięte; listwa przyrytkowa oraz ślepię profilowane. W 2 osi przyziemia współczesne wejście do lokalu usługowego, w 1 osi witryna. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia ujęte rysunkiem boni z trapezowym kluczem na osi otworu. Okna wyższych kondygnacji w obramieniach aedikulowych. Okna II kondygnacji ujęte pilastrami dźwigającymi odcinki belkowania, z prostokątnymi płycinami podokiennymi o profilowanych krawędziach; w pseudoryzalicie – w 3 i 5 osi z trójkątnymi naczółkami. Otwory III kondygnacji w szerokich opaskach; w pseudoryzalicie z segmentowymi naczółkami; w 1-2 oraz 6-7 osi z wspólnie opracowanym zwieńczeniem w postaci belkowania i trójkątnego, wyłamanego w narożach naczółka. Okna V kondygnacji pseudoryzalitu ujęte rodzajem lizen, osadzonych na gzymsie podokiennym wspartym na palmetowych wspornikach, a wspierających profilowany gzyms biegnący ponad otworami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją w formie pilastrów na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna bez dekoracji, w części wschodniej 6-osiowa, z uskokiem pomiędzy 3 i 4 osią, ze skrzydłem oficynowym, wysuniętym na rzucie litery „U” z 1-osiową elewacją wschodnią i 4-osiową elewacją południową.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem wzdłuż wschodniej ściany sieni; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, szczeblinową balustradą i profilowaną poręczą. Częściowo zachowane barwne przeszklenia okien klatki schodowej. Zachowany fragment oryginalnej dwubarwnej posadzki ceramicznej.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia.

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 8 (fot. 292)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna 7-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Fasada rozczłonkowana 3-osiowym ryzalitem pozornym w obrębie 3-5 osi, ponad którym jednokondygnacyjna, 3-osiowa facjata. Na osi budynku w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji gładko tynkowane. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, profilowanymi gzymсами ponad przyziemiem i III kondygnacją oraz pasami gzymśów podokiennych w II-IV kondygnacji; elewacja zwieńczona wyładowanym gzymsem koronującym, wspartym na wolutowych konsolach. Facjata zamknięta odcinkiem profilowanego gzymsu. Naroża pseudoryzalitu w obrębie II-III kondygnacji podkreślone pasami boni o diamentowym cięciu; powyżej, w poziomie IV kondygnacji, naroża pseudoryzalitu oraz fasady ujęte pasami gładkich boni. Otwór wejściowy w 4 osi; prostokątny, ujęty szerokimi pilastrami wspierającymi odcinek prostego belkowania. Drzwi wejściowe drewniane, neorenesansowe, dwuskrzydłowe z dwudzielnym, przeszklonym nadświetlem; dolne płyciny skrzydeł z motywami rautowymi w uszakowej ramie; górne o formie aediculi – wtórnie przesłonięte; listwa przymykowa oraz ślemię profilowane. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia ujęte pilastrami o gładkich trzonach. W II i III kondygnacji drzwi balkonowe ujęte uproszczonymi pilastrami, natomiast okna pseudoryzalitu w profilowanych opaskach z prostokątnymi płycinami pod- i nadokiennymi. W obrębie II i III kondygnacji w 1-2 i 6-7 osi okna w opaskach z przewiązkami, z prostokątnymi płycinami podokiennymi - w II kondygnacji zwieńczone segmentowymi naczółkami wspartymi na rautowo opracowanych konsolach; ponad oknami w III kondygnacji na analogicznych konsolach wsparte odcinki wyłamanego gzymsu międzykondygnacyjnego. Okna V kondygnacji z prostokątnymi podokiennikami, w profilowanych opaskach, wyłamanych w nadprożu i spiętych na osi kluczem. Okna facjaty w obramieniach aedikulowych – środkowe z naczółkiem trójkątnym, skrajne – z naczółkami segmentowymi. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i ślemionami.

Elewacja tylna bez dekoracji, 8-osiowa, z 3-osiowym ryzalitem mieszczącym klatkę schodową w obrębie 4-6 osi, z wysuniętym skrzydłem oficynowym, z 3-osiową elewacją zachodnią i 1-osiową elewacją południową.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów, z podestem wzdłuż wschodniej ściany sieni; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, szczeblinową balustradą i profilowaną poręczą. W sieni oryginalna posadzka z lastryka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 10 (fot. 293-294)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna 6-osiova, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Fasada rozczłonkowana 2-osiowym ryzalitem pozornym w obrębie 3-4 osi. W obrębie pseudoryzalitu, w 3-4 osi II i III kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach (górny o mniejszej rozpiętości). Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w obrębie II-IV kondygnacji zdobione pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Fasada artykułowana poziomo profilowanymi gzymsem ponad przyziemiem oraz pasami gzymśów podokiennych w II-IV kondygnacji oraz w kondygnacji poddasza; zwieńczona wyładowanym gzymsem koronującym, który w obrębie ryzalitu pozornego wsparty został na wolutowych konsolach. Naroża pseudoryzalitu w obrębie II kondygnacji podkreślone pasami boni; w III i w IV kondygnacji w narożach oraz pomiędzy oknami pary pilastrów dźwigających odcinki belkowania. Otwór wejściowy w 3 osi; prostokątny, ujęty ponad cokołem profilowaną opaską. Drzwi wejściowe drewniane, neorenesansowe, dwuskrzydłowe z dwudzielnym, przeszklonym nadświetlem; dolne płyciny skrzydeł z motywami rautowymi w profilowanej ramie; górne przeszklone, o formie aediculi zwieńczone trójkątnymi naczółkami. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia w profilowanych opaskach, analogicznych jak otwór wejściowy. W obrębie II i III kondygnacji, w 1-2 oraz 5-6 osi okna w profilowanych opaskach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi - w II kondygnacji zwieńczone odcinkami wyłamanego gzymsu, wspartymi na konsolach zdobionych palmetą; ponad oknami w III kondygnacji na analogicznych konsolach wsparte trójkątne naczółki. Poniżej okien IV kondygnacji w ryzalicie pozornym płyciny podokienne z dekoracją imitującą balaskową balustradę; w pozostałych osiach w profilowanych opaskach, zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu wspartego na konsolach; w polu pomiędzy nimi, pośrodku, rozeta. Okna kondygnacji poddasza w kształcie leżącego prostokąta; pomiędzy oknami płyciny z dekoracją złożoną z liści akantu oraz podwieszanej draperii. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i ślemionami.

Elewacja tylna bez dekoracji, 6-osiova, rozczłonkowana ryzalitem mieszczącym klatkę schodową w obrębie 2-3 osi, z wysuniętym skrzydłem oficynowym, z 3-osiową elewacją wschodnią; ścięte naroże pomiędzy korpusem kamienicy a oficyną 1-osiove.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przechodniej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, szczeblinową balustradą i profilowaną poręczą. Częściowo zachowane oryginalne przeszklenia okien klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Senatorska 11 (fot. 295)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego. Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z wyniesionym na osi symetrii budynku jednokondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja południowa – fasada 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo gzymсами podokiennymi w przyziemiu, w II kondygnacji oraz profilowanym pasem gzymсовym ponad przyziemiem; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, przerwany w obrębie szczytu. Szczyt zwieńczony segmentowym naczółkiem wspartym na umieszczonej na osi żłobkowanej konsoli; w polu naczółka owocowa girlanda. Wejście do budynku na osi elewacji. Otwór wejściowy prostokątny. Drzwi wejściowe drewniane, neorenesansowe, dwuskrzydłowe z przeszklonym nadświetlem; ramowo-płycinowe, z dolnymi płycinami z motywami rautowymi. Za wyjątkiem zamkniętych półokrągło okien szczytu otwory okienne prostokątne. W parterze bez obramień. W II kondygnacji okna w profilowanych opaskach z nadokiennikami w formie prostokątnych płycin ujętych wydłużonymi konsolkami, wspierającymi naczółki trójkątne, wyłamane w narożach; w podokiennikach płyciny z dekoracją ornamentalną w postaci rautów oraz ornamentu wycinanego i zawijanego. W III kondygnacji okna w analogicznych opaskach zwieńczone naczółkami półokrągłymi, również wyłamanymi w narożach; parapety wsparte na konsolkach. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z profilowanymi ślemionami oraz słupkami dekorowanymi kapitelami i perełkowaniem.

Elewacja tylna bez dekoracji, 6-osiowa, rozczłonkowana w 3 osi ryzalitem, w którym okna pomieszczeń sanitarnych. Elewacje wschodnia i zachodnia ślepe.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, szczeblinową balustradą, toczonymi słupkami i profilowaną poręczą. W sieni zachowana dwubarwna glazura na posadzce. Częściowo zachowane oryginalne przeszklenia okien klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Senatorska 12 (fot. 296)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neobaroku.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole w okładzinie ceramicznej, w którym okna piwnic. Lico elewacji w obrębie przyziemia zdobione pasami boni, powyżej gładko tynkowane. Fasada artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz pasami gzymsów podokiennych w II i IV kondygnacji oraz w kondygnacji strychowej; elewacja zwieńczona wyładowanym gzymsem koronującym, poniżej którego fryz z parami okienek poddasza w każdej osi, pomiędzy którymi płyciny opracowane w tynku fakturalnym. Otwór wejściowy w 3 osi; zamknięty łukiem pełnym, ujęty ponad cokołem wklęsłą i rysunkiem kłińcowo opracowanych boni. Stolarka drzwi wejściowych wtórna; zachowane jedynie ślemię wydzielające nadświetle. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia w profilowanych opaskach. W II kondygnacji okna w profilowanych opaskach, z prostokątnymi płycinami podokiennymi, w których symetryczna dekoracja roślinna z rozetą pośrodku; obramienie zwieńczone odcinkowo wyprofilowanym gzymsem, wspartym na dekoracyjnych, wydłużonych konsolach; w polu w ten sposób utworzonego naczółka, ujmujący nadproże symetryczny motyw dekoracyjny złożony z rodzaju kartusza pośrodku oraz liści palmowych. Okna III kondygnacji w analogicznych opaskach; podokienniki wsparte na konsolkach dekorowanych palmetkami; zwieńczenie w formie wspartego na wydłużonych konsolach trójkątnego naczółka; w polu naczółka motyw rombu. Stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna bez dekoracji, 5-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem mieszczącym klatkę schodową w obrębie 3 osi, obniżonym o ½ kondygnacji w stosunku do wysokości gzymsu koronującego. Elewacja zachodnia ślepa.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody dwubiegowe powrotne, balustrada współczesna. Zachowana dwubarwna glazura na posadzce w sieni.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykroj i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zaleca się odtworzenie stolarki drzwi wejściowej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 16 (fot. 297)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neobaroku.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole w wątku ceglanym, w którym okna piwnic. Powyżej lico elewacji gładko tynkowane. Fasada artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem; zwieńczona wyładowanym gzymsem koronującym, poniżej którego rząd okrągłych okienek poddasza. Otwór wejściowy w 3 osi; prostokątny; drzwi wejściowe drewniane, neorenesansowe, dwuskrzydłowe z wtórnie przesłoniętym nadświetlem; ramowo-płycinowe, z dolnymi płycinami skrzydeł z motywami rautowymi w profilowanych kwadratowych ramach; górne płyciny przesłonięte kutą, dekoracyjną kratą. W 3 osi II kondygnacji, ponad drzwiami wejściowymi, porte-fenêtre oraz balkon z ażurową, kutą balustradą. Otwory okienne prostokątne. Okna w II kondygnacji z prostokątnymi płycinami podokiennymi, ponad oknami trójkątne naczółki. Ponad oknami III kondygnacji odcinki profilowanego gzymsu. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami..

Elewacja tylna bez dekoracji, 6-osiowa, rozczłonkowana ryzalitem mieszczącym klatkę schodową w obrębie 3 osi, oraz obniżonym ryzalitem w 4 osi mieszczącym okna pomieszczeń sanitarnych. Elewacja wschodnia ślepa.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem przy wschodniej stronie przechodniej sieni; schody dwubiegowe powrotne z drewnianą szczeblinową balustradą zakończoną toczonymi słupkami.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo zachowany detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- **ul. Senatorska 17 (fot. 298-300)**

Budynek produkcyjny I południowy, *Ed. Seilers Pianoforte-Fabrik GmbH* (najstarszy budynek zespołu fabrycznego), po 1945 r. do 1998 r. budynek produkcyjny Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie *ORTEX Co sp. z o.o.*, wzn. 1874 r., eklektyzm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany szczytowo w stosunku do ul. Senatorskiej, w zachodniej pierzei ul. E. Plater. Budynek założony na rzucie prostokąta; podpiwniczony, IV-kondygnacyjny, nakryty dachem o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacje opracowane analogicznie: na wysokim cokole, w którym okna piwnic, artykułowane gzymsami podokiennymi w każdej kondygnacji, zwieńczone rodzajem ścianki attykowej wydzielonej pasem gzymsowym. Otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym, częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka wielopodziałowych okien.

Elewacja wschodnia 19-osiowa z 2-osiowym ryzalitem w obrębie 10-11 osi, o narożach podkreślonych w ostatniej kondygnacji rodzajem „blank”. Elewacje boczne: południowa – 5-osiowa, północna 3-osiowa, przesłonięta w przyziemiu parterową przybudówką oraz w II kondygnacji w 1 osi współczesnym łącznikiem. Elewacja zachodnia 20-osiowa. Pomiędzy 6 i 7 osią współczesny, murowany szyb windowy. W obrębie 8-11 osi ryzalit, w którym centralnie, poprzedzone biegiem zewnętrznych schodów, wejście do budynku. Otwór wejścia prostokątny ze stałym nadświetłem (stolarka wtórna), ujęty rodzajem portalu złożonego z uproszczonych pilastrów oraz zamkniętego dwubocznie załamany profilowanym gzymsem. W ostatniej kondygnacji naroża ryzalitu zaakcentowane rodzajem blank.

Stan zachowania:

— Zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów.

Wskazany remont kapitalny budynku oraz rozbiórka współczesnych dobudówek i szybów, przesłaniających zabytkową bryłę budynku.

- **ul. Senatorska 17**

Budynek produkcyjny II północny, *Ed. Seilers Pianoforte-Fabrik GmbH*, po 1945 r. do 1998 r. budynek produkcyjny Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie *ORTEX Co sp. z o.o.*, wzn. ok. 1910 r., modernizm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w zachodniej pierzei ul. E. Plater. Budynek założony na rzucie prostokąta; podpiwniczony, IV-kondygnacyjny, nakryty dachem o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacje opracowane analogicznie: na cokole, artykułowane gzymsami podokiennymi w przyziemiu oraz w II kondygnacji, z ostatnią kondygnacją wydzieloną pasem gzymsowym z ornamentem kostkowym. Otwory okienne prostokątne, w przyziemiu ujęte rodzajem półokrągło zamkniętych nisz; częściowo zabezpieczone i zamurowane, stolarka okienna wielopodziałowa.

Elewacja wschodnia 14-osiowa; elewacja zachodnia 13-osiowa, w 9-10 osi przerwana współczesnym 2-osiowym skrzydłem, przesłonięta licznymi przybudówkami. Do elewacji południowe dobudowane współczesny budynek produkcyjny.

Stan zachowania:

— Zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Zalecany remont kapitalny budynku.

• **ul. Senatorska 18 (fot. 301)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., neobarok.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Elewacja gładko tynkowana, na cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo profilowanym pasem gzymsowym ponad przyziemiem, zwieńczona mocno wyładowanym gzymsem koronującym, poniżej którego – w pasie fryzu wykonanego w tynku fakturalnym – okrągłe świetliki poddasza oraz ponad nimi pas ornamentu ząbkowego. W obrębie II i III kondygnacji, na skraju oraz pomiędzy osiami okiennymi, fasada artykułowana pilastrami wielkiego porządku (o głowicach zdobionych rozetą i gładkich trzonach), opartymi na gzymsie ponad przyziemiem oraz wspierającymi odcinek rozbudowanego belkowania (fryz wypełniony meandrem) ponad III kondygnacją. Wejście do budynku na osi symetrii fasady, w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z przeszklonym nadświetlem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe; z dekoracją w postaci profilowanych ram; ślemię dekorowane guzami. W 1 osi przyziemia wejście do lokalu handlowego; w 2 osi witryna – ujęta profilowaną, tynkową opaską. Otwory okienne prostokątne. W 4 i 5 osi przyziemia bez dekoracji. Okna II kondygnacji w profilowanych opaskach, z prostokątnymi podokiennikami o profilowanych krawędziach, górną część obramienia stanowi wypiętrzona na osi płycina, zdobiona motywem palmy; nakryta rodzajem dwuspadowego daszka. Okna III i IV kondygnacji w tynkowych, sfazowanych opaskach; w IV kondygnacji zwieńczone nadokiennikami oraz odcinkami gzymsu. Częściowo zachowana oryginalna stolarka z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi oddzielających sieni od klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia.

Do zachowania:

- bryła budynku;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 19 (fot. 302-303)

(WEZ, 1995 r.)

Budynek produkcyjny, *Ed. Seilers Pianoforte-Fabrik GmbH*, po 1945 r. - do 1998 r. budynek produkcyjny Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie salon meblowy, wzn. 1897 r., eklektyzm.

Mur., elewacje w wątku ceglanym; z ceglanym detalem architektonicznym, usytuowany w północnej pierzei ul. Senatorskiej. Budynek założony na rzucie prostokąta w przyziemiu; ponad przyziemiem trójskrzydłowy na rzucie litery „U”. Podpiwniczony, IV-kondygnacyjny, nakryty dachem pulpitowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacje południowa – fasada i wschodnia opracowane analogicznie: w dwubarwnej cegle, na niskim cokole, w którym okna piwnic, artykułowane gzymsami pomiędzy I i II oraz II i III kondygnacją; zwieńczone wyładowanym, profilowanym gzymsem koronującym wspartym na kostkowych wolutach. Naroża budynku podkreślone lizenami w czerwonej cegle, w których osadzone ściagi o dekoracyjnie opracowanych zakończeniach; ponad narożami – rodzaj akroterionów(?) w kształcie półkoli. W elewacji południowej, pomiędzy 5 i 6 oraz 8 i 9 osią, analogiczne lizeny ze zwieńczeniami ponad gzymsem koronującym. Otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym, w I i II kondygnacji z prostymi płycinami podokiennymi. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami. Fasada 12-osiowa, z wejściem pomiędzy 7 a 8 osią okienną. Otwór wejściowy poprzedzony zewnętrznymi stopniami, zamknięty łukiem odcinkowym; ościeża opracowane schodkowo. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe o górnych płycinach przeszklonych i przesłoniętych kratą; nadświetle przeszklone, bez podziałów; listwa przymykowa dekorowana formą woluty. Na osi symetrii elewacji dekoracyjny szczyt zamknięty półokrągło i ujęty spływami, zwieńczony motywem globusa (z blachy miedzianej); w szczycie tondo z przedstawieniem instrumentu strunowego (cytra?).

Elewacja wschodnia 6-osiowa. Elewacje od północy wieloosiowe, o skromniejszym detalu architektonicznym, artykułowane gzymsem podokiennym w III kondygnacji.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 19 (fot. 304)

(WEZ, 1995 r.)

Budynek produkcyjny IV, *Ed. Seilers Pianoforte-Fabrik GmbH*, po 1945 r. do 1998 r. budynek produkcyjny Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie *Progress sp. z o.o.*, wzn. 1914 r., modernizm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany wewnątrz bloku zabudowy fabrycznej. Budynek założony na rzucie prostokąta; podpiwniczony, IV-kondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych. Usytuowany w głębi parceli, równoległe do budynku produkcyjnego I.

Elewacje artykułowane pasem gzymsowym pomiędzy przyziemiem i II kondygnacją; wschodni szczyt budynku zamknięty profilowanym gzymsem o linii wklęsło-wypukłej. Elewacje: wschodnia - 5-osiowa, południowa 2-osiowa z wejściem we wschodniej skrajnej osi (otwór wejścia zamknięty łukiem odcinkowym, drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem, ramowo-płycinowe), z dobudowanymi współczesnymi szybami windowymi i łącznikami; zachodnia - 3-osiowa; północna 8-osiowa, w przyziemiu przesłonięta dobudówką. Otwory okienne prostokątne, częściowo zachowana oryginalna, wielopodziałowa stolarka okienna.

Stan zachowania:

— Zły.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Zalecany remont kapitalny budynku.

• ul. Senatorska 19 (fot. 304)

Budynek produkcyjny V, *Ed. Seilers Pianoforte-Fabrik GmbH*, po 1945 r. do 1998 r. budynek produkcyjny Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie *Progress sp. z o.o.*, wzn. ok. 1910 r., modernizm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany wewnątrz bloku zabudowy fabrycznej. Budynek założony na rzucie prostokąta; podpiwniczony, I-kondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych. Elewacje artykułowane pionowo lizenami. Elewacje: wschodnia 3-osiowa, południowa 2-osiowa, zachodnia 4-osiowa, od strony północnej połączony z innymi budynkami fabrycznymi. Otwory okienne prostokątne, stolarka okienna wielopodziałowa, wtórna.

Stan zachowania:

— średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Zalecany remont kapitalny budynku.

• ul. Senatorska 17 i 19 (fot. 303)

Ogrodzenie, *Ed. Seilers Pianoforte-Fabrik GmbH*, po 1945 r. do 1998 r. należące do Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie współwłasność, k. XIX w, historyzm.

Zachowany odcinek ogrodzenia wzdłuż ul. Senatorskiej do zbiegu z ul. E. Plater, z trzema bramami: na wprost wejścia do budynku produkcyjnego I, wjazd na dziedziniec przy tym budynku oraz przy portierni. Bramy z ceglanych słupów nakrytych ostrosłupowymi „czapami”, dekorowane dekoracyjnymi elementami półokrągłymi, pojawiającymi się również w zwieńczeniach budynków produkcyjnych. Zachowane kute bramy oraz odcinki ogrodzenia na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania forma ceglanych słupów oraz elementy kute. Zalecane odtworzenie brakujących skrzydeł bramy przy portierni na wzór zachowanych.

• ul. Senatorska 20 (fot. 305)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 80. XIX w., historyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa, ukształtowana symetrycznie, rozczłonkowana ryzalitem pozornym w 3 osi. Elewacja na wysokim cokole, w którym okna piwnic; poziom przyziemia zdobiony pasami boni, powyżej elewacja gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo profilowanym pasem gzymsowym ponad przyziemiem, podokiennym w II i IV kondygnacji; fasadę wieńczy mocno wyładowany gzyms koronujący (w partii ryzalitu pozornego z pasem ornamentu ząbkowego), poniżej którego – fryz z okrągłymi świetlikami poddasza. Wejście do budynku w pseudoryzalicie, na osi symetrii fasady. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym; arkada ujęta klincowo opracowanymi boniami. Drzwi neorenesansowe, drewniane, dwuskrzydłowe, z dwudzielnym nadświetlem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe, z dekoracją neorenesansową o dolnych płycinach zdobionych motywem rautowym. Otwory okienne prostokątne. W parterze okna z prostokątnymi płycinami podokiennymi. W ryzalicie pozornym w II i III kondygnacji otwory ujęte zdwojonymi korynckimi pilastrami wspartymi na wspólnych cokołach oraz dźwigającymi odcinki belkowania. W 1-2 oraz 4-5 osi II kondygnacji obramienia aediculowe: otwory ujęte opaskami, powyżej wydłużone płyciny oraz wieńczące segmentowe naczółki; w podokiennikach prostokątne płyciny o profilowanych krawędziach. W III kondygnacji okna w podobnych obramieniach, zwieńczone trójkątnymi naczółkami. Wszystkie okna IV kondygnacji z prostokątnymi płycinami nadokiennymi. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna stolarka z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, z ryzalitem klatki schodowej; bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów z podestem przy wschodniej ścianie przechodniej sieni.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 21 (fot. 306)

(WEZ, 1995 r.)

Budynek administracyjny fabryki maszyn stolarskich *Teichert & Sohn Liegnitz*, po 1945 r. do 1998 r. użytkowany jako budynek administracyjny Legnickiej Fabryki Fortepianów i Pianin, obecnie w zarządzie „*Progress S.A.*”, wzn. ok. 1920 r., po 1945 r. przebudowany w partii dachu i elewacji tylnej, modernizm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w północnej pierzei ul. Senatorskiej. Budynek III-kondygnacyjny z użytkowym poddaszem, nakryty dachem łamanym, o pokryciu ceramicznym.

Fasada 9-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie, z ryzalitem w 3-7 osi. Brama wjazdowa w obrębie 3-4 osi, w ryzalicie. Elewacja na niskim cokole, artykułowana ponad przyziemiem pasem gzymsowym z ornamentem ząbkowym oraz gzymsem podokiennym w II kondygnacji ryzalitu; elewację wieńczy profilowany, mocno wyładowany gzyms koronujący z pasem ornamentu kostkowego. W obrębie II-III kondygnacji ryzalitu artykulację pionową stanowią pilastry wielkiego porządku o prostych kapitelach i żłobkowanych trzonach; poza ryzalitem - szerokie lizeny. Otwór bramy wjazdowej zamknięty łukiem obniżonym, ujęty ponad cokołem płaską, tynkową opaską. Podniebie bramy dekorowane kasetonami. Z bramy wejście do wnętrza budynku. Otwory okienne prostokątne; w przyziemiu okna zdwojone. Zachowana oryginalna, wielopodziałowa stolarka okienna. W ryzalitowanej połaci dachu, na osi elewacji 3-osiowa lukarna; w pozostałych osiach 1-osiowe facjaty; wszystkie nakryte daszkami dwuspadowymi.

Elewacja zachodnia ślepa; w części przyziemia przesłonięta parterową dobudówką.

Elewacja tylna – północna opracowana współcześnie; IV-kondygnacyjna i 4-osiowa.

Stan zachowania:

- Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 22 (fot. 307)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70. XIX w., historyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowany w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiova, w przyziemiu 5-osiova. W 5-6 osi 2-osiovy ryzalit pozorny. Elewacja na niskim cokole, gładko tynkowana; jedynie część zachodnia elewacji przyziemia pokryta współcześnie tynkiem fakturalnym z wyrobioną imitacją boni. Fasada artykułowana poziomo pasami profilowanych gzymsów podokiennych; gzyms koronujący profilowany, załamany ponad ryzalitem pozornym; poniżej gzymsu okna doświetlające poddasze w kształcie leżącego prostokąta. Artykulacja pionowa w obrębie II-IV kondygnacji w postaci szerokich lizen. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny; stolarka drzwi wejściowych wtórna. W 4 osi wejście do lokalu handlowego - zamknięte łukiem odcinkowym, stolarka wtórna; w 5 osi współczesna witryna. Otwory okienne prostokątne, w przyziemiu w 1 i 2 osi zamknięte łukiem odcinkowym. Stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna 5-osiova, z tylnym wejściem oraz oknami klatki schodowej w 3 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody i posadzka (lastriko) oraz balustrada współczesne.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połączeń dachowych, wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 24 (fot. 308)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70. XIX w., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 5-osiova, kształtowana symetrycznie. Elewacja na wysokim cokole oblicowanym cegłą, w którym okna piwnic; w poziomie przyziemia pokryta pasami boni, powyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem, szerokim profilowaniem ponad IV kondygnacją oraz wyładowanym, gzymsem koronującym; poniżej gzymsu – w partii fryzu - pary prostokątnych świetlików poddasza. Artykulacja pionowa elewacji w obrębie II-IV kondygnacji w postaci lizen – na skraju fasady oraz pomiędzy 2 i 3 oraz 3 i 4 osią. Wejście do budynku w 3 osi, na osi symetrii fasady. Otwór wejściowy poprzedzony dwoma zewnętrznymi stopniami, zamknięty łukiem pełnym, ujęty rodzajem skromnego portalu. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z nadświetlem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe, z dekoracją w formie kartusza w dolnej płycinie;

ślemię profilowane, dekorowane rzędem rozet. Otwory okienne prostokątne. W parterze w wąskich opaskach. W II i III kondygnacji w profilowanych opaskach, w IV kondygnacji w opaskach uszakowych. W dużym stopniu zachowana oryginalna stolarka okienna, z profilowanymi ślemionami i słupkami dekorowanymi pilastrami.

Elewacja tylna 6-osiowa z uskokiem pomiędzy 3 i 4 osią; bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, balustrada z prostych szczeblin.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 25 (fot. 309)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., obecnie budynek pozbawiony cech stylowych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej, u zbiegu z ul. Jagiellońską. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, o ściętym narożu, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa 5-osiowa, wschodnia 4-osiowa (w 1 i 2 osi blendy okienne); ścięte naroże 1-osiowe, podkreślone ryzalitem pozornym obejmującym skrajną wschodnią oś elewacji południowej i skrajną południową oś elewacji wschodniej.

Elewacje opracowane analogicznie - na niskim cokole, w którym okna piwnic; poziom przyziemia pokryty pasami boni (za wyjątkiem gładko tynkowanego przyziemia naroża w obrębie ryzalitu pozornego), powyżej gładko tynkowane. Elewacje artykułowane poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz pasami gzymsów podokiennych; elewację zamyka wyładowany, profilowany gzyms koronujący, poniżej którego w każdej osi pary prostokątnych świetlików poddasza. Wejście do budynku w 3 osi elewacji południowej. Otwór wejściowy poprzedzony dwoma zewnętrznymi stopniami, prostokątny; stolarka drzwi wejściowych wtórna. W narożu poprzedzone zewnętrznymi schodami wejście do lokalu handlowego; stolarka witryny współczesna. Otwory okienne prostokątne; stolarka wtórna.

Elewacja tylna 4-osiowa, bez dekoracji; w 2 osi okna klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Zachowane drewniane, dwuskrzydłowe drzwi, oddzielające sień od klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Senatorska 26 (fot. 310-311)**

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70. XIX w., neobarok.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym. Bryła kamienicy rozczłonkowana wysuniętym skrzydłem oficynowym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa, z wejściem w 6 osi, ponad przyziemiem kształtowana symetrycznie. W obrębie 3-4 osi ryzalit pozorny, ponad którym elewacja zwieńczona trójkątnym frontonem. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; w poziomie przyziemia pokryta pasami boni, powyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem oraz wyładowanym, profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego pary prostokątnych świetlików poddasza.. Dekorację frontonu stanowią umiejscowione naprzemiennie modyliony oraz rozety poniżej gzymsu wieńczącego pole tympanonu.. Wejście do budynku w skrajnej, zachodniej osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym. Drzwi neobarokowe, drewniane, dwuskrzydłowe, z nadświetlem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe, z dekoracją neobarokową: górne płyciny w formie aediculi, dolne o uszakowych narożach z motywem rautowym; ślimię profilowane, wypiętrzone na osi; nadświetle czterodzielne o promienistym układzie szprosów. Otwory okienne w przyziemiu zamknięte łukiem pełnym, powyżej prostokątne. W parterze okna bez obramień. W II kondygnacji obramienia aediculowe; otwory ujęte lizenami, na których wsparte wydłużone płyciny z dekoracją w kształcie rombu pośrodku oraz wieńczące trójkątne naczółki; w partii podokienników w dwóch środkowych osiach wolutowe konsolki; w 1-2 oraz 5-6 osi płyciny o groszkowanej fakturze, ujęte rodzajem postumentów wspierających lizeny. W III kondygnacji, ponad oknami odcinki profilowanego, wyłamanego w narożach gzymsu w kształcie łuku odcinkowego; poniżej powtarzająca zarys gzymsu płycina. W IV kondygnacji ponad oknami odcinki prostego gzymsu, poniżej których geometryczna dekoracja pasowa. Oryginalna stolarka w oknach parteru; powyżej wtórna.

Elewacja tylna 5-osiowa, z uskokiem pomiędzy 2 a 3 osią, w części wschodniej przesłonięta skrzydłem oficynowym; bez dekoracji. Elewacja zachodnia oficyny 3-osiowa.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie sieni przejazdowej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z toczonymi słupkami i profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, kształt połaci dachowych;

— tynkowy detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;

- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 27(fot. 312)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; w partii przyziemia dekorowana pasami tynkowych boni. Artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem, pasami profilowanych gzymśów podokiennych; zwieńczona wyładowanym gzymsem koronującym - poniżej gzymśu pary okien doświetlających poddasze. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty prostą tynkową opaską. Stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne. W przyziemiu w płaskich opaskach tynkowych. W pasie pomiędzy gzymsem ponad przyziemiem a gzymsem podokiennym w II kondygnacji prostokątne ramy tynkowe, powyżej okien I piętra - trójkątne naczółki. Ponad oknami III kondygnacji wyłamane w narożach naczółki segmentowe,. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji. Wejście tylne oraz okna klatki schodowej w 4 osi.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 28 (fot. 313)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70. XIX w., historyzm.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 5-osiowa. Elewacja na oblicowanym glazurą cokole, w którym okna piwnic; gładko tynkowana. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym.. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z dwudzielnym nadświetłem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe, z dekoracją neorenesansową, z płycinami dekorowanymi

motywami rautowymi oraz geometrycznymi; ślęmię profilowane. Otwory okienne prostokątne, stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna 5-osiowa z 1-osiowym, obniżonym o jedną kondygnację ryzalitem klatki schodowej, w którego przyziemiu wejście tylne; bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczelinową balustradą i profilowaną poręczą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi oddzielających sień od klatki schodowej, ze stałym nadświetlem.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połączeń dachowych, wykrój i układ otworów.

• ul. Senatorska 29 (fot. 314)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; poziom przyziemia pokryty pasami boni, powyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo gzymsami podokiennymi, pasem gzymsowym ponad przyziemiem oraz profilowanym gzymsem koronującym poniżej którego pary prostokątnych świetlików poddasza. W obrębie 3-4 osi ryzalit pozorny, ponad którym przerwany gzyms koronujący. Wejście do budynku na osi elewacji. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty opaską. Stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne. W parterze w prostych tynkowych opaskach. Okna wyższych kondygnacji bez opasek; pomiędzy gzymsem ponad parterem a gzymsem podokiennym II kondygnacji prostokątne ramy w kształcie leżącego wydłużonego prostokąta. Ponad oknami 3-4 osi II kondygnacji wspólny segmentowy naczółek; ponad pozostałymi oknami naczółki trójkątne. W III kondygnacji ponad oknami dwóch środkowych osi wspólny, trójkątny, wyłamany w narożach naczółek; ponad pozostałymi oknami - naczółki segmentowe. Stolarka w większości wtórna, nie powtarzająca tradycyjnego układu szprosów.

Elewacja tylna 5-osiowa z 1-osiowym ryzalitem klatki schodowej, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczelinową balustradą profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skuty detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połączeń dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 30 (fot. 315)

Kamienica czynszowa, wzn. l. 70. XIX w., historyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej, u zbiegu z ul. Jagiellońską. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, o ściętym narożu, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna 5-osiowa, zachodnia 6-osiowa; ścięte naroże 1-osiowe, podkreślone ryzalitem pozornym, obejmującym skrajną zachodnią oś elewacji północnej i skrajną północną oś elewacji zachodniej.

Elewacje opracowane analogicznie - na niskim cokole, w którym okna piwnic; poziom przyziemia pokryty pasami boni (za wyjątkiem przyziemia naroża w obrębie ryzalitów pozornych, które jest gładko tynkowane), powyżej lica elewacji gładko tynkowane. Elewacje artykułowane poziomo profilowanymi gzymsami: podokiennym w parterze oraz ponad przyziemiem; elewację zamyka wyładowany, profilowany gzyms koronujący, poniżej którego w każdej osi prostokątne świetliki poddasza. Wejście do budynku w 3 osi elewacji północnej. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym i ujęty klincowo opracowanymi boniami. Stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne. W przyziemiu ujęte rysunkiem boni; w II kondygnacji elewacji północnej w obramieniach aediculowych, z prostokątnymi podokiennikami, ujętymi rodzajem postumentów korynckich pilastrów ujmujących okna, wspierających belkowanie zwieńczone odcinkiem profilowanego gzymsu (nakrytego ceramicznym daszkiem); w II kondygnacji elewacji zachodniej analogiczne obramienia, z tym, że w miejscu pilastrów – lizeny; okna wyższych kondygnacji bez obramień. Stolarka okienna wtórna.

Tylne elewacje zamykające z trzech stron rodzaj wewnętrznego podwórza, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody wyrównawcze z lastrika; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą i profilowaną poręczą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych, w górnej części przeszklonych drzwi ze stałym nadświetlem, oddzielających sień od klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów.

• ul. Senatorska 31 (fot. 316)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo pasem

gzymsem nad parterem, gzymsem podokiennym w IV kondygnacji oraz profilowanym gzymsem koronującym; poniżej gzymsu w 1, 2, 5 i 6 osi świetliki poddasza w kształcie leżącego prostokąta. W obrębie 3-4 osi, ponad gzymsem podokiennym w IV kondygnacji rodzaj 2-osioвого, II-kondygnacyjnego szczytu, ujętego lizenami i zwieńczonego attyką. Wejście do budynku w 4 osi. Otwór wejściowy prostokątny, bez obramienia. Stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne, jedynie w 3 i 4 osi IV kondygnacji zamknięte obniżonym łukiem odcinkowym. Ponad oknami 1, 2, 5 i 6 osi II kondygnacji oraz 3 i 4 osi III kondygnacji naczółki segmentowe o wyłamanych narożach; ponad oknami 3 i 4 osi II kondygnacji naczółki trójkątne, natomiast ponad oknami 1, 2, 5 i 6 osi III kondygnacji proste odcinki profilowanego gzymsu. Częściowo zachowana stolarka okienna z profilowanym ślemieniem i słupkiem zdobionym formą pilastra.

Elewacja tylna 7-osiowa z ryzalitem klatki schodowej w 3 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Zachowane drewniane, dwudzielne, przeszklone nadświetle drzwi, oddzielających pierwotnie sień od klatki schodowej. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. W sieni zachowana dwubarwna, czarno-biała posadzka ceramiczna.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 32 (fot. 317-319)

Gmach szkoły rolniczej, *Landwirtschaftschule*, przeznaczonej dla uczniów z Dolnego Śląska, która rozpoczęła działalność w 1873 r. w budynku przy ul. Rycerskiej; od 1878 r. funkcjonowała w nowo wzniesionym gmachu przy ul. Senatorskiej, obecnie siedziba V Liceum Ogólnokształcącego w Legnicy, wzn. 1878 r., neoklasycyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Budynek o rozczłonkowanej bryle, trójskrzydłowy z dodatkowym, współcześnie dobudowanym i połączonym łącznikiem skrzydłem od strony południowo-zachodniej. Podpiwniczony, II-kondygnacyjny z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, nakryty dachem wielospadowym. Budynek usytuowany na rozległej parceli w południowej pierzei ul. Senatorskiej, otoczonej współczesnym ogrodzeniem, z obrzeżnym obsadzeniem; przed fasadą współcześnie zakomponowany ozdobny ogródek.

Fasada 13-osiowa, zakomponowana symetrycznie, z wejściem głównym na osi symetrii oraz rozczłonkowana dwoma 2-osiowym ryzalitami na skraju elewacji. Elewacje boczne – wschodnia 7-osiowa, zachodnia 5-osiowa. Elewacja południowa skrzydła głównego 7-osiowa, rozczłonkowana 3-osiowym (w obrębie 3-5 osi), wysuniętym na głębokość 2 osi ryzalitem z tylnym wejściem do gmachu umiejscowionym na osi symetrii. Elewacja południowa skrzydła

zachodniego 3-osiowa, skrzydła wschodniego – ślepa. Elewacja wschodnia skrzydła zachodniego oraz zachodnia skrzydła wschodniego – 4-osiowe.

Elewacje na wysokim cokole, w którym okna sutereny; lico elewacji gładko tynkowane. Artykułowane poziomo wydatnym gzymsem cokołowym oraz gzymsem podokiennym w II kondygnacji, wieńczącym pas geometrycznego fryzu (powtarzalne motywy kwadratów. Zwieńczone profilowanym, mocno wyładowanym gzymsem kordonowym z pasem ornamentu kostkowego. Poniżej gzymsu gładko opracowany fryz, w którym okrągłe świetliki poddasza. Ponad gzymsem wieńczącym w obrębie ryzalitów oraz skrzydeł bocznych – wyniesione lico kondygnacji poddasza, z półokrągło zamkniętymi oknami, które przerywają pas gzymsowy. Naroża skrzydeł budynku oraz ryzalitów zaakcentowane w przyziemiu lizenami i w II kondygnacji pionowymi pasami boni. W II kondygnacji ryzalitu południowego skrzydła głównego elewacja artykułowana w narożach oraz pomiędzy osiami gładkimi lizenami. Główne wejście do gmachu w fasadzie poprzedzone zewnętrznymi stopniami, ujęte balkonowym portykiem. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, podkreślonym profilowaną opaską, spiętą wąskim klinцем na osi. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem; w dolnych płycinach profilowane ramy, w górnych – ujęte w podobne ramy motywy koncentrycznych kół z rozetą pośrodku oraz powyżej i poniżej dodatkowe, uszakowe ramy z palmetkami; listwa przymykowa profilowana, dekorowana formą woluty. Ponad wejściem porte-fenêtre oraz balkon z ażurową, kutą balustradą wybrzuszoną w części dolnej, wsparty na kolumnach osadzonych na wysokich cokołach, o gładkich trzonach i korynckich głowicach. Okno balkonowe w szerokim obramieniu zwieńczonym segmentowym naczółkiem (poniżej naczółka pas dekoracji cekinowej), ujęte lizenami o boniowanych trzonach, na których wsparty odcinek belkowania z gładkim fryzem oraz odcinkiem wyłamanego gzymsu koronującego elewację. Ponad gzymsem, na osi - element wieńczący w formie koła. Wejście tylne w elewacji południowej skrzydła głównego ujęte rodzajem portyku zwieńczonego trójkątnym frontonem. Okna sutereny prostokątne; w przyziemiu okna zamknięte łukiem odcinkowym; w II kondygnacji okna prostokątne oraz w ryzalicie południowym skrzydła głównego zamknięte łukiem pełnym; w kondygnacji poddasza okna zamknięte łukiem pełnym oraz okrągłe świetliki. Okna I kondygnacji ujęte prostą opaską, nadproże dekorowane klinćowo opracowanym pasem boni oraz nakryte odcinkowym gzymsem. Okna II kondygnacji fasady w płaskich opaskach, z nadprożem dekorowanym pasem ornamentu „cekinowego”, zwieńczonym odcinkiem profilowanego gzymsu. Okna w II kondygnacji ryzalitów fasady w połączonych ze sobą aediculowych obramieniach: po bokach ujęte listwami zakończonymi wolutowymi, dekorowanymi akantem, wydłużonymi konsolkami, wspierającymi trójkątne naczółki, pomiędzy konsolkami i pod naczółkiem – rodzaj pasowego ornamentu cekinowego. Okna elewacji bocznych w obramieniach zwieńczonych profilowanym gzymsem; w skrajnych osiach elewacji zachodniej – zamknięte półokrągło w aediculach zwieńczonych trójkątnymi naczółkami. Pomiędzy oknami 1-2 oraz 6-7 osi II kondygnacji elewacji wschodniej – analogicznie opracowane konchowe blendy. W II kondygnacji ryzalitu południowego – okna klatki schodowej zamknięte półokrągło, bez obramień. Zachowana oryginalna drewniana, wielopodziałowa stolarka okienna, z profilowanymi i zdobionymi słupkami oraz ślemionami.

Zachowany oryginalny układ oraz klasycystyczny wystrój wnętrz z reprezentacyjną klatką schodową mieszczącą się w południowym ryzalicie skrzydła głównego. Zachowana oryginalna stolarka przeszklonych drzwi oddzielających sień od klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- granice parceli, bryła budynku, układ skrzydeł, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, układ wnętrz.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Zaleca się przywrócenie pierwotnej komunikacji.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 33 (fot. 320)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 5-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem, gzymsami podokiennymi w wyższych kondygnacjach oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym; poniżej gzymsu w 1, 2, 4 i 5 osi pary świetlików poddasza. Na osi symetrii elewacji, w 3 osi, ryzalit pozorny wyniesiony o jedną kondygnację ponad poziom gzymsu koronującego. W ryzalicie, w II kondygnacji portefenêtre prowadzące na balkon o ażurowej, krytej balustradzie, powyżej wąskie, zdwojone otwory okienne. Ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem. Brama wjazdowa w 1 osi przyziemia. Otwór wejściowy prostokątny, bez obramienia. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. Ponad oknami 1, 2, 4 i 5 osi III kondygnacji proste odcinki profilowanego gzymsu. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanym ślemieniem i słupkiem zdobionym formą pilastra.

Elewacja tylna 7-osiowa z 5-osiowym ryzalitem w obrębie 2-6 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, usytuowana po zachodniej stronie bramy przejazdowej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Stan zachowania:

- Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 34 (fot. 312-322)

Kamienica czynszowa, wzn. 1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego..

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; zamykająca od strony wschodniej zwarty ciąg zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, V-kondygnacyjna, ponad elewacjami połącie dachu łamanego o pokryciu ceramicznym. Bryła budynku rozczłonkowana narożnym wykuszem oraz tarasami w elewacji północnej.

Elewacja północna w I i II kondygnacji 7-osiowa, powyżej 6-osiowa. W obrębie 3-5 osi w I-IV kondygnacji tarasy wsparte na czterech filarach o uproszczonych głowicach i trzonach w poziomie przyziemia pokrytych pasami boni, w II kondygnacji zdobionych w dolnej partii szeroką przewiązką i guzem, w poziomie III kondygnacji gładkich. Na filarach wsparta konstrukcja belkowania z gładkim fryzem i następnie płyty tarasów z murowanymi, pełnymi balustradami, zdobionymi w II kondygnacji prostokątnymi płycinami. Ponad II kondygnacją w północno-wschodnim narożu budynku IV-kondygnacyjny wykusz z ostatnią kondygnacją wyniesioną ponad połąć dachu, zwieńczony cebulastym hełmem. Wykusz na kielichowej podstawie, pokrytej dekoracją cekinową, opartej na rozbudowanych wolutowych konsolach zdobionych m.in. girlandami i palmetką. Elewacje wykusza 1-osiowe. Elewacja wschodnia z 1-osiowym ryzalitem pozornym, ponad którym mansarda z trójkątnym zwieńczeniem.

Obie elewacje opracowane analogicznie. Lico elewacji w partii przyziemia opracowane w formie pasów boni – ułożonych naprzemiennie: opracowanych gładko i o fakturze groszkowanej. Poziom II kondygnacji oraz elewacje wykusza w poziomie III i IV kondygnacji pokrywa gładkie boniowanie. Powyżej elewacja oblicowana cegłą. Do wysokości IV kondygnacji naroża budynku oraz pseudoryzalitu w elewacji wschodniej zaakcentowane pasami gładkich boni. Elewacje artykułowane poziomo profilowanymi gzymsami ponad przyziemiem i II kondygnacją oraz podokiennym w V kondygnacji; w obrębie III i IV kondygnacji pasy dekoracji tynkowej. Otwór wejściowy w 5 osi elewacji północnej, zadaszony tarasem; prostokątny, ujęty boniami w układzie klinowym. Drzwi wejściowe neorenesansowe, dwuskrzydłowe; dolne płyciny dekorowane motywami rautowymi oraz guzami, górne płyciny przeszklone. Okna w II kondygnacji zamknięte łukiem pełnym; pozostałe prostokątne, w III-V kondygnacji w profilowanych opaskach. Okna przyziemia i II kondygnacji oraz okna wykusza w poziomie III, IV i VI (poziom poddasza) kondygnacji ujęte rysunkiem klinowo opracowanych boni (w podokiennikach okien II kondygnacji motywy kół). Okna III kondygnacji w aedikulowych obramieniach z prostymi podokiennikami oraz naczółkami segmentowymi. Okna IV kondygnacji w podobnych obramieniach zwieńczonych trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją w formie pilastrów na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 6-osiowa z ryzalitem mieszczącym klatkę schodową, wysuniętym na głębokość 1 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy oraz centralnego motywu rozety. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi oddzielających sień od klatki schodowej.

Przed budynkiem ogródek ograniczony częściowo ogrodzeniem na ceglanej podmurówce oraz żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleń ogródka przed fasadą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Senatorska 35 (fot. 323)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa, w przyziemiu 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. W poziomie przyziemia pokryta pasami boni, wyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo pasem gzymsowym ponad przyziemiem, gzymsem podokiennym w przyziemiu i II kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego w 1, 2, 5 i 6 osi pary świetlików poddasza. Na osi symetrii elewacji, w obrębie 3-4 osi, ryzalit pozorny wyniesiony o jedną kondygnację ponad poziom gzymsu koronującego. Ryzalit zwieńczony trójkątnym frontonem. W połaci dachu, po wschodniej stronie szczytu współczesna lukarna. Brama wjazdowa w 3 osi przyziemia, na osi symetrii elewacji. Otwór bramy prostokątny, w profilowanej, tynkowej opasce. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W przyziemiu w profilowanych, tynkowych opaskach, analogicznie jak otwór wejściowy. Okna wyższych kondygnacji bez opasek. Ponad oknami 3-4 osi II kondygnacji wspólny segmentowy naczółek; ponad pozostałymi oknami naczółki trójkątne. W III kondygnacji ponad oknami dwóch środkowych osi wspólny, trójkątny naczółek; ponad pozostałymi oknami naczółki segmentowe. Ponad oknami IV kondygnacji proste odcinki profilowanego gzymsu. Stolarka okienna w większości wtórna.

Elewacja tylna 5-osiowa z 3-osiowym ryzalitem, w którym klatka schodowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie przejazdowej bramy. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową z centralnym motywem wieńca. Zachowane drewniane, dwudzielne, przeszklone nadświetle secesyjnych drzwi, oddzielających pierwotnie sień od klatki schodowej. W bramie zachowana podłoga z desek.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Senatorska 36 (fot. 324-325)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detałem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna - fasada 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Lico elewacji w partii przyziemia opracowane w formie pasów boni; w poziomie II i III kondygnacji elewacja oblicowana cegłą w kolorze piaskowym; w ostatniej kondygnacji gładko tynkowana. Elewacja artykułowana poziomo profilowanymi gzymsami ponad przyziemiem oraz podokiennym w IV kondygnacji; w obrębie II i III kondygnacji pasy dekoracji w czerwonej cegle; elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego świetliki poddasza w kształcie leżącego prostokąta. W obrębie II i III kondygnacji naroża fasady podkreślone czerwoną cegłą. Otwór wejściowy w 3 osi; prostokątny, ujęty pilastrami o uproszczonych głowicach, na których wsparty odcinek belkowania z gładkim fryzem. Drzwi wejściowe drewniane, neorenesansowe, dwuskrzydłowe; dolne płyciny dekorowane motywami rautowymi. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia w profilowanych opaskach. Okna w 3 osi (na osi symetrii fasady) II i III kondygnacji we wspólnym obramieniu, ujęte pilastrami wspierającymi odcinki belkowania; ponad oknem III kondygnacji trójkątny naczółek. Okna II i III kondygnacji w poszczególnych osiach ujęte wspólnymi tynkowymi ramami, które w partii podokienników w II kondygnacji o kształcie trapezu. Ponad oknami II kondygnacji naczółki półokrągłe, wyłamane w narożach; w polach naczółków główki kobiece. Ponad oknami III kondygnacji naczółki trójkątne, wyłamane w narożach. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i ślemionami.

Elewacja tylna 6-osiowa. W 3 osi 1-osiowy, IV-kondygnacyjny, cylindryczny, zakończony stożkowym dachem ryzalit mieszczący sanitariaty. Tylne wejście do budynku w 4 osi, ujęte skromnym portalem składającym się z uszakowego, płaskiego obramienia oraz wieńczącego, wklęsło-wypukłego odcinka gzymsu..

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni zachowana dwubarwna posadzka ceramiczna. Zachowane oryginalne, barwne przeszklenia okien klatki schodowej.

Przed budynkiem ogródek ograniczony współczesnym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

- Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt ryzalitu w elewacji tylnej oraz połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni
- zieleń ogródka przed fasadą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 37 (fot. 326-327)

Budynek produkcyjny, obecnie budynek usługowy, wzn. XIX/XX w., historyzm.

Mur., tynk.; usytuowany w północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczony, II-kondygnacyjny, z obniżoną kondygnacją poddasza, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci. Fasada – elewacja południowa 5-osiowa, o regularnie rozmieszczonych osiach okiennych. Przed budynkiem ogród ograniczony ogrodzeniem na podmurówce z bramą o ceglanych słupach dekorowanych przewiązkami w tynku fakturalnym oraz zwieńczonych „czapami”.

Stan zachowania:

- budynek – dobry; ogrodzenie - średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów;
- forma ogrodzenia; kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 37 (fot. 328)

Komin, obecnie nieużytkowany, wzn. XIX/XX w., historyzm.

Mur., w cegle; wolnostojący, dekorowany pierścieniami.

Stan zachowania:

- średni; zwieńczenie komina odchylone od pionu.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła i dekoracja komina.

Zalecane zabezpieczenie komina.

• ul. Senatorska 38 (fot. 329)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego. Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem łamanym.

Elewacja północna 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim, ceglanym cokole; lico elewacji w partii przyziemia i II kondygnacji opracowane w formie pasów boni; powyżej elewacja oblicowana cegłą w kolorze czerwonym. Elewacja artykułowana poziomo profilowanymi gzymsami ponad przyziemiem i II kondygnacją oraz podokiennym w przyziemiu; w obrębie III i IV kondygnacji pasy dekoracji tynkowej; elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Otwór wejściowy w 3 osi, zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty rysunkiem klincowo opracowanych boni, na osi spięty kluczem. Drzwi wejściowe drewniane, neomanierystyczne, dwuskrzydłowe z przeszklonym nadświetlem; dolne płyciny dekorowane motywami rautowymi; listwa przymykowa z wolutą, ślemię profilowane. W obrębie 5-6 osi przyziemia współczesna witryna lokalu usługowego. W 4 osi przyziemia fragment fosy z wejściem prowadzącym do poziomu suterenu. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia ujęte rysunkiem klincowo opracowanych boni o zarysie łuku odcinkowego spiętego kluczem na osi otworu. Okna II kondygnacji z prostokątnymi podokiennikami o profilowanych krawędziach. Okna III kondygnacji z gładko opracowanymi tynkowymi płycinami pod- i nadokiennymi, zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu opartego na płaskich konsolkach. Okna IV kondygnacji w prostych tynkowych opaskach, ponad którymi analogicznie opracowane odcinki profilowanego gzymsu, które są jednocześnie parapetami półokrągłych okien poddasza, ujętych w prostokątne, tynkowe ramy spięte płaskim klinцем na osi. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami i ślēmionami.

Elewacja tylna 6-osiowa z wysuniętym na głębokość 1 osi 4-osiowym ryzalitem w obrębie 2-5 osi oraz wyniesionym ponad połąć dachu szczytem mieszczącym ostatnią kondygnacją klatki schodowej, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni zachowana oryginalna, dwubarwna posadzka ceramiczna. Zachowane oryginalne, barwne przeszklenia okien klatki schodowej.

Przed budynkiem, przy wschodniej części elewacji ogródek ograniczony współczesnym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia.

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połączeń dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleń ogródka przed fasadą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 40 (fot. 330-332)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., eklektyzm z elementami neorenesansu północnego. Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, zamykająca od strony zachodniej zwarty ciąg zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad elewacjami połącze dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z lukarnami. Bryła budynku rozczłonkowana ryzalitami: narożnym oraz w elewacji zachodniej.

Elewacja północna 4-osiowa z otworem wejścia w 3 osi. W ściętym narożu 1-osiowy ryzalit z ostatnią kondygnacją wyniesioną ponad połacie dachu, zwieńczony trójkątnym szczytem. W II i III kondygnacji ryzalitu balkony o ażurowych, kutych balustradach, wybrzuszonych w dolnej części. Elewacja wschodnia 6-osiowa z 2-osiowym ryzalitem w obrębie 4-5 osi; ryzalit zwieńczony 1-osiowym, trójkątnym szczytem; jego boczne elewacje 1-osiowe. We wschodniej połaci dachu po północnej stronie ryzalitu trzy lukarny nakryte dwuspadowymi daszkami oraz okno połaciowe. Elewacje kamienicy opracowane analogicznie, na niskim, ceglany cokole. Lico elewacji w partii przyziemia oraz II kondygnacji opracowane w formie pasów gładkich boni. Powyżej elewacja w wątku ceglany. Naroża budynku oraz ryzalitów zaakcentowane pasami boni. Elewacje artykułowane poziomo profilowanymi gzymсами ponad przyziemiem oraz podokiennymi w wyższych kondygnacjach; w obrębie III i IV kondygnacji dodatkowe poziome pasy dekoracji tynkowej. Elewacje zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym. Szczyt narożnego ryzalitu w dolnej części ujęty ślimacznicami; zamknięty formą trapezu wylamanego w narożach, na których ustawione na postumentach kule, oraz zwieńczony trójkątnym frontonem. Szczyt ryzalitu w elewacji wschodniej opracowany podobnie; zwieńczony półkolem ze sterczyną. Otwór wejściowy w elewacji północnej zamknięty łukiem odcinkowym, z nadprożem dekorowanym klincowo opracowanymi boniami. Drzwi wejściowe neorenesansowe, dwuskrzydłowe z dwudzielnym, przeszklonym nadświetlem; dolne płyciny dekorowane motywami rautowymi, górne – o górnych narożach uszakowych, zwieńczone trójkątnymi naczółkami, w dolnej części dekorowane pasowym ornamentem cekinowym; listwa przymykowa dekorowana motywem woluty. Otwory okienne prostokątne. Nadproża okien przyziemia dekorowane klincowo opracowanymi boniami oraz spięte płaskim kluczem o groszkowanej fakturze. Okna w II kondygnacji oraz w III i IV kondygnacji ryzalitów (w ryzalicie wschodnim okna mają wspólne obramienie), w płaskich, uszakowych opaskach, ponad oknami płaska dekoracja w kształcie odcinkowego łuku odciążającego, spiętego kluczem na osi; pola naczółków w tynku o fakturze groszkowanej. Okna III kondygnacji w uszakowych opaskach z przewiązkami, ponad oknami analogiczna dekoracja, w kształcie łuków pełnych. Okna IV kondygnacji w analogicznych opaskach z przewiązkami; ponad nadprożem szerokie profilowanie, spięte trzema trapezowymi klincami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją w formie pilastrów na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacje tylne - zachodnia 1-osiowa, północna – 2-osiowa; w ściętym, 1-osiowym narożu okna klatki schodowej oraz tylne wejście do budynku.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy z motywami kwiatowymi. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana dwubarwna, ceramiczna posadzka.

Przed budynkiem ogródek ograniczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleń ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Senatorska 42 (fot. 333)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905-10 r., pozbawiona cech stylowych

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo gzymsem podokiennym w przyziemiu oraz zamknięta profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego w 1-4 osi świetliki poddasza. W 5-6 osi wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego 2-osiowy szczyt, zamknięty prosto, rodzajem ścianki attykowej, ponad którą, w narożach – kule. Otwór wejściowy w 4 osi, prostokątny, bez obramienia. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, z uskokiem pomiędzy 4 a 5 osią, bez dekoracji. Wnętrze budynku po kapitalnym remoncie. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów.

• **ul. Senatorska 44 (fot. 334)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905-10 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada w przyziemiu 5-osiowa, powyżej 6-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Fasada artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz zamknięta profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego świetliki poddasza. Otwór wejściowy na osi symetrii elewacji, zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty prostą opaską. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z dwudzielnym przeszklonym nadświetlem; ślemie dekorowane pasem ornamentu ząbkowego; skrzydła drzwiowe wtórne. Otwory okienne w przyziemiu i w III kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, pozostałe prostokątne; w prostych tynkowych opaskach. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślემionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Zachowane drzwi, oddzielające sień od klatki schodowej.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka.

Zalecany remont kapitalny budynku.

• **ul. Senatorska 46 (fot. 335)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905-10 r., elementy neorenesansu północnego.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym, ze szczytem.

Elewacja północna – fasada w przyziemiu 5-osiowa, powyżej 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim, oblicowanym cegłą cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo gzymsem ponad przyziemiem oraz zamknięta profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego w 1, 2, 5 i 6 osi świetliki poddasza. W obrębie 3-4 osi wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego 2-osiowy, dwukondygnacyjny szczyt. Zwieńczenie szczytu trójkątne, ujęte wyrobionymi w tynku spływami wolutowymi; w narożach oraz w szczycie sterczyny, przy uskoku woluty – kule. Brama wjazdowa w skrajnej, zachodniej osi, otwór bramy zamknięty łukiem pełnym, ujęty wklęsłą od ok. połowy wysokości. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe z czterodzielnym nadświetlem; ślemie profilowane; skrzydła bramy wtórne. Otwory okienne prostokątne. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna stolarka okienna z profilowanymi ślემionami i słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w obrębie 3-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, bez cech stylowych, po wschodniej stronie przejazdowej bramy.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka bramy;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Senatorska 48 (fot. 336)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905-10 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada opracowana wspólnie z elewacją północną kamienicy nr 50; 4-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, podokiennym w IV kondygnacji oraz zamknięta profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego w 1 i 2 osi świetliki poddasza. W 4 osi wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego szczyt (wspólnie opracowany ze szczytem kamienicy nr 50), zamknięty prosto. Otwór wejściowy w 3 osi, zamknięty łukiem odcinkowym o wyoblonych krawędziach. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne, w prostych tynkowych opaskach. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami.

Elewacja tylna 3-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie oficynowym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody dwubiegowe powrotne.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów.

• **ul. Senatorska 50 (fot. 337)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905-10 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada opracowana wspólnie z elewacją północną kamienicy nr 48; 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, podokiennym w IV kondygnacji oraz

profilowanym gzymsem koronującym poniżej którego w 2-5 osi świetliki poddasza. W 1-2 osi wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego szczyt (wspólnie opracowany ze szczytem kamienicy nr 48), zamknięty prosto. Otwór wejściowy w 3 osi, zamknięty łukiem odcinkowym o wyoblonych krawędziach. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne, w prostych tynkowych opaskach. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 4-osiova, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów.

• ul. Senatorska 52 (fot. 338, 339)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk.; narożna, zamykająca od strony wschodniej zwarty ciąg zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad elewacjami połączone dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja północna 6-osiova; wejście do budynku w 3 osi. Ścięte naroże 1-osiove zakończone I-kondygnacyjnym szczytem wyniesionym ponad poziom gzymsu koronującego, zwieńczonym elementem półokrągłym i ujętym po bokach uproszczonymi spływami; w narożu w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja wschodnia 5-osiova z 2-osiowym szczytem w obrębie 1-2 osi, wyniesionym ponad poziom gzymsu koronującego; w 3 osi porte-fenêtres oraz w parterze taras o murowanej, pełnej balustradzie, natomiast powyżej w II-IV kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach. We wschodniej połaci dachu lukarna. Elewacje gładko tynkowane, artykułowane poziomo profilowanymi gzymsami ponad przyziemiem oraz podokiennymi, zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego świetliki poddasza. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym. Stolarka drzwiowa wtórna. Otwory okienne w przyziemiu zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacje tylne - zachodnia 2-osiova, południowa 4-osiova, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi.

Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych ze stałym nadświetłem drzwi oddzielających sieni od klatki schodowej. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny elewacji

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów; do zachowania zieleń ogródka frontowego.

• ul. Senatorska 53 (fot. 340)

Kamienica czynszowa, wzn. 1915-20 r., modernizm.

Mur., tynk.; narożna, zamykająca od strony wschodniej zwarty ciąg zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem w elewacji wschodniej, szczytami oraz balkonami w ściętym narożu oraz w elewacji południowej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad elewacjami połacie dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja południowa 5-osiowa - w 2 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutyh balustradach. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny; stolarka skrzydeł drzwiowych wtórna. Zachowane oryginalne, przeszklone, stałe nadświetle oraz ślemię zdobione pasową dekoracją kostkową. W połaci dachu, w obrębie 1-2 osi, ponad gzymsem koronującym, dwuosiowy szczyt, zamknięty gzymsem o wykroju odcinkowym, wyłamanym w narożach; ponad 3 osią 2-osiowa facjatka. Ścięte naroże 1-osiowe; w przyziemiu brak otworów, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutyh balustradach. W połaci dachu, ponad gzymsem koronującym I-kondygnacyjny szczyt (trójkątny z wyłamanymi narożami). Elewacja wschodnia w przyziemiu 5-osiowa, powyżej 4-osiowa, w obrębie 2-5 osi rozczłonkowana ryzalitem, zwieńczonym 3-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem, nakrytym dachem mansardowym. Elewacje gładko tynkowane, artykułowane poziomo profilowanymi gzymсами ponad przyziemiem oraz zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym. Otwory okienne prostokątne. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna północna 2-osiowa, zachodnia 3-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, profilowaną poręczą i słupkami. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy. W sieni zachowana oryginalna dwubarwna ceramiczna posadzka.

Przed budynkiem, przy zachodniej części elewacji ogródek ograniczony współczesnym ogrodzeniem na podmurówce.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 54 (fot. 341)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., częściowo w wątku ceglanym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; do wysokości ok. połowy wysokości okien przyziemia w wątku ceglany, powyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz profilowanym gzymsem koronującym. W obrębie 4-5 osi wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego 2-osiowy szczyt zamknięty trójbocznie. W połaci dachu lukarna. Otwór wejściowy w 3 osi, prostokątny. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W 6 osi w przyziemiu i w IV kondygnacji zdwojone otwory okienne. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika z barwnym motywem gwiazdy.

Przed budynkiem ogródek ograniczony współczesnym ogrodzeniem na podmurówce.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów; do zachowania zieleń ogródka frontowego.

• ul. Senatorska 55 (fot. 342)

Kamienica czynszowa, wzn. 1910 r., secesja.

Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna ponad elewacjami połacie dachu łamanej o pokryciu ceramicznym.

Elewacja południowa - fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Wejście do budynku w 4 osi. W obrębie 1-2 osi jednokondygnacyjny, 2-osiowy szczyt wyniesiony ponad gzyms koronujący, ujęty lizenami i zwieńczony naczółkiem segmentowym. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic. Artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemem oraz profilowanym gzymsem koronującym. Otwór wejściowy prostokątny; zachowane oryginalne, przeszklone, stałe nadświetle oraz profilowane ślēmię. Skrzydła drzwiowe wtórne. Otwory okienne prostokątne. Okna parteru z prostokątnymi płycinami podokiennymi; pod oknami II kondygnacji płyciny z geometryczną dekoracją wyrobioną w tynku fakturalnym. Pod oknami III kondygnacji tynkowe dekoracje o formach geometrycznych również w tynku fakturalnym. Częściowo zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa z 3-osiowym ryzalitem w obrębie 2-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie oficynowym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową z motywem podwieszonych sznurów pereł. W sieni zachowana dwubarwna posadzka ceramiczna..

Przed budynkiem ogródek ograniczony kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Senatorska 56 (fot. 343)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada w przyziemiu 5-osiowa, powyżej 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz profilowanym gzymsem koronującym. W obrębie 4-5 osi 2-osiowy szczyt wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego. Szczyt o cechach neorenesansowych dekorowany sławkami przechodzącymi w rodzaj sterczyn oraz odcinkami gzymsu, ujęty spływami i zwieńczony półokrągłym naczółkiem. W połaci dachu lukarna. Brama wjazdowa w 5 osi; otwór bramny prostokątny; przesłonięty współczesną kratą. Otwory okienne prostokątne; w 4 osi przyziemia okno zdwojone. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślimionami i słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji. Wejście do budynku od strony podwórka, w 4 osi. Klatka schodowa w trakcie tylnym, schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed budynkiem ogródek ograniczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów; do zachowania zieleń ogródka frontowego.

• **ul. Senatorska 57 (fot. 344)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1910 r., secesja.

Mur., tynk. z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna; ponad elewacjami połaci dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja południowa 7-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. W obrębie 6-7 osi I-kondygnacyjny, 2-osiowy, zamknięty dwubocznie szczyt. Elewacja artykułowana poziomo

profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz zamknięta profilowanym gzymsem koronującym z kostkowymi konsolami. W 2 oraz w 6 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony z murowanymi, pełnymi balustradami. Osie 1 i 2 oraz 6 i 7 w obrębie II-IV kondygnacji ujęte lizenami. Okna 3, 4, 5 osi w III-IV kondygnacji połączone prostokątną płyciłą. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny ze stałym trójdzielnym nadświetłem. Stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne. W nieznacznym stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami.

Elewacja tylna 7-osiowa, z uskokiem pomiędzy 6 a 7 osią, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Sień nakryta sufitem z fasetą, pokrytym sztukatorską dekoracją o formach geometrycznych. W sieni zachowana oryginalna dwubarwna posadzka ceramiczna.

Przed budynkiem ogródek ograniczony kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połączeń dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 58 (fot. 345-346)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym, z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic. W poziomie przyziemia oraz w obrębie 4-5 osi w II kondygnacji elewacja w wątku ceglanym, powyżej gładko tynkowana – granica pomiędzy obiema częściami elewacji o linii falistej. W dolnej części fasady dekoracja geometryczna (romby) w dwubarwnej cegle. Fasada zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W obrębie 4-5 osi 2-osiowy szczyt wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego, zamknięty gzymsem odcinkowym oraz dekorowany trzema kulami: na szczycie oraz na flankujących zwieńczeniu postumentach. Szczyt od strony wschodniej rozbudowany współcześnie o 1 oś okienną. Wejście do budynku w 3 osi; otwór wejściowy zamknięty spłaszczonym łukiem odcinkowym; obramienie tworzy dekoracja ceglana od ok. połowy wysokości otworu w postaci ząbkowo opracowanych ościeży. Stolarka drzwiowa wtórna. Otwory okienne w przyziemiu zamknięte łukami odcinkowymi, z analogiczną dekoracją; powyżej prostokątne. Okna w 4 i 5 osi w II kondygnacji z prostokątnymi podokiennikami, z wspólnym, segmentowym naczółkiem, w którym plakietka z maską kobiecą oplecioną winnym gronem; w 6 osi w II-IV kondygnacji okna zdwojone. Stolarka okienna wtórna.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed budynkiem ogródek ograniczony niskim ogrodzeniem ze słupków zakończonych ostrosłupem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 59 (fot. 347)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk., częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; usytuowana w zwartym ciągu zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna; ponad elewacjami połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Elewacja południowa 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie z otworem bramy w 1 osi. W 2 oraz w 4 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony z murowanymi, pełnymi balustradami i metalowymi kwietnikami. W obrębie 1 osi jednokondygnacyjny, 2-osiowy, zamknięty dwubocznie szczyt. Elewacja na niskim, ceglany cokole, fragmenty elewacji w przyziemiu w wątku ceglany, powyżej gładko tynkowana. Artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz zamknięta profilowanym gzymsem koronującym wspartym na profilowanych konsolach. W narożach budynku oraz pomiędzy 1 i 2 oraz 3 i 4 osią w obrębie II-IV kondygnacji pilastry w wielkim porządku, o gładkich trzonach i uproszczonych kapitelach. Dodatkową dekorację stanowią wyrobione w tynku ramy z dekoracją geometryczną w postaci kwadratów i prostokątów zdobionych rodzajem plecionki, którymi ujęte są otwory okienne w poszczególnych osiach. Otwór bramy wjazdowej prostokątny; stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą, profilowaną poręczą oraz słupkami.

Przed budynkiem ogródek ograniczony kutym ogrodzeniem na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleń ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 60 (fot. 348)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., eklektyzm.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem do budynku w 3 osi, szerszymi, trójdzielnymi oknami w skrajnej, 6 osi, oraz z I-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem zwieńczonym trójkątnym, wyłamanym w narożach frontonem, przy którym, od strony wschodniej - dobudowana współczesna lukarna. Elewacja na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic. W poziomie przyziemia oraz w obrębie szczytu elewacja gładko tynkowana, w poziomie II-IV kondygnacji w wątku ceglany. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, pasem profilowanego gzymsu ponad przyziemiem oraz gzymsemi podokiennymi w II i IV kondygnacji a także poniżej okien szczytu. Wejście do budynku w 3 osi; otwór wejściowy prostokątny, ujęty wklęsłą, z klinem pośrodku nadproża; stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia w obramieniach analogicznych, jak portal wejściowy. Okna II-IV kondygnacji w poszczególnych osiach ujęte wspólnymi, tynkowymi ramami. Okna w III kondygnacji z trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami oraz podokiennikami; ponad oknami IV kondygnacji odcinki profilowanego gzymsu. W niewielkim stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi motywem pilastra słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed budynkiem ogródek ograniczony współczesnym ogrodzeniem oraz żywopłotem.

Stan zachowania:

- Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa;
- zieleń ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• **ul. Senatorska 61 (fot. 349-350)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1915-20 r., art deco.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym; narożna, zamykająca od strony zachodniej – pod kątem rozwartym - zwarty ciąg zabudowy północnej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna; kryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem i balkonami w elewacji zachodniej oraz balkonami w elewacji południowej.

Elewacja południowa 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem do budynku w 2 osi (otwór wejściowy prostokątny, stolarka wtórna). W obrębie 5-6 osi w II-IV kondygnacji balkony o wyoblonych, murowanych, pełnych balustradach z metalowymi kwietnikami oraz ponad gzymsem koronującym, wyniesiony w połaci dachu, I-kondygnacyjny, 2-osiowy, zamknięty odcinkiem gzymsu szczyt. W narożu budynku, w skrajnych osiach – witryna lokalu handlowego (zachowana oryginalna stolarka).

Elewacja zachodnia 6-osiowa. W 3-5 osi 3-osiowy ryzalit zwieńczony II-kondygnacyjnym szczytem, ujętym w dolnej części spływami wolutowymi i zamkniętym dwubocznie, nakrytym dachem mansardowym. Przy ryzalicie, w 6 osi balkony o murowanych, pełnych balustradach z metalowymi kwietnikami.

Elewacje opracowane analogicznie. Na niskim, ceglany cokole, w górnej części poziomu przyziemia dwa pasy boni, powyżej gładko tynkowana. Artykułowana poziomo gzymsem ponad przyziemiem oraz płaskim pasem tynkowym pomiędzy III i IV kondygnacją; zwieńczona gładkim fryzem oraz profilowanym gzymsem koronującym z rodzajem regul. Pionową artykulację elewacji stanowią lizeny – w narożach budynku i ryzalitu oraz w elewacji południowej pomiędzy 1 i 2 oraz 4 i 5 osią okienną. W elewacji południowej w II kondygnacji pomiędzy lizenami nadproża okien zdobione pasową dekoracją w tynku oraz powyżej płycinami sięgającymi parapetów okien III kondygnacji – z geometryczną dekoracją tworzącą rodzaj trójkątnych naczółków. Otwory okienne prostokątne, świetlik poddasza w ryzalicie półokrągły. Częściowo zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja północna 4-osiowa, wschodnia – 4-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z profilowaną poręczą i słupkami. W sieni zachowana dwubarwna wylewka betonowa oraz stolarka dwuskrzydłowych drzwi oddzielających sień od klatki schodowej.

Przed elewacją zachodnią ogródek ograniczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do zachowania zieleni ogródka przed elewacją zachodnią oraz do odtworzenia ogródek przed elewacją południową.

• ul. Senatorska 62 (fot. 351)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., eklektyzm.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglany, z wyrobionym w tynku detałem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową i szerszymi, trójdzielnymi oknami w skrajnej, zachodniej osi, oraz z I-kondygnacyjnym, 3-osiowym szczytem. Elewacja na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic. W poziomie przyziemia gładko tynkowana, powyżej w wątku ceglany. Fasada artykułowana poziomo pasem profilowanego gzymsu ponad przyziemiem oraz gzymsami podokiennymi w II i IV kondygnacji i w kondygnacji szczytowej. Dodatkowo w poziomie nadproży okien III i IV kondygnacji pasy tynkowe. Elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Szczyt zwieńczony trójkątnym, wyłamanym w narożach, frontonem, w którego polu ceramiczne tondo z pełnoplastycznym, popiersiem kobiecym. Otwór bramy wjazdowej prostokątny, na osi nadproże dekorowane kliniec. Drzwi drewniane, trójskrzydłowe z wielopodziałowym nadświetłem. Otwory okienne prostokątne. Okna II-IV kondygnacji w poszczególnych osiach ujęte wspólnymi, tynkowymi ramami. Okna w III kondygnacji z półokrągłymi, wyłamanymi w narożach naczółkami; ponad oknami IV kondygnacji odcinki profilowanego gzymsu. Okna szczytu w tynkowych opaskach. W znacznym stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 7-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed budynkiem ogródek ograniczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleni ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 64 (fot. 352)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja północna – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 3 osi, szerszymi, trójdzielnymi oknami w skrajnej, zachodniej osi, oraz z I-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem wyniesionym ponad przerwany gzyms koronujący w obrębie 4-5 osi; przy szczycie, po zachodniej stronie 2-osiowa lukarna w konstrukcji ryglowej, nakryta daszkiem pulpityowym. Elewacja na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic; powyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, pasem profilowanego gzymsu ponad przyziemiem oraz gzymsem podokiennym w IV kondygnacji. Górna część szczytu ze świetlikiem ujęta spływami i zwieńczona trójkątnym naczółkiem. Otwór wejściowy prostokątny. Stolarka drzwiowa wtórna; zachowane oryginalne nadświetle oraz profilowane ślepię. Otwory okienne prostokątne. Okna II i III kondygnacji w poszczególnych osiach połączone płycinami z dekoracją geometryczną (w dolnej części powtarzalnym motyw kół ujętych w kwadratowe pola; w skrajnej zachodniej osi dodatkowo po bokach kampanulle; poniżej okien II kondygnacji wyrobione w tynku fakturalnym (żłobkowanym) prostokątne płyciny. W znacznym stopniu zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślepiami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 8-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie oficynowym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed budynkiem ogródek ograniczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połączeń dachowych, wykrój i układ otworów, zieleni ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Senatorska 66 (fot. 353)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Senatorskiej. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 3 osi oraz 2-osiowym szczytem wyniesionym ponad przerwany gzyms koronujący w obrębie 4-5 osi; przy szczycie, po zachodniej stronie 2-osiowa lukarna, nakryta daszkiem pulpityowym. Elewacja na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic; powyżej gładko tynkowana.

Fasada artykułowana poziomo pasem profilowanego gzymsu ponad przyziemiem oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Górna część szczytu z blendą okienną, ujęta spływami i zwieńczona ujętym kulami półokrągłym naczółkiem, którego pole z motywem muszlowym. Otwór wejściowy prostokątny. Stolarka drzwiowa wtórna. Otwory okienne prostokątne. Okna II IV kondygnacji w poszczególnych osiach połączone płycinami bez dodatkowej dekoracji. Częściowo zachowana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 7-osiowa z ryzalitem pozornym w obrębie 4-6 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą i słupkami. Sień nakryta sufitem z fasetą z sztukatorską dekoracją ramową.

Przed budynkiem ogródek ograniczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połączeń dachowych, wykrój i układ otworów, zieleni ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Marii Skłodowskiej Curie

Stockgasse (średniowiecze), Lübenener Strasse ok. 1870 r., Lübenstrasse ok. 1881 r., ul. M. Skłodowskiej Curie od 1946 r.

Ulica ta początkowo ukształtowana została jako zaułek, który obejmował jej obecny pd. fragment. Nazwa *Stockgasse* wcześniej przypisana była dla odcinka ulicy Rycerskiej. Rozdzielona topograficznie na dwa odcinki: pd., sąsiadujący z ul. Piastowską i zamkiem oraz pn., wydzielony nasypem kolejowym i torami.

• ul. M. Skłodowskiej Curie 1 (fot. 354)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; neorenesans z neoklasycyzmem.

Mur., tynk., z ceramicznym, otynkowanym detalem architektonicznym. Rozwiązana na rzucie prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z użytkowym poddaszem, o bryle rozczłonkowanej od frontu V-kondygnacyjnym ryzalitem pozornym, od podwórza ryzalitem klatki schodowej; kamienica nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja zachodnia (fasada) 4-osiowa o symetrycznym układzie otworów, z ryzalitem pozornym w dwóch osiach środkowych, zwieńczonym trójkątnym szczytem; w 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy. W przyziemiu cokół z gzymsem kapnikowym i z otworami okiennymi piwnic; nad I kondygnacją wydatny gzyms kordonowy; całość wieńczy szeroki pas fryzu z niewielkimi otworami okiennymi w 1 i 4 osi oraz z kwadratowymi otworami okiennymi w osiach pseudoryzalitu. Kondygnacje rozdzielone pasami gzymsów podokiennych przebiegającymi przez całą szerokość fasady. Otwory okienne prostokątne, z naczółkami na wspornikach o kształtach konsolek, dekorowanych astragalem i liściem akantu; w II kondygnacji – naczółek w kształcie łuku odcinkowego, w III kondygnacji – trójkątny, w IV kondygnacji – prosty. Ściany elewacji gładko tynkowane.

Detal architektoniczny: kapnikowy gzyms cokołowy; gzyms kordonowy i koronujący; pasy gzymsów podokiennych; profilowane naczółki otworów okiennych na wspornikach; trójkątny przyczółek ryzalitu pozornego z wydatnym gzymsem okalającym. Drzwi wejściowe neorenesansowe, drewniane, ramowo-płycinowe; dwuskrzydłowe, z ozdobną listwą przymykową, wydzielonym profilowanym ślemieniem prostokątnym nadświetlem; o kwadratowych płycinach dolnych i prostokątnych płycinach górnych z trójkątnymi, przerwany naczółki z wazonem pośrodku. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, z profilowanym ślemieniem i ozdobnym, z kostkową głowicą słupkiem; zachowana w I i III kondygnacji.

Elewacja tylna (wsch.) bez dekoracji, z ryzalitem klatki schodowej; w osi okiennej klatki zachowana stolarka dwuskrzydłowa, czterodzielna z bordiurowymi podziałami, z fragmentami wypełnienia szkłem barwionym i trawionym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; poprzedzona sienią z wyrównawczymi, środkowymi schodami z podestem; sień wydzielona dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi, o przeszklonych górnych kwaterach i z odcinkowo zamkniętym nadświetlem. Schody klatki ceramiczne, z drewnianymi stopnicami, zachowaną fragmentarycznie tralkową balustradą, profilowaną, zakończoną wolutą poręczą i ozdobnym, dekorowanym akantem słupkiem.

Stan zachowania:

— dobry. Elewacje o uproszczonym detalu; nowa stolarka okienna.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- układ klatki z balustradą, słupkiem i poręczą;
- stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. M. Skłodowskiej Curie 2 (fot. 355)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1880 r.; neoklasycyzm

Mur., tynk., z ceramicznym, otynkowanym detalem architektonicznym. Rozwiązana na rzucie prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od podwórza ryzalitem klatki schodowej; kamienica nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja zachodnia (fasada) 5-osiowa o symetrycznym układzie otworów; w osi środkowej przyziemia prostokątny otwór wejściowy poprzedzony kilkoma granitowymi stopniami, nad nim, w II i III kondygnacji balkony o metalowych, ażurowych balustradach. W przyziemiu cokół z gzymsem kapnikowym i z otworami okiennymi piwnic; nad I kondygnacją wydatny gzyms kordonowy; na wysokości III kondygnacji gzyms podokienny przebiegający całą szerokość fasady; całość wieńczy szeroki pas fryzu z umieszczonymi w osiach niewielkimi, kwadratowymi otworami okiennymi poddasza, ponad którym gzyms koronujący z uproszczonymi konsolkami. Otwory okienne prostokątne, w tynkowych opaskach w II – IV kondygnacji, z prostymi naczółkami na wspornikach o kształtach konsolek, dekorowanych liściem akantu w II i III kondygnacji. Ściany elewacji gładko tynkowane.

Detal architektoniczny: kapnikowy gzyms cokołowy; gzyms kordonowy i podokienny; fryz z gzymsem koronującym; opaski okienne. Drzwi wejściowe neorenesansowe, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe ze prostokątnym nadświetłem wydzielonym profilowanym ślemieniem, z ozdobnym słupkiem dekorowanym kompozytową półkolumną; kwatery dolne z dekoracją rautowo – okuciową, górne przeszklone, z odcinkowymi naczółkami na wspornikach. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, z profilowanym słupkiem i ślemieniem; zachowana fragmentarycznie.

Elewacja tylna bez dekoracji; 1-osiowy ryzalit klatki schodowej, z otworami okiennymi przesuniętymi w wysokości kondygnacji oraz z niewielkimi otworami okiennymi sanitariatów.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; schody klatki ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą, profilowaną poręczą zakończoną wolutą i kanelowanym słupkiem. Między sienią a klatką schodową drewniane, dwuskrzydłowe, bezstylowe drzwi wahadłowe z nadświetłem zamkniętym łukiem odcinkowym.

Stan zachowania:

— dostateczny. Elewacje o uproszczonym detalu; nowa stolarka okienna; zniszczone tralki z balustrady schodów; bezstylowe drzwi wahadłowe w sieni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- układ klatki ze słupkiem i poręczą;
- stolarka drzwi wejściowych;
- balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. M. Skłodowskiej Curie 3 (fot. 356-357)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk. Rozwiązana na rzucie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja zachodnia (fasada) 5-osiowa o symetrycznym układzie otworów; w osi środkowej przyziemia prostokątny otwór wejściowy, nad nim balkon o metalowej, ażurowej balustradzie. W przyziemiu cokół z odsadzką, w którym otwory okienne piwnic. I kondygnacja wydzielona wydatnym gzymsem kordonowym; skromniejsze gzymsy kordonowe nad II i IV kondygnacją; całość zamyka szeroki pas gładkiego fryzu z niewielkimi, kwadratowymi, zdwojonymi otworami okiennymi, ponad którymi gzyms wieńczący. Otwory okienne prostokątne bez opasek.

Detal architektoniczny: gzymsy kordonowe i wieńczący. Drzwi wejściowe neorenesansowe, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe ze prostokątnym nadświetłem wydzielonym profilowanym śлением, z ozdobnym słupkiem dekorowanym kompozytową półkolumną; kwatery dolne z dekoracją rautowo – okuciową, górne przeszklone, z odcinkowymi naczółkami na wspornikach. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, bezstylowa.

Elewacja tylna bez dekoracji; 5-osiowa z ryzalitem klatki schodowej w osi środkowej; otwory okienne klatki schodowej ze stolarka dwuskrzydłowa, czterodzielna z bordiurowymi podziałami i fragmentarycznie zachowanym wypełnieniem szkłem barwionym i trawionym.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; schody klatki drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą, profilowaną poręczą zakończoną wolutą i kanelowanym słupkiem. Między sienią a klatką schodową drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe drzwi wahadłowe z nadświetłem zamkniętym łukiem odcinkowym.

Stan zachowania:

- dostateczny; brak tralek balustrady; drzwi wahadłowe o przesłoniętych górnych kwaterach; zniszczony detal architektoniczny fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów;
- stolarka drzwi wejściowych;
- poręcz ze słupkiem schodów klatki schodowej;

- drzwi wahadłowe sieni;
- ażurowa balustrada balkonu.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

- **ul. M. Skłodowskiej Curie 4 (fot. 358)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r.; zatarte cechy stylowe.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- **ul. M. Skłodowskiej Curie 10 (fot. 359-360)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1888 r.; neorenesans z neobarokiem.

Mur., tynk., z oblicowanymi cegłą klinkierową górnymi kondygnacjami; z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Usytuowana u zbiegu ulic: M. Skłodowskiej Curie (elewacja wsch.), ks. P. Ściegiennego (elewacja pn.) i Piastowskiej (elewacja pd.). Rozwiązana na rzucie niemiaryowym; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od frontu dwoma narożnymi, półkolistymi ryzalitami wieżowymi oraz od strony pn. ryzalitem. Kamienica nakryta dwu- i trzyspadowymi dachami z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiowa, z dwoma narożnymi 3-osiowymi ryzalitami wieżowymi; o symetrycznym układzie otworów, w 3 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy. W przyziemiu cokół z gzymsem kapnikowym i z otworami okiennymi piwnic; I i II kondygnacja pokryte pasami wypukłego boniowania, nad I i II kondygnacją wydane gzymsy kordonowe; III i IV kondygnacja oblicowane cegłą klinkierową, ob. zamalowaną, z narożami pokrytymi boniowaniem, w III kondygnacji pasy gzymsu podokiennego i na wysokości naczółka; całość wieńczy profilowany gzyms koronujący. Otwory okienne prostokątne, z naczółkami i prostokątnymi płycinami podokiennymi; w I kondygnacji z rautowym kłincem w kluczu, wpisanym w boniowanie i z wnęką podokienną; w II kondygnacji – naczółek w kształcie łuku odcinkowego z kluczem i z płyciną podokienną z dekoracją rautową; w III kondygnacji – rozbudowany naczółek, złożony z fakturowego, wyrobionego w tynku łuku odcinkowego, pierwotnie z kłincem, ponad którym prosty odcinek gzymsy na niewielkich konsolkach zwieńczony trójkątną płyciną oraz z płyciną podokienną z kaboszonem; w IV kondygnacji – z płyciną nadokienną wypełnioną girlandą owocowo-roślinną i z naczółkiem o kształcie nadwieszonoego łuku pełnego, z ornamentem muszli w podniebieniu. Między 2 i 3 osią, w połaci dachu 2-osiowa facjata, o otworach w sfazowanych obramienia, ujęta w dolnych narożach esownicami, zwieńczona rozbudowanym naczółkiem z płyciną z datą **1888** umieszczoną w ornamencie muszli i esownic; facjata zwieńczona cokołem zamkniętym nadwieszonym łukiem pełnym, pokrytym ornamentem cekinowym i muszli. Narożne ryzality o identycznym wystroju elewacji i obramień okiennych.

Elewacja północna (od ul. ks. P. Ściegiennego) 4-osiowa, z 2-osiowym ryzalitem umieszczonym w 2-3 osi, nakrytym 3-spadowym, łamanym dachem. Wystrój elewacji jak w fasadzie.

Elewacja południowa (od ul. Piastowskiej) 3-osiowa; w 3 osi, od II do IV kondygnacji balkony na dekoracyjnych belkach wspornikowych, pokrytych po bokach ornamentem okuciowym, podtrzymywane wspornikami w kształcie męskiej głowy. Balustrady balkonów metalowe, ażurowe.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; kapnikowy gzyms cokołowy; gzymsy kordonowe i koronujący; pasy gzymsów podokiennych; naczółki otworów okiennych z dekoracją stiukową; rozbudowany szczyt facjaty z płyciną datą **1888**; belki wspornikowe balkonów. Drzwi wejściowe neorenesansowe, drewniane, ramowo-płycinowe; dwuskrzydłowe, z ozdobnym profilowanym ślemieniem, wydzielającym prostokątne nadświetle; o płycinach dolnych, pokrytych ornamentem rautowym i prostokątnych, przeszklonych, osłoniętych ozdobną kratą, płycinach górnych z naczółkami o łuku pełnym nadwieszonym. Stolarka okienna drewniana i PCV.

Elewacja tylna (zach.) bez dekoracji; ukształtowana uskokowo, z umieszczoną centralnie osią otworów okiennych klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; poprzedzona sienią z wyrównawczymi, środkowymi schodami z podestem; sień wydzielona dwuskrzydłowymi drzwiami wahadłowymi z odcinkowo zamkniętym nadświetlem. Strop sieni z fasetą i rozetą, ze stiukową dekoracją roślinną, z głowami brodatych mężczyzn w kapeluszach i antytetycznie ustawionymi jednorożcami. Schody klatki ceramiczne, z drewnianymi stopnicami i bezstylowa balustrada.

Stan zachowania:

— dobry. Zły stan wnętrz, wysolenia, odpadające tynki, zły stan techniczny balustrady. Nowa, bezstylowa stolarka okienna i drzwi wahadłowych sieni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i facjaty, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- balustrady i wsporniki balkonów;
- stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Fasada budynku kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

Ulica Stefana Batorego

Gneisenaustreße (1912–1945), *Stefana Batorego* (od 1946)

Przed 1903 r., na gruntach dawnej wsi *Dänemark* i po linii starej drogi biegnącej wzdłuż rozłogu wytyczono ulicę Stefana Batorego. Włączono ją wraz z innymi, nowymi ulicami Boczną, A. Fredry i B. Głowackiego w nową sieć ulic na Przedmieściu Chojnowskim. Najwcześniej zbudowano nowy, szeroki, prosty, zachodni odcinek ulicy (od torów kolejowych ku ul. A. Fredry), a wschodnią starszą część ulicy połączoną z ul. Działkową pozostawiono bez zmian. Poszerzono ją i przebudowano dopiero w 1927 r., łącząc dodatkowo z nową ul. Krótką.

Pierwszy budynek przy ul. Stefana Batorego (okazała, ewangelicka szkoła ludowa *Dänemarkschule*, nr 9) wzniesiono r. 1914 r. Kolejne budynki powstały w latach 1927–ok. 1940, i były to: budynek urzędu miar i wag (nr 7) oraz domy (nr 4, 14–20 oraz 15–17) tworzące zabudowę zwartą lub wolnostojące. Zachodni odcinek ulicy Stefana Batorego łączący się z ul. Torową pozostał do 1945 r. niezabudowany, tak jak odcinek południowej pierzei ulicy pomiędzy nr 4 a 14. Były to tyły działek, na których stały garnizonowy lazaret i teatr letni. Działkę lazaretu wygradzał mur, a działka teatru pozostawała otwarta jako przestrzeń publiczna.

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w. dokonano istotnych zmian w zabudowie ulicy. Rozebrano teatr letni i na zajmowanej przez niego działce wzniesiono budynki gospodarcze — obecnie wynosi się tam market spożywczy. Na miejscu usuniętych budynków przy południowej pierzei ulicy zbudowano obecny blok nr 14–18. Wzniesiono też dom nr 11–13 i bloki przy zachodnim odcinku ulicy Stefana Batorego.

Obecnie z dawnej zabudowy ulicy zachowały się budynki w stylu historyzmu (nr 7 i 9), dom (nr 4) projektowany przez Konrada Beichta, część kompleksu mieszkalnego *Heimat*, w stylu rodzimym (*Heimatstil*) z elementami art deco oraz — budynek w stylu modernizmu (nr 20), również dzieło Konrada Beichta.

• ul. Stefana Batorego 4 (fot. 361-364)

Narożna kamienica czynszowa, wzn. 1927 r. należąca do kompleksu mieszkaniowego *Heimat* przy ul. Stefana Batorego, Chojnowskiej Krótkiej oraz przy ul. Działkowej 12–20, zaprojektowanego przez architekta z Legnicy Konrada Beichta¹.

Kompleks ten wzniesiono wzdłuż pierzei nieregularnego w zarysie kwartału częściowo wypełnionego (przy ul. Działkowej i Chojnowskiej) budynkami z końca XIX w. oraz z pocz. wieku XX. Nieregularne podwórze w ramach nowego kompleksu zabudowy urządzono ogrodowo, a główny do niego dojazd wytyczono od strony ul. Działkowej, przez dziedziniec zespołu mieszkalnego przy ul. Działkowej 12–20. Dom przy ul. Stefana Batorego 4 stanowi boczne zamknięcie założenia.

Kamienica utrzymana w stylu rodzimym (*Heimatstil*) z elementami art deco i historyzmu (neorenesansu i neoklasycyzmu). Witraże klatki schodowej w stylu kubizmu.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, częściowo trzy-, częściowo czterokondygnacyjna, na rzucie litery L ze ściętym narożem poprzedzonym półkolistą przybudówką. Budynek nakryty dachami dwuspadowymi. Ścięte naroże osłonięte dachem trójspadowym.

F a s a d a 6-osiowa, komponowana w lustrzanym odbiciu. Jej środkowa część złożona z dwóch dwuosiowych, podwyższonych, 4-kondygnacyjnych części (z prostokątnymi oknami, trójskrzydłowymi), zwieńczonych trójkątnymi szczytami (z oknami termalnymi). To centrum

¹ Störkuhl B., *Modernizm w Legnicy*, Wrocław 2007, s. 46–47.

fasady flankowane przez boczne jej partie, w przyziemiu poszerzone, dwuosiowe (z oknami prostokątnymi i trójskrzydłowymi o łuku pełnym), wyżej zwężone, jednoosiowe. Tu skupiona artykulacja fasady. Nad dolnymi uskokami muru odcinki profilowanych gzymsów. Nad I piętrzem i pod oknami II piętra odcinki gzymsów. Boczne partie elewacji zwieńczone odcinkami gzymsu koronującego w formie belki opartej na kostkowych wspornikach. Odrębnymi odcinkami gzymsu koronującego (profilowanymi) zwieńczone skraje środkowych części fasady. Na gzymsach tych oparte profilowane ramy szczytów.

Otwór wejściowy do budynku na styku środkowych części fasady, prostokątny, w profilowanym uskokowym obramieniu złożonym z listew, nawiązującym do portalu dwuramiennego. Nadproże zdobione motywem trójkąta. Nad portalem nadświetle — okno termalne ujęte opaską. W nadświetlu stylowa stolarka (zgeometryzowana półrozeta). Okna z podokiennikami, we wgłębnych opaskach barwionych na brązowo. W szczytach okna termalne w obramieniach listwowych. W prawej, skrajnej części elewacji (obok ściętego naroża budynku) pary małych, kwadratowych okien zestawionych w pionie i — powyżej okno termalne. Okno to, okna w partii II piętra i dekoracyjna, geometryczna płycina między nimi ujęte wspólnie wgłębą listwą. Podobna płycina zachowana pomiędzy oknem termalnym a oknem II piętra w lewej, skrajnej części fasady.

Do ściętego naroża kamienicy zwieńczonego belkowym gzymsem na wspornikach dobudowana półcyldryczna w rzucie, trójkondygnacyjna, trójosiowa przybudówka nakryta stropodachem. Jej przyziemie dzielone lizenami, a wyższe kondygnacje gzymsami: nad oknami przyziemia, pod i nad oknami I piętra oraz pod oknami II piętra. Przybudówka zwieńczona profilowanym gzymsem. W partii przyziemia i I piętra elewacje przybudówki przeprute prostokątnymi oknami. Na poziomie II piętra loggia z otworami o łuku pełnym. Pasy tynku pomiędzy oknami poszczególnych kondygnacji oraz pod gzymsem koronującym zdobione sgrafitem o motywach geometrycznych i roślinnych, komponowanym w nawiązaniu do sgrafitt renesansowych i późnorenesansowych. Nad arkadami II piętra sgrafittowe obramienia ich archiwolt (w formie korony ze stylizowanych, zgeometryzowanych motywów). W oknach I piętra zachowana stylowa stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami oraz z podziałem kwaterowym. Okna zabezpieczone kutymi barierkami w formie przenikających się ostrołuków.

Elewacja kamienicy od strony ul. Krótkiej zespolona kompozycyjnie z elewacją domu przy ul. Krótkiej 11, komponowana asymetrycznie. Elewacja boczna domu przy ul. Stefana Batorego 4 czteroosiowa, z gradacją członów. Jej główna część czterokondygnacyjna, podwyższona, z prostokątnymi oknami trójskrzydłowymi, zwieńczona trójkątnym szczytem z oknem termalnym. Połączona ze ściętym narożem kamienicy przez wąski, jednoosiowy występ muru z parami małych okien zestawionych w pionie i — z oknem termalnym. Od drugiej strony część elewacji ożywiona trzykondygnacyjnym, dwuosiowym, płytkim wykuszem z prostokątnymi, trójskrzydłowymi oknami oraz — z parą jednoskrzydłowych okien o łuku pełnym. Wykusz wprowadzony w partię dachu, zwieńczony małym, trójkątnym szczytem. Artykulacja elewacji oszczędna. W partii skrajnego występu muru i wykusza złożona z par wąskich gzymsów (nad i pod oknami I–II piętra). Główna partia elewacji i wykusza zwieńczona odcinkami gzymsu koronującego. Boki szczytów obramione. Na elewacji I piętra wykusza sgrafitto o prostym, geometrycznym rysunku. Inne sgrafitto (o formach organiczno-geometrycznych) umieszczone na elewacji wykusza między oknami I i II piętra. Okna w elewacji (z podokiennikami) obramione wgłębnymi listwami, okno termalne w szczycie — opaską. Okno to, okna w partii II piętra i dekoracyjna, geometryczna płycina między nimi ujęte wspólnie wgłębą listwą.

Elewacja tylna części budynku od strony ul. Stefana Batorego ożywiona podwyższonym, jednoosiowym ryzalitem. Zaopatrzona w cokół licowany cegłą, częściowo dzielona gzymsami podokiennymi. Artykulacji pozbawiona część

elewacji z oknami klatki schodowej. Wszystkie partie elewacji tylnej zwieńczone odrębnymi odcinkami oszczędnie profilowanego gzymsu koronującego. W elewacji okna prostokątne. W przyziemiu klatki schodowej prostokątny otwór wejściowy dostępny przez jednobiegowe schody z pełną balustradą, murowaną, tynkowaną. Okna klatki schodowej rozmieszczone w trzech osiach, schodkowo, wąskie, wydłużone, jednoskrzydłowe. Nad nimi okna termalne. W oknach klatki schodowej zachowane oryginalna, drewniana stolarka okienna oraz relikty witraży. Elewacja tylna części budynku od strony ul. Krótkiej zwieńczona gzymsem koronującym. W jednej z osi prostokątne okna, w dwóch innych komponowany układ otworów lokalności użytkowych, obecnie częściowo zatarty.

W fasadzie częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, ze stałymi profilowanymi ślēmionami, w półcyndrycznej przybudówce — dodatkowo z kwaterowym podziałem. W skrajnym występie muru elewacji od strony ul. Krótkiej, w dwóch małych oknach stolarka komponowana (romby wpisane w kwadrat). W termalnych oknach klatki schodowej stolarka ze szprosami o układzie promienistym.

Budynek nakryty dachami dwuspadowymi połączonymi z dwuspadowymi dachami nad szczytami. Ścięte naroże kamienicy osłonięte dachem trójspadowym. W jednej jego połaci lukarna w formie okna termalnego.

Ścieżka wąska, tunelowa, ze schodami wyrównawczymi, sklepiona kolebkowo. Posadzka z lastriko. Klatka schodowa jednoprzestrzenna, w trakcie tylnym, założona wzdłuż podłużnej osi części budynku przy ul. Stefana Batorego. Schody ze sztucznego kamienia, częściowo mocowane w ścianie, częściowo nadwieszane, na niektórych odcinkach z okładziną z lastriko. Jednobiegowe z podestami i zabiegami prowadzące na galerie na poszczególnych kondygnacjach (w obu skrzydłach budynku). Podniebia zabiegów schodów kształtowane sferycznie. Balustrada kuta z drewnianą profilowaną poręczą. Segmenty balustrady zdobione prętami w formie stylizowanej dużej litery R. Nad galeriami na poszczególnych kondygnacjach stropy wzmocnione podciągami, ożywione płytkami fasetami. W oknach klatki schodowej zachowane relikty oryginalnego przeszklenia, w formie pasów barwnych witraży i fakturowego szkła. Witraże różnie komponowane, utrzymane w duchu kubizmu, cechujące się silną geometryzacją form. Zachowana oryginalna stolarka okien termalnych.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny elewacji, w tym relikty sgrafitt;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe — barierki okien w półcyndrycznej przybudówce;
- przestrzenne rozwiązanie klatki schodowej, formy stropów, balustrady schodów, oryginalne przeszklenie okien;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się renowację oryginalnego wystroju elewacji i rekonstrukcję sgrafitt na podstawie zachowanych ich reliktyw oraz ikonografii. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Zaleca się rekonstrukcję rozplanowania ogrodu (według projektu z 1927 r.) na terenie podwórza domów przy ul. Stefana Batorego, Krótkiej, Chojnowskiej i Działkowej.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków jako część komponowanego kwartału zabudowy ul. Stefana Batorego, Krótkiej, Chojnowskiej i Działkowej.

- ul. Stefana Batorego 7 (fot. 365-366)

Budynek dawnego Urzędu Miar i wag „Eichamt”, obecnie Obwodowy Urząd Miar w Legnicy.

Budynek wzn. w 1929 r., historyzm (z odniesieniami do neoklasycyzmu i do baroku).

B u d y n e k u r z ę d u mur., tynk., ustawiony kalenicowo w stosunku do ulicy, podpiwniczony, dwukondygnacyjny, na planie prostokąta, połączony z prostopadłe dostawioną przybudówką gospodarczą.

Fasada

Czteroosiowa, z ceglanym cokołem oraz z ceramicznym, zgeometryzowanym gzymsem koronującym, tynkowana. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne. W przyziemiu w szerokich, tynkowych opaskach, w partii I piętra w opaskach wąskich i wgłębnych. Zaopatrzone w drewniane okiennice. W oknach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi ślemionami. W osiach elewacji, w połaci dachu cztery jednoosiowe, drewniano-murowane facjaty z dachami trójsпадowymi. Okna facjat prostokątne, dwuskrzydłowe.

Elewacja boczna zachodnia

Trójosiowa, szczytowa, z ceglanym cokołem i ze skrajnymi odcinkami gzymsu (na wysokości gzymsu koronującego fasady). Elewacja zwieńczona dwukondygnacyjnym, uskokowo zmniejszanym ku górze wolutowym szczytem z uproszczonymi, zgeometryzowanymi wolutami. Skrajne fragmenty podstawy szczytu zwieńczone odcinkami gzymsu, a górna część szczytu — uproszczonym, zgeometryzowanym gzymsem. Na nim posadowiona węższa od szczytu attyka z gzymsem koronującym. W osi elewacji portal ze sztucznego kamienia. Prostokątny, w formie rozglifionej niszy z wklęsłymi glifami, ujętej szerokim, wypukłym wałkiem z dwiema wąskimi listwami. Glif w nadprożu portalu wypełniony prostokątną płyciną z inskrypcją: ANNO MDCCCCXXIX. Boczne glify dekorowane pojedynczymi diamentowymi boniami i przedstawieniami instrumentów mierniczych związanych z miarami masy, odległości i objętości (wagi, odważników, przyrządów mierniczych i naczyń). Nad portalem profilowany gzyms wspierający prostokątne zadaszenie w formie tynkowanej płyty, montowanej prostopadłe w elewacji. W portalu drzwi w stylu neoklasycyzmu, prostokątne, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z dekoracją płycinową i — w formie odcinków gzymsów. W przeszklonych częściach drzwi drewniana stolarka o prostym rysunku geometrycznym. Portal dostępny przez lustrzane, schody bocznie licowane cegłą. Schody złożone z podestu i dwóch biegów. Podest i stopnie wykonane ze sztucznego kamienia. Balustrada schodów kuta, o prostym rysunku geometrycznym. Okna elewacji wykrojone, obramione i zaopatrzone w okiennice jak okna w elewacji frontowej. Trzy prostokątne okna w dolnej kondygnacji szczytu oraz wyżej przeprute okno termalne — w szerszych tynkowych opaskach. W oknach elewacji częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi ślemionami.

Elewacja boczna wschodnia

Trójosiowa, szczytowa, kształtowana jak elewacja wschodnia. Okna wykrojone, obramione z zaopatrzone w okiennice jak okna w elewacjach frontowej i bocznej, zachodniej. W oknach elewacji częściowo zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi ślemionami.

Elewacja tylna północna

Czteroosiowa, w przyziemiu częściowo zasłonięta przez przybudówkę gospodarczą. Wystrój elewacji, okna i ich obramienia kształtowane jak w przypadku elewacji frontowej. Częściowo

zachowana drewniana stolarka okienna ze stałymi ślēmionami. Przed elewacją zejście do piwnicy zabezpieczone kutą balustradą.

Budynek nakryty wysokim dachem dwuspadowym z ceramicznym pokryciem oraz z facjatami.

Przybudówka gospodarcza (garaż) parterowa, jednotraktowa, wzniesiona na planie prostokąta, nakryta dachem płaskim z wysuniętymi okapami. Przybudówka rozbudowana o północną część. Wschodnia elewacja przybudówki kilkusosiowa, tynkowana, ujednolicona formalnie z boczną elewacją budynku urzędu. W elewacji przybudówki zaznaczony ceglany cokół. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe w szerokich, tynkowych opaskach. Podwórzowa elewacja przybudówki 6-osiowa, tynkowana, z ceglany cokołem. Zwieńczona pasowym gzymsem koronującym. Przepruta przez prostokątne bramy i okna w tynkowych opaskach. W dwuskrzydłowym oknie drewniana stolarka. W dwóch bramach ślusarka — metalowe, pełne wrota z nadświetlem dzielonym na kwatery. Wrota w nowszej części przybudówki także metalowe, o konstrukcji ramowej z wypełnieniem.

Posesja wydzielona mur., tynk. ogrodzeniem z podmurówką i z czworobocznymi słupkami z czapami. Zachowane kuta furtka oraz kute wrota bramy, komponowane, o prostym rysunku geometrycznym. Droga wewnętrzna odchodząca od ulicy oraz podwórze brukowane granitową kostką ułożoną kółkiem wokół drzewa.

Stan zachowania:
— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryły głównego budynku i przybudówki, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny elewacji budynku i przybudówki;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa budynku i przybudówki;
- stolarka drzwi frontowych budynku urzędu;
- kuta balustrada schodów i kuta balustrada przy zejściu do piwnicy;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zaleca się urządzenie otoczenia budynku.

Budynek urzędu miar kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Stefana Batorego 9 (fot. 367-370)

Ewangelicka szkoła ludowa (*Volksschule Dänemarkschule*) z głównym budynkiem szkolnym i z salą gimnastyczną, obecnie użytkowana jako Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Politechniki Wrocławskiej w Legnicy.

Budynek szkolny wzn. 1914 r., historyzm (z odniesieniami do wczesnego neoklasycyzmu i empiru oraz — do baroku).

Budynek mur., tynk., podpiwniczony, pięciokondygnacyjny, na planie prostokąta, połączony z prostopadłe dostawioną przybudówką z salą gimnastyczną.

Fasada

Dwudziestoosiowa, ze zwieńczonym trójkątnym szczytem skrajnym jednoosiowym ryzalitem pozornym mającym zaokrąglone, trójosiowe naroże. Nad tym narożem — sygnaturka z zegarem. Cokół kamienny, żłobkowany. Pozostały wystrój wykonany w tynku oraz częściowo ze sztucznego kamienia. Nad cokołem pasowe boniowanie przyziemia i I piętra zwieńczone profilowanym gzymsem. W partii II–IV piętra podział ramowy wyodrębniający blendy z grupami okien. Na ten podział nałożone lizeny (szersze i węższe) podkreślające naroża elewacji i skrajnego ryzalitu. Lizenami wydzielone też grupy osi okiennych, w tym asymetrycznie umieszczona oś z otworem wejściowym, zwieńczona niskim szczytem o łuku odcinkowym (z ozdobnym wazonem). Na górne części lizen nałożone odcinki belkowania z tryglifami przechodzącymi w stylizowane konsole pod gzymsem koronującym. Skrajny ryzalit zwieńczony wysokim, trójkątnym szczytem w profilowanej ramie. W głównej części fasady i w zaokrąglonym narożniku skrajnego ryzalitu dominacja otworów w stosunku do muru, w przypadku skrajnego ryzalitu dominacja muru w odniesieniu do otworów. Otwór wejściowy umieszczony w elewacji asymetrycznie, zamknięty półkoliście. Wypełniony drzwiami drewnianymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi, z nadświetlem i z przeszklonymi kwaterami zabezpieczonymi kutymi, ozdobnymi kratami. Stolarka drzwi zdobiona żłobkowaniem i motywem liści laurowych. Otwór wejściowy poprzedzony portykiem dostępnym przez terenowe schody. Portyk złożony z dwóch jońskich kolumn, z przyściennych lizen z uproszczonymi głowicami oraz z mało rozczłonkowanego belkowania kryjącego kasetonowy strop. Portyk nakryty dwuspadowym dachem z trójkątnym szczytem od frontu. W poszczególnych kondygnacjach fasady układ okien komponowany różnie. W przyziemiu oraz w partii I piętra okna pojedyncze, dwuskrzydłowe, prostokątne lub zamknięte półkoliście. Okna przyziemia bez obramień, okna I piętra we wgłębnych opaskach. Okna w partii II i III piętra zestawione w parach, prostokątne, dwuskrzydłowe, bez obramień, rozmieszczone we wspólnych, prostokątnych blendach wydzielonych ramowym podziałem elewacji. W blendach pod parami okien wspólne podokienniki i prostokątne płyciny podokienne. Okna IV piętra rozmieszczone mijankowo w stosunku do okien niższych kondygnacji, grupowane po pięć, prostokątne, dwuskrzydłowe, bez obramień. Pod nimi wspólne gzymsy podokienne oraz dekoracyjny szlak (element podziału ramowego) z motywem rozet i kampanul. W osi z otworem wejściowym okna podobnie zestawione i obramione, ale wąskie, jednoskrzydłowe. Tu też, pod oknami III piętra podokienna płycina z guttami. Nad oknami IV piętra wieniec z liści laurowych i dwie girlandy. W zaokrąglonym narożu skrajnego ryzalitu, w każdej kondygnacji za wyjątkiem przyziemia prostokątne okna jednoskrzydłowe, grupowane po trzy, ujęte jak okna opisanej części elewacji. Poza tym nad oknem II piętra owalna, kształtowana naturalistycznie rozeta. W czołowej ścianie ryzalitu pozornego okna I, II i IV piętra grupowane po trzy. W partii II piętra okna w blendzie wydzielonej podziałem ramowym. Nad nimi dekoracja architektoniczno-geometryczna w formie podziału ramowego oraz rzędów płycin z rozetami. Powyżej płycina z guttami zdobiona girlandą z liści laurowych. W górnej blendzie, na poziomie IV piętra, też trzy okna, a pod nimi wspólny gzyms podokienny oraz dekoracyjny szlak (element podziału ramowego) z motywem rozet i kampanul. W szczycie ryzalitu trójdzielne okno termalne w opasce.

Elewacja boczna południowa

W przyziemiu i na poziomie I piętra z oknami zestawionymi w osiach lub mijankowo. W partii II–IV piętra 8-osiowa, z osiami grupowanymi po dwie (w centrum) i po trzy. Jedna ze skrajnych osi zaślepiona. Elewacja komponowana podobnie jak fasada. W zbliżony sposób ujęte okna. Oś elewacji podkreślona płyciną z guttami (pod oknami III piętra) i lukarną. W środkowej osi, pomiędzy oknami I i II piętra data 1914.

Elewacja boczna północna

Z oknami przeprutymi regularnie. Na poziomie przyziemia i I piętra kształtowana jak fasada. W partii II–IV piętra 7-osiowa. Ujęta skrajnie z jednej strony lizeną wielkiego porządku, a z drugiej dwiema nałożonymi na siebie lizenami. Na górne części lizen nałożone odcinki belkowania z tryglifami przechodzącymi w stylizowane konsole pod gzymsem koronującym. W elewacji, w partii III i IV piętra, okna dwuskrzydłowe, prostokątne, zestawione w parach w pionie, rozdzielone murowanymi belkami. Nad dolnymi oknami III i IV piętra wspólne gzymsy podokienne, a nad górnymi oknami III piętra wspólny gzyms nadokienny. W połaci dachu dwie lukarny.

Elewacja tylna

Elewacja częściowo zasłonięta przez prostopadłe do niej dobudowany budynek z salą gimnastyczną. Ożywiona w przyziemiu symetrycznie rozmieszczonymi dwiema jednoosiowymi, jednokondygnacyjnymi przybudówkami zawierającymi otwory wejściowe, nakrytymi dachami dwuspadowymi. W partii II–IV piętra elewacja tylna 28-osiowa ze czterema skrajnymi osiami (od wschodu) markowanymi w tynku. Rozczłonkowana i komponowana zasadniczo symetrycznie, ale symetria układu zakłócona w północnej jej części. Wystrój elewacji wykonany w tynku. Nad kamiennym cokołem pasowe boniowanie, częściowo doprowadzone do podokienników okien I piętra, a częściowo do profilowanego gzymsu nad I piętrzem (pod lizeny wyższych kondygnacji). Ponad gzymsem, w partii II–IV piętra, podział ramowy wyodrębniający blendy z grupami okien. Na ten podział nałożone lizeny (szersze i węższe) podkreślające naroża elewacji, pojedyncze osie okienne i grupy osi okiennych. Pojedyncza i najszersza umieszczona w osi elewacji. Na górną jej część oraz na górne części lizen wydzielających okna obu klatek schodowych nałożone odcinki belkowania z tryglifami przechodzącymi w stylizowane konsole pod gzymsem koronującym. Dwie trójosiowe partie elewacji, z oknami klatek schodowych wyróżnione. Każda z nich wydzielona szerszymi lizenami ożywiona denticuli pod gzymsem nad przyziemiem, przepruta zgrupowanymi oknami prostokątnymi i w górnej części — trójdzielnym oknem termalnym. Nad środkową częścią tego okna klucz. Powyżej, w partii dachu niskie szczyty o odcinkowym wykończeniu zwieńczone ozdobnymi wazonami. W pozostałych częściach elewacji także komponowany układ okien. W przyziemiu troje prostokątnych drzwi bez obramień oraz prostokątne dwuskrzydłowe okna. W partii I piętra okna prostokątne zestawione w pary oraz — dwa okna trójdzielne, termalne (w południowej części elewacji). W centrum elewacji, w partii II i III piętra, okna prostokątne, dwuskrzydłowe, zestawione w pary. W południowej części elewacji okna prostokątne, jednoskrzydłowe różnej szerokości grupowane po trzy. Mijankowo w stosunku do opisanego układu otworów kondygnacji II i III rozmieszczone okna IV piętra, grupowane po cztery lub po pięć. Okna I–IV piętra we wgłębnych wąskich opaskach, dodatkowo zaopatrzone we wspólne podokienniki. Pod oknami IV piętra dekoracyjny szlak (element podziału ramowego) z motywem rozet i kampanul. W przyziemiu elewacji symetrycznie rozmieszczone dwie jednoosiowe, jednokondygnacyjne przybudówki zawierające otwory wejściowe, nakryte dachami dwuspadowymi. Poprzedzone jednobiegowymi schodami. Przybudówki pokryte pasowym boniowaniem, zwieńczone trójkątnymi szczytami w profilowanych obramieniach. W bocznych elewacjach przybudówek prostokątne, jednoskrzydłowe okna bez obramień, we frontowych elewacjach — nie obramione prostokątne otwory wejściowe rozglifione na zewnątrz. W nich drzwi w stylu historyzmu, drewniane, z nadświetlem, ramowo-płycionowe, częściowo przeszklone, zdobione dekoracją płycinową. Nadświetle zabezpieczone kutą, neobarokową kratą. Schody kamienne z murowanymi, tynkowanymi bocznymi ścianami z kapnikami. W kapnikach montowana metalowa kuta, ażurowa balustrada z elementami w stylu neoklasycyzmu. W elewacji częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, z profilowanymi słupkami,

stałymi profilowanymi ślēmionami i kwaterowym podziałem. W niektórych kwaterach okien komponowany, geometryczny układ szprosów.

Dachy

Szkoła nakryta dachami (z pokryciem ceramicznym) czterospadowym i dwuspadowym. W połaciach dachu — dekoracyjne lukarny. Przeprute owalnymi okulusami. Zwieńczone łukowatymi szczytami z profilowanymi gzymsami, nakryte dachami walcowatymi. Kominy z dekorowanymi ścianami. Nad zaokrąglonym narożnikiem skrajnego ryzalitu w fasadzie sygnaturka z zegarem. Złożona z dwuczęściowego, zwężającego się ku górze bębna obitego blachą, ożywionego zegarem w formie uproszczonej aediculi z tarczą zegarową i trójkątnym naczółkiem. Na górnym bębnie sygnaturki posadowiona latarnia złożona prostych, cylindrycznych podpór i z kopuły z metalowym, kutym elementem zdobniczym. Latarnia kryta blachą, malowana.

Wnętrza, westybul, hole i sale, klatki schodowe

Wewnątrz budynek dwutraktowy ze środkowym korytarzem skomunikowanym z dwiema klatkami schodowymi. W północnej części szkoły, na trzech kondygnacjach, duże sale wykładowe z holami, umieszczone nad sobą.

Z wnętrza budynku wyróżniają się: westybul w przyziemiu, w przednim traktie budynku, obie klatki schodowe, hol poprzedzający górną salę oraz dwie sale z wystrojem architektonicznym.

Westybul dostępny z portalu w elewacji frontowej. Zdobiony wystrojem ze sztucznego kamienia i w stylu neoklasycyzmu. Ściany westybulu pokryte w dolnej części pasowym boniowaniem zwieńczonym pasowym gzymsem. Na gzymsie posadowione trzy szerokie boniowane pilastry z profilowanymi bazami i z uproszczonymi głowicami zdobionymi motywem rozet. Pomiędzy pilastrami pary węższych pilastrów z profilowanymi bazami, kanelowanymi trzonami i z jońskimi głowicami. Powyżej gładkie belkowanie z masywnymi prostopadłościennymi wspornikami (zdobionymi parami szlaków z kół), i nad nimi — strop kasetonowy z rozetami w kasetonach. W tylnej ścianie westybulu rozglifiona nisza z prostokątnymi drzwiami wewnętrznymi. Glify niszy zdobione przemiennie rozetami i płycinami. Drzwi wewnętrzne drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlem, częściowo przeszklone. Nadświetle ze szprosami podobnymi do szprosów z nadświetla portalu. W westybulu schody ze sztucznego kamienia, jednobiegowe z podestem, zaopatrzone w kute balustrady zdobione motywami roślinnymi. Poręcz schodów drewniana, profilowana.

Dwie klatki schodowe dostępne ze środkowego korytarza w obrębie budynku oraz z otworów wejściowych w przybudówkach w elewacji tylnej. Wewnątrz przybudówek niewielkie przedsionki oddzielone od klatek schodowych drzwiami drewnianymi, prostokątnymi, dwuskrzydłowymi z nadświetlami. Drzwi te w większej części przeszklone, zdobione dekoracją płycinową i denticuli, zaopatrzone w metalowe uchwyty. Początkowe odcinki biegów schodów ze słupkami posadowionymi na cokołach i na profilowanych bazach, zwieńczonymi uskokowo kształtowanymi czapami. Niektóre słupki czworoboczne, zdobione płycinami z astragalem, inne cylindryczne, kanelowane. Klatki schodowe otwarte ku korytarzom (na każdej kondygnacji) arkadami o łuku pełnym, z podłuczami opartymi na wspornikach ze sztucznego kamienia. Wsporniki w formie odcinka belkowania zdobionego astragalem i rozetami. W klatce schodowej schody ze sztucznego kamienia, z okładziną z lastriko, dwubiegowe, powrotne z drewnianą, ażurową, komponowaną balustradą. Balustrada złożona z profilowanej podwaliny, prostokątnych (w tym giętych) płycin zdobionych astragalem i z umieszczonych między nimi fragmentów kratownic z wpisanymi w nie listwami z wolutami. Poręcz balustrady profilowana. Dodatkowe, profilowane poręcze montowane w ścianach. Północna klatka schodowa zlokalizowana w sąsiedztwie sal. Połączona z galeriami na poszczególnych kondygnacjach. Otwarta ku nim różnej wysokości

arkadami o łuku pełnym, w których odcinki drewnianej balustrady podobnej do balustrady schodów.

Z trzech sal dwie, na II i III piętrze, ze skromnym wystrojem wnętrza. Jedna z nich powiększona o prostokątną niszę z otworem wejściowym. Skraje niszy podkreślone pojedynczymi kolumnami z bazami, kanelowanymi trzonami, palmowymi, stylizowanymi głowicami i z prostokątnymi, profilowanymi abakusami. W niszy otwór wejściowy w okazałej, prostokątnej futrynie (w stylu neoklasycyzmu łączonego z neorenesansem). Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, zdobione dekoracją płycinową i wysmukłym pilastrem. Nad skrzydłami drzwi stylizowane belkowanie z jajownikiem i z konsolami. Nad nim duże, półkoliste nadświetle z promienistym układem szprosów. Przyłącza nadświetla zdobione motywem wieńców. Futryna zwieńczona prostokątną płyciną i profilowanym gzymsem koronującym. Druga z sal dostępna bezpośrednio z korytarza przez duży prostokątny otwór, przy skrajach którego ustawione pojedyncze kolumny z bazami, kanelowanymi trzonami, palmowymi, stylizowanymi głowicami i z prostokątnymi, profilowanymi abakusami. Pomiędzy korytarzem a salą kilkustopniowe schody wyrównawcze ze sztucznego kamienia, z okładziną z lastriko. Przy wylocie schodów odcinki kutej balustrady kształtowane jako ażurowe prostopadłościany — kratownice z górnymi częściami zdobionymi uproszczonym ornamentem kandelabrowym z wicią akantu.

Przed górną salą niewielki hol z rozglifioną niszą drzwiową ujętą dwoma uproszczonymi pilastrami. W niszy drzwi sali poprzedzone parostopniowymi murowanymi schodami zaopatrzonymi w metalową, kutą balustradę o prostym rysunku geometrycznym. Schody flankowane przez dwa wysokie, gładko tynkowane cokoły z profilowanymi płytami i z umieszczonymi na nich pojedynczymi, dużymi wolutami zdobionymi neoklasycystyczną ornamentyką. Drzwi sali dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone, zdobione dekoracją płycinową. Hol i górna część niszy drzwiowej nakryte odrębnymi stropami z płytkami, profilowanymi pseudofasetami. Posadzka holu z lastriko.

B u d y n e k z s a l ą g i m n a s t y c z n ą, w stylu neoklasycyzmu. Wzniesiony na planie prostokąta, dwukondygnacyjny, wewnątrz jednoprzestrzenny. Formalnie ujednolicony z przyziemiem i I piętrzem budynku szkolnego, do którego dobudowany. Elewacja północna dobudówki z kamiennym, żłobkowanym cokołem, pokryta pasowym boniowaniem, zwieńczona gzymsem koronującym. Przepruta wąskimi, prostokątnymi oknami bez obramień, grupowanymi po dwa (centralnie) i po cztery (skrajnie). Elewacja południowa (zwrócona ku szkolnemu podwórzu) z kamiennym, żłobkowanym cokołem, wyżej tynkowana, ożywiona dwuosiowym, środkowym ryzalitem pozornym. Wystrój wykonany w tynku. Zaznaczone: pasowe boniowanie ryzalitu środkowego, dwa pasy boniowania w dolnej części bocznych partii elewacji, posadowione na nich boniowane lizeny oraz — uproszczona strefa wieńczącego belkowania z gładkim, szerokim fryzem i profilowanym gzymsem koronującym. W elewacji okna tylko w ryzalicie pozornym — dwa wysokie, wąskie, jednoskrzydłowe, prostokątne bez obramień. W oknach obu elewacji północnej i południowej drewniana stolarka okienna o komponowanym rysunku. Elewacja boczna, wschodnia bezokienna, z wystrojem jak elewacja północna. Budynek nakryty dachem czterospadowym z półkolistymi w wykroju lukarnami, ujętymi profilowanymi obramieniami. Na kalenicy dachu umieszczona drewniana, czworoboczna sygnaturka (lub pseudosygnaturka) z prostokątnym oknem od południa i z czworobocznym dachem wieżowym na krążynach, zwieńczonym iglicą z kulą.

Fragmenty szkolnego podwórza, przy dojściach do klatek schodowych brukowane kostką granitową.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryły głównego budynku szkolnego, budynku z salą gimnastyczną i garażu, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny elewacji obu budynków;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa obu budynków;
- stolarka i kute kraty drzwi frontowych głównego budynku szkolnego;
- ozdobne, kute zwieńczenie sygnaturki szkoły;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zaleca się urządzenie otoczenia budynku.

Zespół dawnej szkoły ewangelickiej kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Stefana Batorego 15–17 (fot. 371)

Dom wielorodzinny wzn. ok. 1940 r.

Budynek mur., tynk., podpiwniczony, trzykondygnacyjny, na planie prostokąta, nakryty dachem czterospadowym z oknami powiekowymi.

Elewacja frontowa 10-osiowa osłonięta wysuniętym okapem dachu, rozczłonkowana układem okien dwu- i trójskrzydłowych. Bez obramień. Ponadto w elewacji rozmieszczone symetrycznie, w partii I piętra trójosiowe, drewniane wykusze, w całości wypełnione oknami, nakryte trójspadowymi daszkami.

Elewacje boczna wschodnia i zachodnia jednoosiowe. Każda z osi okienną z prostokątnymi oknami dwuskrzydłowymi, umieszczoną asymetrycznie, osłonięta wysuniętym okapem dachu.

W elewacjach zachowana drewniana, oryginalna stolarka okienna.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- drewniane wykusze w elewacji frontowej;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

• ul. Stefana Batorego 20 (fot. 372-376)

Dom wielorodzinny wzn. ok. 1927–1930 modernizm. Zbudowany jako część kompleksu zabudowy mieszkalnej przy ul. B. Głowackiego 1–11, według projektu Konrada Beichta².

Budynek mur., tynk., podpiwniczony, trzykondygnacyjny na planie prostokąta z ryzalitem, nakryty dachem dwuspadowym z pokryciem ceramicznym oraz z trójkątnymi lukarnami.

Elewacja frontowa 5-osiowa ze środkowym, czworobocznym, jednoosiowym ryzalitem klatki schodowej połączonym dwustronnie na wszystkich kondygnacjach z balkonami z pełnymi balustradami. Układ prostokątnych otworów (o różnych proporcjach i bez obramień) komponowany. Złożony z wąskich, jednoskrzydłowych okien (w partii ryzalitu klatki schodowej), z jednoskrzydłowych drzwi balkonowych oraz — z okien trójskrzydłowych (w skrajnych osiach). W ryzalicie klatki schodowej prostokątny otwór wejściowy. Ujęty szeroką opaską tworzoną, jak licówka przyziemia ryzalitu, z płytek ceramicznych w wątku wozówkowym. Główna część elewacji tynkowana. Ryzalit klatki schodowej i boczne części elewacji frontowej zwieńczone odcinkami prostego gzymsu koronującego. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi ramami (w ryzalicie klatki schodowej) oraz — z profilowanymi słupkami i ze stałymi, profilowanymi ślēmionami. We frontowym otworze wejściowym szeroka, pionowa listwa i drewniane jednoskrzydłowe drzwi, częściowo przeszklone.

Elewacja tylna Przy gruncie licowana cegłą. Wyżej, ponad oknami piwnic — pas tynku, a nad nim — pas ceglanej licówki. Pozostała, górna partia elewacji tynkowana, zwieńczona gzymsem koronującym. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe o różnych proporcjach, bez obramień. Układ okien komponowany. W połaci dachu rząd trójkątnych facjat.

Schody dwubiegowe, powrotne ze sztucznego kamienia z pełną balustradą z drewnianą, profilowaną poręczą. Nisze okien oświetlających klatkę schodową jednostronnie rozglifione od wewnątrz.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna, stolarka drzwi frontowych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Do usunięcia: wtórne przeszklenia balkonów i wykonane w 2 poł. XX w., metalowe konstrukcje wmontowane w ściany lub balustrady balkonów. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zaleca się urządzenie ogródka przed budynkiem i podwórza za nim, części większego założenia w kwartale wydzielonym ulicami: B. Głowackiego, Stefana Batorego, Chojnowską i A. Fredry.

Budynek kwalifikuje się do wpisania do rejestru zabytków jak część zespołu zabudowy mieszkalnej przy ul. B. Głowackiego i Stefana Batorego.

² Störkuhl B., *Modernizm w Legnicy*, Wrocław 2007, s. 47–48; „*Ostdeutsche Bauzeitung*”, 1931, r. 29, s. 82 i 83.

Ulica ks. Piotra Ściegiennego

Hegdwig StraÙe od 1841 r., ðw. Jadwigi od 16.I.1946 r., ks. Piotra Ściegiennego od 26.I.1952 r.

Ulica utworzona ok. 1841 r., obejmowaÅa odcinek od ul. Piastowskiej do ul. Rycerskiej; ok. 1890 r. wytyczono jej pn. czêœć, od ul. Rycerskiej do ul. M. Skłodowskiej Curie.

• ul. ks. P. Ściegiennego 1/3 (fot. 377)

Kamienica czynszowa, ob. budynek biurowy, wzn. ok. 1890 r.; neobarok.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Budynek narożny, przy skrzyżowaniu ulicy ks. P. Ściegiennego i M. Skłodowskiej Curie; od pn. wsch. czytelny zarys pierwotnej działki. Podpiwniczony (sutereny), III-kondygnacyjny, z czêściowo użytkowym poddaszem oraz ze ściętym narożem, w którym dodatkowo umieszczono IV-kondygnacyjny ryzalit. W poÅaci dachu, w skrajnych osiach elewacji frontowych ozdobne facjaty, między którymi prostokątne, drewniane lukarny. Dach korpusu trójspadowy, kryty papą; nad ryzalitem hełm z latarnią, kryty łupkiem; nad facjatami dachy dwuspadowe, kryte papą.

Elewacje frontowe (poÅudniowa i wschodnia) opracowane analogicznie, symetrycznie wzglêdem naroża; 6-osiove, o regularnym ukÅadzie otworów okiennych. Podziały poziome wyznaczają: wysoki cokół zakończony gzymsem kapnikowym, gzyms kordonowy z fryzem nad I kondygnacją oraz profilowany gzyms wieńczący. Skrajne osie szersze od pozostałych, zakończone w poÅaci dachu facjatami o trójkątnych szczytach, ujęte po bokach wolutowymi spływami; osie przy ściętym narożu umieszczone w ryzalitach pozornych. Otwory okienne prostokątne, ujęte w profilowane uszakowe obramienia (piwnice, I-II kondygnacja) oraz zamknięte łukiem pełnym, w profilowanych obramieniach (skrajne osie III kondygnacji); w facjatach otwory ujęte pojedynczymi pilastrami. Dodatkowo w II kondygnacji, w osiach przy ściętym narożu balkony o metalowych, ażurowych balustradach. W elewacji pd., w skrajnej osi zach. szeroki, zakończony łukiem pełnym otwór bramy przejazdowej.

Naroże poprzedzone czworobocznym, 1-osiowym, IV kondygnacyjnym ryzalitem. Otwory szersze (jak w skrajnych osiach elewacji frontowych); w IV kondygnacji otwór okienny zamknięty łukiem pełnym, ujęty podwójnymi pilastrami.

Elewacje podwórzowe bez wystroju; w skrajnej osi zachodniej szeroki, zamknięty łukiem koszowym otwór bramny; u zbiegu skrzydeł uskok z balkonami i otworami wejściowymi zamkniętymi łukami odcinkowymi.

Detal architektoniczny: gzyms kapnikowy nad cokołem; gzyms kordonowy z pasem gładkiego fryzu nad I kondygnacją; gzyms wieńczący; profilowane obramienia okienne; pilastry; trójkątne, wyÅadowane szczyty facjat; wolutowe spływy. Drzwi wejściowe w elewacji podwórzowej drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, o górnych kwaterach zamkniętych łukiem pełnym i przeszklonych. Stolarka okienna drewniana, dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciodzielną, ze stałym profilowanym ðlemieniem i słupkami z wolutowymi konsolkami.

Klatka schodowa u zbiegu skrzydeł, w trakcie tylnym poprzedzona szeroką sienią, z boku której, poprzecznie do osi sieni jednobiegowe, monolityczne schody prowadzące do dwubiegowej powrotnej klatki schodowej. Sień, w trakcie pd. sklepiona dwuprzęsłowym sklepieniem krzyżowym z gurtami. Schody klatki monolityczne z drewnianymi stopnicami, z drewnianą tralkową balustradą i profilowaną poręczą zakończoną wolutą.

Stan zachowania:

— dobry; zniszczony wystrój wewnêtrzny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i łupkowe pokrycie hełmu;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna i drzwi wejściowych;
- sklepienie sieni;
- balustrada schodów z poręczą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Postuluje się: zmianę pokrycia dachu na ceramiczne, wymianę stolarki w drzwiach bramnych od strony pd., odtworzenie sklepienia sieni przejazdowej w trakcie pn.

• ul. ks. P. Ściegiennego 1/3 (fot. 378-379)

Budynek mieszkalny II, wzn. ok. 1910 r.; budownictwo ceglane.

Mur., tynk., z ceramicznym detalem architektonicznym. Przylega od zachodu do narożnego budynku pierwotnej kamienicy czynszowej. II-kondygnacyjny z suteroną oraz z narożnym II-kondygnacyjnym ryzalitem pn.-zach. zakończonym balkonem o ceramicznej, ażurowej balustradzie; bryła rozrzeźbiona, z późniejszymi przebudowaniami w elewacji zach. Budynek we wnętrzu skomunikowany z kamienicą narożną.

Elewacje opracowane analogicznie; ceramiczna partia wysokiego cokołu wydzielona kostkowym gzymsem kordonowym, ponad którym szeroki pas fryzu i gzyms parapetowy I kondygnacji; I i II kondygnacja ujęte w ramową, kostkową dekorację, rozdzielone pasami fryzów: dolny złożony z ukośnie ułożonych cegieł, górny o zgeometryzowanym ornamentcie; całość wieńczy szeroki pas ceramicznego fryzu, powtarzający dwa niższe, dodatkowo z pasek ornamentu kostkowego, ponad którym uskokowy gzyms koronujący. Otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym, z ceramicznymi łukami odciążającymi; w suterenie mniejsze, na wyższych kondygnacjach również szersze.

Elewacja południowa (od strony ul. ks. P. Ściegiennego) 1-osiova, w suterenie 2-osiova. Otwory okienne sutereny przesłonięte metalowymi kratami, powyżej szerokie, z trójskrzydłową stolarką okienną; na II kondygnacji balkon z metalową, ażurową balustradą, na identycznie opracowanych wspornikach. Elementy ceramiczne wtórnie pomalowane.

Elewacja północna (tylna) 2-osiova; oś zach. o otworach jak w elewacji pd., oś wsch. o mniejszych otworach jak w suterenie. Nad otworami ceramiczne łuki odciążające przechodzące w pas dodatkowego fryzu nad I kondygnacją.

Elewacja zachodnia (tylna) ukształtowana uskokowo, 2-osiova, w suterenie 3-osiova. W pn. części suteryny, z dwóch otworów ,pd. - zamurowany; powyżej otwory zamknięte łukiem pełnym, zamurowane. W części pd., w suterynie – otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, powyżej w I kondygnacji – wtórna dobudowa, w II kondygnacji – szeroki otwór okienny, z trójskrzydłową stolarką.

Naroże pn.-zach. ryzalitowane, prostokątne, II-kondygnacyjne, o 1-osiowych elewacjach. W przyziemiu narożniki dodatkowo zaakcentowane szkarpami; ryzalit zakończony ceramiczną, ażurową balustradą balkonu.

Detal architektoniczny: gzyms kordonowy; gzyms podokienny; gzyms wieńczący, fryzy nad I i II kondygnacją; ceramiczna dekoracja ramowa; obramienia okienne; łuki odciążające. Drzwi wejściowe w elewacji podwórzowej drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe z

odcinkowym nadświetlem. Stolarka okienna drewniana, dwu- i trójskrzydłowa, cztero- i sześciodzielną, ze stałym profilowanym ślemieniem. Wnętrza przebudowane; suterena dostępna od strony pn. i zach. poprzez otwory wejściowe; I i II kondygnacja dostępne z odpowiednich kondygnacji kamienicy narożnej, poprzedzone kilkoma stopniami wyrównawczymi, prowadzącymi z korytarzy kamienicy.

Stan zachowania:

— dobry; zniszczony wystrój wewnętrzny, zamalowany lub przesłonięty ceramiczny detal zewnętrzny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna;
- ceramiczna balustrada balkonu naroża.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. ks. P. Ściegiennego 1/3 (fot.)

Budynek gospodarczy przy budynku mieszkalnym II, wzn. ok. 1890 r., z późniejszą nadbudową; z częściowo zatartymi cechami stylowymi.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków. Ochronie podlega bryła.

• ul. ks. P. Ściegiennego 4 (fot. 380)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r.; neorenesans z elementami neoklasycyzmu.

Mur., tynk., z ceramicznym i wyrobionym w tynku detalem architektonicznym. Wolnostojący, narożny budynek w pd. pierzei pn. odcinka ulicy ks. P. Ściegiennego; sąsiadujący z nr 6, na skrzyżowaniu z dawną ulicą sięgającą wnętrza bloku zabudowy ul. Piastowskiej i Ks. P. Ściegiennego. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z wystawką w połaci dachu fasady; nakryta jednospadowym, o nieznacznym kącie nachylenia połaci dachu, krytym papą.

Elewacja północna (fasada) 6-osiowa o regularnym układzie otworów; w 3-4 osi z ryzalitem pozornym, zwieńczonym wystawką. I kondygnacja pokryta pasami wydatnego boniowaniem, powyżej, w II kondygnacji – płytkim boniowaniem, III i IV kondygnacja – gładko tynkowane. W przyziemiu cokół z odsadzką i gzymsem, mieszczący otwory okienne piwnic; powyżej nad I kondygnacją profilowany gzyms kordonowy; nad IV kondygnacją wydatny, profilowany gzyms koronujący; całość wieńczy attyka pełna, z wystawką złożoną z: wyższej, prostokątnej części środkowej, której pole ujęte lizenami wypełnia tondo z monogramem oraz niższych części bocznych, ujętych również lizenami, z pełną, półtralkową balustradą, zakończoną wolutowymi spływami. W 3 osi przyziemia prostokątny, smukły otwór wejściowy, z wolutowym kluczem ozdobionym kaboszonem; otwór poprzedzony kilkoma

granitowymi stopniami. Otwory okienne prostokątne; w I kondygnacji we wgłębnych opaskach z wolutowym kluczem ozdobionym kaboszonem, jak w otworze wejściowym, z płycinami podokiennymi z ornamentem rautowym; w II kondygnacji w profilowanych obramieniach z wolutowym kluczem i wspartym na konsolkach trójkątnym, nadwieszonym naczółku; pod otworami płyciny z rautem; w osiach ryzalitu pozornego naczółki wyładowane półkoliście, wypełnione tondem z głową kobiety; w III kondygnacji w profilowanych, wgłębnych obramieniach z wolutowym kluczem oraz prostym naczółkiem wspartym na konsolkach; w ryzalicie pozornym – trójkątny, nadwieszony; w IV kondygnacji w profilowanych uskokowo obramieniach, z odcinkiem gzymsu podokieennego.

Elewacja wschodnia i zachodnia 4-osiowa; o podziałach jak w fasadzie; nad otworami okiennymi proste naczółki; otwory okienne w większości zamurowane.

Detal architektoniczny: pasy głębokiego i płytkiego boniowania; uskokowe i profilowane obramienia okienne; trójkątne, wyładowane półkoliście i proste naczółki; konsolowe wsporniki i klucze; płyciny podokienne z ornamentem rautowym; gzyms kordonowy i wieńczący; wystawka i attyka pełna. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetlem wydzielonym profilowanym nadprożem i słupkiem dekorowanym wolutowa konsolką; skrzydła dekorowane w dolnych kwaterach rautem. Stolarka okienna drewniana, dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym profilowanym ślemieniem i słupkami z wolutowymi konsolkami.

Elewacja południowa, bez wystroju, ukształtowana uskokowo w osi wsch. Otwory okienne we wgłębnych, profilowanych obramieniach.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z szerokimi, jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; sień wydzielona odcinkowo zamkniętymi drzwiami wahadłowymi, o przeszklonych górnych kwaterach, z podziałami bordiurowymi. Schody klatki monolityczne z drewnianymi stopnicami, z drewnianą tralkową balustradą, profilowaną poręczą i toczonym słupku.

Przed fasady pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dostateczny; ubytki tynków, nadniszczony zewnętrzny detal architektoniczny, zniszczony wystrój wewnętrzny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna i drzwi wejściowych;
- stolarka drzwi wahadłowych sieni;
- balustrada schodów ze słupkiem i poręczą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 6 (fot. 381)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r.; neorenesans z elementami neoklasycyzmu.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym ceramicznym i wyrobionym w tynku. Wolnostojący, narożny budynek w pd. pierzei pn. odcinka ulicy ks. P. Ściegiennego, na skrzyżowaniu z dawną ulicą sięgającą wnętrza bloku zabudowy ul. Piastowskiej i Ks. P. Ściegiennego. Na rzucie zbliżonym do litery L, ze ściętym narożem pn.-wsch. Bryła podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z V-kondygnacyjnym narożem; nakryta dwuspadowymi dachami z ceramicznym pokryciem.

Elewacja północna (fasada) 4-osiowa o regularnym układzie otworów. I kondygnacja pokryta pasami boniowaniem, powyżej kondygnacje gładko tynkowane. W przyziemiu cokół z odsadzką mieszczący otwory okienne piwnic; powyżej kondygnacje rozdzielone szerokim, profilowanym gzymsem kordonowym nad I kondygnacją, wąskimi pasami gzymsów podokiennych na II-IV kondygnacji oraz uskokowym gzymsem koronującym, ponad którym szeroki pas z otworami okiennymi poddasza. W 2 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, w 3 osi – otwór wejściowy do sklepu, poprzedzony współczesnymi schodami. Otwory okienne prostokątne; w I kondygnacji we wglębnych opaskach, z płycinami podokiennymi z ornamentem rautowym; w II kondygnacji ujęte kanelowanymi pilastrami posadowionymi na cokołach, obejmujących płycinę podokienną – płycina i cokół dekorowane rautem; pilastry podtrzymują belkowanie, zwieńczone trójkątnym (osie środkowe) lub prostym naczółkiem; w III kondygnacji w profilowanym uskokowo obramieniu, z płyciną nadokienną dekorowaną rombem i segmentowym (osie środkowe) lub prostym naczółkiem; w IV kondygnacji w profilowanych uskokowo obramieniach, z rautowym klinцем.

Elewacja wschodnia 4-osiowa; podziały i wystrój jak w fasadzie, nad otworami okiennymi II i III kondygnacji proste naczółki; osie wyznaczają jedynie otwory okienne.

Naroże północno-wschodnie, ścięte, V-kondygnacyjne, 3-osiowe; podziały i wystrój jak w fasadzie; otwory okienne V kondygnacji w obramieniu jak w IV.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; uskokowe obramienia okienne; trójkątne, segmentowe i proste naczółki; płyciny podokienne z ornamentem rautowym; gzyms kordonowy, podokienne i wieńczący. Drzwi wejściowe poprzedzone granitowym progiem, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetlem wydzielonym profilowanym nadprożem, z ozdobnym słupkiem; skrzydła dekorowane w dolnych kwaterach rautem. Stolarka okienna współczesna.

Elewacja południowa, bez wystroju; przesłonięta budynkami zakładów usługowych.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z szerokimi, jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; sień wydzielona drzwiami wahadłowymi z odcinkowym nadświetlem. Schody klatki monolityczne z drewnianymi stopnicami; bezstyłowe.

Przed zach. częścią fasady pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:

— zły; ubytki tynków, zawilgocenia, zniszczone schody z balustradą, nadniszczony zewnętrzny detal architektoniczny, zniszczony wystrój wewnętrzny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;

— stolarka drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Remont elewacji, zdjęcie markizy sklepowej.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 14 (fot. 382)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1890 r.; neorenesans.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. W ciągu zabudowy pd. pierzei pn. odcinka ulicy. Na rzucie niemiarkowego pięcioboku, z wyraźnym wcięciem od południowego zachodu; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta mansardowym dachem z dwiema facjatami od pn., kryta ceramicznie.

Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiova o regularnym układzie otworów. I i II kondygnacja pokryta deskowym boniowaniem, powyżej kondygnacje oblicowane cegłą klinkierową, ob. pomalowane. W przyziemiu cokół zakończony ceramicznym gzymsem kapnikowym, mieszczący otwory okienne piwnic; powyżej kondygnacje rozdzielone kapnikowym gzymsem kordonowym nad I i II kondygnacją oraz szerokim pasem tynku pod okapem, tworzącym wraz z pionowymi, narożnymi pasami tynku dekorację ramową III i IV kondygnacji. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy ujęty wgłębnym uskokowo obramieniem z klinowym układem boni i rautowym zwornikiem w nadprożu. Otwory okienne w I-III kondygnacji prostokątne oraz w IV kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym; w I kondygnacji w obramieniu jak otwór wejściowy; w II kondygnacji w listwowym obramieniu przerywanym boniowaniem, z płycinami podokiennymi wypełnionymi tynkową tabulaturą oraz z rautowym zwornikiem w nadprożu; w III kondygnacji w prostych tynkowych opaskach, z płycinami podokiennymi wypełnionymi tabulaturą, pasem gzymsu podokieńnego, przebiegającego całą szerokość fasady oraz z trójkątnym naczółkiem; w IV kondygnacji otwory w tynkowych, gładkich opaskach.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; opaski okienne; trójkątne naczółki otworów okiennych; płyciny podokienne; kapnikowe gzymsy kordonowe i cokołowe; rautowe zworniki nad otworami. Drzwi wejściowe metalowe, współczesne, dwuskrzydłowe, z nadświetlem wydzielonym oryginalnym, drewnianym, profilowanym nadprożem dekorowanym ornamentem rautowym. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym, profilowanym ślemieniem i dekorowanymi konsolkami i rautem słupkami.

Elewacja południowa, bez wystroju; ukształtowana uskokowo, z wyższą o jedną kondygnację osią klatki schodowej, z otworami okiennymi przesuniętymi w wysokości kondygnacji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; pierwotnie sieć wydzielona drzwiami wahadłowymi, ob. zniszczone. Schody monolityczne z drewnianymi stopnicami; bezstylowe. W otworach okiennych klatki schodowej zachowana oryginalna stolarka, z bordiurowymi podziałami, wypełnionymi barwionym, szlifowanym szkłem.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika.

Stan zachowania:

— dostateczny; wnętrza w złym stanie: zniszczona balustrada schodów, zły stan stopnic, zniszczony wystrój, zły stan techniczny stolarki drzwi wewnętrznych; współczesne, bezstylowe drzwi wejściowe.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy wymienić drzwi wejściowe na drewniane, z zachowaniem historycznych wzorów.

Należy odtworzyć zieleń ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 23 (fot. 383)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r.; neorenesans z elementami neobaroku.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Pierwotnie w ciągu zabudowy pn. pierzei ulicy, w miejscu wyraźnego jej ugięcia i rozszerzenia w plac; u zbiegu trzech ulic: Rycerskiej, Przemysłowej i ks. P. Ściegiennego. Wzniesiona jako bliźniacza do budynku nr 19 (od wsch.); ob. budynek nr 19 wyburzony. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej płytkim ryzalitem od frontu i V-kondygnacyjnym ryzalitem klatki schodowej od tyłu; dach dwuspadowy z ceramicznym pokryciem.

Elewacja południowa (fasada) 6-osiowa o regularnym układzie otworów; z wyraźnym załamaniem linii fasady w ryzalicie; I i II kondygnacja pokryta pasami boniowania, powyżej kondygnacje oblicowane cegłą klinkierową, ob. pomalowaną. W przyziemiu cokół z odsadzką, mieszczący otwory okienne piwnic; powyżej kondygnacje rozdzielone kapnikowym gzymsem kordonowym nad I kondygnacją, wydatnym gzymsem kordonowym na II kondygnacją oraz gzymsem koronującym, z pozostałościami modylionów, na których wsparto wydatny okap. W 1 osi przyziemia prostokątny, szeroki otwór bramy przejazdowej, we wgłębnym, profilowanym obramieniu. Otwory okienne prostokątne, również we wgłębnych, uskokowych obramieniach; w I, II i III kondygnacji z kłińcowymi zwornikami; pod otworami II i III kondygnacji płyciny z tynkową tabulaturą; dodatkowo pod otworami III kondygnacji – gzyms podokienny przebiegający całą szerokość fasady; w IV kondygnacji w uszakowych, profilowanych obramieniach zdobionych w narożach kampanullami, z płycinami podokleinnymi dekorowanymi festonem i esownicami. Ryzalit wieńczy attykowy murek.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; profilowane obramienia okienne; kłińce nadokienne; płyciny podokienne; kapnikowy gzyms kordonowy; gzyms koronujący; fragmentarycznie zachowane modyliony. Drzwi wejściowe metalowe, współczesne. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym, profilowanym ślemieniem i dekorowanymi konsolkami słupkami (zachowana fragmentarycznie).

Elewacja południowa, bez wystroju; z 1-osiowym ryzalitem klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią przejazdową; z boku sieni, poprzecznie do niej, drewniane schody wyrównawcze, przechodzące w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne. Schody monolityczne z drewnianymi stopnicami, z fragmentarycznie zachowaną drewnianą, tralkową balustradą, profilowaną, zakończoną wolutą poręczą i ozdobnym słupkiem. W otworach okiennych klatki schodowej zachowana oryginalna stolarka, z bordiurowymi podziałami.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika z nasadzeniami – kasztanowce.

Stan zachowania:

— dostateczny; wnętrza w złym stanie: zniszczona częściowo balustrada schodów, zły stan stopnic, zniszczony wystrój wewnętrzny; ubytki w detalu architektonicznym fasady.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Należy wymienić drzwi wejściowe na drewniane, z zachowaniem historycznych wzorów.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• **ul. ks. P. Ściegiennego 25**

Zespół budynków przemysłowych, ob. Spółka Americanos. Zakład przemysłowy wzn. w latach 1910 – 1930, przez towarzystwo akcyjne *Schlottmann & Co.A.G.*, na terenie działającej tu w latach 70-tych XIX w. fabryki *Ruffersa*. Firma *Schlottmann & Co.A.G.* zajmowała się produkcją wyrobów wełnianych, działała do 1944 r. Po 1945 r. na terenie zakładu utworzono państwowe Zakłady Przemysłu Dzwierskiego „Milana”.

W skład dawnego zespołu wchodziły budynki zarówno przemysłowe, jak i magazynowe czy biurowe. Kilka z nich, mimo modernizacji zasługuje na ochronę; są to: główny magazyn surowców, magazyn wyrobów gotowych, biurowiec, dwa budynki przemysłowe (wzdłuż ul. E. Plater) oraz ogrodzenie od strony ul. ks. P. Ściegiennego.

• **ul. ks. P. Ściegiennego 25 (fot. 384-386)**

Główny magazyn surowców i hala wzorcowni

Nr rej. A/1028/1-2 z dn. 06.X.2007 r.

(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 689/3)

Decyzja w odwołaniu.

Budynek wzn. ok. 1910; budownictwo przemysłowe – postsecesja z elementami neoklasycyzmu.

Mur. z cegły klinkierowej licowej, kryty łukowym dachem o ramowej konstrukcji, z pokryciem papą na deskowaniu. Rozwiązany na rzucie prostokąta, z osią podłużną pn. – pd.; jednokondygnacyjny, halowy, o konstrukcji nośnej z drewnianych, poprzecznych kratownic. Elewacje o ceramicznym, ramowym wystroju. Detal architektoniczny: ceramiczne łęki, lizeny, fryzy, uskokowe gzymsy kostkowe oraz ceramiczne, kostkowe obramienia otynkowanych powierzchni w formie płycin; pomiędzy lizenami rozmieszczono zamknięte łukiem odcinkowym smukłe otwory okienne, z metalową armaturą.

Elewacja frontowa (południowa) 3-osiowa, z dominującym półkolistym szczytem podzielonym elementami wertykalnymi (ceramiczne lizeny) na mniejsze pola. Szczyt wydzielony szerokim pasem gzymsu kostkowego. Wystrój elewacji artykułują dwa masywne naroże filary zwieńczone postumentami. W osi środkowej umieszczono szerokie, stalowe wrota.

Elewacja północna – analogiczna jak południowa.

Elewacja zachodnia – 7-osiowa, opracowana jak elewacja frontowa, z centralnie umieszczonym pierwotnie otworem wejściowym, ob. w dolnej części zamurowanym.

Elewacja wschodnia – przesłonięta dobudowanym ok. 1920 r. magazynem wyrobów gotowych.

We wnętrzu: posadzka betonowa, ściany otynkowane, drewniana konstrukcja łukowatych kratownic w kształcie odcinka łuku, wspartych na drewnianych dźwigarach. Dolny i górny pas kratownic złożony z 3 warstw; między pasami krzyżulce; pasy połączone ściągami ze stalowych prętów. Ściany wewnętrzne, na wysokości ok. 4,5 m obiega antresola.

Stan zachowania:

— dostateczny; nieszczelne pokrycie, ubytki przeszklenia, skorodowana ślusarka okienna, zwiłgocenia ścian, ubytki zewnętrznych tynków, zły stan techniczny obróbek blacharskich.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i kształt połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych;
- armatura okienna;
- drewniany zespół wewnętrznych kratownic.

• ul. ks. P. Ściegiennego 25 (fot. 387-388)

Magazyn wyrobów gotowych

Nr rej. A/1028/1-2 z dn. 06.X.2007 r.

(obiekt wpisany do rejestru zabytków w granicach działki nr 689/3)

Decyzja w odwołaniu.

Budynek wzn. ok. 1920 r., ok. 1960 r.; ceglane budownictwo przemysłowe z elementami neoklasycyzmu.

Mur. z cegły klinkierowej licowej, kryty dachem pilastym w części pn. a w części południowej z trójkątną wystawką z dwuspadowym dachem; pokrycie papą na deskowaniu. Rozwiązany na rzucie zbliżonym do kwadratu, jednokondygnacyjny, wewnętrznie skomunikowany z budynkiem głównego magazynu surowców. We wnętrzu – drewniana konstrukcja wieszarowo-rozporowa wsparta na trzech rzędach żeliwnych kolumn; w prostopadłych ściankach dachu pilastego rzędy pięciu, w drewnianych ramach, okien doświetlających. Elewacje o ceramicznym, ramowym wystroju. Detal architektoniczny: ceramiczne łęki, lizeny, gzymsy kostkowe. Pomiedzy lizenami w elewacji pn. i pd. rozmieszczono zamknięte łukiem odcinkowym smukłe otwory okienne, z metalową armaturą, ob. część zamurowana.

Elewacja frontowa (południowa) pierwotnie 3-osiowa, z ryzalitem pozornym w osi środkowej, mieszczącym szerokie, pierwotnie zamknięte łukiem odcinkowym, ob. w części zamurowane, wrota. Ryzalit zwieńczonym trójkątnym naczółkiem. Całość obiega uskokowy gzyms kostkowy. Oś zachodnia przebudowana, z dwoma prostokątnymi otworami okiennymi, między którymi otwór wejściowy poprzedzony kilkoma stopniami wyrównawczymi.

Elewacja północna – analogiczna jak południowa; okna zastąpiono wtórnie blendami; nad gzymsem wieńczącym prostopadła połączyć dachu pilastego z podwójnym rzędem otworów okiennych.

Elewacja wschodnia – przesłonięta budynkami z 1960 r.

Elewacja zachodnia – sąsiadująca z głównym magazynem surowców.

We wnętrzu: posadzka drewniana, podwyższona, wsparta na ceglanych podporach, ściany otynkowane, artykułowane lizenami; podzielone na dwie części, 3 rzędami żeliwnych kolumn dźwigających konstrukcję wieszarową.

Stan zachowania:

— zły, z uwagi na nieużytkowanie; nieszczelne pokrycie, ubytki przeszklenia w ramach i partii pilastego dachu, skorodowana ślusarka okienna, zwilgocenia ścian, ubytki wewnętrznych zewnętrznych wypraw tynkarskich; ubytki podłogi, zły stan techniczny obróbek blacharskich.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i kształt połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych;
- armatura okienna;
- wieszarowo-rozporowa konstrukcja nośna.

• ul. ks. P. Ściegiennego 25 (fot. 389)

Budynek biurowy

Budynek wzn. ok. 1910; postsecesja.

Mur., tynk., ze skromnym, ceramicznym detalem architektonicznym, obecnie otynkowanym. Rozwiązany na rzucie prostokąta, III-kondygnacyjny, podpiwniczony; dach czterospadowy, kryty ceramicznie. Elewacje z zaakcentowaną I kondygnacją poprzez gzyms kapnikowy z ceramiczną dachówką; powyżej o ramowych podziałach międzyosiowych. Detal architektoniczny: kapnikowy gzyms kordonowy nad I kondygnacją; lizeny; ramowa dekoracja naczółka w elewacji wschodniej.

Elewacja frontowa (wschodnia) 6-osiowa, niesymetryczna, dwuczłonowa. Część południowa 4-osiowa, w kondygnacji III w osiach skrajnych – podwójne, zgrupowane otwory okienne; osie 2 i 3 zaakcentowane w połaci dachu facjatą ze szczytem o linii wklęsło-wypukłej, z otworem *oeil-de-boeuf*. Otwory okienne I i II kondygnacji kwadratowe zamknięte łukiem segmentowym, w III kondygnacji – smukłe, prostokątne zamknięte łukiem segmentowym. Część północna 2-osiowa; każda z osi ujęta lizenami. Otwory okienne I kondygnacji – jak w części pd., w II i III kondygnacji – jak w III kondygnacji części pd. W otworach okiennych współczesna, bezstylowa stolarka.

Elewacja zachodnia – analogiczna jak wschodnia; bez facjaty, z otworem wejściowym w osi północnej.

Elewacja północna i południowa (szczytowe) – o podziałach i wystroju jak elewacja frontowa.

Wnętrze nierozpoznane.

Przed elewacją frontową pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika z nasadzeniami i żywopłotem. Teren od strony ulicy ogranicza żeliwne, ażurowe ogrodzenie na ceramicznej podmurówce.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i kształt połaci dachowych;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych;
- ogrodzenie posesji.

Należy zachować ogrodzenie wzdłuż ulicy ks. P. Ściegiennego.

• ul. ks. P. Ściegiennego 25 (fot. 390)

Budynek fabryczny I

Budynek wzn. ok. 1910; budownictwo ceglane w duchu postsecesji.

Mur. z cegły klinkierowej licowej; rozwiązany na rzucie litery L, IV-kondygnacyjny kryty dwuspadowym dachem, o niewielkim kącie nachylenia połaci, pokrytym papą. Elewacje o ceramicznym, ramowym wystroju. Detal architektoniczny: ceramiczne łęki, lizeny, gzymsy kostkowe, otynkowane powierzchnie w formie płycin okiennych zamkniętych łukiem odcinkowym, rozmieszczone pomiędzy lizenami, ob. ze współczesną stolarką. I kondygnacja, ob. otynkowana, wydzielona kapnikowym gzymsem kordonowym. W III kondygnacji, pod otworami kostkowy gzyms parapetowy, nad otworami łęki ze zwornikiem. W IV kondygnacji, zgrupowane po dwa w jednej osi, mniejsze otwory, z łękami nad każdym z nich. Lizeny połączone łukiem segmentowym, tworzą rodzaj wertykalnego pseudoarkadowania. Otwory okienne o wtórnych kształtach.

Elewacja zachodnia (frontowa) 11-osiowa, ze ślepą osią pn. w formie blendy.

Elewacja północna dwuczłonowa: 5-osiowa część zachodnia (szczytowa), o niesymetrycznym i zróżnicowanym układzie osi i otworów oraz wieloosiowa część wschodnia (od strony dziedzińca), z załamanym 3-osiowym narożem, zwieńczonym szczytem o linii wklęsło-wypukłej.

Narożnik pn. – zach. 1-osiowy, opracowany analogicznie jak pozostałe elewacje.

Elewacja południowa – bez wystroju, z nielicznymi, wtórnie przebitymi, niewielkimi otworami okiennymi.

Wnętrze nierozpoznane.

Stan zachowania:

- dobry; obiekt po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych.

• ul. ks. P. Ściegiennego 25 (fot. 391)

Budynek fabryczny II

Budynek wzn. ok. 1910; budownictwo ceglane w duchu postsecesji z elementami neobaroku.

Mur. z cegły klinkierowej licowej; rozwiązany na rzucie prostokąta, IV-kondygnacyjny z dachem pulpitowym krytym papą. Elewacje o ceramicznym, ramowym wystroju. Detal architektoniczny: ceramiczne łęki, lizeny, gzymsy kostkowe, otynkowane powierzchnie w formie płycin okiennych zamkniętych łukiem odcinkowym, rozmieszczone pomiędzy lizenami, ob. ze współczesną stolarką. I kondygnacja wydzielona kostkowym gzymsem

kordonowym. W III kondygnacji, pod otworami kostkowy gzyms parapetowy, nad otworami łęki ze zwornikiem. W IV kondygnacji, zgrupowane po dwa w jednej osi, mniejsze otwory. Lizeny połączone łukiem segmentowym, tworzą rodzaj wertykalnego pseudoarkadowania. Otwory okienne o wtórnych kształtach.

Elewacja zachodnia 10-osiowa; od pn. z przylegającym, II-kondygnacyjnym, kolejnym budynkiem przemysłowym.

Elewacja południowa: 5-osiowa w I-III kondygnacji i 6-osiowa w kondygnacji IV; symetryczna, z centralnie umieszczoną szeroką płyciną, w której wtórnie przebito w niższych kondygnacjach otwory okienne.

Elewacja północna przesłonięta w dwóch dolnych kondygnacjach, niższą bryłą innego budynku fabrycznego III, nakrytego dachem dwuspadowym. Elewacja podzielona wertykalnie lizenami, tworzącymi płyciny zakończone uproszczonymi pseudokonsolkami. W ostatniej kondygnacji zgrupowane po dwa, niewielkie otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym.

Wnętrze nierozpoznane.

Stan zachowania:

— dobry; obiekt po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów okiennych.

Budynek fabryczny III

Budynek wzniesiony ok. 1925 r.; architektura przemysłowa z elementami eklektyzmu.

Budynek dobudowany od strony pn. do budynku fabrycznego nr II.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- ul. ks. P. Ściegiennego 25 (fot. 392)

Budynek fabryczny IV

Budynek wzniesiony ok. 1875 r.; architektura przemysłowa z elementami eklektyzmu.

Budynek od wschodu sąsiaduje z budynkiem fabrycznym nr I.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikuje się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlegają historyczne granice parceli oraz bryła budynku.

- ul. ks. P. Ściegiennego 29 (fot. 393)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiowa o regularnym układzie otworów. I kondygnacja pokryta pasami płytkiego boniowania wyrobionymi w tynku, powyżej kondygnacje gładko tynkowane. Kondygnacje rozdzielone profilowanym gzymsem kordonowym nad I kondygnacją, gzymsem parapetowym w III kondygnacji; całość wieńczy pas fryzu z dekoracją płycinową, ujęty profilowanymi gzymsami, ponad którym gzyms koronujący. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy ujęty uproszczonymi lizenami zakończonymi odcinkiem gzymsu, dźwigającymi szeroką belką nadproża. Otwory okienne prostokątne, w gładkich, tynkowych lub profilowanych opaskach; w I kondygnacji z profilowanym obramieniem, powtarzającym kształt otworów, wykonanym w 2/3 wysokości; w II kondygnacji ujęte gładko tynkowanymi lizenami z odcinkiem gzymsu, podtrzymującymi belkowanie z prostym naczółkiem; w III kondygnacji w profilowanym obramieniu, z parapetem na wspornikach oraz z prostym naczółkiem.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; opaski okienne; profilowane naczółki otworów okiennych; obramienie otworów okiennych II kondygnacji oraz otworu wejściowego; gzymsy kordonowy i wieńczący z fryzem. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z ozdobnym, o formie spiralnej kolumny słupkiem. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem; w części stolarka bezstylowa.

Elewacja północna (szczytowa boczna), bez wystroju i otworów; pierwotnie sąsiadująca z budynkiem nr 27, ob. nieistniejącym.

Elewacja zachodnia (tylna) bez dekoracji, 5-osiowa; IV-kondygnacyjna w 3 osiach pn. i III-kondygnacyjna w 2 osiach pd.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona bocznymi jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem w sieni; schody klatki monolityczne, z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dostateczny; wewnątrz w części po remoncie, zły stan techniczny elewacji: odpadające tynki i detal architektoniczny; bezstylowa stolarka.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 31 (fot. 394)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiowa o regularnym układzie otworów. Ściany gładko tynkowane; kondygnacje wydzielone: partią cokołu z odsadzką, uproszczonym gzymsem: kordonowym nad I kondygnacją, gzymsami parapetowymi na pozostałych kondygnacjach; całość wieńczy uproszczony gzyms koronujący. W 4 osi przyziemia smukły, prostokątny

otwór wejściowy. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; w I kondygnacji, pierwotnie rozdzielone płycinami międzyokiennymi; w II i III kondygnacji z prostokątną płyciną nadokienną i z prostym naczółkiem.

Detal architektoniczny: profilowane obramienia i naczółki otworów okiennych; płyciny nadokienne; gzyms kordonowy i wieńczący; pasy gzymsów parapetowych. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z profilowanym śлением wydzielającym stałe, prostokątne nadświetle. Stolarka okienna drewniana i z PCV, bezstylowa.

Elewacja zachodnia (tylna) bez dekoracji, 4-osiowa; w 1 osi prostokątny otwór wejściowy, ponad którym otwory klatki schodowej.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona bocznymi jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem w sieni przechodniej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą. W sieni na ścianie drewniana boazeria.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- boazeria ścian sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 33 (fot. 395)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna; bryła rozrzeźbiona od podwórza niższym od korpusu ryzalitem mieszczącym sanitariaty; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiowa o regularnym układzie otworów. I kondygnacja pokryta pasami płytkiego boniowania wyrobionymi w tynku, powyżej kondygnacje gładko tynkowane. Kondygnacje rozdzielone profilowanym gzymsem kordonowym nad I kondygnacją, poniżej którego pas gładkiego fryzu z pozostałościami niemieckiego napisu **Zeilenhaue...**; gzymsem parapetowym w III kondygnacji; całość wieńczy pas fryzu z ornamentem płycinowym, ujęty profilowanymi gzymsami, ponad którym gzyms koronujący na modylionach. W 4 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy ujęty uproszczonymi lizenami zakończonymi odcinkiem gzymsu, dźwigającymi szeroką belką nadproża. Otwory okienne prostokątne, w gładkich, tynkowych lub profilowanych opaskach; w I kondygnacji z profilowanym obramieniem; w II kondygnacji ujęte gładko tynkowanymi lizenami z odcinkiem gzymsu, podtrzymującymi belkowanie z prostym naczółkiem; w III kondygnacji w profilowanym obramieniu, z gzymsem parapetowym na wspornikach oraz z prostym naczółkiem.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; opaski okienne; profilowane naczółki otworów okiennych; obramienie otworów okiennych II kondygnacji oraz otworu wejściowego; gzymsy

kordonowy i wieńczący z fryzem i modylionami. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o skrzydłach trój płycinowych, w których górne kwatery przeszklone. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, współczesna.

Elewacja zachodnia (tylna) bez dekoracji, z 1-osiowym ryzalitem.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona bocznymi jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem w sieni; schody ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, bezstylową balustradą.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— zły; zawilgocenia i wysolenia ścian, ubytki tynków; częściowo zniszczony detal architektoniczny; zniszczona balustrada schodów.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 35 (fot. 396)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z nadbudowaną IV kondygnacją poddasza; bryła rozrzeźbiona od podwórza niższym od korpusu ryzalitem gospodarczym; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 7-osiowa o regularnym układzie otworów. Ściany gładko tynkowane, w partii przyziemia cokół wtórnie oblicowany ceramicznie; kondygnacje wydzielone uproszczonymi gzymsami: kordonowym nad I kondygnacją, gzymsami parapetowymi na pozostałych kondygnacjach. W 1 osi przyziemia szeroki, zamknięty łukiem odcinkowym otwór bramy przejazdowej. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach; w II i III kondygnacji z prostokątną płyciną nadokienną i prostym naczółkiem.

Detal architektoniczny: profilowane obramienia i naczółki otworów okiennych; płyciny nadokienne; gzyms kordonowy; pasy gzymsów parapetowych. Drzwi wejściowe metalowe, wtórne. Stolarka okienna drewniana i z PCV, współczesna.

Elewacja zachodnia (tylna) bez dekoracji, 7-osiowa; z otworem bramy przejazdowej w 7 osi oraz z ryzalitem mieszczącym sanitariaty w osi 5.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią przejazdową, z poprzecznie usytuowanymi, bocznymi, drewnianymi stopniami wyrównawczymi; schody klatki ceramiczne, z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą balustradą o profilowanej poręczy.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dostateczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- układ klatki schodowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 37 (fot. 397)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1875 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 5-osiowa o regularnym układzie otworów. Ściany gładko tynkowane; kondygnacje wydzielone uproszczonymi gzymsami: kordonowym nad I kondygnacją, gzymsami parapetowymi na pozostałych kondygnacjach. W 1 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy. Otwory okienne prostokątne, w profilowanych opaskach (zachowane na II kondygnacji); w II i III kondygnacji z prostokątną płyciną nadokienną i prostym naczółkiem.

Detal architektoniczny: profilowane obramienia i naczółki otworów okiennych; płyciny nadokienne; gzyms kordonowy; pasy gzymsów parapetowych. Drzwi wejściowe metalowe, wtórne. Stolarka okienna drewniana, współczesna.

Elewacja zachodnia (tylna) bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią z bocznymi jednobiegowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi z podestem; schody klatki ceramiczne, z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne. W trakcie przednim sieni posadzka ceramiczna, z białoczerwonych dekoracyjnych płytek.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— zły; zawilgocenia i wysolenia ścian, ubytki tynków; częściowo zniszczony detal architektoniczny; zniszczona balustrada schodów.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- posadzka w trakcie frontowym sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Należy zachować zieleni ogródka przed fasadą.

• ul. ks. P. Ściegiennego 39 (fot. 398-399)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1895 r., ok. 1910 r. dobudowano oficynę, łączącą się z kamienicą w pn. osiach jej elewacji tylnej, ob. stanowiąca odrębną całość; neorenesans z elementami neobaroku.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym ceramicznym i wyrobionym w tynku. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna, o bryle rozrzeźbionej od frontu dwoma ryzalitami; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 5-osiowa, nieregularna, z ryzalitem pozornym z wykuszem balkonowym w 1 osi oraz ryzalitem – w 3-5 osi. Ściany gładko tynkowane; cokół pokryty płytowym, wypukłym boniowaniem; naroża pseudoryzalitu w I i III kondygnacji oraz ryzalitu w III kondygnacji pokryte pasami boniowania; II kondygnacja oblicowana cegłą klinkierową, ob. zamalowaną. Kondygnacje wydzielone uproszczonymi gzymsami: kapnikowym nad cokołem, kordonowym nad I i II kondygnacją oraz koronującym. W 1 osi przyziemia szeroki, zamknięty łukiem koszowym otwór bramny, w profilowanym w 1/3 wysokości obramieniu z agrałą dekorowaną akantem; otwór przesłonięty dekoracyjną, 2-skrzydłową ze stałym nadświetłem, kutą, ażurową kratą. W osi otworu, na II kondygnacji balkon o wyładowanym w części środkowej, w kształcie odcinka łuku rzucie, z współczesną, bezstylową balustradą powtarzającą kształt podestu; balkon z koszem, dodatkowo wsparty bocznymi wolutowymi wspornikami dekorowanymi maszkaronami. Otwór drzwiowy na balkon – zamknięty łukiem koszowym, ujęty dwiema tokańskimi kolumnami o dolnych częściach trzonów pokrytych ornamentem roślinnym i kaboszonami; nad otworem archiwolta z kłincami, w środkowym głowa mężczyzny w nakryciu ze skrzydłami. Otwory okienne prostokątne; w I i III kondygnacji bez opasek, w II kondygnacji w uproszczonym, aediculowym obramieniu, z tralkową, pełną balustradą i trójkątnym, wyładowanym naczółkiem. W 3-osiowym ryzalicie, otwory w osi środkowej szersze od otworów osi skrajnych; w I kondygnacji rozdzielone hermowymi pilastrami z wolutami w głowicach; w II kondygnacji ujęte dekoracją ramową, z odcinkowym, nadwieszonym naczółkiem w osi środkowej.

Detal architektoniczny: gzymsy kapnikowy, kordonowe i wieńczący; boniowanie cokołu i naroży; okładzina klinkierowa II kondygnacji; aediculowe obramienia otworów okiennych; hermowe pilastry międzyokienne; tokańskie kolumny; wolutowe wsporniki; dekoracyjne klucze. Drzwi wejściowych brak; otwór zasłonięty, od zewnątrz zachowana ażurowa, kuta krata. Stolarka okienna drewniana, bezstylowa.

Elewacja zachodnia (tylna) bez dekoracji; z wtórnie przebitymi otworami okiennymi w części pn. po wyburzeniu fragmentu oficyny.

Wnętrze nierozpoznane; obiekt nieużytkowany.

Przed fasadą pozostałości niewielkiego ogródka, zachowanego w formie trawnika otoczonego żywopłotem.

Stan zachowania:

— dostateczny; nieliczne wysolenia w fasadzie, ubytki tynku; brak stolarki drzwi wejściowych, bezstylowa stolarka okienna; prawdopodobnie zniszczone opaski okienne.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów;
- kuta, ażurowa krata bramy wjazdowej.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.
Należy zachować zieleń ogródka przed fasadą.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. ks. P. Ściegiennego 41 (fot. 400)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r.; neorenesans łączony z neoklasycyzmem.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Kamienica w ciągu zabudowy, między ul. kard. B. Kominka a ul. Piastowską. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna od frontu, IV-kondygnacyjna od podwórza; bryła rozrzeźbiona od frontu 2-osiowym ryzalitem pozornym w osiach pn.; nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym. Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiowa; z 2-osiowym ryzalitem pozornym w osi pn. I kondygnacja pokryta pasami boniowania, powyżej kondygnacje gładko tynkowane. Kondygnacje wydzielone cokołem z odsadzką; profilowanym, pokrytym dekoracją stiukową – kwiatowo-owocową gzymsem kordonowym nad I kondygnacją; fryzem wieńczącym z oculusami i płycinami z przedstawieniem antytetycznie ustawionych łabędzi z puttem pośrodku, ponad którym gzyms koronujący na modylionach wspierający wysunięty okap. W przyziemiu, w 4 osi otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w portalowym obramieniu złożonym z ujmujących otwór płycinowych pilastrów o kompozytowych głowicach, ponad którymi konsole wspierające fragment wyładowanego gzymsu kordonowego. Otwory okienne prostokątne; w I kondygnacji we wglębnych, profilowanych półwałkiem obramieniach, w II i III kondygnacji z gzymsem parapetowym na skrajnych wolutowych wspornikach, z trójkątnym (II kondg.) i segmentowym (III kondygnacja) naczółkiem, ze wspornikami flankującymi prostokątne płyciny nadokienne; gzymsy naczółków pokryte antemionem. Otwory osi ryzalitu we wspólnych obramieniach, z motywem dekoracji identycznym jak pozostałe; w II kondygnacji ujęte jońskimi kolumnami posadowionymi na wysokich cokołach, między którymi fryz podokienny z rozetkami; w III kondygnacji ujęte kandelabrowymi kolumnami z kompozytowymi, uproszczonymi głowicami i trzonem dekorowanym ornamentem palmowym, na cokołach, między którymi płycina z ornamentem roślinnym.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; profilowane opaski okienne; profilowane, trójkątne i segmentowe naczółki otworów okiennych; profilowany, ze stiukową dekoracją gzyms kordonowy i rozbudowany gzyms wieńczący z modylionami i fryzem; pilastry międzyokienne z głowicami jońskimi i kompozytowymi; portalowe obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym, ob. przesłoniętym. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem i słupkiem o kanelowanym trzonie i kompozytowej głowicy, zachowana w II kondygnacji.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przechodnią sienią z bocznymi jednobiegowymi z podestem schodami wyrównawczymi, przechodzącymi w trakcie tylnym dwubiegowe powrotne; schody ceramiczne, z drewnianymi stopnicami; tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. W otworze okiennym I kondygnacji klatki schodowej zachowana stolarka okienna z bordiurowymi podziałami, z wypełnieniem szlifowanym, barwionym szkłem. Na ścianie sieni, w przednim trakcie zachowane tondo z postacią kobiety (prawdopodobnie alegoria pory roku).

Stan zachowania:

— dobry; ubytki w balustradzie schodów; zły stan tynków w sieni; zniszczone pozostałe tonda; bezstylowa stolarka okienna.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna II kondygnacji oraz drzwi wejściowych;
- balustrada schodów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Zaleca się przeszklenie nadświetla oraz wymianę stolarki okiennej na stolarkę drewnianą zachowującą historyczne podziały.

Fasada budynku kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. ks. P. Ściegiennego 43 (fot. 401)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r.; neorenesans łączony z neoklasycyzmem.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Kamienica w ciągu zabudowy, między ul. kard. B. Kominka a ul. Piastowską. Bliźniacza z kamienicą nr 41. Podpiwniczona, III-kondygnacyjna od frontu, IV-kondygnacyjna od podwórza; bryła rozrzeźbiona od frontu 1-osiowym ryzalitem pozornym w osi pd. nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 4-osiowa; z 1-osiowym ryzalitem pozornym w osi pd. I kondygnacja pokryta pasami boniowania, powyżej kondygnacje gładko tynkowane. Kondygnacje wydzielone cokołem z odsadzką, profilowanym, pokrytym dekoracją stiukową – z motywem kwiatowo-owocowym, gzymsem kordonowym nad I kondygnacją, fryzem wieńczącym z oculusami i płycinami z przedstawieniem antytetycznie ustawionych łabędzi z puttem pośrodku, ponad którym gzyms koronujący na modylionach wspierający wysunięty okap. W przyziemiu, w 1 osi otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, w portalowym obramieniu złożonym z ujmujących otwór płycinowych pilastrów o kompozytowych głowicach, ponad którymi konsole wspierające fragment wyładowanego gzymsu kordonowego. Otwory okienne prostokątne; w I kondygnacji we wgłębnych, profilowanych półwałkami obramieniach, w II i III kondygnacji z gzymsem parapetowym na skrajnych wolutowych wspornikach, z trójkątnym (II kondg.) i segmentowym (III kondg.) naczółkiem, ze wspornikami flankującymi prostokątne płyciny nadokienne; gzymsy naczółków pokryte antemionem. Otwory osi ryzalitu w obramieniach, z motywem dekoracji identycznym jak pozostałe; w II kondygnacji ujęte jońskimi kolumnami posadowionymi na wysokich cokołach, między którymi fryz podokienny z rozetkami; w III kondygnacji ujęte kandelabrowymi kolumnami z kompozytowymi, uproszczonymi głowicami i trzonem dekorowanym ornamentem palmowym, na cokołach, między którymi płycina z ornamentem roślinnym.

Detal architektoniczny: pasy boniowania; profilowane opaski okienne; profilowane, trójkątne i segmentowe naczółki otworów okiennych; profilowany, ze stiukową dekoracją gzyms kordonowy i rozbudowany gzyms wieńczący z modylionami i fryzem; pilastry

międzyokienne z głowicami jońskimi i kompozytowymi; portalowe obramienie otworu wejściowego. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z nadświetlem zamkniętym łukiem pełnym; skrzydła trój płycinowe, dekorowane rautem. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem i słupkiem o kanelowanym trzonie i kompozytowej głowicy, zachowana w II kondygnacji.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią z drewnianymi, środkowymi, jednobiegowymi z podestem schodami wyrównawczymi, przechodzącymi w dwubiegowe powrotne; schody ceramiczne, z drewnianymi stopnicami; tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem. Posadzka w trakcie przednim sieni z trójbarwnych, sześciobocznych flizów ceramicznych. W otworze okiennym I kondygnacji klatki zachowana stolarka okienna z bordiurowymi podziałami.

Stan zachowania:

— dobry; ubytki w balustradzie schodów.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna oraz drzwi wejściowych;
- klatka schodowa z balustradą i słupkiem.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Fasada budynku kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. ks. P. Ściegiennego 45 (fot. 402)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r., nadbudowa lata 90-te XX w.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Kamienica w ciągu zabudowy, między ul. kard. B. Kominka a ul. Piastowską. Podpiwniczona, od frontu III-kondygnacyjna (z nadbudowaną w latach 90-tych XX w. IV kondygnacją), z IV-kondygnacyjnym ryzalitem wieżowym w skrajnej osi pn., od podwórza IV-kondygnacyjna; bryła nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 5-osiowa; z 1-osiowym w I-II kondygnacji i 2-osiowym w III-IV kondygnacji ryzalitem wieżowym, rozwiązany w osi pn., zwieńczony trójkątnym szczytem. Ściany gładko tynkowane; w przyziemiu ceramiczny (ob. zamalowany) cokół z odsadzką, w którym zdwojone, zamknięte łukami segmentowymi otwory okienne; I kondygnacja wydzielona uskokowym gzymsem kordonowym połączonym z szerokim fryzem podokiennym II kondygnacji; nad III kondygnacją, pierwotnie wieńczący, fryz z prostokątnymi, wgłębnymi tabulaturami, ujęty profilowanym gzymsem koronującym; nad IV kondygnacją ryzalitu kostkowy gzyms koronujący. W przyziemiu ryzalitu (w 5 osi) otwór wejściowy zamknięty łukiem segmentowym; powyżej balkon o pełnej ceramicznej balustradzie. Otwory okienne prostokątne we wgłębnych, profilowanych półwałkiem obramieniach; w II kondygnacji ujęte kanelowanymi lizenami, z konsolkami dekorowanymi akantem, wspierającymi prosty naczółek; w III kondygnacji z gzymsem podokiennym

wypełnionym wicią roślinną, wspartym na konsolkach i ponad otworem z gzymsem nadokiennym. W ryzalicy otwór II kondygnacji ujęty pilastrami o płycinowych trzonach, wspierającymi belkowanie w naczółku; w III kondygnacji dwa otwory okienne ujęte wspólnym obramieniem w formie aediculi, z półkolumnami o kanelowanych trzonach i korynckich głowicach, podtrzymującymi trójkątny naczółek.

Detal architektoniczny: ceramiczny cokół; profilowane, wgłębne obramienia okienne; profilowane, trójkątne i odcinkowe naczółki otworów okiennych; fryz wieńczący z tabulaturami; kostkowy gzyms wieńczący w ryzalicy; lizeny i pilastry międzyokienne z kompozytowymi głowicami. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z nadświetlem zamkniętym łukiem segmentowym; skrzydła trójpłycinowe. Stolarka okienna drewniana dwuskrzydłowa, czterodzielna, ze stałym ślemieniem; w I kondygnacji zachowany kanelowany słupek z kompozytową głowicą.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przechodnią sienią z bocznymi jednobiegowymi z podestem schodami wyrównawczymi, przechodzącymi w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne; schody ceramiczne, z drewnianymi stopnicami; tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnym słupkiem z szyszką. W sieni posadzka z trójbarwnych ceramicznych flizów. W otworach okiennych klatki zachowana stolarka okienna z bordiurowymi podziałami, z wypełnieniem szlifowanym, barwionym szkłem.

Stan zachowania:

— dobry; zniszczony detal architektoniczny fasady; pomalowany ceramiczny cokół; bezstylowa; bezstylowa nadbudowa IV kondygnacji zacierająca rysunek bryły z ryzalitem wieżowym.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna I kondygnacji oraz drzwi wejściowych;
- balustrada schodów;
- posadzka sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. ks. P. Ściegiennego 47 (fot. 403)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1870 r.; neoklasycyzm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Kamienica skrajna, od ul. Piastowskiej, odcinka pierzei między ul. kard. B. Kominka a ul. Piastowską. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z ryzalitem pozornym w osiach środkowych; bryła nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja wschodnia (fasada) 6-osiowa, symetryczna, z 2-osiowym ryzalitem pozornym w dwóch osiach środkowych. Ściany gładko tynkowane; w przyziemiu cokół z odsadzką, w dolnej części z granitu; I kondygnacja wydzielona listwowym gzymsem kordonowym; w II i IV kondygnacji pasy gzymsów podokiennych przebiegających całą szerokość fasady; nad IV kondygnacją pas fryzu z prostokątnymi, wgłębными tabulaturami umieszczonymi

naprzemiennie ze zdwojonymi, niewielkimi otworami okiennymi poddasza, ponad którym uskokowy gzyms koronujący z uproszczonymi, kostkowymi kroksztynami wspierającymi wysunięty okap. W przyziemiu ryzalitu pozornego, w 3 osi – prostokątny otwór wejściowy w profilowanym na wysokość 2/3 obramieniu. Otwory okienne prostokątne we wgłębnych, profilowanych obramieniach; w II i III kondygnacji, dodatkowo z prostokątną tabulaturą i gzymsem nadokiennym. W ryzalicie pozornym otwory II i III kondygnacji ze wspólnym naczółkiem; pod otworami II kondygnacji prostokątna, trójdzielna płycina.

Detal architektoniczny: granitowy cokół; profilowane, wgłębne obramienia okienne; profilowane gzymsy nadokienne; gzyms podokienny; fryz wieńczący z tabulaturami i otworami okiennymi; gzyms wieńczący z kroksztynami. Drzwi wejściowe dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe z prostokątnym nadświetłem, profilowanym nadprożem i słupkiem dekorowanym kompozytową głowicą; skrzydła dwupłycinowe. Stolarka okienna drewniana i z PCV.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przechodnią sienią z bocznymi jednobiegowymi z podestem schodami wyrównawczymi, przechodzącymi w trakcie tylnym w dwubiegowe powrotne; schody ceramiczne, z drewnianymi stopnicami; tralkową balustradą, profilowaną poręczą i ozdobnymi słupkami na poszczególnych biegach. W sieni posadzka z trójbarwnych ceramicznych flizów. W otworach okiennych klatki zachowana stolarka okienna z bordiurowymi podziałami, z wypełnieniem szlifowanym, barwionym szkłem.

Stan zachowania:

— dobry; zniszczony detal architektoniczny fasady; zły stan wnętrza – odpadające tynki.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwi wejściowych;
- stolarka okienna I kondygnacji oraz drzwi wejściowych;
- balustrada schodów ze słupkami;
- posadzka sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Tarnopolska

Wytyczona w 1996 r. na terenie koszar, obecnie przekształconych w osiedle mieszkaniowe.

Jeszcze w 1925 r. obszar na zachodnich krańcach miasta, położony na zachód od linii kolejowej z Legnicy do Złotoryi i między ul. Chojnowską oraz Rolniczą, pozostawał nieurbanizowany. Jedynie przy południowej pierzei ul. Chojnowskiej stał dom dla głuchoniemych (obecnie ul. Chojnowska 160). W latach 30. XX w. zagospodarowywano ten teren. Najpierw od strony linii kolejowej rozplanowano i częściowo zabudowano niewielkie osiedle z ul. Ks. B. Gładysza, M. Drzymały i Małą. Następnie na wschód od osiedla wzniesiono w latach ok. 1938–1940 kompleks koszar, jeden z wielu zbudowanych w mieście po r. 1933 obiektów wojskowych³. Część budynków skupiono przy dwóch zestawionych ze sobą czworobocznych placach zwróconych ku ul. Chojnowskiej, a pozostałe — wzdłuż ul. M. Drzymały. Teren koszar wydzielono murowanym ogrodzeniem licowanym cegłą, złożonym ze słupków i z murowanych segmentów. Fragmenty ogrodzenia zaokrąglano przy wjazdach na drogi wewnętrzne, tworząc z nich oprawę wjazdów. Jezdnie, chodniki i dojścia do budynków wybrukowano kostką granitową.

Po 1945 r. koszarę zajęła Armia Czerwona, która opuściła je w latach 90. XX w. Zespół koszar włączono w organizm miejski. Dawne drogi wewnętrzne przekształcono na ulice. Budynki adaptowano na cele mieszkalne, z większym, lub mniejszym zatarciem cech stylowych. Zachowano pozostałości ogrodzenia oraz bruki.

Obecnie zespół koszar składa się z dwóch części, wschodniej i zachodniej, z obiektami zlokalizowanymi przy następujących ulicach.

Zespół I (wschodni)

Budynek koszarowy w północnej pierzei placu — ul. Wileńska 1,
Budynek koszarowy w wschodniej pierzei placu — Lwowska 2-4 i Chojnowska 157,
Budynek koszarowy w zachodniej pierzei placu — ul. Wileńska 5a–5b
Budynek koszarowy na tyłach wschodniej pierzei placu — ul. Lwowska 6-8

Zespół II (zachodni)

Budynek koszarowy we wschodniej pierzei placu — ul. Wileńska 7a-7b,
Budynek koszarowy w zachodniej pierzei placu — ul. Tarnopolska 1
Budynek koszarowy z kuchnią wojskową w północnej pierzei placu — ul. Wileńska 9

• ul. Tarnopolska 1 (fot. 405-406).

Budynek koszarowy, obecnie dom, 1938–1940, budownictwo lat 1925–1940, nurt ekspresyjno-historyzujący. Budynek remontowany na pocz. XXI w.

Budynek mur., z elewacjami licowanymi cegłą (w 7–8 odcieniach), wewnątrz tynk., podpiwniczony, trzykondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, na planie wydłużonego prostokąta, nakryty dachem czterospadowym.

Elewacja frontowa 18-osiowa, licowana cegłą, częściowo w przyziemiu — ciemną cegłą (z gzymsem). Elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem. W jej licu dwie rozmieszczone symetrycznie, zagłębione, jednoosiowe partie z oknami klatki schodowej. W każdej z osi prostokątny otwór wejściowy. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone, z dekoracją płycinową. Otwór wejściowy zwieńczony

³ Elsner W., *Liegnitzer Stadtgeschichte (1933–1945) Beiträge zur Liegnitzer Geschichte*, Lorch/Wuertt. (1978), s. 73–76.

profilowanym wałkiem, ujęty ceglany, uskokowym obramieniem o łuku pełnym. W półkolistym, ceramicznym tympanonie banderola na tle gałęzi z liśćmi dębu. Przy podstawie tympanonu zamontowana kuta latarnia. W elewacji okna prostokątne, bez obramień, z nadprożami zaakcentowanymi pionowo ułożoną cegłą. W połaciach dachu facjaty z prostokątnymi oknami i trójspadowymi dachami.

E l e w a c j e b o c z n e rozwiązane identycznie, z oknami prostokątnymi. Każda z elewacji trójosiowa z jednoosiowym, podwyższonym ryzalitem pozornym przepartym oknami czteroskrzydłowymi, zwieńczonym trójkątnym szczytem z oknem termalnym. W osi ryzalitu pozornego wykonana z ciemnej cegły, ujednolicona formalnie oprawa okien — element artykulacji pionowej. Oś z oknami ujęta wąską opaską połączoną z nadprożem okna II piętra. W obrębie opaski, między oknami, prostokątne płyciny podokienne o wątku krzyżowym, wykonane z ciemnej, trójbarwnej cegły. W polach tych płycin pary mniejszych, prostokątnych płycin, ceramicznych, wypalanych wraz z dekoracją. Pary płycin wydzielone wspólną ceglana listwą. Wypełnione różnymi literami alfabetu runicznego, flankowanymi przez wykonane z jaśniejszej cegły stylizowane krzyże żelazne lub czteroszakowe płyciny. Szczyt ryzalitu dekoracyjnie licowany. W dolnej części pokryty uskokowo zarysowaną licówką w trzech odcieniach mającą ukośnie podcięte boki. W górnej części szczyt wypełniony licówką w czterech odcieniach, z cegieł ułożonych główkami w kierunku okapów dachu ryzalitu. W szczycie okno termalne bez obramienia. W bocznych partiach elewacji: cokół z ciemnej cegły, licowany podobną cegłą skrajnie fragment przyziemia oraz odcinki profilowanego gzymsu koronującego. Okna dwuskrzydłowe, bez obramień, z nadprożami zaakcentowanymi pionowo ułożoną cegłą.

E l e w a c j a t y l n a 18-osiowa, z cokołem z ciemnej cegły, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Okna prostokątne, bez obramień, w skrajnych osiach jednoskrzydłowe, w pozostałych osiach dawniej dwuskrzydłowe. Zaakcentowane nadprożami z pionowo ułożonych cegieł. Pod oknami w czterech środkowych osiach elewacji prostokątne płyciny międzyokienne z ciemnej cegły. W połaci dachu facjaty z prostokątnymi oknami i trójspadowymi dachami.

W elewacjach częściowo zachowana drewniana stolarka okienna, okna dwu- i czteroskrzydłowe ze stałymi, profilowanymi ślemionami oraz z podziałem kwaterowym.

Nad elewacjami połacie dachu z pokryciem ceramicznym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, pokrycie ceramiczne;
- detal architektoniczny elewacji (gzyms koronujący, portale, ceramiczna dekoracja);
- wykrój i układ otworów, drewniana stolarka okienna, drewniana stolarka drzwi frontowych i wewnętrznych;
- kute latarnie przy podstawach tympanonów portali.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się wykonanie ceramicznego pokrycia dachu z szarej dachówki. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

Ulica Wazów

Walterstrasse ok. 1905 r., ul. Wazów od 1946 r.

Ulica ta jako ścieżka łącząca ul. Rycerską z ul. ks. P. Ściegiennego widnieje na mapie z 1877 r.; przekształcona w ulicę na początku XX w. Krótka, pierwotnie z ciągiem zabudowy po obu stronach, ob. o nielicznej zabudowie.

• ul. Wazów 1 (fot. 407)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., prawdopodobnie na miejscu wcześniejszej, widocznej na mapie z 1877 r.; z nielicznymi elementami secesji w fasadzie.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do prostokąta, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej od podwórza V-kondygnacyjną osią klatki schodowej; kamienica nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja północna (fasada) 6-osiowa o symetrycznym układzie otworów. I kondygnacja, do wysokości 2/3 obłożona cegłą klinkierową, powyżej gładko tynkowana. Podziały poziome tworzą: gzymsy kordonowe nad I kondygnacją, rozdzielone szerokim pasem gładkiego fryzu; pasy tynku na wysokościach parapetów okiennych III i IV kondygnacji oraz gzymsy koronujące. W pionie elewacja dzielona – pasami gładko tynkowanych lizen, przebiegających w narożach oraz między 2 – 3 – 4 – 5 osią, stanowiących rodzaj dekoracji ramowej. W 4 osi przyziemia prostokątny otwór wejściowy, ponad którym secesyjna dekoracja płycinowa – relief z Meduzą oplecioną wstęgą przechodzącą w wolutowe zwoje, z ornamentem muszlowym w zwieńczeniu. Otwory okienne prostokątne; w I kondygnacji z wyrobionymi w tynku kłincami, na pozostałych kondygnacjach w tynkowych, lekko profilowanych na wysokość 2/3 opaskach, z tynkowym pasem gzymsu podokiennego.

Detal architektoniczny: opaski okienne; gzymsy kordonowe i wieńczące; poziome pasy gzymsowe; lizeny; płycina secesyjna nad otworem wejściowym. Stolarka drzwi wejściowych drewniana, ramowo-płycinowa z prostokątnym nadświetłem; górne kwatery przeszklone, dolne 2-płycinowe; z profilowanym śłemeniem i ozdobną listwą przymykową. Stolarka okienna współczesna, bezstylowa.

Elewacja tylna bez dekoracji; niesymetryczna, 6-osiowa, w 4 osi ryzalit pozorny klatki schodowej, z otworem wejściowym zamkniętym łukiem odcinkowym w przyziemiu. Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze środkowymi, drewnianymi schodami wyrównawczymi w trakcie przednim; schody ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą, profilowaną poręczą i toczonym słupkiem. W trakcie przedni sieni strop z fasetą i rozetą, pokryte stiukowym ornamentem secesyjnym w formie wplecionych w wić roślinną plakietek z rozetkami margaretek.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;
- stolarka drzwi wejściowych;
- strop sieni;

— klatka schodowa z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Wazów 2 (fot. 408)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1915 r., 1920 r.; wczesny modernizm.

Mur., tynk., z detalem architektonicznym wyrobionym w tynku. Rozwiązana na rzucie zbliżonym do trapezu, z niewielkim załamaniem linii zabudowy od pd., podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej w elewacji frontowej I-kondygnacyjną facjatą w 7-8 osi oraz od podwórza V-kondygnacyjną osią klatki schodowej; kamienica nakryta dwuspadowym dachem z pokryciem ceramicznym.

Elewacja południowa (fasada) 2-częściowa, 8-osiowa, o nieznacznym załamaniu na styku obu części; o regularnym układzie otworów. I kondygnacja, do wysokości 2/3 obliczana cegłą klinkierową, ob. pomalowaną, powyżej gładko tynkowana. Podziały poziome tworzą uskokowy gzyms kordonowy nad I kondygnacją i wydatny gzyms koronujący z ornamentem pseudokostkowym. Część zach. 3-osiowa, ze zdwojonymi otworami okiennymi w osi 3; część wsch. 5-osiowa, w osiach 7-8 z facjatą o wklęsło-wypukłej linii szczytu. W osi 2 i 7, od II do IV kondygnacji balkony o pełnych ceramicznych balustradach pokrytych uproszczoną dekoracją płycinową. W 4 osi przyziemia prostokątny, otwór wejściowy, ponad którym secesyjna dekoracja płycinowa z antytetycznie ustawionymi rogami obfitości. Otwory okienne prostokątne, w 3 osi węższe, zdwojone, bez opasek; w III i IV kondygnacji umieszczone w nieznacznym, wspólnym płycinach.

Detal architektoniczny: gzyms kordonowy i wieńczący; płyciny balustradach balkonów i podokienne; płycina nad otworem wejściowym; ornament pseudokostkowy. Drzwi wejściowe drewniane, ramowo-płycinowe z prostokątnym nadświetlem; górne kwatery przeszklone, dolne z ornamentem plecionki; z profilowanym ślemieniem i ozdobnymi listwami przymykowymi. Stolarka okienna w części współczesna, bezstylowa, w części zachowana drewniana, 2-skrzydłowa, z profilowanym, stałym ślemieniem i kanelowanym słupkiem z kostką ozdobioną rozetą w zwieńczeniu; górne kwatery dodatkowo dzielone pionowymi szprosami.

Elewacja tylna bez dekoracji; niesymetryczna, 4-osiowa; 2 oś – klatka schodowa, o przesuniętych w wysokości kondygnacji otworach, z otworem wejściowym zamkniętym łukiem odcinkowym w przyziemiu.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią przechodnią; wejście z boku sieni przejazdowej; schody ceramiczne z drewnianymi stopnicami, dwubiegowe powrotne z dolnym zabiegiem, z drewnianą, tralkową balustradą, profilowaną poręczą i toczonym słupkiem z gałką.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku i facjaty, ceramiczne pokrycie połaci dachowych;
- detal architektoniczny fasady;
- wykrój i układ otworów okiennych i drzwiowych;
- ceramiczne balustrady balkonów;

- stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa z balustradą.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Ulica Wileńska

Wytyczona w 1996 r. na terenie koszar przekształconych w osiedle mieszkaniowe.

Jeszcze w 1925 r. obszar na zachodnich krańcach miasta, położony na zachód od linii kolejowej z Legnicy do Złotoryi i między ul. Chojnowską oraz Rolniczą, pozostawał nieurbanizowany. Jedynie przy południowej pierzei ul. Chojnowskiej stał dom dla głuchoniemych (ul. Chojnowska 160). W latach 30. XX w. zagospodarowywano ten teren. Najpierw od strony linii kolejowej rozplanowano i częściowo zabudowano niewielkie osiedle z ul. Ks. B. Gładysza, M. Drzymały i Małą. Następnie na wschód od osiedla wzniesiono w latach ok. 1938–1940 kompleks koszar, jeden z wielu zbudowanych w mieście po r. 1933 obiektów wojskowych⁴. Część budynków skupiono przy dwóch zestawionych ze sobą czworobocznych placach zwróconych ku ul. Chojnowskiej, a pozostałe — wzdłuż ul. M. Drzymały. Teren koszar wydzielono murowanym ogrodzeniem licowanym cegłą, złożonym ze słupków i z murowanych segmentów. Fragmenty ogrodzenia zaokrąglano przy wjazdach na drogi wewnętrzne, tworząc z nich oprawę wjazdów. Jezdnie, chodniki i dojścia do budynków wybrukowano kostką granitową.

Po 1945 r. koszarę zajęła Armia Czerwona, która opuściła je w latach 90. XX w. Zespół koszar włączono w organizm miejski. Dawne drogi wewnętrzne przekształcono na ulice. Budynki adaptowano na cele mieszkalne, z większym, lub mniejszym zatarciem cech stylowych. Zachowano pozostałości ogrodzenia oraz bruki i pomnik żołnierzy Armii Czerwonej (fot. 415).

Obecnie zespół koszar składa się z dwóch części, wschodniej i zachodniej, z obiektami zlokalizowanymi przy następujących ulicach.

Zespół I (wschodni)

Budynek koszarowy w północnej pierzei placu — ul. Wileńska 1,
Budynek koszarowy w wschodniej pierzei placu — Lwowska 2-4 i Chojnowska 157,
Budynek koszarowy w zachodniej pierzei placu — ul. Wileńska 5a–5b
Budynek koszarowy na tyłach wschodniej pierzei placu — ul. Lwowska 6-8

Zespół II (zachodni)

Budynek koszarowy we wschodniej pierzei placu — ul. Wileńska 7a-7b,
Budynek koszarowy w zachodniej pierzei placu — ul. Tarnopolska 1
Budynek koszarowy z kuchnią wojskową w północnej pierzei placu — ul. Wileńska 9

• ul. Wileńska 1 (fot. 409)

Budynek koszar, obecnie dom, wzn. ok. 1938–1940, pierwotnie budownictwo lat 1925–1940, nurt ekspresyjno-historyzujący. Budynek remontowany na pocz. XXI w. Zmienione ujęcie bryły (dobudowany balkon i portyk kolumnowy). Niektóre okna przyziemia przekształcone na otwory wejściowe. Okna I piętra w dwóch elewacjach zaopatrzone w nowe obramienia. W oknach przyziemia zamontowane nowe kraty. Wybudowane nowe ogrodzenie posesji.

Budynek mur., z elewacjami licowanymi cegłą w trzech odcieniach, wewnątrz tynk., na planie wydłużonego prostokąta, podpiwniczony, dwukondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, nakryty dachem czterospadowym.

⁴ Elsner W., *Liegnitzer Stadtgeschichte (1933–1945) Beiträge zur Liegnitzer Geschichte*, Lorch/Wuertt. (1978), s. 73–76.

Elewacja od strony ul. Wileńskiej i elewacja od strony placu, 11-osiowe. Z pierwotnego wystroju elewacji zachowane: cokół z ciemnej cegły, trójosiowe centrum elewacji wyróżnione ciemniejszą licówką oraz podziałem ramowym w formie lizen wydzielających osie okienne. Pod wysuniętym okapem dachu pasowy gzyms koronujący. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, bez obramień, zaakcentowane nadprożami z pionowo ułożonych cegieł.

Elewacje boczne, wschodnia i zachodnia, pięcioosiowe, z relikтами pierwotnego wystroju: z cokołem z ciemnej cegły oraz z pasowym gzymsem koronującym pod wysuniętym okapem dachu. W elewacji wschodniej otwór wejściowy w środkowej osi, zsuniętej z osi elewacji, poprzedzony kilkustopniowymi schodami. Otwór prostokątny, w lekko rozglifionej niszy drzwiowej, ujęty listwową opaską z ciemnej cegły. W górnej części tej opaski kuta latarnia. Drzwi drewniane, jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone. Okna przyziemia z nadprożami zaakcentowanymi pionowo ułożoną cegłą.

Stan zachowania:

— dobry, po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku i ceglana elewacja.

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej koszar, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

• Wileńska 5 a–b

Budynek koszar, obecnie dom, wzn. ok. 1938–1940. pierwotnie budownictwo lat 1925–1940, nurt ekspresyjno-historyzujący. Budynek przebudowany na pocz. XXI w., ocieplony i otynkowany. Częściowo zatarte cechy stylowe.

Mur., tynk., na planie wydłużonego prostokąta, podpiwniczony, trzykondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, nakryty dachem czterospadowym. Elewacja frontowa 18-osiowa, zwieńczona profilowanym gzymsem. W elewacji dwie zagłębione, jednoosiowe jej partie z oknami klatki schodowej, rozmieszczone symetrycznie. W osiach tych dwa otwory wejściowe o łuku pełnym. Okna prostokątne, bez obramień. W połaciach dachu lukarny z prostokątnymi oknami i trójsпадowymi dachami.

Stan zachowania:

— dobry, po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku.

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej koszar, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

• ul. Wileńska 7a–7b (fot. 410)

Budynek koszar, obecnie dom, wzn. ok. 1938–1940, pierwotnie budownictwo lat 1925–1940, nurt ekspresyjno-historyzujący. Budynek przebudowany na pocz. XXI w., ocieplony i otynkowany. Częściowo zatarte cechy stylowe.

Budynek mur., tynk., na planie wydłużonego prostokąta, podpiwniczony, trzykondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem. Nakryty dachem czterospadowym. Elewacja frontowa 18-osiowa,

zwieńczona profilowanym gzymsem. W niej dwie zagłębione, jednoosiowe partie z oknami klatki schodowej, rozmieszczone symetrycznie i osiowo. W osiach tych dwa prostokątne otwory wejściowe. Ujęte ceglanym, uskokowym obramieniem o łuku pełnym. Nad drzwiami profilowany wałek. W półkolistym, ceramicznym tympanonie banderola na tle gałęzi z liśćmi dębu. Okna prostokątne, bez obramień. W połaciach dachu lukarny z prostokątnymi oknami i trójsпадowymi dachami.

Stan zachowania:

— dobry, po remoncie.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku i ceramiczna dekoracja drzwi zewnętrznych do budynku.

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej koszar, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

• ul. Wileńska 9 (fot. 411-414)

Budynek koszar z kuchnią wojskową, obecnie budynek mieszkalno-gospodarczy, ok. 1938–1940, budownictwo lat 1925–1940, nurt ekspresyjno-historyzujący.

Mur., z elewacjami licowanymi cegłą (w 7–8 odcieniach), wewnątrz tynk. Wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta, podpiwniczony, dwukondygnacyjny z mieszkalnym poddaszem, nakryty dachem czterospadowym.

Elewacja od strony ul. Wileńskiej, 11-osiowa z cokołem z ciemnej cegły. Trójosiowe centrum elewacji wyróżnione ciemniejszą licówką z podziałem ramowym w formie lizen wydzielających osie okienne. Pod wysuniętym okapem dachu pasowy gzyms koronujący. W trzech osiach w centrum elewacji prostokątne bramy z nadprożami zaakcentowanymi pionowym układem cegieł. Licówka nad skrajnymi bramami zdobiona ceramicznymi, czworobocznymi plakietkami z wizerunkami żniwiarki na tle łąnu zbóż i kucharza przy kotle wojskowym. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, bez obramień, zaakcentowane nadprożami z pionowo ułożonych cegieł. Na osi elewacji trójosiowa facjata, w pozostałych częściach połaci dachu jednoosiowe facjaty nakryte dachami trójsпадowymi.

Elewacja od strony placu 11-osiowa, z artykulacją jak elewacja od ul. Wileńskiej. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu bez obramień, zaakcentowane nadprożami z pionowo ułożonych cegieł. W połaciach dachu krytych szarą dachówką ceramiczną murowane facjaty z prostokątnymi oknami i trójsпадowymi dachami.

Elewacje boczne, wschodnia i zachodnia pięćosiowe, z cokołem z ciemnej cegły, zwieńczone pasowym, gzymsem koronującym pod wysuniętym okapem dachu. W elewacji wschodniej otwór wejściowy w osi zsuniętej z osi elewacji. Poprzedzony kilkustopniowymi schodami. Otwór prostokątny, w lekko rozglifionej niszy drzwiowej, ujęty listwową opaską z ciemnej cegły. W górnej części tej opaski kuta latarnia. Drzwi drewniane, jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, częściowo przeszklone. Prostokątne okna elewacji o różnych proporcjach i skali: dwuskrzydłowe mniej lub bardziej wydłużone. Okna bez obramień, z nadprożami zaakcentowanymi pionowo ułożoną cegłą. Podobnie komponowana zachodnia elewacja boczna z otworem wejściowym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, stolarka drzwi frontowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według wzorów z okien budynku przy ul. Tarnopolskiej 1.

Ulica Św. Wojciecha

Adalbertstrasse (1900, 1925), *Świętego Wojciecha* (1946), *Bojowników o Wolność i Demokrację* (1966), *Świętego Wojciecha* (od 1991).

W 1872 r. zaczęły powstawać na podstawie planu zabudowy z 1861 r. pierwsze plany zagospodarowania przedmieść⁵. Skupiono się przede wszystkim na wyznaczeniu stref zabudowy. Północno-wschodnią część miasta z gruntami folwarku *Sophienthal* przeznaczono na funkcje przemysłowe i na część mieszkaniową służącą robotnikom. Najwcześniej, w 1876 r. wytyczono i zaczęto zabudowywać ul. Senatorską i kard. Bolesława Kominka. Ostatecznie do 1877 r. na gruntach folwarku zaplanowano pomiędzy ul. Piastowską, Chojnowską i Działkową stosunkowo regularną sieć ulic, w tym ul. św. Wojciecha. Przed 1903 r. zabudowano południowy jej skraj, stawiając narożny dom przy ul. Franciszkańskiej 7 i dom przy ul. św. Wojciecha 1. Następnie w l. 1903–1907 kontynuowano zabudowę wschodniej pierzei ul. św. Wojciecha wznosząc domy nr 3–5. Pozostałe budynki zbudowano w l. 1908–1912.

Ulica św. Wojciecha wypełniana była zabudową planowo i jednolicie według wariantów dwóch, trzech projektów. Wzniesiono domy o zróżnicowanych modułach i z odmiennymi szczegółami wystroju elewacji. Pod względem stylistycznym zabudowę ul. św. Wojciecha ukształtowano w stylu historyzmu łączonego z secesyjną ornamentyką oraz — w stylu postsecesji z elementami historyzmu (budynki późniejsze).

Część ulicy św. Wojciecha, od ulicy Żwirki i Wigury do Senatorskiej dwustronnie obsadzono szpalerami. Przed domami urządzono niewielkie ogródki wydzielone żywopłotami.

• ul. Św. Wojciecha 1 (fot. 418)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1900–1903, historyzm (neoklasycyzm) łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa, ze skrajnie usytuowaną, dwuosiową facjatą zwieńczoną falistym szczytem. Detal architektoniczny wykonany w tynku. Cokół zwieńczony gzymsem cokołowym z ceramicznym obdaszkiem. Przyziemie pokryte pseudoboniowaniem z układem zróżnicowanych, prostokątnych pseudociosów. Nad przyziemiem profilowany gzyms. W partii I–II piętra narożne, boniowane lizeny wspierające gzyms pod oknami III piętra. Na poziomie III piętra narożne lizeny zdobione dekoracją płycinową, w tym motywem rombu. Fasada zwieńczona uproszczonym belkowaniem, przerwany u podstawy facjata. Facjata ujęta skrajnie lizenami wspierającymi uproszczone belkowanie. Szczyt facjaty ujęty ramą.

Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym. Ujęty w 2/3 profilowanym obramieniem. Podkreślony układem kłinców (z kluczem) oraz bocznie — listwami, elementami boniowania przyziemia. Drzwi w stylu neoklasycyzmu łączonego z secesją. Drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetłem, dwuskrzydłowe. Zdobione dekoracją płycinową, denticuli i motywami roślinnymi w stylu secesji. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe. Okna z podokiennikami. Okna w przyziemiu obramione podobnie jak otwór wejściowy. Okna I i II piętra w rozbudowanych oraz połączonych obramieniach. Ujęte profilowanymi opaskami z przewiązkami. Ponadto pod oknami I piętra prostokątne, dekoracyjne ławy podokienne. Między oknami I i II piętra prostokątne płyciny od góry ozdobnie podcięte. A nad oknami II piętra pseudokonstrukcyjne łuki z kłinców i z kluczami. Okna III piętra w opaskach ze sfazowanymi węgarami przechodzącymi w łuki kotarowe. Podobnie oprawione okna facjaty

⁵ *Legnica, zarys monografii miasta*, Wrocław-Legnica 1998, s. 340.

posadowione na wspólnym podokienniku. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym i z facjatą zwieńczoną szczytem.

Sień z drewnianymi schodami wyrównawczymi i przechodem. Nakryta stropem z fasetami wydzielonymi profilowanymi ramami. Fasety zdobione motywami roślinnymi i wicią w stylu secesji. W centrum lustra stropu secesyjna rozeta w ramie z wici, dekorowana motywami roślinnymi. Klatka schodowa w tylnym traktcie. Schody drewniane, dwubiegowe, powrotne ze szczeblinową balustradą z toczonym słupkiem oraz z profilowaną poręczą. Zachowane także drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe drzwi mieszkań, zaopatrzone w nadświetla.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączy dachowych nad fasadą;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem brakujących elementów wystroju i pierwotnej kolorystyki elewacji. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 3 (fot. 419)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1903–1907, historyzm łączony z secesją. Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiova, z dwuosiowym, środkowym ryzalitem pozornym, podwyższonym, zwieńczonym trójkątnym szczytem z bocznymi pseudomachikułami i spływami oraz — z dzwonowatym w zarysie zwieńczeniem. Do ryzalitu dostawiona asymetrycznie dwukondygnacyjowa, jednoosiova przybudówka, w przyziemiu czworoboczna, w partii piętra czworoboczna ze ściętymi narożnikami, zwieńczona balkonem. Osie okienne w ryzalicie szerzej rozstawione, w bocznych partiach fasady zgrupowane. Ryzalit do wysokości ślemion okien I piętra licowany cegłą. Pozostała część elewacji tynkowana. Detal architektoniczny także wykonany w tynku. Zaznaczone: cokół, odcinki gzymsu wieńczące balustradę balkonu (w przybudówce) i odcinki gzymsu koronującego nad bocznymi partiami elewacji. W górnej partii szczytu ryzalitu blenda zamknięta półkoliście. Szczyt zwieńczony ozdobnymi kulami. Brama usytuowana skrajnie, prostokątna z zaokrąglonymi narożnikami, bez obramienia. Wrota z nadświetlem, drewniane, dwuskrzydłowe o konstrukcji ramowej, opierzone. W jednym z wrót wycięte mniejsze ruchome skrzydło. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu okno czteroskrzydłowe. Okna bez obramień. Tylko para okien w szczycie ryzalitu pozornego posadowiona na wspólnym, profilowanym gzymsie podokiennym. Pod nim prostokątna płycina ze skrajnymi wypustkami z guttami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balustrada balkonu zespolona z murem przybudówki ryzalitu, w środkowej części wcięta w

formie prostokąta z zaokrąglonymi narożnikami. Wcięcie wypełnione kutą, ozdobną kratą w stylu secesji. Balkon zadaszony. Konstrukcja zadaszenia metalowa, złożona ze słupków i konstrukcji dachu pięciopółaciowego. Zadaszenie przeszklone.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka wrót i drzwi wewnętrznych;

— kute elementy metalowe: balustrada balkonu i konstrukcja jego zadaszenia.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem pierwotnej kolorystyki elewacji lub z wykonaniem nowej, jednolitej. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 4 (fot. 420)

Kamienica czynszowa, wzn. 1909 r., historyzm (neoklasycyzm i neobarok) łączony z secesją. Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta z ryzalitami w elewacjach frontowej i tylnej. Nakryta dachem dwuspadowym z łamaną połącią od frontu. Podobny dach nad ryzalitem w fasadzie.

F a s a d a 6-osiowa z symetrycznie usytuowanym, podwyższonym, dwuosiowym ryzalitem z dwustronnie dobudowanymi balkonami (od poziomu przyziemia włącznie). Ryzalit zwieńczony trapezowym szczytem z trójkątnym naczółkiem. Przyziemie licowane cegłą z zaznaczeniem cokołu i gzymsu cokołowego. Przyziemie ryzalitu licowane w całości, boczne partie elewacji — częściowo. Tu licówka doprowadzona do poziomu ślemion okien, zwieńczona prostokątnymi płycinami w obramieniach. Z cegły wykonane pełne balustrady balkonów ożywione tynkowanymi blendami. Górna część przyziemia bocznych partii elewacji tynkowana, w tynku wykonany także detal architektoniczny. Nad przyziemiem profilowany, wydatny gzyms. Ryzalit rozczłonkowany podziałem ramowym z wklęsłymi narożami. Górne części podziału zdobione skrajnie motywem medalionu w wieńcu z róż, z promieniście rozmieszczonymi zwisami (z motywami róż i liści). W centrum elewacji motyw secesyjnej wici i róż na wysokich nie ulistnionych łodygach. Fasada zwieńczona belkowaniem z wklęsłym, gładkim fryzem. Szczyt ujęty tynkową listwą, a jego naczółek — wydatną ramą.

Otwór wejściowy umieszczony w jednej z osi ryzalitu, zamknięty łukiem odcinkowym, bez obramienia. Podkreślony układem cegieł (w licówce) i tynkowym, profilowanym, falistym gzymsem połączonym z podobnym gzymsem nad sąsiednim oknem. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetlem, zdobione dekoracją płycinową. Okno w przyziemiu ryzalitu zamknięte odcinkowo, pozostałe okna prostokątne, w naczółku szczytu owalny okulus. Okna dwuskrzydłowe. Okno w przyziemiu ryzalitu oprawione jak otwór wejściowy. Okna w bocznych partiach przyziemia bez obramień. Najokazalej ujęta oprawa okien w ryzalicie. Tu okna I piętra w gładkich opaskach (ze skrajnymi listwami) rozbudowanych ku górze o klince, w centrum wyższe i wykrojone

łukiem. Pod oknami podokienniki oraz płyciny ze skrajnymi wypustkami, w centrum podkrojone faliście. Zdobione gładkimi medalionami. Natomiast w płycinach nad oknami I piętra wieńce z liści laurowych podwieszane na karbowanych kokardach mocowanych na guzach. Otoczone draperiami rozpiętymi wkłęsłe pomiędzy czterema innymi guzami. W wieńcach krótkie banderole z napisami: *Anno* i *1909*. Okna w partii II piętra ryzalitu bez opasek, ale ze sfazowanymi narożami. Pod oknami wgłębne, prostokątne płyciny z dekoracją. Nad oknami pasy z kolistymi, gładkimi medalionami oraz prostokątne płyciny w uskokowych obramieniach. Bez opasek i ze sfazowanymi narożami także okna III piętra ryzalitu. Pod oknami wgłębne, prostokątne płyciny z dekoracją. Nad oknami wiązki gałązek laurowych złączone spiralnie wstążką (jak wiązki liktorskie). Górne części okien w szczycie ryzalitu w opaskach, z nadprożami w formie układu klinów z kluczami. Okulus w naczółku ryzalitu bez obramienia. Okna w skrajnych osiach w bocznych partiach elewacji nie obramione, z płycinami podokiennymi. Na poziomie I piętra płyciny podokienne pięcioboczne, fakturowe, zwężające się ku dołowi. Pod oknami II piętra płyciny wgłębne prostokątne, fakturowe, ozdobione girlandami z liści laurowych, a pod oknami III piętra tylko płyciny prostokątne, fakturowe. Drzwi balkonowe I i II piętra ujęte bezpośrednio profilowanymi opaskami, uzupełnione o profilowane listwy oparte na wspornikach, wykreślające zarys uskokowo podciętych naczółków. W ich polach dekoracja w formie kluczy lub wiązek równoległych listew z medalionami. Drzwi balkonowe w partii III piętra w gładkich opaskach. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi. Balkony w przyziemiu z pełnymi balustradami licowanymi cegłą, zdobionymi tynkowanymi blendami w formie prostokątów ze zwężonym, prostokątnym zamknięciem. Balustrady balkonów na wyższych kondygnacjach w stylu secesji, kute, metalowe, z barierkami, o prostym rysunku geometrycznym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym. Połączyć ożywioną szczytem ryzalitu i dwiema trójosiowymi lukarnami z dachami pulpitowymi.

Sień ze schodami wyrównawczymi i z posadzką z lastriko. Nakryta stropem z sufitem. Oddzielona od klatki schodowej drzwiami drewnianymi, ramowo-płycinowymi, dwuskrzydłowymi z nadświetlem, częściowo przeszklonymi. Schody w trakcie tylnym, dwubiegowe, drewniane z drewnianą balustradą ze słupkami, szczeblinami i z profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny elewacji, jej pierwotna kolorystyka;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku. Konieczne jest uzupełnienie ubytków wystroju według zachowanych wzorów, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji. Zaleca się też usunięcie wtórnych przeszkleń, przesłon i zadaszeń balkonów. W

przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 5 (fot. 421)

Kamienica czynszowa, wzn. 1906 r., secesja. Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku z ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej, podpiwniczona, czterokondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa, z dwuosiowym, środkowym ryzalitem pozornym, podwyższonym, zwieńczonym falistym szczytem. W osiach po obu stronach ryzalitu rozmieszczone balkony. Jeden z nich (w partii I piętra) posadowiony na dachu jednokondygnacyjnej logii dostawionej asymetrycznie do ryzalitu. Elewacja tynkowana, z detalem architektonicznym wykonanym w tynku. Zwieńczona odcinkami gzymsu koronującego nad bocznymi partiami elewacji. Boki szczytu ujęte lizenami, nad którymi zgeometryzowane woluty. Pod górnym oknem w szczycie ryzalitu banderola z datą 1906. Pod nią ornament w formie trzech kwiatów. Nad górnym oknem szczytu ornament roślinny połączony z dekoracyjnie ułożoną wstęgą. Brama usytuowana skrajnie, prostokątna z zaokrąglonymi narożnikami, bez obramienia. Wrota z nadświetlem, drewniane, dwuskrzydłowe o konstrukcji ramowej, opierzone. Gzyms pod nadświetlem ozdobiony motywem w formie naczółka o łuku odcinkowym, zdobionego dekoracją roślinną. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, w przyziemiu ryzalitu pozornego dwu- i trójskrzydłowe zamknięte łukami odcinkowymi. Okna bez obramień. Oprawione tylko górne okno w szczycie ryzalitu pozornego. Ujęte profilowaną opaską z przewiązkami i kluczem. Pod podokiennikiem prostokątna płycina. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Płyty balkonowe prostokątne, niektóre oparte na wspornikach. Balustrady balkonów metalowe, kute, z barierkami, zdobione prostymi motywami w stylu secesji.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połąć dachu z pokryciem ceramicznym, ożywiona szczytem ryzalitu środkowego.

Stan zachowania:

— dobry

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka wrót i drzwi wewnętrznych;

— kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem jej pierwotnej kolorystyki lub z wykonaniem nowej, jednolitej. Zaleca się usunięcie przeszklenia loggii w przyziemiu. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 6 (fot. 422)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1909 r., postsecesja

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji frontowej. Nakryta dachem dwuspadowym z łamaną połacią od frontu. Podobny dach nad ryzalitem w fasadzie.

F a s a d a 6-osiowa z symetrycznie usytuowanym, dwuosiowym ryzalitem z dwustronnie dobudowanymi balkonami (do poziomu przyziemia włącznie). Ryzalit zwieńczony balkonem z pełną balustradą z szerokim pseudowspornikiem. Na nim oparte częściowo zaokrąglone, murowane przepierzenie balkonu. W głębi za balkonem, w połąci dachu czteroosiowa facjata, trapezowa w zarysie, zwieńczona trójkątnym naczółkiem. Elewacja tynkowana. W tynku wykonany także skromny detal architektoniczny. Fasada rozcłonkowana w partii I–III piętra podziałem ramowym podkreślającym skraje ryzalitu i bocznych partii fasady. Boczne partie elewacji zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu koronującego. Otwór wejściowy umieszczony w jednej z osi ryzalitu, prostokątny. Osłonięty pięciobocznym naczółkiem występującym przed lico elewacji, opartym na kostkowych wspornikach. W polu naczółka krytego dachówką dwa małe prostokątne otwory. Okna w przyziemiu oraz częściowo w ryzalicie zamknięte łukiem koszowym, trójskrzydłowe. W ryzalicie także okna trójskrzydłowe prostokątne. Pozostałe okna prostokątne, dwuskrzydłowe. W naczółku szczytu facjaty małe, prostokątne okno. Okna w partii I piętra ryzalitu w oprawie w formie trójbocznych pseudowykuszy nakrytych spłaszczonymi daszkami. Pozostałe okna bez obramień. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi oraz z pełnymi balustradami z kutymi barierkami.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połąć dachu z pokryciem ceramicznym i z centralnie usytuowaną lukarną. Jej boki i naczółek podkreślone ramą z belek stanowiących konstrukcję wysuniętych okapów połąci dachowych. Naczółek lukarny lekko wypukły, kryty dachówką ceramiczną

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;

— kute elementy metalowe: barierki balustrad balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji, usunięcie wtórnych przeszkleń i zadaszeń balkonów oraz wykonanie nowych, drewnianych drzwi frontowych nawiązujących do stylistyki stolarki drzwiowej lat 1907–1910. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 7 (fot. 423)

Kamienica czynszowa, wzn. 1906 r., historyzm łączony z secesją. Ornamentacja w stylu secesji i neoklasycyzmu przetworzonego w duchu secesji.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna z podwyższonym pionem klatki schodowej w elewacji tylnej, nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa, z dwuosiowym, środkowym ryzalitem pozornym, podwyższonym, z uproszczonymi pseudomachikułami, zwieńczonym pięciobocznym szczytem z dwoma podciętymi wklęsłe bokami. W osiach po obu stronach ryzalitu balkony. Elewacja tynkowana, z partiami licowanymi cegłą: cokołem z profilowanym gzymsem cokołowym, częściowo przyziemiem i skrajami I piętra ryzalitu. Od ryzalitu ceglana licówka obniżona wklęsłymi łukami i doprowadzona ku dolnym częściom okien w bocznych partiach elewacji i dalej — do poziomu podokienników okien w skrajnych osiach. Pozostała część elewacji tynkowana, z detalem wykonanym głównie w tynku. Na wysokości ślemion okien I–III piętra pasowe gzymsy. Boczne partie elewacji zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym. Boki szczytu ryzalitu ujęte profilowaną ramą. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, usytuowany asymetrycznie w jednej z osi środkowego ryzalitu pozornego. Częściowo obramiony. Węgry ujęte od połowy listwami opartymi na kostkowych wspornikach, połączonymi z ceglanym obramieniem archiwolty z tynkowym kluczem i z tynkowymi uszakami na skrajach. Drzwi w stylu neorenesansu łączonego z neobarokiem i secesją. Drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetlem, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone. Zdobione dekoracją płycinową i stylizowanymi motywami roślinnymi.

Okna i drzwi balkonowe dwuskrzydłowe, w większości prostokątne. W przyziemiu ryzalitu pozornego okno zamknięte odcinkowo, a w szczycie ryzalitu owalny okulus. Okna z ceramicznymi parapetami. Okno obok otworu wejściowego oprawione jak on. Pozostałe okna przyziemia obramione podobnie, z tym, że listwy na węgarach od dołu skrócone. Ozdobniejsze obramienia okien w środkowym ryzalicie. Okna I piętra ryzalitu ujęte w górnej części obramieniami złożonymi z listew dekorowanych kwiatami i z ornamentalnych naczółków, stylizowanych, utworzonych z ozdobionych wolutami i zwróconych ku sobie muszli. Pod oknami II piętra pseudosarkofagowe płyciny, a węgry okien ujęte opaskami doprowadzonymi go gzymsu elewacyjnego. Nad nim półkoliście zarysowane, płaskie i gładkie naczółki z listwami i wolutami. Okna III piętra w szerokich opaskach nie doprowadzonych do parapetów. Okna w dolnej części szczytu ryzalitu bez obramień, a okulus w bogatej oprawie ornamentальной. Ujęty listwą, na którą nałożona od góry stylizowana girlanda roślinna. Do niej i do obramienia okulusa doprowadzona od dołu pleciona ozdobnie falista wic ożywiona wizerunkiem sowy. Wic przewiązana banderolą z datą 1906. Ponadto górna część szczytu ozdobiona stylizowanymi rozetami i liśćmi.

Obramienia okien i drzwi balkonowych w bocznych partiach elewacji nieco inne niż w ryzalicie pozornym. Otwory w partii I piętra podkreślone pseudokonstrukcyjnymi ceglanymi łukami z tynkowymi kluczami i stylizowanymi ornamentami na krańcach. Otwory na poziomie II piętra w opaskach przerwanych przez gzyms elewacyjny, integralnie połączone z prostokątnymi płycinami podokiennymi z parami dużych gutt. Górne części okien w uszakowych obramieniach ze skrajnymi listwami przechodzącymi w zgeometryzowane woluty. Otwory III piętra w opaskach, z medalionami na styku obramień i gzymsu elewacyjnego. Obramienia okien zespolone z płycinami podokiennymi, prostokątnymi, podciętymi półkoliście od dołu, wypełnionymi wgłębными płycinami i guttami. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych wspornikach (na konsolach), ograniczone kutymi, ażurowymi balustradami z barierkami. Wsporniki i balustrady balkonów zdobione prostymi motywami geometryczno-roślinnymi.

Tylne elewacje budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dach z pokryciem ceramicznym i szczytem ryzalitu pozornego.

Sień z drewnianymi schodami wyrównawczymi i z przecho-
dem. Nakryta stropem z fasetami
wydzielonymi profilowanymi ramami. W centrum lustra stropu niewielki plafon zdobiony
motywy roslinnymi. Klatka schodowa w tylnym trakcie. Schody drewniane, dwubiegowe,
powrotne ze szczeblinową balustradą i z profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i
wewnętrznych;

— kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym
sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem brakujących elementów i
pierwotnej kolorystyki. Zaleca się likwidację wtórnych zadaszeń balkonów i innych
metalowych elementów domontowanych do balkonów i elewacji. W przypadku wymiany
stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem
istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 8 (fot. 424)

Kamienica czynszowa, wzn. 1910 r., postsecesja z elementami historyzmu (neoklasycyzmu i
neobaroku). Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech
stylowych.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta. Nakryta
dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa z podwyższoną, dwuosiową częścią środkową przechodzącą w połaci
dachu w dwuosiową lukarnę z trójkątnym naczółkiem. W dwóch osiach flankujących
dwuosiowe centrum elewacji balkony (od I piętra). Cokół licowany cegłą, wyżej elewacja
tynkowana. W tynku wykonany także detal architektoniczny. Między środkowymi osiami
fasady atektoniczna, wysłużona, prostokątna płycina wypełniona wiązką listew z kostkowymi
zakończeniami. Boczne partie elewacji zwieńczone odcinkami profilowanego gzymsu
koronującego. Wklęsłe boki facjaty i jej naczółek ujęte profilowaną ramą. Otwór wejściowy
umieszczony w jednej ze środkowych osi elewacji, prostokątny, bez obramienia. Drzwi
drewniane z nadświetlem, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe. Okna i drzwi balkonowe
prostokątne, w partii II piętra zamknięte łukami odcinkowymi. Okna dwuskrzydłowe, w
większości bez obramień. Okna i drzwi balkonowe I oraz II piętra umieszczone w płytkich
blendach. Pomiędzy oknami prostokątne płyciny o podziale ramowym wyodrębniającym pola
wypełnione tynkiem nakrapianym. Podobne płyciny nad drzwiami balkonowymi. Ponadto w
środkowej części elewacji ryzalitu, na poziomie III piętra, wspólne obramienie okien w
dwóch osiach. Złożone z gzymsu podokiennego, z profilowanego pasa nadokiennego oraz z
umieszczonych pomiędzy oknami i po ich bokach płaszczyzn nakrapianego tynku. Pod
opisanym obramieniem data 1910. W polu naczółka facjaty owalny okulus ozdobiony od góry
wolutową przewiązką połączoną z girlandami z liści laurowych. Reliktowo zachowana
drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi
ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na ozdobnych

wspornikach dekorowanych stylizowanymi motywami roślinnymi i guttami. Balustrady balkonów w stylu secesji, kute, metalowe, z barierkami, o prostym rysunku geometryczno-roślinnym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym. Połączyć ożywioną szczytem facjaty.

Sień ze schodami wyrównawczymi i z posadzką z lastriko. Nakryta stropem z sufitem i z fasetami. Fasety dekorowane dekoracją sztukatorską w stylu secesji. Pola faset dzielone na części zdobione ornamentem falistym lub dwójakiego kształtu kartuszami w secesyjnej oprawie. Schody w trakcie tylnym, dwubiegowe, drewniane z drewnianą balustradą ze słupkami, szczeblinami i profilowaną poręczą.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połączenia dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny elewacji, jej pierwotna kolorystyka;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku. Konieczne jest uzupełnienie ubytków wystroju według zachowanych wzorów, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji. Zaleca się też usunięcie elementów domontowanych do balkonów. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 9 (fot. 425)

Kamienica czynszowa, wzn. po 1907 r., historyzm łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa, z dwuosiową, dwukondygnacyjną facjatą umieszczoną asymetrycznie nad dwiema osiami. Facjata zwieńczona falistym szczytem z falistym naczółkiem. W dwóch osiach elewacji balkony. Elewacja tynkowana, z detalem wykonanym w tynku. Z zaznaczonym cokołem, pokryta w partii przyziemia oraz w partii I piętra (do wysokości śłemion okien) pasowym boniowaniem. Wyżej gładka. Dzielona profilowanym gzymsem nad przyziemiem, ozdobnymi pasowymi gzymsami na wysokości śłemion okien I–III piętra, rustykowanymi lub żłobkowanymi. Elewacja zwieńczona odcinkami belkowania z ozdobnym szlakiem z motywów roślinnych w stylu secesji. Boki facjaty podkreślone (u podstawy) odcinkami profilowanego gzymsu, a jej szczyt dzielony uproszczonym belkowaniem, ujęty w całości profilowanym obramieniem. Zwieńczenie szczytu ozdobione nadwieszonym postumentem z kulą.

Otwór wejściowy usytuowany w lewej, skrajnej osi, prostokątny. Bez obramienia, podkreślony szerokim kluczem. Drzwi w stylu neoklasycyzmu. Drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetlem, trójdzielne z dwiema skrajnymi częściami nieruchomymi oraz ze środkowym skrzydłem ruchomym. Zdobione dekoracją płycinową. Na gzyms pod nadświetlem nałożony spłaszczony, trójkątny naczółek z polem dekorowanym motywem roślinnym (stylizowanymi liśćmi z wolutami). Okna i drzwi balkonowe prostokątne, w partii III piętra i w facjacie zamknięte łukami odcinkowymi. W szczycie facjaty okna czworoboczne

z ukośnym zamknięciem. W większości okna dwuskrzydłowe, w przyziemiu jedno okno trójskrzydłowe, a w prawej, skrajnej osi pary okien jednoskrzydłowych. Okna przyziemia umieszczone wgłąbnie w stosunku do lica boniowania. Podkreślone kluczami jak otwór wejściowy. Górne części drzwi balkonowych i okien ujęte zróżnicowanymi w szczegółach opaskami połączonymi z pasowymi gzymsami, zdobionymi m.in. plecionką. Pod oknami I piętra ozdobne, prostokątne ławy podokienne o uproszczonej strukturze architektonicznej. W ich polach pary płycin z dekoracją w formie liści kasztanowca. Nad oknami I piętra dekoracyjne, prostokątne płyciny ujęte ramami, wypełnione plecionką i pojedynczymi kolistymi medalionami. Opaski otworów II piętra zdobione układem równoległych listew i kolistymi medalionami (w górnych rogach obramień oraz na styku z pasowym gzymsem). Pod oknami stylizowane kroksztyny. Obramienia okien i drzwi balkonowych III piętra zakończone od dołu plecionką. Pod oknami III piętra płyciny podokienne w formie prostokąta z dwukrotnie, wklęsłe podciętym dolnym bokiem. Jednoskrzydłowe okna w prawych, skrajnych osiach fasady ujęte podobnymi obramieniami jak okna dwuskrzydłowe, ale wspólnymi. Pola ich płycin podokiennych w partii I piętra dzielone na trzy części. Środkowa zdobiona wizerunkiem wiewiórki w otoczeniu stylizowanych palmet i fragmentów rozet. Dwie skrajne płyciny zdobione motywem liści kasztanowca. Okna w szczycie fasady — bez obramień. Górne okna z profilowanym podokiennikiem. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi, dekorowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych konsolach i wspornikach zdobionych prostymi geometryczno-roślinnymi motywami w stylu secesji. Balkony ograniczone kutymi, ażurowymi balustradami (z barierkami), dekorowanymi stypizowanymi motywami roślinnymi bez wyraźnych cech stylowych. Z balustradami balkonów III piętra zespolone metalowe konstrukcje ich przeszklonych zadaszeń, wzmocnione przeszkloną kratownicą, nakryte dachami trójspadowymi.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym, ze szczytem ryzalitu pozornego oraz z dwuosiową, drewnianą facjatą z dachem pulpitowym.

Oficina, ul. Św. Wojciecha 9

W tylnej części posesji wzniesiona na pocz. XX w. oficina czynszowa, mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym. Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z zatarciem cech stylowych.

Stan zachowania kamienicy:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie dotyczące kamienicy:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad fasadą;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute elementy metalowe: balustrady balkonów i konstrukcje ich zadaszeń.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem brakujących jego elementów i pierwotnej kolorystyki. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 10 (fot. 426)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., postsecesja z elementami historyzmu (neoklasycyzmu i neobaroku). Budynek remontowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji frontowej. Nakryta dachem dwuspadowym z łamaną połącią od frontu. Podobny dach (dodatkowo z naczółkiem) nad ryzalitem w fasadzie.

F a s a d a 8-osiowa z symetrycznie usytuowanym, czteroosiowym podwyższonym, pięciokondygnacyjnym ryzalitem z dwustronnie dobudowanymi balkonami (od poziomu przyziemia włącznie). Ryzalit zwieńczony pięciobocznym szczytem, na który nałożony asymetrycznie szczyt trójkątny. Przyziemie licowane cegłą (do poziomu śłemion okien). Górna część przyziemia tynkowana, pokryta pasowym boniowaniem. W tynku wykonany także detal architektoniczny. Nad przyziemiem profilowany, wydatny gzyms. Ryzalit i boczne partie fasady rozczłonkowane (na wysokości I i II piętra) podziałem ramowym. Boczne partie elewacji zwieńczone odcinkami szerokiego, stylizowanego, profilowanego belkowania koronującego. Pod szczytem ryzalitu trzy odcinki profilowanego gzymsu, dwa skrajne i jeden umieszczony centralnie. Na nich oparte podstawy dwóch asymetrycznie nałożonych na siebie szczytów, większego pięciobocznego i mniejszego, trójkątnego, wydzielonego dodatkowo tynkową listwą.

Otwór wejściowy umieszczony w jednej z osi ryzalitu, zamknięty łukiem pełnym, bez obramienia. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetlem, zdobione dekoracją płycinową. Przed wejściem do budynku fragment ceramicznej, barwnej posadzki o wzorze geometryczno-roślinnym. Okno w przyziemiu ryzalitu trójskrzydłowe, zamknięte łukiem pełnym. Pozostałe okna prostokątne, jednoskrzydłowe (w ryzalicie) i dwuskrzydłowe (w pozostałych częściach elewacji). W naczółku szczytu ryzalitu dwa okna termalne umieszczone w rzędzie. Okna i drzwi balkonowe bez obramień, z tym że otwory w partii I i II piętra rozmieszczone w płytkich, prostokątnych blendach wydzielonych przez podział ramowy. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi śłemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych wspornikach. W przyziemiu z pełnymi balustradami, obecnie gładkimi. Balustrady balkonów na wyższych kondygnacjach w stylu historyzmu, kute, metalowe, z barierkami, o prostym rysunku geometryczno-roślinnym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połąć dachu z pokryciem ceramicznym. Ożywiona szczytem ryzalitu i dwiema trójosiowymi facjatami z dachami pulpitowymi.

Sień ze schodami wyrównawczymi i z dwubarwną posadzką ceramiczną o wzorze geometrycznym. Nakryta stropem z sufitem. Schody w trakcie tylnym, dwubiegowe, drewniane z drewnianą balustradą częściowo przekształconą w latach 70. XX w.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny elewacji, jej pierwotna kolorystyka;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku. Konieczne jest uzupełnienie ubytków wystroju według zachowanych wzorów, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji. Zaleca się też usunięcie wtórnych przeszkleń, przesłon i zadaszeń balkonów. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 11 (fot. 427)

Kamienica czynszowa, po 1907 r., historyzm (neogoty, neorenesans) łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa, z dwuosiową, dwukondygnacyjną facjatą umieszczoną asymetrycznie nad dwiema osiami. Facjata zwieńczona falistym szczytem złożonym z części głównej i zwieńczenia. W dwóch osiach elewacji balkony (w partii I i II piętra). Elewacja z zaznaczonym ceglany cokołem i gzymsem cokołowym. Przyziemie do wysokości śłemion okien i nadświetla otworu wejściowego licowane cegłą. Licówka zwieńczona pasem ceglanych prostokątnych płycin obramionych listwami (na wysokości śłemion). Górna część przyziemia i wyższe partie elewacji tynkowane, z detalem wykonanym w tynku. Prawa, skrajna oś wydzielona lizenami (od poziomu I piętra do gzymsu pod oknami III piętra). Na lizeny w partii II piętra nałożone stylizowane pilastry na postumentach opartych na konsolach w formie kobiecych masek. Pilastry zwieńczone kulami. Pozostała część elewacji dzielona gzymсами (pod oknami III piętra, na wysokości łuków okien II piętra, pod oknami III piętra). Elewacja zwieńczona odcinkami belkowania z ozdobnym szlakiem z motywu winorośli w stylu secesji. Szczyt facjaty falisty złożony z części głównej i zwieńczenia, rozdzielonych profilowanym gzymsem, flankowanych bocznymi sterczynami. Dolne boczne sterczyny szczytu zwieńczone profilowanymi gzymсами, połączonymi z profilowanym obramieniem głównej części szczytu. Poniżej uskrzydłona ludzka głowa. Zwieńczenie szczytu z dwoma zarysowanymi w tynku ostrołukami. Ozdobione stylizowanymi motywami roślinnymi i kulą. Otwór wejściowy usytuowany w lewej, skrajnej osi, prostokątny. Jego górna część obramiona uskokową opaską. Na wysokości śłemienia nadświetla ceglane płyciny wieńczące ceglana licówkę przyziemia. Drzwi w stylu secesji. Drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetlem, dwuskrzydłowe. Zdobione dekoracją płycinową, motywem owalnych wieńców i uproszczonymi motywami geometrycznymi w stylu secesji. W nadświetlu komponowana stolarka. Przed otworem wejściowym fragment posadzki z lastriko z napisem *Salve*. Okna i drzwi balkonowe dwuskrzydłowe, prostokątne, w partii II i III piętra zamknięte łukami odcinkowymi. Okna z podokiennikami. W prawej, skrajnej osi pary okien jednoskrzydłowych lub okna trójskrzydłowe. Dla par okien jednoskrzydłowych obramienia wspólne. Okna przyziemia oprawione jak otwór wejściowy, wzbogacone dodatkowo prostokątnymi przewiązkami. Pod oknami dwuskrzydłowymi wgłębne, obramione, tynkowe, prostokątne płyciny z motywami plecionki i słoneczników. Pod parą jednoskrzydłowych okien przyziemia wspólne płyciny podokienne, wypełnione kartuszem, plecionką, stylizowanymi słonecznikami i muszlami. Obramieniami okien I i II piętra zaakcentowany pionowy podział elewacji. Wąskie opaski tych okien nałożone na pionowe listwy zbiegające się (za wyjątkiem prawej, skrajnej osi) w łuki osłe pod gzymsem podokiennym okien III piętra. Pod oknami I piętra stylizowane kroksztyny, a pomiędzy oknami I i II piętra wgłębne płyciny prostokątne lub wieloboczne. W oślich łukach nad oknami II piętra malowany podział na ostrołuczne nisze i plastyczna dekoracja geometryczno-roślinna.

W prawej skrajnej osi między oknami I i II piętra i nad oknem II piętra prostokątne płyciny wypełnione płycinami mniejszymi, podobnymi w zarysie, wgłębny, dekorowanymi

stylizowanym ornamentem roślinnym lub motywem kartusza w roślinnym obramieniu. Okna III piętra częściowo ujęte wąskimi, gładkimi opaskami nałożonymi na gładkie tynkowe uszakowe obramienie w formie litery T. Dwa okna III piętra na osi okien facjaty oraz okna facjaty — bez obramień. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi, dekorowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych konsolach i wspornikach zdobionych prostymi motywami geometryczno-roślinnymi w stylu secesji. Balustrady balkonów kute, ażurowe z barierkami.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połąć dachu z pokryciem ceramicznym, ze szczytem murowanej facjaty oraz z dwuosiową, drewnianą facjatą z dachem pulpitowym.

Sień przelotowa z posadzką z lastriko (z centralną częścią ujętą trójkolorowym, geometrycznym obramieniem). Nakryta stropem z podciągami. W jej bocznej ścianie otwór wejściowy o łuku odcinkowym prowadzący do klatki schodowej, dostępny przez schody wyrównawcze z okładziną z lastriko. W otworze drzwi drewniane z nadświetlem, ramowo-płycinowe. W klatce schodowej posadzka z lastriko. Schody murowane z okładziną z lastriko. Dwubiegowe, powrotne z drewnianą, tralkową balustradą złożoną z toczonych słupków i tralek oraz z profilowanej poręczy. Przy podestach klatki schodowej drzwi WC, drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe.

Oficyna, ul. Św. Wojciecha 11

W tylnej części posesji wzniesiona na pocz. XX w. oficyna czynszowa, mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym. Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z zatarciem cech stylowych. W elewacji frontowej otwór wejściowy usytuowany skrajnie zamknięty łukiem odcinkowym. W nim drzwi drewniane z nadświetlem, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe. W klatce schodowej posadzka z lastriko. Schody murowane z okładziną z lastriko, dwubiegowe, powrotne metalową, nitowaną balustradą zaopatrzoną w profilowaną, drewnianą poręcz. Przy podestach klatki schodowej drzwi WC, drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe.

Stan zachowania kamienicy:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie dotyczące kamienicy:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady z odtworzeniem brakujących jego elementów i pierwotnej kolorystyki, częściowo zachowanej. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 12 (fot.428)

Kamienica czynszowa, wzn. 1910 r., postsecesja z elementami historyzmu (neorenesansu, neoklasycyzmu i neobaroku)

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie prostokąta z ryzalitem w elewacji frontowej. Nakryta dachem dwuspadowym z łamaną połącią od frontu. Nad ryzalitem w fasadzie i nad sąsiednią lukarną dachy dwupołaciowe.

F a s a d a 8-osiowa z asymetrycznie usytuowanym, dwuosiowym podwyższonym, pięciokondygnacyjnym ryzalitem z dwustronnie dobudowanymi balkonami (w jednej osi od poziomu przyziemia łącznie). Ryzalit zwieńczony falistym szczytem z podcięciami, zamkniętym półkolistym naczółkiem. Przyziemie ryzalitu pokryte ceglana licówką (do śłemia okna), zwieńczoną szlakiem z ukośnie ułożonych cegieł. W bocznych partiach elewacji cegłą licowane tylko cokół oraz pełna balustrada balkonu w przyziemiu. Tu licówka ujęta jako obramienie prostokątnych, tynkowanych płycin. Górna część przyziemia tynkowana, pokryta pasowym boniowaniem. W tynku wykonany także detal architektoniczny. Nad przyziemiem profilowany, wydatny gzyms. Pod oknami I piętra ryzalitu profilowany gzyms podokienny. Wyżej, na wysokości śłemia okien I piętra ryzalitu oraz w bocznych partiach elewacji pasowe gzymsy (z plecionką z kaboszonami) połączone z obramieniami okiennymi. Boczne partie elewacji zwieńczone odcinkami stylizowanego, profilowanego belkowania koronującego. U podstawy szczytu ryzalitu dwa skrajne odcinki belkowania z prostokątnymi płycinami w partii fryzu. Pod każdym z odcinków belkowania dekoracja ornamentalna w formie prostokątnej płyciny z denticuli zdobionej dwustronnie zwisami z liści laurowych. Pomiędzy zwisami prostokątna płycina zaokrąglona od dołu, przechodząca w wiązkę równoległych listew. Na skrajnych odcinkach gzymsu oparta profilowana rama szczytu. W polu szczytu ryzalitu podział ramowy z gładkiego tynku wydzielający partie szczytu pokryte tynkiem fakturowym. W naczółku szczytu kolisty medalion z motywem muszli i datą 1910. Jednoosiowa lukarna obok górnej kondygnacji ryzalitu zwieńczona stylizowanym belkowaniem z denticuli na skrajach. Tu pod belkowaniem prostokątne, wgłębne, narożne płyciny z kaboszonami. Poniżej nich ryte w tynku po trzy równoległe listwy.

Otwór wejściowy umieszczony obok ryzalitu, pod balkonem. zamknięty łukiem koszowym, zaakcentowany pięciobocznym naczółkiem na konsolach (w formie stylizowanych tryglifów). Naczółek ujęty szeroką, profilowaną ramą, wypełniony motywami maszkaron i wici roślinnej. Drzwi w stylu neoklasycyzmu, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, z nadświetlem, zdobione dekoracją płycinową. Przed wejściem do budynku fragment ceramicznej, barwnej posadzki o wzorze geometryczno-roślinnym. Okno w przyziemiu ryzalitu szerokie, trójdzielne, zamknięte łukiem koszowym, inne okna tej kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym. Pozostałe okna i drzwi balkonowe prostokątne, dwuskrzydłowe. W partii IV piętra ryzalitu okno trójdzielne złożone ze środkowego okna dwuskrzydłowego i z bocznych okien jednoskrzydłowych. W szczycie ryzalitu okno termalne. Okna z podokiennikami. Obramienia okienne zróżnicowane. Okno w przyziemiu ryzalitu trójdzielne, w obramieniu z ceglanej licówki, z tynkowym kluczem w formie neobarokowego wspornika. Pod oknem trzy prostokątne, wgłębne płyciny wypełnione skrajnie zwisami z kampanul oraz centralnie — mniejszymi prostokątnymi płycinami z fakturowymi polami i gładkimi opaskami. Łuki oraz częściowo węgary okien przyziemia sfazowane, i do poziomu sfazowania podkreślone tynkowymi opaskami łączonymi w pasowe boniowanie. Okna w ryzalicie ze sfazowanymi nadprożami i częściowo węgarami, zaopatrzone w zróżnicowane płyciny podokienne. W bocznych partiach elewacji okna bez sfazowań nadproży i węgarów, z płycinami ze zróżnicowaną dekoracją. W partii I piętra, pod oknami ryzalitu pary kwadratowych, wgłębnych płycin z motywem kartuszy, w oprawie ze stylizowanej wici akantu. Nad oknami ryzalitu profilowane gzymsy nadokienne. W płycinach

pod pozostałymi oknami I piętra koliste medaliony i układ równoległych listew. Nad drzwiami balkonowymi dodatkowo girlandy z liści laurowych. Inaczej dekorowane wypukłe, prostokątne w obrysie płyciny pod oknami II piętra ryzalitu pozornego. Zdobione girlandami z liści laurowych. Nad oknami profilowane gzymsy nadokiennie. W bocznych partiach elewacji (w partii II piętra) drzwi balkonowe i okna częściowo obramione. Ujęte od góry opaskami doprowadzone do pasowego gzymsu. Opaski z zaokrąglonymi narożnikami i z kluczami w formie kaboszonów ze zwisami z liści laurowych. Pod oknami, w płycinach, owalne kartusze z rozetami. Kartusze w obramieniach z girland z liści laurowych z przewiązkami. Podobne girlandy także w polach prostokątnych płycin pod oknami III piętra ryzalitu. Nad oknami wspólny gzyms nadokienny na konsolach. W bocznych partiach tej kondygnacji pod oknami płyciny dzielone podziałem ramowym wydzielającym pola pokryte tynkiem fakturowym. Nad oknami III piętra trzy równoległe listwy flankowane przez czworoboczne plakietki. Na poziomie IV piętra (tylko w partii podwyższonego ryzalitu pozornego) trzy wgłębne, prostokątne płyciny. Środkowa zdobiona motywem stylizowanego czworoliścia o układzie krzyżowym, a dwie boczne — sześciobocznymi płycinami. Ponadto nad oknami falisty, profilowany gzyms na konsolach, kształtujący nadokienny naczółek. W jego centralnej części wieniec z liści laurowych połączony z draperiami. Okno w polu szczytu ryzalitu ujęte zwisami z liści laurowych przewiązanymi wolutową przewiązką. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami, z profilowanymi, stałymi ślemionami oraz z krzyżowym podziałem górnych kwater. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych wspornikach. W przyziemiu balkon z opisaną już pełną balustradą, licowaną cegłą. Balustrady balkonów na wyższych kondygnacjach w stylu secesji, kute, metalowe, z barierkami, o prostym rysunku geometryczno-roślinnym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym. Ożywiona szczytem ryzalitu, sąsiadującą z nim jednoosiową, murowaną lukarną z dachem dwupołaciowym i dwiema czteroosiowymi lukarnami z dachami pulpitowymi.

Sień ze schodami wyrównawczymi i z dwubarwną posadzką ceramiczną o wzorze geometryczno-roślinnym. W jej ścianie od strony klatki schodowej wewnętrzne drzwi, drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z nadświetłem, pierwotnie częściowo przeszklone. Sień nakryta stropem z sufitem. Schody w trakcie tylnym, dwubiegowe, drewniane z drewnianą balustradą częściowo przekształconą w latach 70. XX w.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny elewacji, relikty jej pierwotnej kolorystyki;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym piec, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku. Konieczne jest uzupełnienie ubytków wystroju według zachowanych wzorów, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji. Zaleca się też usunięcie wtórnych przeszkleń, przesłon i zadaszków balkonów. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 13 (fot. 429)

Kamienica czynszowa, wzn. 1908 r., historyzm łączony z secesją. W 2 poł. XX w. budynek remontowany ze znacznym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej, nakryta dachem dwuspadowym.

Fasada 5-osiowa, tynkowana z relikdami artykulacji i detalu architektonicznego wykonanych w tynku. Z podziałów fasady zachowane: cokół i stylizowane belkowanie wieńczące. Belkowanie z szerokim fryzem przeprutym parami okien podstrysza, zdobionym roślinnymi girlandami podwieszonymi na wstęgach, połączonymi z owalnymi zwisami z motywów roślinnych. Między oknami podstrysza prostokątne, gładkie płyciny w oprawie z gładkiej listwy. Otwór wejściowy usytuowany w osi fasady, wysoki, prostokątny. Jego węgary (częściowo) i nadproże obramione listwą. Na listwę na nadprożu nałożony ozdobny klucz i secesyjny ornament roślinny kształtujący uszaki. Na uszakach zawieszone zwisy ze stylizowanych frędzli. Nad portalem banderola z datą 1908, ujęta secesyjną oprawą w formie stylizowanego ornamentu roślinnego i zgeometryzowanych wolut. Drzwi w stylu historyzmu (z elementami neoklasycyzmu). Drewniane, ramowo-płycinowe z nadświetlem, dwuskrzydłowe. Zdobione dekoracją płycinową, gzymsowaniami, motywem kwiatowego kielicha. Okna dwuskrzydłowe, prostokątne, bez obramień. Tylko nad oknami przyziemia klucze. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi, dekorowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślēmionami.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połać dachu z pokryciem ceramicznym.

Sień ze schodami wyrównawczymi. Nakryta sufitem z fasetami dekorowanym sztukateriami. Fasety zdobione motywami roślinnymi w stylu secesji, komponowanymi w nawiązaniu do kompozycji wici akantu. Na lustrze stropu geometryczno-roślinna rozeta. W klatce schodowej posadzka z lastriko. Schody drewniane, dwubiegowe, powrotne z drewnianą balustradą złożoną z toczonych słupków, szczeblin i z profilowanej poręczy. Przy podestach klatki schodowej drzwi WC, drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

— relikty detalu architektonicznego;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja zachowanego wystroju fasady z odtworzeniem pierwotnej kolorystyki. Postuluje się też wykonanie nowych obramień okiennych nawiązujących do obramień okien jednej z sąsiednich kamienic. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 14 (fot. 430)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., postsecesja z elementami neorenesansu i neobaroku. Budynek remontowany zapewne w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna, na planie litery L, ze ściętym narożnikiem. Nakryta dachami dwuspadowymi.

F a s a d a 6-osiowa, tynkowana, z ceglany cokołem oraz ze skromną artykulacją złożoną z tynkowych: profilowanego gzymsu nad przyziemiem oraz uproszczonego belkowania wieńczącego. Otwór wejściowy umieszczony asymetrycznie, bez obramienia. Zwieńczony falistym naczółkiem ujętym ramą. Drzwi w stylu secesji z elementami neobaroku, drewniane, ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe, częściowo przeszklone, z nadświetlem. Zdobione dekoracją płycinową oraz zwisami z kampanul. Owalne okulusy zabezpieczone kutymi kratami. Okna prostokątne, dwuskrzydłowe, bez obramień. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi ślemionami. Ścięty narożnik kamienicy jednoosiowy, dzielony jak fasada, zwieńczony pięciobocznym szczytem (ze zgeometryzowanymi wolutami) ujętym profilowaną ramą. Ścięty narożnik budynku przepruty dwuskrzydłowymi, prostokątnymi drzwiami balkonowymi bez obramień, ożywiony balkonami. Płyty balkonowe prostokątne oparte na dekorowanych konsolach i wspornikach, zdobionych listwami, zwisami z kampanul, wijącymi się wstęgami przechodzącymi w ornament roślinny oraz — motywem maskaronów. Balustrady balkonów w stylu secesji, kute, metalowe, ażurowe, z barierkami o prostym rysunku geometrycznym.

E l e w a c j a f r o n t o w a o d s t r o n y u l. Żwirki i Wigury 5-osiowa z balkonami w środkowej osi. Nad dwiema lewymi, skrajnymi osiami elewacji murowana, trójosiowa facjata zwieńczona pięciobocznym szczytem. Artykulacja elewacji, formy otworów i ich ujęcie — jak w fasadzie. W elewacji facjaty, w partii mieszkalnego poddasza oraz w partii strychu układ po trzy prostokątne okna. Na poziomie poddasza środkowe okno dwuskrzydłowe, oba boczne jednoskrzydłowe. Boki szczytu facjaty ujęte profilowaną ramą. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi ślemionami. Balkony kształtowane jak balkony w ściętym narożniku budynku.

Elewacje tylne budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym. Połączyć ożywioną murowaną facjatą i wydłużoną, drewnianą facjatą z dachem pulpitowym.

Sieć ze schodami wyrównawczymi z okładziną z lastriko oraz z posadzką z lastriko. Posadzka zdobiona zgeometryzowaną, barwną rozetą, obwiedziona listwą. Sieć nakryta stropem z sufitem. Schody w trakcie tylnym, dwubiegowe, drewniane z drewnianą balustradą złożoną ze słupka, giętych elementów konstrukcyjnych, szczeblin i z profilowanej poręczy.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;

— detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;

— kute elementy metalowe: balustrady balkonów i kraty w drzwiach frontowych.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku. Konieczne jest uzupełnienie ubytków wystroju według zachowanych wzorów i odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji. Zaleca się też usunięcie wtórnych przeszkleń, przesłon i zadaszeń balkonów. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 15 (fot. 431)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., historyzm (neobarok, neoklasycyzm) łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej. Nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa ze skrajną, dwuosiową, podwyższoną częścią, zespoloną z facjatą zwieńczoną szczytem wolutowym.. W jednej z okiennych osi balkony. Elewacja tynkowana z detalem wykonanym w tynku. Zaznaczone cokół, profilowany gzyms pod oknami I piętra i odcinek profilowanego gzymsu koronującego. Szczyt facjaty z wklęsłymi bokami oraz z naczółkiem o łuku odcinkowym, ujęty profilowaną ramą. Otwór wejściowy usytuowany w prawej, skrajnej osi, zamknięty łukiem odcinkowym. Jego górna część obramiona wąskim wałkiem. Okna i drzwi balkonowe dwuskrzydłowe, prostokątne. W szczycie facjaty kolisty, ślepy okulus. Okna oprawione wąskimi wałkami. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi, dekorowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślēmionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych wspornikach zdobionych prostymi motywami geometryczno-roślinnymi w stylu secesji. Ponadto u podstawy wsporników gutta. Balkony ograniczone kutymi, ażurowymi balustradami z barierkami.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połąć dachu z pokryciem ceramicznym, z murowaną facjatą oraz z wydłużoną, kilkuosiową, drewnianą facjatą z dachem pulpitem.

Sień przelotowa, nakryta stropem z podciągami. W jej bocznej ścianie prostokątny otwór wejściowy prowadzący do klatki schodowej, dostępny przez drewniane schody wyrównawcze. Schody drewniane, dwubiegowe, powrotne z drewnianą, tralkową balustradą złożoną z toczonych słupków, tralek i — z profilowanej poręczy. Przy podestach klatki schodowej drzwi WC, drewniane, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe. W oknach klatki schodowej zachowane pozostałości oryginalnej stolarki okiennej z podziałem na kwatery i z relikami oryginalnego przeszklenia. Zachowane niektóre oryginalne drzwi do mieszkań lub ich futryny.

Stan zachowania kamienicy:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie dotyczące kamienicy:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połąć dachowej nad fasadą;

— detal architektoniczny;

— wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych;

— kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem brakujących jego elementów i pierwotnej kolorystyki. Zaleca się też wykonanie nowych drewnianych drzwi frontowych utrzymanych w stylistyce stolarki drzwiowej z lat 1907–1910. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 16 (fot. 432)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., historyzm (neoklasycyzm i neobarok) łączony z secesją.

Kamienica mur., tynk., na planie prostokąta, podpiwniczona, czterokondygnacyjna. Nakryta dachem dwuspadowym. Nad facjatą dach pseudomansardowy.

F a s a d a 6-osiowa z symetrycznym układem balkonów i ze skrajnie usytuowaną, dwuosiową, jednokondygnacyjną facjatą. Cokół licowany cegłą, zwieńczony ceglany gzymsem cokołowym. Wyżej fasada tynkowana, z detalem architektonicznym wykonanym w tynku. Przyziemie pokryte pasowym boniowaniem przerwany (na poziomie ślemion okien) przez pasowy gzyms. Nad przyziemiem profilowany gzyms kryty dachówką. W środkowej części elewacji, pod oknami III piętra, profilowany gzyms przerywany przez drzwi balkonowe. Fasada osłonięta wysuniętym okapem dachu, ozdobionym od spodu podziałem kasetonowym. Naroża facjaty podkreślone szerokimi lizenami dekorowanymi wgłębnymi, czworobocznymi plakietkami z rombami wypełnionymi rozetami. Poniżej plakietek zwisy z kielichów kwiatów i medalionów. Facjata zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym.

Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi, prostokątny, ze sfazowanym, profilowanym nadprożem i częściowo ze sfazowanymi węgarami. Obramiony w górnej części opaską. Okna i drzwi balkonowe prostokątne, dwuskrzydłowe. Do poziomu II piętra włącznie okna ze sfazowanymi i profilowanymi nadprożami i częściowo tak kształtowanymi węgarami. Okna w przyziemiu oprawione jak otwór wejściowy. Okna I i II piętra w połączonych opaskach. Ponadto pod oknami I piętra ozdobne płyciny podokienne w formie litery T (w środkowych osiach) lub w formie uproszczonych, architektonicznych ław podokiennych (w skrajnych osiach). Między oknami I i II piętra duże, ceramiczne(?), prostokątne płyciny z secesyjnym ornamentem roślinnym. Nad oknami w środkowych osiach dwa połączone, profilowane, faliste gzymsy nadokienne, a nad oknami w skrajnych osiach podobne gzymsy pojedyncze. Okna III piętra obramione częściowo. Ich górne partie ujęte opaskami i nadprożami zarysowanymi jak układ kłinców z kluczem. W facjacie grupa trzech prostokątnych okien złożona ze środkowego okna dwuskrzydłowego oraz z bocznych okien jednoskrzydłowych. Okna te ujęte (częściowo) wspólnym obramieniem w formie zgeometryzowanej plecionki. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych wspornikach. Balustrady balkonów w stylu secesji, kute, metalowe, z barierkami, o prostym rysunku geometrycznym.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym. Ożywiona murowaną facjatą z dachem pseudomansardowym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

- detal architektoniczny elewacji, relikty jej pierwotnej kolorystyki;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku. Konieczne jest uzupełnienie ubytków wystroju według zachowanych wzorów, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji oraz — wykonanie nowych drzwi frontowych w nawiązaniu do stylistyki stolarki drzwiowej z lat 1907–1910. Trzeba też usunąć wtórne przeszklenia, przesłony i zadaszenia balkonów. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów. Korzystnym byłoby wprowadzenie w otwór wejściowy drewnianych drzwi nawiązujących do jednego ze wzorów oryginalnych drzwi frontowych z ul. Św. Wojciecha.

• ul. Św. Wojciecha 17 (fot. 433)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach ok. 1908–1912, historyzm (neobarok, neoklasycyzm) łączony z secesją. Budynek remontowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., na planie czworoboku, podpiwniczona, czterokondygnacyjna, z podwyższonym ryzalitem klatki schodowej w elewacji tylnej, nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa ze skrajną, dwuosiową, podwyższoną częścią fasady zespoloną z facjatą. Facjata zwieńczona szczytem o łuku odcinkowym. W dwóch osiach okiennych flankujących dwie środkowe osie — balkony. Elewacja tynkowana z detalem wykonanym w tynku. Zaznaczone cokół i odcinki profilowanego gzymsu koronującego. Naczółek facjaty ujęty profilowaną ramą. Otwór wejściowy usytuowany w prawej, skrajnej osi, prostokątny, bez obramienia. Okna i drzwi balkonowe dwuskrzydłowe, prostokątne, w większości wtórnie pozbawione obramień. Relikty tynkowych opasek i pionowo z nich wyprowadzonych listew zachowane wzdłuż obrzeża niektórych drzwi balkonowych. Okna w facjacie zaopatrzone w parapety z zielonej cegły klinkierowej. Reliktoowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi, dekorowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi, ograniczone kutymi, ażurowymi balustradami z barierkami zdobionymi prostymi motywami geometryczno-roślinnymi w stylu secesji.

Tylne elewacje budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dach z pokryciem ceramicznym, z murowaną facjatą oraz z dwuosiową, drewnianą facjatą z dachem pulpitowym.

Sień przelotowa, nakryta stropem z podciągami. W jej bocznej ścianie prostokątny otwór wejściowy prowadzący do klatki schodowej, dostępny przez drewniane schody wyrównawcze. Wypełniony drzwiami drewnianymi, dwuskrzydłowymi, ramowo-płycinowymi z nadświetłem. Schody drewniane, dwubiegowe, powrotne z drewnianą, tralkową balustradą złożoną z toczonych słupków, tralek i z profilowanej poręczy.

Stan zachowania kamienicy:

— dobry

Zalecenia konserwatorskie dotyczące kamienicy:

Do zachowania:

— bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;

- detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, odtworzenie brakujących jego elementów i pierwotnej kolorystyki oraz — wykonanie nowych drzwi frontowych w nawiązaniu do stylistyki stolarki drzwiowej z lat 1907–1910. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 18 (fot. 434)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., historyzm

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mieszkalnym poddaszem, na planie prostokąta. Nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa z podwyższoną, skrajną, dwuosiową częścią zwieńczoną falistym szczytem, ożywiona symetrycznie balkonami. Cokół licowany cegłą. Wyżej elewacja tynkowana, z detalem architektonicznym wykonanym w tynku. Przyziemie pokryte pasowym boniowaniem. Nad przyziemiem profilowany gzyms kryty dachówką. Podwyższona część elewacji zaakcentowana obecnie tylko jedną lizeną ponieważ druga usunięta. Zachowana lizena z boniowanym trzonem, uproszczoną głowicą. Nad nią odcinek belkowania. Podobny po drugiej stronie podwyższonej części elewacji. Na wysokości tego odcinka belkowania profilowany gzyms koronujący wieńczący główną część fasady. Boki szczytu podwyższonej części elewacji ujęte profilowaną ramą.

Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi, prostokątny, bez obramienia. Okna i drzwi balkonowe prostokątne, dwuskrzydłowe, w prawej, skrajnej osi trójskrzydłowe. Bez obramień, ale ze sfazowanymi, profilowanymi nadprożami i częściowo podobnie kształtowanymi węgarami. Zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz z profilowanymi, stałymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi i z balustradami w stylu secesji, kutymi, metalowymi. Balustrady o prostym rysunku geometrycznym, zdobione motywami draperii i rozet, zaopatrzone w barierki.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dachu z pokryciem ceramicznym. Ożywiona murowaną, podwyższoną częścią elewacji oraz wydłużoną, 10-osiową lukarną z dachem pulpitowym.

Stan zachowania:

- dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji oraz wykonanie nowych drzwi frontowych w nawiązaniu do stylistyki stolarki drzwiowej lat 1907–1910. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 19 (fot. 435)

Kamienica czynszowa, wzn. w latach 1908–1910, postsecesja łączona z historyzmem (neoklasycyzmem). Budynek przebudowany w 2 poł. XX w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., narożna, na planie litery C z ryzalitem w elewacji frontowej oraz ze ściętym narożnikiem. Budynek podpiwniczony, czterokondygnacyjny, nakryty dachami dwuspadowymi i naczółkowymi.

F a s a d a 11-osiowa z czteroosiowym, asymetrycznie usytuowanym, podwyższonym ryzalitem zwieńczonym trapezowym szczytem. W osi obok ryzalitu murowana loggia i balkony, w kolejnej osi sąsiadującej z ryzalitem — portal i pion klatki schodowej. Elewacja zakończona ściętym narożnikiem z balkonami, zwieńczonym pięciobocznym szczytem z dwoma wklęsłymi bokami. Cokół i gzyms cokołowy ceglany, wyżej elewacja tynkowana z detalem wykonanym w tynku. Zaznaczony profilowany gzyms nad przyziemiem przerwany przez okno klatki schodowej. Na gzymsie posadowiony uproszczony pilaster wielkiego porządku podkreślający jedno z naroży elewacji, wspierający częściowo wtórnie zatynkowany gzyms podokienny pod oknami III piętra (pierwotnie — jak gzyms podokienny na elewacji budynku od strony ul. Senatorskiej. Fasada zwieńczona odcinkami profilowanego gzymsu koronującego. Boki szczytu ryzalitu obramione profilowaną listwą, natomiast szczyt nad ściętym narożnikiem budynku rozczłonkowany podziałem ramowym. Otwór wejściowy prostokątny, w obramieniu złożonym z opaski oraz z trójkątnego, gładkiego tympanonu na wspornikach. Okna i drzwi balkonowe dwuskrzydłowe, prostokątne, różnie względem siebie przeprowadzone w elewacji. Dwie z osi okiennych zgrupowane. W szczycie nad ściętym narożnikiem budynku okno zbliżone do owalnego. Niektóre okna przyziemia obwiedzione wąskim wałkiem. Pomiędzy oknami w pionie klatki schodowej głęboka płycina z dekoracją w formie kartusza ujętego listwą, wypełnionego bukietem kwiatów. Podobne płyciny, ale z motywem rombu wpisanego w kwadrat — między oknami I i II piętra w ryzalicie oraz w prawej, skrajnej osi. Tu ponadto nad oknem II piętra prostokątna płycina z odcinkiem gzymsu. Dwa okna III piętra (w obu prawych osiach) ujęte gładkimi, wgłębionymi opaskami. Nad oknami w szczycie ryzalitu wspólny gzyms nadokienny na wspornikach. Pozostałe otwory pozbawione obramień. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi, dekorowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami. Balustrada balkonu w przyziemiu (obok ryzalitu) pełna, murowana, tynkowana, gładka. Pozostałe balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi opartymi na dekorowanych wspornikach, ograniczone kutymi, ażurowymi balustradami z barierkami. Wsporniki i balustrady balkonów zdobione prostymi motywami geometryczno-roślinnymi w stylu secesji. Elewacja od strony ul. Senatorskiej 3-osiowa ze skrajem (od strony ściętego narożnika) bezokiennym. Pozostała trójosiowa część elewacji zwieńczona trapezowym szczytem. Przepruta jedną przestrzenią izolowaną osią i dwiema osiami zgrupowanymi. Dzielona i dekorowana jak fasada od strony ul. Św. Wojciecha. Na elewacji zachowany oryginalny profilowany gzyms pod oknami III piętra, oparty na reliktach kapitelei nieistniejących obecnie pilastrów. Okna w elewacji bez obramień. Tylko nad oknami w szczycie wspólny gzyms nadokienny na wspornikach. Okna wykrojone i obramione jak okna w fasadzie. Reliktowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami oraz ze stałymi, profilowanymi ślemionami.

Tylna elewacja budynku bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dach z pokryciem ceramicznym, z murowanym szczytem ryzalitu oraz z drewnianymi facjatami nakrytymi dachami pulpitowymi, dwuosiową oraz czteroosiową.

Sieć z przechoodem (z posadzką ceramiczną o wzorze geometryczno-roślinnym). Schody drewniane, dwubiegowe, powrotne z drewnianą, tralkową balustradą złożoną z toczonych słupków, toczonych tralek i z profilowanej poręczy. W hallach poszczególnych kondygnacji

zachowane drewniane drzwi, ramowo-płycinowe, jednoskrzydłowe, ze skromną dekoracją w stylu secesji. Zachowane też drzwi do mieszkań, drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetlami.

Stan zachowania kamienicy:

— dobry

Zalecenia konserwatorskie dotyczące kamienicy:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowych nad elewacjami;
- detal architektoniczny;
- wykrój i układ otworów, stolarka okienna oraz stolarka drzwi wewnętrznych;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Konieczna jest renowacja wystroju fasady, z odtworzeniem brakujących jego elementów i pierwotnej kolorystyki. Zaleca się też wykonanie nowych, drewnianych drzwi frontowych w nawiązaniu do stylistyki stolarki drzwiowej z lat 1907–1910. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. Św. Wojciecha 20 (fot. 436)

Kamienica czynszowa, wzn. 1910 r., postsecesja łączona z historyzmem. Budynek remontowany na przełomie XX i XXI w. z częściowym zatarciem cech stylowych.

Kamienica mur., tynk., podpiwniczona, czterokondygnacyjna z mieszkalnym poddaszem, na planie prostokąta. Nakryta dachem dwuspadowym.

F a s a d a 6-osiowa z podwyższoną, skrajną, dwuosiową częścią zwieńczoną falistym szczytem z półkolistym naczółkiem. Elewacja ożywiona balkonami. Przyziemie częściowo licowane cegłą, jednolicie do poziomu ślemion okien. Z cegły wykonane także krótkie, narożne listwy i łuk odcinkowy obejmujący fragment przyziemia z parą okien. Wyżej elewacja jednolicie tynkowana, z detalem architektonicznym wykonanym w tynku. Pod profilowanym gzymsem koronującym główną część elewacji umieszczony dwubarwny szlak z podziałem geometrycznym przerywającym stylizowaną, ulistnioną wić roślinną akantu z lwimi głowami. Od poziomu tego szlaku podwyższona część elewacji zaakcentowana skrajnie uproszczonymi pilastrami. Na nich oparte odcinki uproszczonego belkowania zwieńczone kulami. Naczółek szczytu ujęty gładką ramą.

Otwór wejściowy w jednej ze środkowych osi, prostokątny, pierwotnie zamknięty łukiem odcinkowym, bez obramienia. Podkreślony łukiem z tynkowych klinów, z kluczem. Okna dwuskrzydłowe. W przyziemiu zamknięte łukiem odcinkowym, w wyższych partiach fasady okna i drzwi balkonowe prostokątne. Okna bez obramień. Częściowo zachowana drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami, z profilowanymi, stałymi ślemionami. Balkony z prostokątnymi płytami balkonowymi wspartymi na dekorowanych wspornikach. Ograniczone kutymi balustradami w stylu secesji, o prostym rysunku geometrycznym, zdobionymi motywami draperii i motywami roślinnymi. Balustrady zaopatrzone w barierki.

Elewacja tylna bez dekoracji.

Ponad fasadą połączyć dach z pokryciem ceramicznym. Ożywiona murowaną, podwyższoną częścią elewacji oraz wydłużoną, 10-osiową, drewnianą lukarną z dachem pulpitowym.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, ceramiczne pokrycie połaci dachowej nad fasadą;
- detal architektoniczny elewacji, relikty oryginalnej kolorystyki elewacji;
- wykrój i układ otworów, relikty oryginalnej stolarki okiennej;
- kute elementy metalowe: balustrady balkonów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

Zaleca się przeprowadzenie rewaloryzacji elewacji budynku, odtworzenie pierwotnej kolorystyki elewacji, usunięcie wtórnych zadaszeń balkonów, wykonanie nowych, drewnianych drzwi frontowych nawiązujących do stylistyki stolarki drzwiowej z lat 1907–1910. W przypadku wymiany stolarki okiennej wymaga się stosowania stolarki drewnianej według zachowanych wzorów.

• **ul. św. Wojciecha 24 (fot. 437-438)**

Budynek administracyjny, zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. 1900 r., dobudówka – ok. 1920 r., historyzm.

Mur., elewacje w dwubarwnym wątku ceglanym, z ceglanym detalem architektonicznym. Budynek założony na rzucie prostokąta, z dobudówką wejścia od strony północnej; od strony zachodniej połączony z halą produkcyjną. Budynek II-kondygnacyjny, z dodatkową wysoką kondygnacją piwnic, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Fasada zakomponowana symetrycznie, 9-osiowa z 5-osiowym, zakończonym ścianką attykową, ryzalitem pozornym w obrębie 3-7 osi; na osi symetrii elewacji, w II kondygnacji porte-fenêtre oraz balkon o murowanej, pełnej balustradzie. Elewacja południowa 5-osiowa zwieńczona trójkątnym szczytem, w środkowej osi I kondygnacji z porte-fenêtre oraz tarasem na słupach o murowanej, pełnej balustradzie dekorowanej blendami; w 1, 4, 5 osi II kondygnacji – blendy okienne. Elewacja wschodnia 4-osiowa zakończona szczytem, przesłonięta parterową, krytą dachem dwuspadowym, dobudówką mieszczącą wejście do budynku.

Elewacje opracowane analogicznie. Lico elewacji w cegle o odcieniu piaskowym, cokół oraz detale architektoniczne w cegle czerwonej. Elewacje na wysokim cokole, w którym odcinkowo zamknięte okna piwnic. Naroża budynku i pseudoryzalitu oraz środkowa oś okienna w elewacji wschodniej zaakcentowane pilastrami wielkiego porządku o uproszczonych głowicach. Elewacje zwieńczone osadzonym na konsolkach gzymsie koronującym. Okna zamknięte odcinkowo, ujęte obramieniami z czerwonej cegły. Dodatkową dekorację stanowią pasy geometryczne na wysokości okien I kondygnacji oraz pas dekoracji podokiennej w II kondygnacji. Ścianka attykowa w elewacji wschodniej w obrębie 3-4 oraz 6-7 osi zdobiona rzędem blend; w obrębie szerszej, środkowej osi – wyniesiona na kształt frontonu zwieńczona sterczynką nakrytą dwuspadowym daszkiem oraz ujętego po bokach postumentami z analogicznym zwieńczeniem. W polu frontonu zamknięte łukiem pełnym okno poddasza oraz ponad nim data budowy „1900”. Szczyt południowy ujęty cokołami i zwieńczony trójdzielnym postumentem nakrytym dwuspadowymi daszkami. Pośrodku pola szczytu trzy niewielkie, zamknięte łukiem pełnym, okna poddasza. Elewacja północna rozczłonkowana w 1 osi I-kondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem pozornym oblicowanym czerwoną cegłą, nakrytym daszkiem pulpityowym oraz

ujętych dwoma wysuniętymi przed lice ryzalitu cokolikami nakrytymi dwuspadowymi daszkami; okno ryzalitu pozornego ujęte wydłużonymi blendami.

Dobudówka założona na planie prostokąta, II-kondygnacyjna, o niezależnie kształtowanej bryle: 3-osiowa w elewacji wschodniej, z 1 osią zakomponowaną jako łącznik, z górną kondygnacją cofniętą i nakrytą daszkiem dwuspadowym w ustawieniu kalenicowym; część północna przybudówki, 2-osiowa, nakryta dachem dwuspadowym o wysokim kącie nachylenia połaci, w ustawieniu szczytowym względem ul. św. Wojciecha. Krawędzie szczytu dekorowane spływami wolutowymi. Elewacja północna I-kondygnacyjna, 2-osiowa. Stolarka okienna wtórna.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. św. Wojciecha 24 (fot. 439)

Budynek produkcyjny I – wydział kabli, zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. 1900 r., historyzm.

Mur., elewacje w dwubarwnym wątku ceglanym, z ceglanym detalem architektonicznym. Budynek założony na rzucie wydłużonego prostokąta, usytuowany wzdłuż północnej pierzei ul. Senatorskiej; od strony wschodniej połączony z budynkiem administracyjnym. Budynek I-kondygnacyjny, z wyniesioną nawą środkową, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacja południowa 28-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach; elewacja północna 18-osiowa przesłonięta współczesną, parterową przybudówką. Elewacja zachodnia trójdzielna, 4-osiowa w przyziemiu (w środkowej części otwory zamurowane cegłą), z wyniesioną 2-osiową częścią centralną (otwory przesłonięte).

Elewacje opracowane analogicznie. Lico elewacji w cegle o odcieniu piaskowym, cokół oraz detale architektoniczne w cegle czerwonej. Elewacje na niskim cokole. Naroża budynku oraz podział ramowy elewacji (w elewacjach dłuższych lizeny artykułujące płaszczyznę co dwie osie okienne, w elewacji zachodniej lizeny wydzielające wyniesioną część centralną) w cegle czerwonej. Elewacje zwieńczone osadzonym na konsolkach gzymsie koronującym. Dodatkową dekorację stanowią pasy geometryczne na wysokości okien oraz pas dekoracji podokiennej w oknach szczytu zachodniego. Szczyt zachodni z trzema otworami okiennymi (wtórnie przesłonięte) ujęty rodzajem blank i zwieńczony analogicznym gzymsem koronującym oraz trójdzielnym postumentem nakrytym dwuspadowymi daszkami. Okna zamknięte odcinkowo, ujęte obramieniami z czerwonej cegły. Stolarka okienna wtórna.

Stan zachowania:

— dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. św. Wojciecha 24 (fot. 440)

Budynek produkcyjny II – hala skręcarek, zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. 1900 r., historyzm.

Mur., elewacje w dwubarwnym wątku ceglany, z ceglany detal architektonicznym. Budynek założony na rzucie prostokąta, usytuowany w głębi zakładu. Budynek I-kondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych. Elewacja południowa ślepa, północna – przesłonięta współczesną dobudówką; elewacja wschodnia 5-osiowa, zachodnia 5-osiowa z wejściem do budynku w 3 osi.

Elewacje opracowane analogicznie. Lico elewacji w cegle o odcieniu piaskowym, cokół oraz detale architektoniczne w cegle czerwonej. Elewacje na niskim cokole. Naroża budynku oraz podział ramowy elewacji (w elewacjach dłuższych lizeny artykułujące płaszczyznę pomiędzy każdą osią okienną, w elewacji południowej – na osi - w cegle czerwonej relikt komina (?). Elewacje zwieńczone osadzonym na konsolkach gzymsie koronującym, szczyty – profilowanym gzymsem. Dodatkową dekorację stanowią pasy geometryczne na wysokości okien. Okna zamknięte odcinkowo, ujęte obramieniami z czerwonej cegły. Stolarka okienna wtórna.

Stan zachowania:

- średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. św. Wojciecha 24 (fot. 441-442)

Budynek produkcyjny III – wydział przewodów zasilających, Zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. 1900 r., historyzm.

Mur., elewacje w dwubarwnym wątku ceglany, z ceglany detal architektonicznym. Budynek założony na rzucie wydłużonego prostokąta z parterową dobudówką od strony wschodniej założoną na nieregularnym rzucie (jej kształt wynika z dawnego, nie zachowanego układu komunikacyjnego – kształtu placu, którego południowo-zachodnią pierzeję zamykał ten właśnie budynek); obecnie usytuowany w głębi parceli zajmowanej przez zakład. Budynek I-kondygnacyjny, z wyniesioną nawą środkową, nakryty dachem dwuspadowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacja południowa 11-osiowa o regularnie rozmieszczonych osiach; elewacja północna 13-osiowa. Elewacja zachodnia trójdzielna, 6-osiowa w przyziemiu, z wyniesioną 2-osiową częścią centralną (otwory wtórnie przebudowane: w 3 osi wejście do budynku oraz powyżej otwór okienny, w 4 osi – w przyziemiu otwór okienny, powyżej otwór okienny zamurowany. Elewacja zachodnia trójdzielna, 1-osiowa w przyziemiu, z wyniesioną 3-osiową częścią centralną (otwory przesłonięte), przesłonięta parterową przybudówką o 1-osiowych elewacjach – w południowej wjazd do budynku. Elewacje opracowane analogicznie. Lico elewacji w cegle o odcieniu piaskowym, cokół oraz detale architektoniczne w cegle czerwonej. Elewacje na niskim cokole. Naroża budynku oraz podział ramowy elewacji (w elewacjach dłuższych lizeny artykułujące płaszczyznę co dwie osie okienne, w elewacji wschodniej lizeny wydzielające wyniesioną część centralną) w cegle czerwonej. Elewacje zwieńczone osadzonym na konsolkach gzymsem koronującym. Dodatkową dekorację stanowią pasy geometryczne na wysokości okien oraz pas dekoracji podokiennej w oknach szczytów wschodnim i zachodnim wschodniego. Szczyty opracowane analogicznie: z trzema otworami okiennymi (wtórnie przesłonięte) ujęte rodzajem blank i zwieńczone analogicznym gzymsem koronującym oraz trójdzielnym postumentem nakrytym dwuspadowymi daszkami. Elewacja południowo-wschodnia dobudówki zwieńczona opracowanym analogicznie trójkątnym szczytem, elewacja południowa – rodzajem niskiej ścianki attykowej. W elewacji północnej budynku głównego otwory okienne; w elewacji południowej, w każdej osi okiennej prostokątne otwory okienne w dolnej części elewacji oraz powyżej – otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym, ujęte obramieniami z czerwonej cegły. Stolarka okienna wtórna.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, kształt połaci dachowych;

— ceglany detal architektoniczny elewacji;

— wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. św. Wojciecha 24 (fot. 444)

Kotłownia, obecnie magazyn. Zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. 1900 r., historyzm.

Mur., elewacje w dwubarwnym wątku ceglany, z ceglany detal architektoniczny. Budynek usytuowany w głębi parceli zajmowanej przez zakład. Trójczołowy o niezależnie kształtowanych bryłach dwóch członów zewnętrznych połączonych rodzajem łącznika, człon wschodni i łącznik I-kondygnacyjny, człon zachodni II-kondygnacyjny, człony zewnętrzne nakryte dachami dwuspadowymi o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacja północna trójdzielna, w poszczególnych członach: 4, 2 i 3 osiowa; boczne – wschodnia i zachodnia 5-osiowe. Elewacje opracowane analogicznie. Lico elewacji w cegle o odcieniu piaskowym, cokół oraz detale architektoniczne w cegle czerwonej. Elewacje na niskim cokole. Naroża budynku oraz podział ramowy elewacji w postaci lizen pomiędzy osiami okien w cegle czerwonej. Elewacje zwieńczone osadzonym na konsolkach gzymsem koronującym. Dodatkową dekorację stanowią pasy geometryczne na wysokości okien. Szczyty z trzema otworami okiennymi, ujęte rodzajem blank i zwieńczone gzymsem

koronującym oraz trójdzielnym postumentem nakrytym dwuspadowymi daszkami. Okna zamknięte odcinkowo, ujęte obramieniami z czerwonej cegły. Stolarka okienna wtórna.

Stan zachowania:

— średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. św. Wojciecha 24 (fot. 443)

Budynek produkcyjny IV – ciągarnia, Zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. ok. 1915-20 r., modernizm.

Mur., stalowa konstrukcja szkieletowa, elewacje w wątku ceglany. Budynek założony na rzucie prostokąta, usytuowany w głębi zakładu, na tyłach wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej północnej pierzei ul. Senatorskiej. Budynek o zwartej bryle, nakryty dachem mansardowym o niskim kącie nachylenia połaci dachowych.

Elewacje południowa i północna 9-osiowe o regularnie rozmieszczonych osiach; elewacje wschodnia i zachodnia. 3-osiowe. Otwory okienne prostokątne.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

• ul. św. Wojciecha 24 (fot. 439)

Ogrodzenie, zakłady maszynowe *Masch.-Werke Gubisch*, obecnie *PATELEC-ELPENA sp. z o.o.*, wzn. ok. 1900 r., historyzm.

Zachowany odcinek ogrodzenia wzdłuż ul. Senatorskiej oraz ul. św. Wojciecha. Ogrodzenie kute, z powtarzających się modułów na ceglanej podmurówce.

Stan zachowania:

— średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania forma ceglanej podmurówki oraz elementy kute.

Ulica Żwirki i Wigury

Friedrichstrasse – do 1945 r. (fot. 1115, 1121, 1136)

Na planie miasta z 1877 r. ulica na całej swej długości została oznaczona jako projektowana. Wówczas jedyną zabudowę ulicy stanowił nie zachowany do dzisiaj budynek o wydłużonym rzucie (w południowej pierzei, we wschodniej części ulicy). Do ulicy sięgała parcela istniejącego już gmachu szkoły rolniczej oraz po przeciwnej stronie ulicy ogrody Akademii Rycerskiej. Zabudowa mieszkaniowa powstawała od 1899 r. W pierwszych latach XX wieku powstała zabudowa czynszowa częściowo w obu pierzejach, na odcinku wschodnim do ul. Jagiellońskiej. Do ok. 1910 r. powstała niemal cała zabudowa ulicy. Po 1925 r. wzniesiony został kompleks modernistycznych budynków wielorodzinnych w zachodniej części ulicy – obecne numery 53-59.

• ul. Żwirki i Wigury 1 (fot. 445)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z dwiema facjatami oraz oknami połaciowymi.

Fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem kształtowana symetrycznie. Wejście do budynku w 3 osi. W 2 i 5 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach wyrzuszonych w części dolnej. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami boni o fakturze groszkowanej, powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, pasem gzymsovym ponad przyziemiem oraz gzymсами podokiennymi w II i IV kondygnacji; dodatkowo w poziomie okien II i III kondygnacji fasada zdobiona dodatkowo gładkimi pasami tynkowymi łączącymi się z obramieniami okien; fasada zwieńczona profilowanym, wyładowanym gzymsem koronującym wspartym na wolutowych konsolkach posadowionych w obrębie gładkiego, tynkowanego fryzu. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty pasami boni z odcinkowo opracowaną dekoracją nadproża z klinów boni. Drzwi wejściowe neorenesansowe; drewniane, dwuskrzydłowe z przeszklonym nadświetlem; dolne płyciny dekorowane motywem rautowym, górne płyciny wtórnie przesłonięte, opracowane w formie aediculi. Okna w zróżnicowanych obramieniach. W parterze ujęte dekoracją analogiczną jak otwór wejścia głównego; z podokiennikami zdobionymi motywami fartuchów. W II kondygnacji okna w profilowanych opaskach z przewiązkami oraz nadokiennikami w formie dwubocznie wyłamanych, otwartych odcinków profilowanego gzymsu, poniżej których tynkowana płycina z dekoracją w postaci nakładających się klinów. Z nadokiennikami okien II kondygnacji łączy się dekoracja okien III kondygnacji w postaci wydłużonej, profilowanej opaski z przewiązkami; górną część obramienia stanowi płycina zdobiona motywem rautowym w kartuszu oraz symetrycznie rogami obfitości, ujęta po bokach konsolkami ozdobionymi kampanullami; na konsolkach wsparty jest odcinek profilowanego gzymsu oraz powyżej dekoracyjna płycina z motywem łuku odcinkowego spiętego kluczem, w której górnych narożach motywy rautowe. Okna IV kondygnacji w profilowanych opaskach, ponad nadprożem pasowa dekoracja klinowa z umieszczonym centralnie kluczem o czole opracowanym w tynku fakturalnym. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 7-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z drewnianą, tralkową balustradą, toczonymi słupkami i profilowaną poręczą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi ze stałym nadświetlem oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana dwubarwna glazura na posadzce. Częściowo zachowane oryginalne przeszklenia okien klatki schodowej.

Przed budynkiem relikt ogródka frontowego.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połączeń dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 2 (fot. 446)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana u zbiegu ul. Piastowskiej i Żwirki i Wigury, narożna, zamykająca ciąg zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym z facjatami.

Elewacja północna - fasada 6-osiova, zakomponowana asymetrycznie, rozczłonkowana w obrębie 2-5 osi 3-osiowym, wysuniętym na głębokość 1 osi V-kondygnacyjnym ryzalitem, zakończonym rodzajem attykowego, wypiętrzonego na osi zwieńczenia;. Przy ryzalicie w II-IV kondygnacji balkony - porte-fenêtres znajdują się w bocznej, zachodniej elewacji ryzalitu. Balkony o ażurowych, kutyh balustradach; balkon w II kondygnacji na wyoblonej podstawie, w wyższych kondygnacjach posadowione na dekoracyjnie opracowanych, wolutowych wspornikach. W przyziemiu współczesne witryny lokali handlowych oraz w 5 osi poprzedzone zewnętrznymi schodami wejście do budynku. Otwór wejścia zamknięty łukiem odcinkowym, z nadprożem dekorowanym klinowo opracowanymi boniami. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe, z secesyjną dekoracją skrzydeł. W 6 osi blendy okienne. Przy ostatniej, wyniesionej kondygnacji ryzalitu, w obrębie 5-6 osi, wyniesiona ponad poziom gzymsu koronującego 2-osiova facjata.

Elewacja wschodnia w przyziemiu 2-osiova z wejściem do lokalu handlowego w 2 osi przyziemia, powyżej 3-osiova z oknami 2 i 3 osi we wspólnych obramieniach.

Elewacje opracowane analogicznie: na niskim cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu w elewacji wschodniej oraz w obrębie 1-4 osi elewacji północnej wtórnie gładko tynkowane, w 5-6 osi dekorowane pasami gładkich boni; powyżej w wątku ceglanym.

Elewacje zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym z pasem ornamentu kostkowego. Dodatkową artykulację stanowią pasy tynkowe z dekoracją kwiatową w poziomie II i IV kondygnacji. Okna II kondygnacji z nadprożami dekorowanymi motywem łuku wklęsło-wypukłego; okna III kondygnacji w szerokich tynkowych obramieniach z umieszczonymi poniżej otworów plakietami zdobionymi stylizowanymi liśćmi; okna IV kondygnacji w opaskach, zwieńczonych odcinkami profilowanego gzymsu; okna ostatniej kondygnacji ryzalitu północnego w szerokich tynkowych ramach. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacje tylne: zachodnia 1-osiowa, południowa 2-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; z duszą, schody drewniane, z drewnianą, tralkową balustradą, toczonymi słupkami i profilowaną poręczą. W sieni zachowana dwubarwna posadzka ceramiczna.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 2a (fot. 447)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym o pokryciu ceramicznym, z oknami połaciowymi.

Elewacja północna - fasada 4-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, rozczłonkowana w obrębie 3-4 osi 2-osiowym, wysuniętym na głębokość 1 osi, V-kondygnacyjnym ryzalitem, nakrytym dachem naczółkowym (ostatnia kondygnacja ryzalitu ujęta lizenami, trapezowy szczyt, w którym zamknięte łukiem ostrym okno poddasza, flankowany kulami). W 2 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz - przy ryzalicie - balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwór bramy w skrajnej, zachodniej osi przyziemia, zamknięty łukiem odcinkowym, stolarka wtórna. Elewacje na niskim cokole w wątku ceglanym, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni; powyżej w wątku ceglanym; lico ryzalitu powyżej przyziemia gładko tynkowane. Elewacja artykułowana profilowanym gzymsem ponad przyziemiem, zwieńczona gładkim fryzem oraz profilowanym gzymsem koronującym z pasem ornamentu kostkowego. W przyziemiu otwory okienne zamknięte łukiem odcinkowym, o nadprożach dekorowanych klinowo opracowanymi boniami (analogiczna dekoracja bramy wjazdowej). Ponad przyziemiem okna prostokątne; w

skrajnej, zachodniej osi – zdwojone. Okna w poszczególnych osiach ujęte wspólną dekoracją tynkową ze zróżnicowanymi motywami geometrycznymi (pomiędzy oknami II i III kondygnacji ryzalitu motywy trójlisci). Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacje tylna z uskokiem, 3-osiowa, bez dekoracji. Elewacja zachodnia ślepa.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; z duszą. Schody drewniane, dwubiegowe, z podestami; balustrada szczeblinowa.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 3 (fot. 448)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem na osi symetrii fasady.

Fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie, z wejściem do budynku w 3 osi. W 2 i 5 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz posadowione na dekoracyjnie opracowanych wolutowych wspornikach balkony o azurowych, kutych balustradach wyrzuszonych w części dolnej. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, profilowanym gzymsem ponad przyziemiem; dodatkowo w poziomie okien II-IV kondygnacji fasada zdobiona pasami dekoracji w dwubarwnej cegle; fasada zwieńczona profilowanym, wyładowanym gzymsem koronującym z gładkim fryzem, przerwany w obrębie szczytu. Szczyt 2-osiowy, w obrębie 3-4 osi, ujęty spływami wolutowymi oraz lizenami, ponad którymi na cokołach ustawione kule, górna kondygnacja szczytu z okulusem na osi ujęta wklęsło-wypukłymi spływami oraz zwieńczona trójkątnym naczółkiem. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty pasami boni z dekoracją nadproża w postaci klinowo opracowanych boni; stolarka wtórna. Okna w zróżnicowanych obramieniach. W parterze z dekoracją analogiczną jak otwór wejścia głównego. W wyższych kondygnacjach w opaskach uszakowych, w poszczególnych osiach ujęte wspólną dekoracją wyrobioną w tynku: w płycinach pomiędzy oknami II i III kondygnacji motywy trójliscia, ponad oknami III kondygnacji wykonane w dwubarwnej cegle półokrągłe naczółki zwieńczone klinami oraz wypełnione motywem muszlowym, w IV kondygnacji – łuki odciążające opracowane w dwubarwnej cegle. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 8-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. W sieni zachowana barwna posadzka ceramiczna z motywami gwiazd.

Przed budynkiem ogródek.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleń ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 5 (fot. 449-450)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połączyć dachu szczytem.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Wejście do budynku w skrajnej, zachodniej osi. W 3 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz w obrębie 2-3 osi balkony osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami boni (naprzemiennie o fakturze gładkiej i groszkowanej), powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, gzymсами podokiennymi w II i III kondygnacji; dodatkowo w poziomie okien III-IV kondygnacji fasada zdobiona pasami tynkowymi; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie szczytu. Szczyt w obrębie 2-3 osi, 2-osiowy, zamknięty dwubocznie (w zwieńczeniu okulus), flankowany sterczynami oraz zwieńczony trójkątnym naczółkiem. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty klinowo opracowanymi boniami. Drzwi drewniane, 3-skrzydłowe, o bocznych skrzydłach stałych; górna płycina skrzydła drzwi przeszklona, dekoracja płycin w postaci stylizowanych kartuszy oraz wici akantowej; nadświetle wielopodziałowe, wtórnie przesłonięte. Otwory okienne prostokątne; okna w zróżnicowanych obramieniach. W parterze ujęte dekoracją analogiczną jak otwór wejścia głównego. W wyższych kondygnacjach w opaskach z przewiązkami; dekorację stanowią: w II kondygnacji naczółki w postaci odcinka gzymsu, ponad którym dekoracja w formie łuku odciążającego z klincami, w III kondygnacji - naczółki trójkątne, wyłamane w narożach; w IV kondygnacji - płyciny nadokienne z motywem kartusza. Stolarka wtórna.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy oraz centralnego motywu rozety. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi z nadświetlem oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana barwna posadzka ceramiczna z motywami gwiazd.

Przed budynkiem ogródek.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni;
- zieleń ogródka frontowego.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 6 (fot. 451)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny z elementami secesji.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połąć dachu szczytem.

Fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Wejście do budynku w 3 osi. W 2 oraz 5 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim ceglanym cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz ponad przyziemiem; dodatkowo w poziomie okien II-IV kondygnacji fasada zdobiona pasami tynkowymi; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie szczytu. Szczyt w obrębie 3-4 osi, 2-osiowy, zamknięty dwubocznie (w zwieńczeniu kwadratowy świetlik poddasza), flankowany kulami, z uszkodzonym oryginalnym zwieńczeniem. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym o niskiej strzałce, ujęty klincowo opracowanymi boniami, z maską kobiecą w kluczu spinającym nadproże. Skrzydła drzwiowe wtórne - zachowane oryginalne nadświetle z witrażem. Otwory okien parteru zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne; w zróżnicowanych obramieniach. W przyziemiu okna ujęte dekoracją analogiczną jak otwór wejścia głównego z maskami męskimi w kluczach spinających nadproża. W II kondygnacji okna w profilowanych opaskach dekorowanych w górnych narożach motywami rautowymi, z płycinami

podokiennymi, w których maski kobiece ujęte fantazyjną dekoracją z motywami wstęg i kwiatów; ponad nadprożem zamknięte trójliściem naczółki, wypełnione motywami kwiatowymi. W III kondygnacji otwory okienne ujęte profilowanymi opaskami, z nadokiennikami w formie płycin wypełnionych motywami kwiatowymi, nakrytych odcinkami kotarowo wyłamanego gzymsu. W IV kondygnacji nadokienniki w formie płycin wypełnionych motywami liści i kwiatów kasztanowca, zwieńczonych prostymi odcinkami profilowanego gzymsu. Ponad oknami szczytu wspólny, trójkątny, wyłamany w narożach naczółek, w którego polu dekoracja kwiatowa. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 7-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Zachowana futryna oraz stałe nadświetle drzwi oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana barwna posadzka ceramiczna z motywem gwiazdy. Fragmentarycznie zachowane oryginalne, barwne przeszklenia okien klatki schodowej.

Przed budynkiem relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych oraz witraż;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 7 (fot. 452)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury; opracowana analogicznie jak fasada kamienicy sąsiedniej nr 5. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połąć dachu szczytem.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Wejście do budynku w skrajnej, wschodniej osi. W II-IV kondygnacji w 3 osi porte-fenêtres oraz w obrębie 3-4 osi balkony osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami boni (naprzemiennie o fakturze gładkiej i groszkowanej), powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, gzymсами podokiennymi parterze, w II

i III kondygnacji; dodatkowo w poziomie okien II-IV kondygnacji fasada zdobiona gładkimi poziomymi pasami tynkowymi; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie szczytu. Szczyt w obrębie 3-4 osi, 2-osiowy, zamknięty dwubocznie (w zwieńczeniu okulus), flankowany sterczynami oraz zwieńczony osadzonym na postumencie trójkątnym naczółkiem. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty klinowo opracowanymi boniami. Zachowane oryginalne, przeszklone, wielopodziałowe nadświetle drzwi wejściowych, stolarka skrzydeł wtórna. Okna w zróżnicowanych obramieniach. W parterze ujęte dekoracją analogiczną jak otwór wejścia głównego. W wyższych kondygnacjach w opaskach z przewiązkami: w II kondygnacji z naczółkiem w postaci odcinka gzymsu, ponad którym dekoracja odcinkowa z kłincami, w III kondygnacji naczółki trójkątne, wyłamane w narożach; w IV kondygnacji płyciny nadokienne z motywem kartusza. W większości zachowana oryginalna stolarka z dekoracją na słupkach oraz profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi z nadświetlem oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana barwna posadzka ceramiczna z motywami gwiazd.

Przed budynkiem ogródek.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalne nadświetle drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 8 (fot. 453)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny z elementami secesji.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury; fasada opracowana podobnie do kamienicy sąsiedniej nr 6. Kamienica podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połąć dachu szczytem.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Wejście do budynku w 3 osi. Ponad wejściem w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim

ceglanym cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu oraz w poziomie II kondygnacji gładko tynkowane, powyżej w wątku ceglany. Fasada artykułowana poziomo gzymsami: cokołowym, ponad przyziemiem oraz podokiennym w III kondygnacji; dodatkowo w poziomie okien IV kondygnacji fasada zdobiona pasem tynkowym; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie szczytu. Szczyt w obrębie 3 osi, 2-osiowy, o wykroju wklęsło-wypukłym z uskokami, zdobiony na osi służką, flankowany zapewne obeliskami (obecnie oba detale uszkodzone). Otwór wejściowy prostokątny, ujęty prostą opaską ponad gzymsem cokołowym. Skrzydła drzwiowe wtórne. Zachowane oryginalne przeszklone nadświetle drzwi wejściowych. Otwory okienne prostokątne. W 1 i 2 osi parteru okna w profilowanych opaskach, w 4 i 5 osi parteru bez obramień. W II kondygnacji w profilowanych opaskach; w płycinach podokiennych fantazyjna dekoracja z motywami kwiatowymi, ponad otworami okiennymi dekoracja z motywami kwiatowymi zamkniętymi na kształt wieńca, nakryta odcinkiem gzymsu – pośrodku o wykroju łuku pełnego, po bokach gzyms dwukrotnie wyłamany. W III kondygnacji okna w szerokich, płaskich opaskach - w nadprożach o wykroju kotarowym i rozszerzonych w górnych narożach; ponad opaskami fantazyjna dekoracja z motywów kwiatowych. W IV kondygnacji analogiczne tynkowe obramienia, z nadprożem dekorowanym trójdzielnym łukiem kotarowym. Okna szczytu oparte na wspólnym gzymisie podokiennym, ujęte wspólną tynkową ramą. Z nadprożami opracowanymi w formie łuków odcinkowych. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Fragmentarycznie zachowane oryginalne, barwne przeszklenia okien klatki schodowej.

Przed fasadą w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalne nadświetle drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 9 (fot. 454)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny z elementami secesji.

Mur., tynk., fasada powyżej przyziemia w dwubarwnym wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połączyć dachu szczytem oraz lukarną.

Fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Wejście do budynku w 3 osi. W 3 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz w obrębie 3-4 osi balkony o ażurowych, kutych balustradach, osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach. Elewacja na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w przyziemiu dekorowane pasami gładkich boni, powyżej w wątku ceglanym. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz gzymsami podokiennymi w II i IV kondygnacji; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwanym w obrębie szczytu; poniżej gzymsu pas ceglanego fryzu arkadkowego. Szczyt w obrębie 3-4 osi, 2-osiowy, zamknięty dwubocznie (w zwieńczeniu okulus), ujęty lizenami oraz flankowany i zwieńczony ustawionymi na postumentach kulami. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty wklęsłą oraz klincowo opracowanymi boniami z rautowym kluczem na osi. Zachowane oryginalne, przeszklone nadświetle o promienistym układzie szprosów; stolarka skrzydeł drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne w przyziemiu zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne, w zróżnicowanych obramieniach. W parterze ujęte dekoracją analogiczną jak otwór wejścia głównego. W II kondygnacji okna w profilowanych opaskach z naczółkami utworzonymi przez kotarowe odcinki gzymsu, ponad którymi ceglana dekoracja w formie pełnego łuku odciążającego. W III kondygnacji szerokie tynkowe obramienia zamykające trójdzielnym łukiem kotarowym otwory okienne oraz powyżej trójkątne, wyłamane w narożach naczółki. W IV kondygnacji uszakowi obramienia tynkowe zamykające otwory okienne pojedynczym łukiem kotarowym. Okna szczytu we wspólnym obramieniu, złożonym z dwóch blend, ujętych wspólnym, pełnym łukiem odciążającym. W większości zachowana oryginalna stolarka z dekoracją na słupkach oraz profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 8-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Zachowane oryginalne nadświetle drzwi oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana barwna posadzka ceramiczna z motywami gwiazd.

Przed budynkiem ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połączeń dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

- **ul. Żwirki i Wigury 10 (fot. 455)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., styl regionalny, secesja.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detałem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Kamienica podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połąć dachu szczytem oraz lukarnami.

Fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Wejście do budynku w 4 osi. W 2 i 5 osi, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim ceglanym cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji do wysokości ok. połowy okien parteru oraz w obrębie III i IV kondygnacji w wątku ceglanym, pozostała powierzchnia elewacji gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie szczytu. Ponad wejściem, w 4 osi, w poziomie III i IV kondygnacji pseudowykus osadzony na arkadzie podpartej na zdwojonych konsolkach, stanowiącej jednocześnie obramienie otworu okiennego w II kondygnacji. W obrębie III i IV kondygnacji, naroża fasady, pseudowykusa oraz poszczególne osie okienne zaakcentowane pionowymi pasami boni. W obrębie 3 i 4 osi, 2-osiowy, II-kondygnacyjny w konstrukcji ryglowej szczyt. Płaszczyzna elewacji szczytu wysunięta nieco w stosunku do płaszczyzny fasady i wsparta na dekoracyjnie opracowanych, drewnianych wspornikach. Szczyt nakryty dachem naczółkowym. W 4 osi w obrębie szczytu przedłużenie zamkniętego dwubocznie pseudowykusa nakrytego dwuspadowym daszkiem, wpisującym się w trapezowe zamknięcie szczytu. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty na wysokości nadświetła szeroką tynkową opaską, spiętą klinцем na osi. Skrzydła drzwiowe wtórne. Zachowane oryginalne przeszklone nadświetle drzwi wejściowych. Otwory okienne w II kondygnacji oraz w szczytce prostokątne, pozostałe zamknięte łukiem odcinkowym. W parterze w obramieniach analogicznych do obramienia otworu wejściowego. W II kondygnacji podobnie opracowane opaski z klinцем (w nadprożu dodatkowa dekoracja w postaci pasa ornamentu ząbkowego); w 4 osi, ponad otworem okiennym, poniżej arkady pseudowykusa – pole wypełnione symetryczną dekoracją z liści kasztanowca. W III i IV kondygnacji okna z nadprożami ceglanymi; w IV kondygnacji płyciny podokienne wypełnione motywem fantazyjnej wici z centralnym przedstawieniem główek kobiecych. Częściowo zachowana oryginalna, wielopodziałowa drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i ślemionach.

Elewacja tylna 7-osiowa, bez dekoracji. Do kamienicy od strony południowej dobudowana parterowa część oficynowa.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, przy wschodniej ścianie przechodniej sieni; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed fasadą relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy oraz ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Żwirki i Wigury 11 (fot. 456)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny z elementami secesji.

Mur., tynk., fasada w barwnym wątku ceglany; z wyrobionym w tynku oraz ceglany detal architektoniczny, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Założona na rzucie trapezu, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połąć dachu szczytem oraz lukarną.

Fasada w przyziemiu 3-osiowa z wejściem w skrajnej, zachodniej osi, powyżej 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie – w środkowej osi okna szersze, trójdzielne; osie skrajne rozplanowane bliżej siebie. W przyziemiu fasada w wątku ceglany w kolorze piaskowym; w obrębie 3 – środkowej osi w cegle o barwie pomarańczowej; w obrębie bocznych osi – w cegle czerwonej. Fasada artykułowana poziomo gzymsem ponad przyziemiem; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, przerwany w obrębie szczytu. Szczyt w obrębie 3 osi, 2-osiowy, ujęty lizenami; zwieńczenie szczytu ujęte spływami, w części centralnej dekorowane dwiema służkami, ponad którymi, na impostach - kule. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty ceglana opaską. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe z przeszklonym trójdzielnym nadświetłem; dolne płyciny z dekoracją geometryczną; górne – przeszklone; Ślemię profilowane, dekorowane pasem ornamentu ząbkowego. Otwory okienne prostokątne, w zróżnicowanych obramieniach. W parterze okna bez obramień. W wyższych kondygnacjach okna w poszczególnych osiach połączone ramami z dekoracją tynkową. W II kondygnacji nadproża okien dekorowane motywem trójdzielnego łuku kotarowego; pomiędzy oknami II i III kondygnacji płyciny o bocznych krawędziach esowo zwężających się ku górze; ponad oknami III kondygnacji dekoracja nadproży w postaci zdwojonego łuku pełnego (w 3 osi – motyw trójliścia) wpisanego w motyw pełnego łuku odciażającego z rautowym kliniec na osi; prostokątne; okna IV kondygnacji w opaskach z przewiązkami, zamknięte odcinkiem gzymsu w kształcie łuku kotarowego, z podokiennikami o formie wydłużonych płycin z tynku fakturalnego; okna szczytu w obramieniu biforyjnym z przewiązkami i kluczami w nadprożach. Częściowo zachowana oryginalna stolarka z dekoracją na słupkach oraz profilowanymi ślemionami.

Elewacja tylna 3-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie przechodniej sieni, poprzedzona dodatkowym biegiem schodów ze spocznikiem; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed budynkiem relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Zalecana rekompozycja przyziemia.

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy i ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 12 (fot. 457)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., styl regionalny, secesja.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku oraz ceglany detal architektoniczny, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Kamienica podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połączyć dachu szczytem oraz lukarnami.

Fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana asymetrycznie. Wejście do budynku w 4 osi. W skrajnych osiach II-IV kondygnacji otwory okienne zdwojone; w 2 i 5 osi, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach, o ażurowych, kutych balustradach. Elewacja na niskim, artykułowanym gzymsem, ceglany cokole, w którym okna piwnic; lico elewacji w poziomie parteru, do wysokości połowy okien w obrębie 3-4 osi II kondygnacji oraz powyżej poziomu połowy okien IV kondygnacji w wątku ceglany, środkowa powierzchnia elewacji gładko tynkowana. Ponad fasadą mocno wysunięty okap dachu z kroksztynami. Poniżej okapu dachu, ponad oknami 1 i 2 oraz 3 i 4 osi – dekoracja w postaci czterech pionowych wyrobionych w tynku pasów. W obrębie 3-4 osi, 2-osiowy, II-kondygnacyjny szczyt w konstrukcji ryglowej, nakryty dwuspadowym dachem. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty powyżej ok. 2/3 wysokości sfazowaną, płaską opaską tynkową z przewiązkami. Skrzydła drzwiowe wtórne. Zachowane oryginalne przeszklone nadświetle drzwi wejściowych. Otwory okienne w II i IV kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, pozostałe prostokątne. W parterze w obramieniach analogicznych do obramienia otworu wejściowego. W II kondygnacji analogicznie opracowane opaski; nadproża okien w dwóch środkowych osiach w cegle. W III kondygnacji okna w podobnych opaskach, z pasową, ceglana dekoracją ponad nadprożami; w skrajnych osiach nadproża zamknięte dwudzielnym łukiem kotarowym, w 2-5

osi – trójdzielnym łukiem kotarowym. Okna IV kondygnacji w obramieniach ceglanych z pasem ornamentu ząbkowego. Częściowo zachowana oryginalna wielopodziałowa drewniana stolarka okienna, z dekoracją na słupkach i ślēmionach.

Elewacja tylna 7-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą, po wschodniej stronie przechodniej sieni. W sieni sufit z fasetą z dekoracją sztukatorską w postaci ornamentalnej ramy

Przed fasadą relikw ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy oraz ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, sztukatorski wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 13 (fot. 458)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Założona na rzucie trapezu, podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem oraz lukarną.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie; na osi symetrii rozczłonkowana 1-osiowym, wyniesionym o I kondygnację ponad poziom gzymsu koronującego ryzalitem pozornym, zamkniętym gzymsem o wykroju wklęsło-wypukłym z uskokami. Przy ryzalicie, w 2 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. Fasada na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic; artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz podokiennym w parterze; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie pseudoryzalitu; poniżej – w obrębie fryzu – pary prostokątnych świetlików poddasza. Otwór wejściowy w pseudoryzalicie, prostokątny, ujęty szerokimi lizenami, na których wsparte nadproże, zdobione dekoracją geometryczną z motywami kół, nakryte parapetem z okładziną ceramiczną; powyżej zdobiona żłobkowaniem płycina o wklęsłych bocznych krawędziach, tworząca imitację daszka. Drzwi wejściowe drewniane, dwuskrzydłowe z górnymi płycinami przeszklonymi; w dolnych płycinach motywy palmetek. Otwory okienne prostokątne. Okna ryzalitu pozornego w zróżnicowanych opaskach, pomiędzy oknami plakietki tynkowe ze zróżnicowaną dekoracją z motywem żłobkowania. W nieznacznym stopniu zachowana oryginalna stolarka okienna.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Na podeście zachowana dwubarwna posadzka ceramiczna ułożona „w szachownicę”.

Przed budynkiem ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 14 (fot. 459)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., *art deco*.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym ponad połąć dachu szczytem na osi elewacji.

Fasada 6-osiowa, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. Wejście do budynku w 3 osi. W obrębie 3-4 osi wyniesiony ponad gzyms koronujący 2-osiowy, I-kondygnacyjny szczyt, zamknięty wydzielonym pasami gzymsowymi naczółkiem o fantazyjnej linii (pośrodku zamknięcie półokrągłe z motywem kuli, po bokach – wolutowe spływy; w polu naczółka – motyw słońca.), Fasada na niskim cokole, w którym okna piwnic. Lico elewacji w przyziemiu pokryte pasami boni, powyżej gładko tynkowana. Otwory przyziemia ujęte rysunkiem klincowo opracowanych boni. Elewacja artykułowana poziomo gzymsem ponad przyziemiem oraz podokiennym w II kondygnacji; w pasie pomiędzy gzymsami pasowa, geometryczna dekoracja z motywów wrzecionowatych. Otwory okienne ponad przyziemiem ujęte płaskimi, tynkowymi, uszakowymi opaskami z przewiązkami. Dodatkową artykulację poziomą fasady tworzą pasy tynkowe łączące się z obramieniami okien w II i III kondygnacji. Ponad II kondygnacją pasowa dekoracja w formie plecionki; ponad III kondygnacją – pas połączonych ze sobą okręgów. Pomiędzy świetlikami poddasza oraz ponad oknami IV kondygnacji w 3-4 osi dekoracja geometryczna. Stolarka drzwi wejściowych: skrzydła wtórne; zachowane oryginalne nadświetle z barwnym przeszkleniem. W nieznacznym stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Elewacja tylna 5-osiowa, z ryzalitem klatki schodowej w 3 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. .

Przed fasadą relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 15 (fot. 460)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 8-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. W obrębie 4-6 osi 3-osiowy, V-kondygnacyjny ryzalit zamknięty rodzajem attykowego zwieńczenia z trzema kulami wieńczącymi balustradę. Wejście do budynku w 3 osi, w ryzalicie. W 7 osi, przy ryzalicie, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutyh balustradach. Elewacja na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic. Fasada zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, przerwany w obrębie ryzalitu. W przyziemiu otwory ujęte płaskimi, tynkowymi obramieniami zamkniętymi łukiem odcinkowym, podkreślonym klinowym opracowaniem nadproża, z większym klinem na osi; dodatkowo obramienia w połowie wysokości oraz w górnej części połączone ze sobą poziomymi pasami tynkowymi. Otwór wejściowy prostokątny. Drzwi wejściowe drewniane, jednoskrzydłowe; ramowo-płycinowe, pełne z dekoracyjnym układem mijających się płycin. W obrębie 1-2 osi witryna lokalu handlowego – otwór zamknięty łukiem odcinkowym; stolarka wtórna. Ponad przyziemiem oraz poniżej okien II kondygnacji pasy tynkowe, pomiędzy którymi zbliżone kształtem do kwadratu żłobkowane płyciny. W poszczególnych osiach otwory okienne ujęte dekoracją ramową. W ryzalicie, w II i III kondygnacji okna z uproszczonym gzymsem nadokiennym oraz klasycyzującą dekoracją z motywami kartuszy; ponad oknami IV kondygnacji prostokątne płyciny oraz wspólny odcinek gzymsu; okna V kondygnacji ryzalitu z wspólnym gzymsem podokiennym, poniżej którego motywy kół oraz powyżej – oddzielająca ściankę attykową – girlanda na dekoracyjnie opracowanych „konsolkach”. W II kondygnacji okna w szerokich opaskach wyłamanych w górnej części i spiętych klinem na osi; pomiędzy oknami II i III kondygnacji żłobkowane, kwadratowe płyciny. Okna III kondygnacji w uszakowych obramieniach z nadokiennikami z motywami kartuszy. Okna IV kondygnacji w opaskach uszakowych z prostokątnymi nadokiennikami. Fasadę wieńczy fryz, w którym pas

podwieszonych girland oraz powyżej - w każdej osi pary prostokątnych świetlików poddasza. Pomiędzy oknami 3 osi a ryzalitem oraz na ścianach bocznych ryzalitu, w każdej kondygnacji - dekoracyjne plakiety z dekoracją secesyjną. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna stolarka okienna z dekoracją na słupkach oraz profilowanymi ślēmionami.

Elewacja tylna 8-osiowa, z 3-osiowym ryzalitem pozornym w obrębie 4-6 osi, bez dekoracji. Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Na podeście w sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed budynkiem ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do zachowania zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 16 (fot. 461)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie, rozczłonkowana w 3 osi ryzalitem pozornym. Lico elewacji gładko tynkowane. Fasada na niskim cokole, w którym okna piwnic. Elewacja artykułowana poziomo gzymsem cokołowym oraz zróżnicowanymi gzymсами międzykondygnacyjnymi. Wejście do budynku w 3 osi, w pseudoryzalicie. Otwór wejściowy prostokątny, bez obramienia; stolarka wtórna. Otwory okienne w III kondygnacji zamknięte łukiem odcinkowym, pozostałe prostokątne. W przyziemiu w opaskach uszakowych; po wschodniej stronie od wejścia z dekoracją podokienną w postaci fartuchów. Ponad przyziemiem opaski okienne połączone pasami dekoracji tynkowej. W II kondygnacji, ponad wejściem porte-fenêtre w tynkowej opasce wyłamanej na osi dwubocznie oraz balkon z ażurową, kutą balustradą; otwory okienne w opaskach zamkniętych łukiem kotarowym, z fartuchami zdobionymi guttami w podokiennikach. W III kondygnacji okna w opaskach z rodzajem „łezki” pośrodku, w 1-2 oraz 4-5 osi z wspólnymi gzymсами podokiennymi. W IV kondygnacji w 1-2 oraz 4-5 osi z wspólnymi gzymсами podokiennymi; obramienie górnej

części okna tworzy pas tynkowy z poszerzeniem w kształcie trapezu na osi. Fasada zwieńczona profilowaniem, ponad którym w każdej osi para prostokątnych świetlików poddasza, pomiędzy którymi pas tynku fakturalnego, oraz gzymsem koronującym. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna.

Elewacja tylna 5-osiowa z ryzalitem klatki schodowej w 2 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi z nadświetlem oddzielających sień od klatki schodowej.

Przed fasadą relikw ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 17 (fot. 462)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z szczytem.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową oraz I-kondygnacyjnym, 1-osiowym szczytem w 1 osi.. Fasada na niskim ceglany cokole, powyżej lico elewacji gładko tynkowane. Elewacja artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, podokiennym w IV kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym w obrębie 2-5 osi. Otwór bramny zamknięty łukiem odcinkowym, jedyne elementy obramienia – to wyrobione w fakturalnym tynku trójkątne płyciny w przyłuczach; drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, w górnej części przeszklone, z gałkami oraz płycinami dekorowanymi motywami roślinnymi. Otwory okienne prostokątne. W przyziemiu w płaskich opaskach z dekoracją geometryczną. W II kondygnacji z płycinami podokiennymi zdobionymi żłobkowaniem oraz prostokątnymi płycinami nadokiennymi i trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami. W III kondygnacji dekorację okien stanowią nadokienniki w formie prostej płyciny, zwieńczonej odcinkiem profilowanego gzymsu. W IV kondygnacji - bezpośrednio nad otworem okiennym profilowanie oraz odcinek gzymsu. Powyżej, w 2-5 osi, pary prostokątnych świetlików poddasza. Szczyt zamknięty odcinkowo wyłamanym gzymsem oraz zwieńczony w narożach rodzajem sterczyn. Częściowo

zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. Na podeście klatki schodowej zachowana dwubarwna, ułożona „w szachownicę” posadzka ceramiczna.

Przed fasadą ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka bramy wjazdowej;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 18 (fot. 463)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk., fasada częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada w przyziemiu 5-osiowa, powyżej 6-osiowa, zakomponowana symetrycznie. Lico elewacji w poziomie przyziemia w wątku ceglanym, powyżej gładko tynkowane. Fasada na niskim cokole, w którym okna piwnic. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny, stolarka wtórna. Powyżej stałe nadświetle o nerkowatym kształcie, przeszklone, o promienistym układzie szprosów. Otwór wejściowy oraz nadświetle ujęte płaską, tynkową opaską; Rodzaj wyrobionego w tynku portalu stanowiącego prostokątną ramę stanowi dekoracja w postaci boniowania, w górnej części opracowanego kłińcowo. Dekorację fasady w poziomie przyziemia stanowią po obu stronach wejścia – opracowane w wątku ceglanym arkady, z tynkowym podłuczem, w których pary okien parteru. Ponad przyziemiem profilowany gzyms z pasem dekoracji kostkowej, przerwany w obrębie portalu. Pomiędzy gzymsem ponad przyziemiem a podokiennym w II kondygnacji geometryczna dekoracja w kształcie płaskich, pionowych „żłobków”. W poziomie II-IV kondygnacji naroża fasady podkreślone pasami boni; dekorację lica elewacji stanowią płaskie, wyrobione w tynku obramienia okien oraz elementy dekoracyjne o formach geometrycznych. Fasada zwieńczona jest profilowanym gzymsem, poniżej którego pary świetlików poddasza ujęte wspólnym gzymsem podokiennym. Otwory okienne prostokątne; w niewielkim stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi słupkami i ślemionami oraz dodatkowym podziałem szczelinowym w górnych kwaterach.

Elewacja tylna 5-osiowa z uskokiem pomiędzy 1 i 2 osią, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. Zachowana stolarka dwuskrzydłowych drzwi z nadświetlem oddzielających sień od klatki schodowej. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed fasadą relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy oraz ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 19 (fot. 464)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza; ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z szczytem.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 3 osi oraz 1-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem w skrajnej, wschodniej osi. Fasada na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic; powyżej lico elewacji gładko tynkowane. W przyziemiu otwory ujęte płaskimi opaskami z połączonymi między sobą przewiązkami, z fantazyjną listwą ponad nadprożami. Otwór wejściowy prostokątny. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, o górnych płycinach wtórnie przesłoniętych i dolnych dekorowanych żłobkowaniem, na listwie przymykowej pas ornamentu cekinowego. W obrębie II-IV kondygnacji – obramienia okien oraz płaska tynkowa dekoracja elewacji o formach fantazyjnych i geometrycznych. Elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym w obrębie 1-4 osi. Poniżej pary prostokątnych świetlików poddasza. Szczyt zwieńczony mocno wysuniętym gzymsem, na którym, w narożach, ustawione na cokołach kule. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. Na podeście klatki schodowej zachowana dwubarwna „w szachownicę” posadzka ceramiczna.

Przed fasadą relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni. Fasada – zły: duże ubytki tynków elewacyjnych.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwiowa;
- klatka schodowa;

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Żwirki i Wigury 20 (fot. 465)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., neorenesans północny

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku oraz ceglanym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem.

Fasada 7-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 4 osi oraz z 2-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem w obrębie dwóch skrajnych, zachodnich osi. Fasada na niskim ceglanym cokole, w którym okna piwnic; w obrębie przyziemia lico elewacji gładko tynkowane, powyżej w wątku ceglanym Wejście do budynku w 4 osi. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty półwałkiem i opaską, stolarka wtórna. Fasada artykułowana poziomo gzymsem cokołowym, gzymsem ponad przyziemiem, podokiennymi w parterze oraz w II kondygnacji; zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego pary świetlików poddasza; szczyt zamknięty odcinkiem profilowanego, ceglanego gzymsu, ponad którym – w narożach - ustawione na cokołach kule oraz pośrodku - sterczyna. Otwory okienne prostokątne, w uszakowych opaskach - w I-III kondygnacji opaski z przewiązkami. W parterze okna dodatkowo zdobione wyrobionymi w tynku podokiennymi fartuchami, w II i III kondygnacji nadokiennikami w formie odcinkowego łuku odciążającego spiętego klinem; okna poddasza we wspólnych, prostych opaskach tynkowych, okna szczytu połączone wspólnym gzymsem podokiennym. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 6-osiowa z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w obrębie 3-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie sieni przechodniej; schody drewniane, dwubiegowe, powrotne. W sieni zachowana oryginalna dwubarwna, „w szachownicę”, posadzka ceramiczna.

Przed fasadą relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy oraz ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ sieni, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Żwirki i Wigury 21 (fot. 466)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem i lukarną.

Fasada w przyziemiu 6-osiova, powyżej 7-osiova, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową w 5 osi oraz z 2-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem w obrębie 3-4 osi. Fasada na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic; w poziomie przyziemia elewacja dekorowana płaskim boniowaniem; powyżej lico elewacji gładko tynkowane. Elewacja zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym z pasem ornamentu kostkowego. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, z odbojnikami, ujęty rysunkiem klinowo opracowanych boni. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, pełne; skrzydło lewe – wtórne, prawe - z płycinami dekorowanymi motywami kwiatowymi. W skrajnej osi przyziemia, zewnętrzne wejście do suterenu. Otwory okienne prostokątne, w tynkowych opaskach: w przyziemiu okna zdobione fartuchami o dekoracji geometrycznej; w II kondygnacji okna z fartuchami o fantazyjnej linii z motywami roślinnymi, opaski okien połączone pasem tynkowym o fakturze żłobkowanej oraz powyżej ujęte kwiatowymi, przewiązanymi taśmą girlandami; pomiędzy oknami II i III kondygnacji płyciny z dekoracją geometryczną; okna III kondygnacji opracowane podobnie, z girlandą z liści dębu; powyżej płyciny z dekoracją geometryczną; w IV kondygnacji ponad opaskami okien – symetryczna dekoracja kwiatowa. Poniżej gzymsu koronującego, oparte na wspólnym gzymsem podokiennym, biegnącym przez całą elewację, w 1, 2, 6 osi pary prostokątnych świetlików poddasza. Ponad gzymsem, pomiędzy świetlikami oraz poniżej okien szczytu prostokątne płyciny opracowane w tynku fakturalnym. Okna szczytu ujęte wspólnym gzymsem podokiennym. Szczyt zamknięty rodzajem ścianki attykowej, dekorowanej symetrycznie komponowaną wicią roślinną, zamkniętej wyłamanym w narożach łukiem odcinkowym. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 7-osiova, z uskokiem pomiędzy 5 i 6 osią, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po zachodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. Na podeście klatki schodowej zachowana dwubarwna „w szachownicę” posadzka ceramiczna. Na ścianach sieni oryginalna glazura w kolorze ciemnej zieleni.

Przed fasadą ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwiowa;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do zachowania zieleni ogrodu frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 22 (fot. 467)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku oraz ceglanym, barwnym detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem.

Fasada w przyziemiu 6-osiowa, powyżej 7-osiowa o nierównomiernie rozmieszczonych osiach, zakomponowana asymetrycznie. W obrębie dwóch skrajnych, wschodnich osi brama wjazdowa (1 oś przyziemia) oraz 2-osiowy, I-kondygnacyjny szczyt wyniesiony ponad poziom gzymsu koronującego. Fasada w obrębie przyziemia gładko tynkowana, powyżej w wątku ceglanym. Otwór bramy prostokątny, ujęty opaską, stolarka wtórna. Fasada artykułowana poziomo gzymsem ponad przyziemiem, podokiennym w II kondygnacji; gzymsem ponad IV kondygnacją oraz w obrębie 3-7 osi zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Fasada powyżej przyziemia dodatkowo zdobiona pasami cegły w kolorze zielonym. Szczyt z wydzielonym odcinkiem profilowanego gzymsu schodkowym zwieńczeniem. Otwory okienne prostokątne, w tynkowych opaskach o sfazowanych wewnętrznych krawędziach. W II i III kondygnacji okna z nadokiennikami w formie odcinków profilowanego gzymsu. Pomiędzy oknami II i III oraz III i IV kondygnacji w poszczególnych osiach prostokątne płyciny, w których: ponad oknami II kondygnacji pełne, z dwubarwnej cegły łuki odciążające, ponad oknami III kondygnacji – łuki ostre; w podłęczach – dekoracja kwiatowa. Ponad oknami IV kondygnacji podobnie opracowane zwieńczenia oparte na łuku odcinkowym. Okna szczytu oparte na wspólnym gzymsem podokiennym; w prostokątnej płycinie podokiennej dekoracja ceglana z motywem plecionki; ponad gzymsem nadokiennym wydzielającym zwieńczenie szczytu wspólnie opracowany w dwubarwnej cegle odcinkowy naczółek. Ponad gzymsem powyżej okien IV kondygnacji oraz w schodkowo zamkniętym zwieńczeniu szczytu - ostrołuczne blendy. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 6-osiowa z 1-osiowym ryzalitem klatki schodowej w 4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po zachodniej stronie bramy przejazdowej.

Przed fasadą relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy oraz ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 23 (fot. 468)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym szczytem i lukarną.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową oraz z 1-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem w obrębie 1 osi. Fasada na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic; w obrębie 1 osi, ponad przyziemiem, w wątku ceglany; w pozostałej części elewacja gładko tynkowana. Elewacja artykułowana gzymsem ponad przyziemiem, pasem gzymśowym przebiegającym pod parami prostokątnych okien poddasza, zwieńczona w obrębie 2-5 osi profilowanym gzymsem koronującym z pasem ornamentu kostkowego. Pierwsza, zachodnia oś oblicowana cegłą, ujęta do wysokości IV kondygnacji pasami boni (co drugie bonie z cięciem rautowym). Szczyt 1-osiowy, I-kondygnacyjny, ujęty po bokach pilastrami o prostych głowicach i gładkich trzonach, zakończony ścianką attykową. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty profilowaną opaską. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, pełne, ramowo-płycinowe, z dolnymi płycinami dekorowanymi motywami rautowymi; nadświetle wielopodziałowe. Otwory okienne prostokątne. W parterze okna ujęte profilowanymi opaskami o sfazowanych wewnętrznych krawędziach oraz spiętymi kłińcami; w podokiennikach rodzaj fartuchów wyciętych w kształcie odwróconego oślego grzbietu oraz po bokach konsolki z guttami. W II kondygnacji opaski okienne uszakowe, w podokiennikach wydłużone motywy rautowe, obramienia zwieńczone odcinkami profilowanego gzymśu wspartego na płaskich konsolkach. W III kondygnacji okna w analogicznych opaskach; w podokiennikach okuciowo wycinane płyciny z motywami trzech kół; w nadokiennikach płyciny po bokach wycięte w kształcie wywiniętej litery „C”, ponad którymi profilowany gzymś w kształcie łuku odcinkowego. W IV kondygnacji opaski spięte na osi kluczem. Okno szczytu w prostej opasce tynkowej. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 5-osiowa, z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w obrębie 3-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. Na podeście klatki schodowej zachowana dwubarwna „w szachownicę” posadzka ceramiczna.

Przed fasadą ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwiowa;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do zachowania zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 24 (fot. 469)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem.

Fasada w przyziemiu 6-osiowa, powyżej 7-osiowa o nierównomiernie rozmieszczonych osiach), zakomponowana asymetrycznie: w obrębie dwóch skrajnych, zachodnich osi brama wjazdowa (6 oś przyziemia) oraz 2-osiowy, I-kondygnacyjny szczyt wyniesiony ponad połąć dachu. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic; w obrębie przyziemia dekorowana pasami boni, powyżej w wątku ceglany. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym; ponad wejściem spod warstw farby elewacyjnej widoczne szczątki napisu w j. niemieckim; zachowane oryginalne nadświetle drzwi wejściowych, z dekorowanym słupkiem na osi, stolarka skrzydeł drzwiowych wtórna. Fasada artykułowana poziomo gzymsem ponad przyziemiem, pasami tynkowymi łączącymi się z obramieniami okien II-IV kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem w obrębie 1-5 osi. Dwie skrajne, zachodnie osie oraz szczyt ujęte pionowymi pasami tynkowymi; szczyt zakończony trójkątnym naczółkiem ujętym obeliskami oraz zwieńczonym kulą. Otwory okienne prostokątne, w tynkowych aediculowych obramieniach. W parterze z podokiennikami wypełnionymi dekoracją geometryczną. W II kondygnacji w profilowanych opaskach, z płycinami podokiennymi, w których motywy rautowe oraz nadokiennymi z motywem geometrycznym; obramienia zwieńczone wyłamanymi w narożach, trójkątnymi naczółkami. W III kondygnacji otwory okienne ujęte płaskimi opaskami, w podokiennikach rodzaj okuciowo wycinanych fartuchów; w nadokiennikach zwieńczonych odcinkami profilowanego gzymsu – motyw rombu. W IV kondygnacji okna w płaskich, uproszczonych obramieniach zwieńczonych odcinkami

profilowanego gzymsu, ponad którym bezpośrednio pary prostokątnych świetlików poddasza; w podokiennikach płyciny z trzema guzami oraz ujmujące je motywy rautowe. Okna szczytu w płaskich opaskach, połączone wspólnym gzymsem podokiennym. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami oraz dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 6-osiowa z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w 3-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed fasadą relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy oraz ceglany detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ sieni, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 25 (fot. 470)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., historyzm.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyła dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową w skrajnej, wschodniej osi. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic; powyżej elewacja gładko tynkowana. Fasada artykułowana gzymsem ponad przyziemiem, pasem gzymsu podokiennego w kondygnacji poddasza oraz pasami tynkowymi łączącymi się z obramieniami okien, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym z pasem ornamentu kostkowego. Wschodnie naroże fasady artykułowane pionowym pasem boni. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty profilowaną opaską. Stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W parterze okna ujęte profilowanymi opaskami z przewiązkami z odcinkowym łukiem boni ponad nadprożem. W II kondygnacji okna w opaskach wyłamanych na osi, z prostymi płycinami podokiennymi oraz dekoracją w formie łuku odcinającego ponad nadprożem; powyżej odcinek profilowanego gzymsu. Bezpośrednio ponad odcinkami gzymsu płyciny (o wklęsłych bocznych krawędziach) podokienne okien III kondygnacji, okna ujęte profilowanymi opaskami; powyżej dekoracja w kształcie łuku odcinkowego. W IV kondygnacji okna w prostych opaskach, z analogiczną dekoracją ponad oknami. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 5-osiowa, z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w obrębie 2-3 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po zachodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. Na podeście klatki schodowej zachowana dwubarwna „w szachownicę” posadzka ceramiczna.

Przed fasadą ogródek otoczony żywopłotem.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- oryginalna stolarka drzwiowa;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do zachowania zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 26 (fot. 471)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową oraz 2-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem wyniesionym ponad poziom gzymsu koronującego w 1 osi. Fasada na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic; w obrębie przyziemia dekorowana pasami boni, powyżej w wątku ceglanym, w poziomi l. 90. XIX w poddasza gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem, pasami tynkowymi łączącymi się z obramieniami okien II-IV kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem w obrębie 2-5 osi. Ponad poziomem przyziemia, skrajna, wschodnia oś oraz szczyt ujęte lizenami; szczyt zakończony profilowanym gzymsem, ponad którym wyniesiony półokrągły naczółek zwieńczony obeliskiem oraz po bokach – kule. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty rysunkiem klincowo opracowanych boni; Otwory okienne prostokątne, w szczycie - zamknięte półokrągło; w tynkowych obramieniach. W parterze ujęte rysunkiem klincowo opracowanych boni z płycinami podokiennymi prostokątnymi, o wklęsłych narożach. W II kondygnacji okna w obramieniach aedikulowych: z prostokątnymi podokiennikami oraz trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami. W III i IV kondygnacji okna w płaskich, tynkowych opaskach, poszerzonych ponad nadprożem, z odcinkami profilowanego gzymsu; w IV kondygnacji okna z prostokątnymi podokiennikami. Okna szczytu oraz w 2-5 osi pary prostokątnych okien doświetlających

poddasze w płaskich, tynkowych opaskach. Jedynie w oknach II kondygnacji zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami oraz dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 4-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po zachodniej stronie bramy przejazdowej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed fasadą relikt ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ sieni, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 27 (fot. 472)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., eklektyzm.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową w skrajnej, zachodniej osi. Fasada na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic; w poziomie parteru (w obrębie 4-5 osi) oraz w II kondygnacji lico fasady dekorowane pasami boni, powyżej elewacja w wątku ceglany. Fasada artykułowana gzymsem ponad przyziemiem oraz ponad II kondygnacją, oraz pasem tynkowym przebiegającym na poziomie naczółków okien III kondygnacji. Ponad IV kondygnacją osadzone na pasie gzymsowym pary prostokątnych okien poddasza, pomiędzy którymi wydłużone, prostokątne płyciny tynkowe. Fasada zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, stolarka wtórna. W 2 i 3 osi przyziemia wejście oraz witryna lokalu usługowego; stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W 4 i 5 osi przyziemia okna ujęte profilowanymi opaskami, z prostokątnymi płycinami podokiennymi. W II kondygnacji w profilowanych opaskach, osadzonych na kostkowych konsolkach. W III kondygnacji okna w płaskich opaskach z prostokątnymi podokiennikami i nadokiennikami, zwieńczone trójkątnymi, wyłamanymi w narożach naczółkami. W IV kondygnacji obramienia okien zwieńczone prostymi odcinkami profilowanego gzymsu; podokienniki w postaci odcinków gzymsu osadzone na kostkowych konsolkach. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 5-osiowa, z 2-osiowym ryzalitem klatki schodowej w obrębie 3-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą.

Przed fasadą relikw ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 28 (fot. 473)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., eklektyzm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z bramą wjazdową w 6 osi. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic; w obrębie przyziemia dekorowana pasami boni, powyżej gładko tynkowana. Fasada artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, ujęty rysunkiem kłinczowo opracowanych boni, z kłinczem na osi wyrobionym w tynku o fakturze groszkowanej; stolarka drzwiowa wtórna. Otwory okienne prostokątne. W parterze ujęte rysunkiem boni z kłinczami o fakturze groszkowanej na osi oraz z prostokątnymi podokiennikami. W II kondygnacji ponad oknami profilowanie, ponad którym centralnie motywy rombów (w 1-3 oraz w 6 osi o fakturze groszkowanej, pozostałe – gładkie) oraz w narożach - plakiety (w 4 i 5 osi żłobkowane), na których wsparte trójkątne, wyłamane w narożach naczółki. W III kondygnacji ponad nadprożami okien (w 1-3 oraz 6 osi o fakturze groszkowanej) wydłużone płyciny oraz proste odcinki profilowanego gzymsu. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami oraz dekoracją na słupkach.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed fasadą relikw ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ sieni, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 29 (fot. 474)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., eklektyzm.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Jagiellońską. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z narożnym szczytem.

Fasada - elewacja południowa 6-osiova (w 1 osi blendy okienne), z IV-kondygnacyjnym ryzalitem w obrębie 4-5 osi oraz wejściem w 3 osi; ścięte naroże 1-osiove zwieńczone 1-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem; elewacja zachodnia 5-osiova z ryzalitem pozornym w 1-2 osi. Elewacje opracowane podobnie: na niskim ceglany cokole, w którym okna piwnic; ponad przyziemiem profilowany pas gzymsowy; w elewacji zachodniej gzymsy podokiennie w II-IV kondygnacji. W ryzalicie pozornym w elewacji zachodniej pomiędzy gzymsami pola wypełnione dekoracją tynkową o fakturze groszkowanej. Ścięte naroże z dekoracją analogiczną jak ryzalit pozorny w elewacji zachodniej; ponad oknami IV kondygnacji dekoracja w formie półokręgu; szczyt ujęty lizenami, zwieńczony wyniesionym trójkątnym naczółkiem. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, ponad cokołem ujęty profilowaną opaską; stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W parterze elewacji południowej okna w profilowanych opaskach uszakowych – w obrębie ryzalitu oraz pseudoryzalitu w elewacji zachodniej oparte na wspólnym gzymsie podokiennym. W II kondygnacji ponad oknami w ryzalicie oraz pseudoryzalicie odcinki prostego gzymsu i powyżej odcinek gzymsu międzykondygnacyjnego; ponad pozostałymi otworami – odcinki profilowanego gzymsu wyłamanego dwubocznie. W III kondygnacji nadokienniki w formie odcinków gzymsu; dodatkowo – w obrębie ryzalitu – odcinek gzymsu międzykondygnacyjnego. W każdej osi – pary prostokątnych okienek doświetlających poddasze. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: północna 1-osiova i wschodnia 3-osiova, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z dodatkowym podestem, na który prowadzi zabieg schodów, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni i na podeście zachowana oryginalna ceramiczna, dwubarwna posadzka „w szachownicę”.

Przed fasadą relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Budynek wymaga remontu.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 30 (fot. 475)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1900 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana symetrycznie, z wejściem na osi budynku. Fasada na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic; artykułowana poziomo profilowanym gzymsem podokiennym w II kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym, poniżej którego fryz z parami prostokątnych okien poddasza w każdej osi opartych na wspólnym gzymisie, pomiędzy którymi prostokątne płyciny opracowane w tynku fakturalnym. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty portalem: opaską o sfazowanych wewnętrznych krawędziach oraz dekoracyjnie opracowanym segmentowym, wyłamanym w narożach zwieńczeniem z rysunkiem ciosów. Stolarka drzwi wejściowych wtórna. Otwory okienne prostokątne, w tynkowych opaskach. Okna parteru w opaskach uszakowych, z dekoracyjnymi zwieńczeniami, analogicznymi jak w obramieniu wejścia głównego. Okna II kondygnacji z dekoracją podokienną w tynku fakturalnym: okna 1-2 i 4-5 osi o wspólnych podokiennikach w kształcie fartuchów złożonych z prostokątnej płyciny pośrodku oraz bocznych, opracowanych symetrycznie, o esowej linii; w 3 osi płycina podokienna z dolną krawędzią wyciętą w kształcie odwróconego osłego grzbietu. W 3 osi II kondygnacji zachowana dekoracja podokienna w postaci ujętej tynkowym płaskim obramieniem półokrągłej płyciny wykonanej w tynku fakturalnym. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 4-osiowa, z uskokiem pomiędzy 1 i 2 osią, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. W sieni zachowana oryginalna posadzka ceramiczna.

Przed fasadą w miejscu ogródka płytki chodnikowe.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;

- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- układ i wystrój sieni, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 34 (fot. 476)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r. secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Książęcą. Założona na rzucie litery „U”; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Fasada - elewacja północna 6-osiowa, rozczłonkowana 2-osiowym, V-kondygnacyjnym ryzalitem w obrębie 4-5 osi. Ryzalit wysunięty na głębokość 1 osi okiennej; zakończony I-kondygnacyjnym szczytem o wykroju trójliscia, z potrójnym oknem na osi. W obrębie 1-2 osi wejście z witryną lokalu handlowego. Wejście do budynku w 3 osi oraz powyżej, osadzone pomiędzy kondygnacjami okna klatki schodowej. Ścięte naroże 1-osiowe; w przyziemiu brak otworu okiennego. Elewacja wschodnia 4-osiowa. W 2 osi porte-fenêtres, natomiast w obrębie 2-3 osi we wszystkich kondygnacjach balkony: w parterze o murowanej pełnej balustradzie, w II-IV kondygnacji o balustradach kutyh, ażurowych. W obrębie 2-3 osi dwukondygnacyjny, 2-osiowy szczyt, zamknięty trójlisciem. Elewacja wschodnia i południowa w części wschodniej – ślepe.

Elewacje opracowane podobnie: na niskim cokole, w którym okna piwnic; ponad przyziemiem artykułowane profilowanym pasem gzymsowym; zwieńczone rodzajem fryzu arkadkowego z plakietami z dekoracją kwiatową w podłęczach (w obrębie szczytów – „odwrócony” fryz arkadkowy z motywem rozet w półokrągłych polach) oraz profilowanym gzymsem kordonowym. Na skraju ryzalitu, w poziomie IV kondygnacji – motywy wieńców. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym o wysokiej strzałce, ujęty profilowaną opaską, spiętą zdwojonym kłincem. Drzwi secesyjne, drewniane, trójskrzydłowe o bocznych skrzydłach stałych; ramowo-płycinowe o górnych płycinach przeszklonych, dolnych – dekorowanych motywami kwiatowymi. Otwory okienne w ryzalicie fasady zdwojone – w parterze zamknięte łukiem pełnym, w IV kondygnacji oraz w szczycie – łukiem odcinkowym. Okna IV kondygnacji w obu elewacjach i w narożu zamknięte łukiem odcinkowym, pozostałe – prostokątne. Otwory okienne w tynkowych opaskach (w narożu bez opasek). Okna I kondygnacji z fartuchową dekoracją podokienną oraz z nadokiennikami zamkniętymi odcinkiem gzymsu o wykroju wyłamanego w narożach trójliscia; w utworzonym w ten sposób naczółku - plakietą z symetryczną dekoracją z motywem podwieszanej na wolutach girlandy, z centralnym owalnym polem oraz muszlowym motywem wieńczącym (nieco odmiennie potraktowane motywy dekoracyjne w oknach ryzalitu: odcinki gzymsu wieńczącego naczółki wsparte na rautowo opracowanych konsolkach; dekoracja z strąkowo opracowanych kartusza i wolut oraz symetrycznie podwieszone kwiatowe girlandy). Okna III kondygnacji z naczółkami zwieńczonymi odcinkiem trapezowo wyłamanego gzymsu z plakietą, w której motyw kwiatowego wieńca (w ryzalicie zwieńczenia o linii wklęsło-wypukłej, w polu naczółków - dekoracja z symetrycznie podwieszanej kwiatowej girlandy oraz poniżej kartusz ujęty motywem strąkowym). W dużym stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 4-osiowa z uskokiem; wschodnia – 1-osiowa i zachodnia 2-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie przednim ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika. Zachowana oryginalna stolarka okien klatki schodowej.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 35 (fot. 477)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Książęcą. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Fasada - elewacja południowa 5-osiowa z wejściem do budynku w 3 osi. Ścięte naroże 1-osiowe; w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz balkony o balustradach kutych, ażurowych (balkon w II kondygnacji wsparty na dekoracyjnie opracowanych wolutowych wspornikach). Elewacja wschodnia 5-osiowa z ryzalitem pozornym w obrębie 2-3 osi; w 1 osi w II-IV kondygnacji blendy okienne. Elewacje opracowane analogicznie: w poziomie przyziemia dekorowane pasami gładkich boni; ponad boniowaniem pasy gzymsowe (w elewacji południowej jedynie gzyms podokienny poniżej okien II kondygnacji); powyżej elewacje gładko tynkowane, zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym (poza pseudoryzalitem dodatkowy pas gzymsowy wydzielający gładki fryz). Ponad przyziemiem naroża elewacji oraz ryzalitu pozornego artykułowane pasami boni. Otwór wejściowy prostokątny. Stolarka wtórna. Otwory okienne oraz blendy prostokątne, ujęte płaską dekoracją w tynku fakturalnym o formach secesyjnych: ze stylizowanymi kwiatami (?) w II kondygnacji, oraz geometryczną w II i IV kondygnacji. W dużym stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa i wschodnia 2-osiowe, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, wachlarzowe.

Przed elewacjami relikty ogródka

Stan zachowania:

— Średni. Częściowo skutny detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 36 (fot. 478-479)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r. *secesja*.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Książęcą. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Fasada - elewacja północna 5-osiowa z wejściem do budynku w 3 osi; w połaci dachu wieloosiowa lukarna. Ścięte naroże 1-osiowe; w przyziemiu poprzedzone zewnętrznymi stopniami wejście do lokalu handlowego. Elewacja wschodnia 7-osiowa, rozczłonkowana 4-osiowym, V-kondygnacyjnym ryzalitem w obrębie 3-6 osi. Ryzalit zakończony I-kondygnacyjnym szczytem o wykroju wklęsło-wypukłym z dwoma świetlikami poddasza. W 2 i 7 osi porte-fenêtres oraz styczne do ryzalitu balkony o ażurowych, kutych balustradach.

Elewacje opracowane podobnie: na niskim cokole, w którym okna piwnic (w obrębie ściętego naroża oraz skrajnych osi obu elewacji na cokole współczesna okładzina ceramiczna); ponad przyziemiem artykułowane profilowanym pasem gzymsowym; zwieńczone rodzajem fryzu wydzielonego pasem gzymsowym (przebiegającym również w obrębie ryzalitu), ponad którym w każdej osi pary prostokątnych okien doświetlających poddasze, zwieńczone wyładowanym gzymsem koronującym. Pas gzymsowy oddziela również zwieńczenie ryzalitu. W poziomie II i III kondygnacji lico elewacji dekorowane tynkową dekoracją o formach geometrycznych: na osi ryzalitu oraz na zewnątrz skrajnych osi elewacji wschodniej, natomiast pomiędzy wszystkimi osiami okiennymi w elewacji północnej – pionowe pasy o fakturze żłobkowanej w motywami kół w górnej części. Dodatkową dekorację fasady oraz ściętego naroża stanowią odcinki gzymsu ponad oknami III kondygnacji oraz dekorowany motywem wici pas, przebiegający na wysokości ślimion okien IV kondygnacji oraz obiegający ich górną część; w elewacji wschodniej - dekoracyjnie wycięte fartuchy pod oknami II kondygnacji oraz prostokątne płyciny z wpisaniem motywem kół i kwadratów, a ponad parami okien III kondygnacji odcinki gzymsu. Otwór wejściowy prostokątny. Drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z wielopodziałowym nadświetlem; skrzydła ramowo-płycinowe o górnych, przeszlonych, wyciętych fantazyjnie płycinach. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślimionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 3-osiowa; zachodnia 4-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni sufit z fasetą dekorowaną sztukateryjną ramą z motywami kwiatowymi oraz zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- oryginalna stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 37 (fot. 480)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk., usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, nakryta dachem łamanym.

Elewacja południowa – fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. W 5-6 osi okna wyższe. Elewacja na oblicowanym glazurą cokole, w którym okna piwnic; gładko tynkowana. Artykułowana gzymsem podokiennym w II kondygnacji, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W pozostałych kondygnacjach okna z gzymsami podokiennymi: w parterze okna 1-2 oraz 4-6 osi o wspólnych gzymsach podokiennych; w III kondygnacji okna 1-2 oraz 5-6 osi, w ostatniej kondygnacji okna 5-6 osi o wspólnych gzymsach podokiennych. Wejście do budynku w 3 osi. Otwór wejściowy prostokątny, bez obramienia. Drzwi drewniane, dwuskrzydłowe, z dwudzielnym nadświetłem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe, z dekoracją neorenesansową w formie aedikul, z górnymi płycinami przeszklonymi, w dolnych – dekoracja kwiatowa; ślepię profilowane. W 3 osi, ponad wejściem, w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwory okienne prostokątne, stolarka okienna w większości wtórna, oryginalna zachowana jedynie w oknach 1 i 2 osi w II kondygnacji.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połączeń dachowych, wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Zalecane odtworzenie ogródka przed fasadą.

• **ul. Żwirki i Wigury 38 (fot. 481)**

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., eklektyzm, elementy secesji.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wieloosiową facjatą.

Fasada 4-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Elewacja na niskim cokole, w którym okna piwnic; artykułowana poziomo profilowanym gzymsem ponad przyziemiem, gzymsem podokiennym w III kondygnacji oraz zwieńczona gładkim fryzem i profilowanym gzymsem koronującym. Dodatkową dekorację stanowi pas tynkowej dekoracji geometrycznej biegnący na wysokości śłemion okien parteru. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym o niskiej strzałce, ujęty opaską o sfazowanych wewnętrznych krawędziach, spiętą na osi kluczem opracowanym w tynku o fakturze groszkowanej. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z nadświetłem. Skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe o górnych płycinach wtórnie przesłoniętych oraz dolnych dekorowanych motywami kwiatowymi; listwa przyrytowa dekorowana rodzajem kapitelu. Nadświetle wielopodziałowe, o promienistym układzie szprosów. W II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach (w III kondygnacji brak wsporników) balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwory okienne w przyziemiu zamknięte łukiem odcinkowym o niskiej strzałce, powyżej prostokątne. Okna parteru w opaskach spiętych kluczem analogicznie jak otwór wejścia głównego. Okna II kondygnacji w opaskach z przewiązkami; w III kondygnacji wokół okien opaski o sfazowanych wewnętrznych krawędziach; w IV kondygnacji proste nadproża. W poszczególnych osiach pomiędzy oknami II i III kondygnacji płyciny z dekoracją geometryczną w tynku fakturalnym; pomiędzy oknami III i IV kondygnacji tynkowe ramy, tworzące pola o wklęsłych górnych narożach. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi śłemionami i słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni sufit z fasetą dekorowaną rozetą oraz sztukateryjną ramą z motywami kwiatowymi. Zachowana oryginalna stolarka okien klatki schodowej o zdrobnionym podziale szczeblinowym w nadświetleniu.

Przed fasadą relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- stolarka drzwi wejściowych;
- układ i wystrój sieni, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Żwirki i Wigury 39 (fot. 482)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1905 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie. Fasada na niskim cokole, zwieńczona gładkim fryzem (wydzielonym profilowanym gzymsem; w obrębie fryzu prostokątne okna doświetlające poddasze) oraz profilowanym gzymsem koronującym. Brama wjazdowa w obrębie 1-2 osi. Otwór bramy prostokątny, o zaokrąglonych górnych narożach. Ponad bramą tynkowa, symetryczna dekoracja z umieszczoną centralnie tarczą herbową, w której data budowy „1905”; tarcza zwieńczona jest koroną oraz podtrzymywana przez zakomponowane antytetycznie orły; tło stanowi rodzaj podwieszanej draperii (?) oraz gałązki lauru. Stolarka bramy wtórna. W II kondygnacji w obrębie 5-6 osi oraz w 5 osi III kondygnacji osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwory okienne prostokątne z secesyjną dekoracją nadproży: w II kondygnacji motywy owalnych kartuszy ujętych wicią o fantazyjnej linii, zakończoną pękami kwiatów; w III kondygnacji centralnie maski kobiece oplecione wicią, w którą wplecione są szyszki. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po wschodniej stronie bramy przejazdowej; poprzedzona sienią ze stopniami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczylinową balustradą.

W miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

- Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;

- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- układ bramy przejazdowej, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 40 (fot. 483)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk., z fasadą częściowo w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej skrzydłem oficynowym (stycznym do oficyny sąsiedniego budynku nr 42), kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Fasada - elewacja północna w przyziemiu 7-osiowa z wejściem w 4 osi, powyżej 8-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wyniesionym 2-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem w obrębie 1-2 osi oraz dobudowaną do szczytu wieloosiową lukarną w połaci dachu. Fasada na niskim cokole, w którym okna piwnic, do wysokości śłemion okien parteru w wątku ceglany. Artykułowana ponad przyziemiem profilowanym pasem gzymsowym; zwieńczona w obrębie 3-8 osi fryzem z regularnie rozmieszczonymi motywami kwadratów oraz profilowanym gzymsem koronującym. Pionową artykulację w obrębie II-IV kondygnacji stanowią pilastry wielkiego porządku o gładkich trzonach, w górnej części dekorowane rodzajem zawieszek oraz z głowicami (w poziomie fryzu wieńczącego) z owalami. Pilastry umieszczone w narożach elewacji oraz pomiędzy 2 i 3 oraz 6 i 7 osią okienną. Szczyt zamknięty trójkątnym wydzielonym profilowaniem, wyłamanym po bokach trójkątnym frontonem, flankowanym w narożach oraz w zwieńczeniu kulami; w polu frontonu owalna aplikacja zwieńczona rodzajem palmetki. Dodatkową dekorację stanowi umieszczona ponad otworem wejściowym na wysokości pomiędzy II i III kondygnacją aplikacja z ornamentów okuciowych i fantazyjnie opracowanych taśm. Otwór wejściowy prostokątny; ponad nadprożem symetrycznie komponowana aplikacja tynkowa z centralnie umieszczonym numerem budynku „40” w okrągłym kartuszu oraz podwieszoną girlandą po bokach. Drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z dwudzielnym nadświetlem; ramowo-płycinowe o górnych płycinach przeszklonych (w lewym skrzydle zachowany układ szprosów z motywem owalnego wieńca. W 2 i 7 osi porte-fenêtres; w parterze prowadzące na oparte na słupach tarasy o murowanych, pełnych balustradach; w II-IV kondygnacjach oparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutyh balustradach. Otwory okienne prostokątne. W parterze ponad nadprożami trapezowe kłińce. W II kondygnacji dekoracja podokienna w postaci fartuchów z podwieszonymi girlandami; górna część otworów okiennych ujęta rodzajem na osi wyłamanej żłobkowanej opaski. W III kondygnacji okna ujęte geometryczną, płasko opracowanym łączącym okna pasem tynkowym, ujmującym górną część otworów (na osi okien dwuboczne wyłamania oraz motywy koła). W 1, 2, 7 i 8 osi IV kondygnacji górna część okien ujęta płaską opaską zakończoną na wysokości śłemiona motywami kół. Okna szczytu oparte na wspólnym gzymisie podokiennym, poniżej którego centralnie motyw podwieszonego wieńca i symetrycznie po bokach – girlanda; górna część okien ujęta wspólną szeroką opaską. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi śłemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 8-osiowa rozczłonkowana 1-osiowym ryzalitem klatki schodowej w 4 osi; elewacje IV-kondygnacyjnego skrzydła oficynowego – wschodnia i południowa – 1-osiowe, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni sufit z faseta dekorowaną sztukateryjną ramą z motywami wieńców oraz zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sztukatorski oraz posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 41 (fot. 484)

Kamienica czynszowa, wzn. ok.. 1905 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z przejazdem bramnym w obrębie 5-6 osi oraz wyniesionym ponad połączyć dachu I-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem w obrębie 1-2 osi. Fasada na niskim, ceglany cokole, z przyziemiem w obrębie 1-4 osi dekorowanym pasami gładkich boni, artykułowana gzymsem podokiennym w II kondygnacji, międzykondygnacyjnym ponad IV kondygnacją (powyżej, w 3-6 osi pary prostokątnych okienek doświetlających poddasze) oraz w obrębie 3-6 osi zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Szczyt zamknięty ścianką attykową, dwubocznie wyłamaną na osi. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym o niskiej strzałce. Wejście do budynku z bramy. W 4 osi, w II i III kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kuty balustradach. Otwory okienne prostokątne; w 5 i 6 osi okna wąskie, bez podziałów pionowych. W przyziemiu - w szerokich opaskach oraz ujęte rysunkiem boni. W wyższych kondygnacjach oparte na odcinkach gzymsów podokiennych. Oryginalne obramienia zachowane jedynie wokół okien 5-6 osi w III kondygnacji: profilowane opaski okienne, prostokątne płyciny ponad otworami oraz odcinki gzymsów

powyżej. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, rozczłonkowana ryzalit klatki schodowej w obrębie 3-4 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po zachodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą.

Przed elewacją relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- układ bramy przejazdowej, klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 42 (fot. 485)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r. secesja.

Mur., tynk., z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej skrzydłem oficynowym (stycznym do oficyny sąsiedniego budynku nr 40), kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym.

Fasada - elewacja północna 7-osiowa z wejściem w 4 osi, zakomponowana asymetrycznie, z wyniesionym 2-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem w obrębie 6-7 osi oraz 8-osiową lukarną w połaci dachu. Fasada na niskim cokole, w którym okna piwnic, artykułowana ponad przyziemiem profilowanym pasem gzymsowym; zwieńczona w obrębie 1-5 osi fryzem, w którym - pomiędzy osiami - rozmieszczone stylizowane tryglify oraz profilowanym gzymsem koronującym. Szczyt zamknięty segmentowym zwieńczeniem, flankowanym postumentami z licem dekorowanym lwimi maskami. Facjata zwieńczona w środkowej części trójkątnym szczytem w konstrukcji ryglowej. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym o niskiej strzałce. Drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z wielopodziałowym nadświetlem; skrzydła ramowo-płycinowe o górnych, ośmiobocznych płycinach przeszklonych. W 2 i 6 osi w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwory okienne w parterze zamknięte łukiem odcinkowym, powyżej prostokątne; w 5 osi w parterze i w III kondygnacji okna potrójne, w II i IV kondygnacji okna podwójne o stałych, murowanych słupkach. W parterze okna bez obramień; w wyższych kondygnacjach okna w opaskach uszakowych z przewiązkami. W skrajnych osiach II kondygnacji okna z podokiennikami, w których motywy kół. Zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 8-osiowa rozczłonkowana 3-osiowym ryzalitem klatki schodowej w 4-6 osi; elewacje IV-kondygnacyjnego skrzydła oficynowego – zachodnia i południowa – 1-osiowe, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona przechodnią sienią; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni sufit z fasetą dekorowaną sztukateryjną ramą z motywami roślinnymi oraz zachowana oryginalna posadzka z lastryka z motywem wielobarwnej gwiazdy.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- stolarka drzwi wejściowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sztukatorski oraz posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 43 (fot.486)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 6-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 4 osi oraz zakończonym trójlistnie szczytem w obrębie 5-6 osi. Fasada na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic, artykułowana gzymsem ponad przyziemiem oraz w obrębie 1-4 osi zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty profilowaną opaską, spiętą na osi rodzajem ornamentalnego klucza. Drzwi secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z wielopodziałowym nadświetlem; skrzydła ramowo-płycinowe o górnych, fantazyjnie wyciętych płycinach przeszklonych oraz środkowych dekorowaną płaskorzeźbionymi motywami roślinnymi. W 2 i 5 osi, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwory okienne prostokątne; w niewielkim stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, z uskokiem, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi. Schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 44 (fot. 487)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1905 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z witryną lokalu handlowego w obrębie 3-4 osi oraz z bramą wjazdową w 5 osi. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic, w poziomie przyziemia do wysokości śłemion okien w wątku ceglany; artykułowana gzymsem ponad przyziemem, podokiennym w kondygnacji poddasza (w każdej osi pary prostokątnych świetlików) oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Artykulację pionową ponad przyziemem stanowią wydłużone płyciny (pasy) z dekoracją w tynku fakturalnym, zakończone w poziomie poddasza rodzajem głowic z maskami kobiecymi. Otwór bramy prostokątny, ujęty w górnej części płaską opaską zaakcentowanymi motywem kwadratów górnymi narożami; stolarka wtórna. W 3 osi, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach. Otwory okienne prostokątne. Otwory parteru ujęte analogicznymi opaskami jak otwór bramy. Okna II kondygnacji ujęte powyżej 1/3 wysokości opaskami zakończonymi wolutowo, z motywem gwiazdy w górnych narożach; w podokiennikach motyw podwieszanej draperii. Pomiedzy oknami II i III kondygnacji płyciny z motywem centralnego wieńca i symetrycznie podwieszanej girlandy; w 4 osi - płycina z motywem fantazyjnie, geometrycznie kształtowanych, podwieszonych wstęg. W III kondygnacji okna ujęte powyżej 1/3 wysokości profilowaną, uszakową opaską, zakończoną u dołu guttami, z motywem ornamentalem ponad nadprożem; podokienniki w 1, 2 i 4 osi z motywem gwiazd. Okna IV kondygnacji z opaskami obejmującymi górną część okien, połączonymi między sobą dekorowanym pasem tynkowym przebiegającym na wysokości śłemion – pośrodku nadproży trapezowe klince, górne naroża opasek dekorowane motywami kwiatowymi; podokienniki wycięte geometrycznie; w 4 osi, poniżej podokiennika z motywami roślinnymi, płycina, w której dekoracja w postaci sercowatego kartusza ujętego ornamentem zawijanym, otoczonego stylizowanymi liśćmi (?). Zachowana oryginalna witryna lokalu handlowego; częściowo - oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi śłemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, z uskokiem, bez dekoracji.
Wnętrze nie rozpoznane.

Przed elewacją relikty ogródka.

Stan zachowania:
— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i witryna;
- kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 45 (fot. 488)

Kamienica czynszowa, wzn. 1908 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Św. Wojciecha. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym, z szczytami i lukarnami.

Fasada - elewacja południowa 7-osiowa, z wejściem do budynku w 4 osi; w 5 osi II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutych balustradach; w połaci dachu wieloosiowa lukarna. Ścięte naroże 1-osiowe, z analogicznymi balkonami w II-IV kondygnacji; zwieńczone trójkątnym, 2-osiowym, I-kondygnacyjnym szczytem; w przyziemiu poprzedzone zewnętrznymi stopniami wejście do lokalu handlowego. Elewacja zachodnia 8-osiowa, z analogicznie opracowanymi balkonami w 2 osi, z wyniesionym I-kondygnacyjnym, 2-osiowym, zamkniętym trójlistnie szczytem w obrębie 3-6 osi; w połaci dachu wieloosiowa lukarna.

Elewacje opracowane analogicznie: na niskim, ceglanym cokole (w obrębie ściętego naroża oraz skrajnych osi elewacji współczesna okładzina ceramiczna); artykułowane profilowanym pasem gzymsu podokiennego w II kondygnacji; zwieńczone gzymsem koronującym. Szczyt ponad narożem dekorowany na osi służką; w zwieńczeniu chorągiewka, w której data budowy „1908”. Otwór wejściowy prostokątny; stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W większości zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 4-osiowa; zachodnia 3-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni. Skuty detal architektoniczny elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 46 (fot. 489)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Św. Wojciecha. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, o bryle rozczłonkowanej ryzalitem w elewacji zachodniej, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym, z lukarnami.

Fasada - elewacja północna 6-osiowa z wejściem do budynku w 3 osi, wejściem do lokalu handlowego w 4 osi oraz witrynami w 5 i 6 osi; ponad wejściem, w II-IV kondygnacji portefenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach; w połaci dachu wieloosiowa lukarna. Ścięte naroże 1-osiove. Elewacja zachodnia 5-osiowa, z wysuniętym na głębokość 1 osi okiennej 2-osiowym, V-kondygnacyjnym ryzalitem, nakrytym dachem naczółkowym i zamkniętym trapezowym szczytem; przy ryzalicie, w 1 osi w przyziemiu dobudówka z wejściem do lokalu handlowego w elewacji północnej, zakończona tarasem o murewaną, pełną balustradzie; powyżej, w III-IV kondygnacji balkony o ażurowych, kutych balustradach; przy ryzalicie, w połaci dachu lukarny.

Elewacje opracowane analogicznie: na niskim, ceglany cokole; w poziomie przyziemia dekorowane pasami gładkich boni; Artykułowane profilowanym pasem gzymsu ponad przyziemiem, podokiennym w II kondygnacji oraz podokiennym z pasem ornamentu ząbkowego w IV kondygnacji, które stanowi oparcie dla par pilastrów pomiędzy osiami okiennymi, ponad którymi profilowanie; elewacje zwieńczone gzymsem koronującym. W ostatniej kondygnacji oraz w oknach szczytu gzymsy podokienne. Dodatkową dekorację stanowią kwadratowe płyciny pomiędzy oknami II i III kondygnacji oraz prostokątne plakietki z koncentrycznym profilowaniem pomiędzy oknami III i IV kondygnacji. Otwór wejściowy zamknięty luką odcinkowym, ujęty rysunkiem klinów opracowanych boni. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z wielopodziałowym nadświetłem; skrzydła ramowo-płycinowe o górnych płycinach przeszklonych. Otwory okienne w przyziemiu zamknięte odcinkowo, ujęte rysunkiem boni, powyżej prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 4-osiowa z uskokiem, wschodnia 2-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni sufit z fasetą oraz zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka drzwi wejściowych oraz okienna;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 47 (fot. 490)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połaci dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z wyniesionym szczytem oraz oknami połaciowymi.

Fasada 5-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 3 osi oraz witryną lokalu handlowego w obrębie 4-5 osi. Ponad wejściem, w II kondygnacji porte-fenêtre oraz balkon o ażurowej, kutej balustradzie. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic, w poziomie przyziemia dekorowana pasami gładkich boni; artykułowana gzymsem ponad przyziemiem, pasem dekoracji geometrycznej ponad ostatnią kondygnacją oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W połaci dachu, w obrębie 4-5 osi wyniesiony I-kondygnacyjny szczyt o 3 oknach szczelinowych i dwóch podobnie opracowanych blendach. Szczyt zamknięty linią wklęsło-wypukłą z uskokami; w zwieńczeniu, na cokole – wazon. Artykulację pionową ponad przyziemiem stanowi geometryczna dekoracja ujmująca dwie skrajne, wschodnie osie okienne. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty boniami; stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia ujęte rysunkiem klincowo opracowanych boni, okna II i III kondygnacji w opaskach o sfazowanych wewnętrznych krawędziach oraz prostokątnych podokiennikach; pomiędzy oknami II i IV kondygnacji ornamentalne płyciny – w 1-3 osi wypełnione stylizowanymi liśćmi (?), w 4-5 osi z podwieszoną girlandą; okna III kondygnacji o sfazowanych węgarach oraz schodkowo (konsolowo) opracowanych nadprożach. Zachowana oryginalna witryna lokalu handlowego; częściowo - oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i witryna;
- kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• **ul. Żwirki i Wigury 48 (fot. 491)**

Kamienica czynszowa, wzn. 1909 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detałem architektonicznym, narożna, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury, u zbiegu z ul. Św. Wojciecha. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, kryta dachem wielospadowym o pokryciu ceramicznym, z szczytami.

Fasada - elewacja północna 7-osiowa, rozczłonkowana w 4-5 osi ryzalitem pozornym, ponad którym, wyniesiony ponad gzyms koronujący, I-kondygnacyjny, 3-osiowy szczyt; wejście do budynku w 4 osi; ponad wejściem, w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz w obrębie pseudoryzalitu wsparte na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutyh balustradach (w III kondygnacji wtórnie przeszklony); w 1 osi w II-IV kondygnacji blendy okienne. Ścięte naroże 1-osiowe, z wyniesionym I-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem; w II-IV kondygnacji porte-fenêtres oraz osadzone na dekoracyjnie opracowanych wspornikach balkony o ażurowych, kutyh balustradach. Elewacja wschodnia 3-osiowa, rozczłonkowana w 1 osi ryzalitem pozornym, zakończonym I-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem, w połaci dachu 3-osiowa lukarna.

Elewacje opracowane analogicznie: na niskim, ceglanym cokole, w którym okna piwnic; artykułowane profilowanym pasem gzymsu ponad przyziemiem, podokiennym w IV kondygnacji oraz zwieńczone profilowanym gzymsem koronującym. Szczyty opracowane indywidualnie: w elewacji północnej zamknięty gzymsem o wykroju wklęsło-wypukłym; ponad narożem ujęty esowymi spływami i zwieńczony elementem półkolistym z kulą na osi (w polu szczytu dekoracja w postaci wieńca i podwieszanej girlandy); szczyt wschodni zakończony odcinkowo i ujęty lizenami zakończonymi motywami półkolistymi – w polu szczytu data „1909” oraz motyw tonda (?) z czterema przewiązkami. Otwór wejściowy prostokątny, poprzedzony trzema zewnętrznymi stopniami; stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W podokiennikach okien II kondygnacji po dwie płyciny z dekoracją geometryczną w tynku fakturalnym. Pomiędzy oknami II i III kondygnacji w poszczególnych osiach płyciny z dekoracją w postaci czterech „blend” ze światłem w tynku fakturalnym i motywem koła w zwieńczeniu. Okna III kondygnacji ujęte ponad śłemeniem tynkowym obramieniem wyłamanym trójbocznie, wypełnionym motywem prostokąta oraz dwóch trójkątów po bokach. Okna IV kondygnacji powyżej poziomego śłemion ujęte płaskimi tynkowymi opaskami zakończonymi motywami kwadratów. Okna szczytu narożnego ujęte wspólną opaską o fantazyjnej linii. Okno IV kondygnacji w pseudoryzalicie w elewacji

wschodniej w blendzie zamkniętej łukiem pełnym. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekoracją na słupkach.

Elewacje tylne: południowa 2-osiowa, zachodnia 3-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczelinową balustradą. W sieni sufit z fasetą oraz zachowana oryginalna posadzka z lastrika.

Przed elewacjami relikty ogródka.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- kute elementy metalowe;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- klatka schodowa.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 49 (fot. 492)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., *art deco*.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z szczytem oraz facjatami.

Fasada 7-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 5 osi; rozczłonkowana w 3-4 osi ryzalitem pozornym, zakończonym I-kondygnacyjnym, 2-osiowym szczytem. W pseudoryzalicy, w II-IV kondygnacji oraz w kondygnacji szczytowej, w 3 osi porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach (w III kondygnacji balkon osadzony na dekoracyjnie opracowanych, wolutowych wspornikach). Po obu stronach szczytu – wieloosiowe facjaty. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym odcinkowo zamknięte okna piwnic, w poziomie przyziemia elewacja w wątku ceglany (w pseudoryzalicy do wysokości gzymsu międzykondygnacyjnego, poza pseudoryzalitem – do wysokości ok. połowy wysokości okien); artykułowana gzymsem ponad przyziemem, podokiennym w IV kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym z pasem gładkiego fryzu. Szczyt ujęty lizenami z dekoracyjnymi, kwadratowymi płycinami wypełnionymi motywem fantazyjnym (?), zwieńczony trójkątnym frontonem, w którego polu centralnie motyw owalnej tarczy (?) ujętej laurową girlandą. Otwór wejściowy zamknięty łukiem pełnym, ujęty ceglana opaską. Drzwi wejściowe secesyjne, drewniane, dwuskrzydłowe z wielopodziałowym nadświetlem; ślepię odcinkowe, profilowane; skrzydła drzwiowe ramowo-płycinowe, z górnymi, mniejszymi płycinami przeszklonymi (z dekoracyjnym, geometrycznym, opartym na owalu, układem szprosów). Otwory okienne w 3 i 4 osi przyziemia zamknięte łukiem odcinkowym, pozostałe prostokątne. Okna przyziemia z prostokątnymi podokiennikami. Dekoracja okien wyższych kondygnacji zachowana jedynie w postaci nadokienników w II, IV

oraz w kondygnacji szczytu w obrębie ryzalitu pozornego. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 6-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą oraz profilowaną poręczą.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Budynek w dobrym stanie technicznym. Jedynie częściowo zachowany tynkowy detal architektoniczny elewacji.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i witryna;
- kute elementy metalowe.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 50 (fot. 493)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 6-osiowa z wejściem w 4 osi, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie. W 2 oraz 5 osi porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach (w 5 osi balkony osadzone na dekoracyjnie opracowanych, wolutowych wspornikach). W obrębie 3-4 osi wyniesiony 2-osiowy, II-kondygnacyjny, nakryty dachem mansardowym szczyt (w górnej kondygnacji szczytu – okulus). Po obu stronach szczytu – 3-osiowe facjaty. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym odcinkowo zamknięte okna piwnic, w poziomie przyziemia elewacja dekorowana pasami gładkich boni; artykułowana gzymsem ponad przyziemiem, podokiennym w IV kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym przerwany w obrębie szczytu. Artykulację pionową fasady stanowią pilastry (w wielkim porządku, w obrębie II-IV kondygnacji), o gładkich trzonach, zakończone uproszczonymi głowicami oraz dekorowane w górnej części campanullami. Otwór wejściowy prostokątny, ujęty rysunkiem boni. Zachowane oryginalne, trójdzielne nadświetle oraz dekorowane ślēmie drzwi wejściowych; stolarka skrzydeł wtórna. Otwory okienne prostokątne. Okna przyziemia ujęte rysunkiem boni. Okna w II kondygnacji z podokiennikami, w których motyw dwóch kwadratów. Pomiędzy oknami II i III kondygnacji płyciny wypełnione czterema pionowymi łańcuchami campanulli w geometrycznych ramach. W 1, 2 oraz 5 i 6 osi, górna część okien III kondygnacji oraz okna IV kondygnacji ujęte tynkową dekoracją z motywami geometrycznymi. W osiach środkowych, poniżej okien IV kondygnacji gładkie, prostokątne płyciny oraz na osi elewacji motyw kwadratu z podwieszonymi trzema pionowymi listwami.

Okna szczytu w opaskach spiętych na osi kliniec. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, z uskokiem pomiędzy 4 i 5 osią, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą ze słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni sufit z fasetą dekorowaną sztukateryjną ramą z motywami kwiatowymi. W sieni, przy wejściu, zachowana oryginalna, dwubarwna posadzka ceramiczna.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i witryna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

Budynek kwalifikuje się do wpisu do rejestru zabytków.

• ul. Żwirki i Wigury 51 (fot. 494)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., pozbawiona cech stylowych.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 6-osiowa z wejściem w 4 osi, ponad przyziemiem zakomponowana symetrycznie; rozczłonkowana ryzalitem pozornym w obrębie 3-4 osi. W 2 oraz 5 osi porte-fenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. Fasada na niskim, ceglanym cokole, w którym odcinkowo zamknięte okna piwnic, artykułowana gzymsem cokołowym, ponad przyziemiem oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Otwór wejściowy prostokątny, stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 5-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed elewacją, w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów. Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych. W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów. Zalecane odtworzenie ogródka przed fasadą.

• ul. Żwirki i Wigury 52 (fot. 495)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., secesja.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy południowej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Wzniesiona na rzucie trapezu; podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 7-osiowa z wejściem w 5 osi, zakomponowana asymetrycznie. W 2 oraz 6 osi portefenêtres oraz balkony o ażurowych, kutych balustradach. Fasada na niskim, ceglany cokole, w którym okna piwnic; artykułowana gzymsem ponad przyziemiem, podokiennym w IV kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Otwór wejściowy prostokątny, stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. Okna w II kondygnacji z podokiennikami, w których motywy geometryczne – kratownica i rodzaj gwiazdek; nadokienniki z motywem kół. Pomiędzy oknami II i III kondygnacji płyciny z centralnym motywem rozet. Okna IV kondygnacji z podokiennikami, w których geometryczna dekoracja z czterech stycznych półkoli. W niewielkim stopniu zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i dekorowanymi słupkami.

Elewacja tylna 4-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą. W sieni, przy wejściu, zachowana oryginalna, dwubarwna posadzka ceramiczna.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Średni.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- tynkowy detal architektoniczny elewacji;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna;
- kute elementy metalowe;
- klatka schodowa, wystrój sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 53 (fot. 496)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. po 1925 r., modernizm.

Mur., tynk., z fasadą w poziomie przyziemia w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym, z facjatami.

Fasada 4-osiova, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 3 osi. Bryła budynku rozczłonkowana w 1 osi III-kondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem, zakończonym tarasem o murowanej, pełnej balustradzie. Przy ryzalicie, w 2 osi, w I-III kondygnacji oraz ponad wejściem w 3 osi, w II-IV kondygnacji balkony o murowanych, pełnych balustradach (w parterze balkon przeszklony). Pomiedzy balkonami w II i III kondygnacji murowane, niskie ścianki oddzielające. W dolnej części fasady, nie wydzielonej cokołem, prostokątne okna piwnic. W poziomie przyziemia fasada w wątku ceglany, powyżej gładko tynkowana, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W połączy dachu, ponad 3 osią 2-osiova facjata zwieńczona gładkim pasem fryzu oraz zamknięta trójkątnym frontonem; do facjaty dobudowane od strony zachodniej dwie kolejne, 1-osiove. Otwór wejściowy prostokątny, o ukośnie ściętych ościeżach i nadprożu. Drzwi wejściowe modernistyczne, drewniane, trójskrzydłowe o bocznych, wąskich skrzydłach stałych, z wielopodziałowym nadświetlem. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna, trójdzielna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym.

Elewacja tylna 8-osiova, z ryzalitem w 8 osi, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowane oryginalne schody i posadzka z lastrika.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

— bryła budynku, kształt połączy dachowych;

— wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa;

— klatka schodowa, posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 55 (fot. 497)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. po 1925 r., modernizm.

Mur., tynk., z fasadą w poziomie przyziemia w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym z facjatami.

Fasada 3-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 2 osi. Bryła budynku rozczłonkowana w 2 osi w II-IV kondygnacji oraz w 3 osi, w I-III kondygnacji balkonami o murowanych, pełnych balustradach (w parterze balkon przeszklony). Pomiędzy balkonami w II i III kondygnacji murowane, niskie ścianki oddzielające. W dolnej części fasady, nie wydzielonej cokołem, prostokątne okna piwnic. W poziomie przyziemia fasada w wątku ceglanym, powyżej gładko tynkowana, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W połaci dachu, ponad 3 osią 2-osiowa facjata zwieńczona gładkim pasem fryzu oraz zamknięta trójkątnym frontonem. Dodatkowo w połaci dachu trzy facjatki o trójkątnych oknach. Otwór wejściowy prostokątny, o ukośnie ściętych ościeżach i nadprożu. Drzwi wejściowe modernistyczne, drewniane, trójskrzydłowe o bocznych, wąskich skrzydłach stałych, z wielopodziałowym nadświetlem. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna trójdzielna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym.

Elewacja tylna 8-osiowa, w obrębie 1-4 osi IV kondygnacyjna, w obrębie 5-8 osi V-kondygnacyjna, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowane oryginalne schody i posadzka z lastrika.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa;
- klatka schodowa, posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 57 (fot. 498)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. po 1925 r., modernizm.

Mur., tynk., z fasadą w poziomie przyziemia w wątku ceglanym; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym. Fasada zakomponowana wspólnie z sąsiedniego budynku nr 59.

Fasada 3-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 2 osi. Bryła budynku rozczłonkowana w 1 osi III-kondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem, wysuniętym na głębokość 1 osi oraz systemem balkonów i tarasów o murowanych, pełnych balustradach. Przy ryzalicie, w II i III kondygnacji po dwa balkony: wejścia na przyległe do ryzalitu – prowadzą z bocznej, wschodniej ściany ryzalitu; na kolejne – dłuższe, oddzielone niską ścianką oddzielającą - porte-fenêtres w 2 osi fasady. Ryzalit zakończony tarasem, przedłużonym o część balkonową oraz przyległy balkon w 2 osi fasady. W dolnej części fasady, nie wydzielonej cokołem, prostokątne okna piwnic. W poziomie przyziemia fasada w

wątku ceglany, powyżej gładko tynkowana, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W połaci dachu, ponad 1 osią fasady oraz skrajną wschodnią osią budynku nr 59 opracowana wspólnie – 2-osiowa facjata zwieńczona gładkim pasem fryzu oraz zamknięta trójkątnym frontonem. Otwór wejściowy prostokątny o schodkowo opracowanych ościeżach; drzwi wejściowe drewniane, trójskrzydłowe o bocznych, wąskich skrzydłach stałych, z wielopodziałowym nadświetlem. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna trójdzielna, drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślēmionami i słupkami oraz zadrobnionym podziałem szczelinowym.

Elewacja tylna 6-osiowa, z ryzalitem w 2-5 osi, w którym okna klatki schodowej, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowane oryginalne schody i posadzka z lastrika.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa;
- klatka schodowa, posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrz, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleń ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 59 (fot. 499)

Wielorodzinny budynek mieszkalny, wzn. po 1925 r., modernizm.

Mur., tynk., z fasadą w poziomie przyziemia w wątku ceglany; z wyrobionym w tynku detałem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, ponad fasadą połąć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym. Fasada zakomponowana wspólnie z fasadą sąsiedniego budynku nr 57.

Fasada 4-osiowa, zakomponowana asymetrycznie, z wejściem w 3 osi oraz witryną lokalu handlowego w 1 osi. Bryła budynku rozczłonkowana w 4 osi III-kondygnacyjnym, 1-osiowym ryzalitem, wysuniętym na głębokość 1 osi oraz systemem balkonów i tarasów o murowanych, pełnych balustradach. W 1 osi, ponad przyziemiem - porte-fenêtres oraz balkony. W parterze, po wschodniej stronie wejścia przylegający do ryzalitu, współcześnie przeszklony balkon. Przy ryzalicie, od strony zachodniej, w II i III kondygnacji po dwa balkony: wejścia na przyległe do ryzalitu – prowadzą z bocznej, zachodniej ściany ryzalitu; na kolejne – dłuższe, oddzielone niską ścianką oddzielającą - porte-fenêtres w 3 osi fasady. Ryzalit zakończony tarasem, przedłużonym o część balkonową oraz przyległy balkon w 3 osi fasady. W dolnej części fasady, nie wydzielonej cokołem, prostokątne okna piwnic. W poziomie przyziemia fasada w wątku ceglany, powyżej gładko tynkowana, zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. W połaci dachu, ponad 4 osią fasady oraz skrajną

zachodnią osią budynku nr 57 – 2-osiowa facjata zwieńczona gładkim pasem fryzu oraz zamknięta trójkątnym frontonem. Otwór wejściowy prostokątny o schodkowo opracowanych ościeżach; drzwi wejściowe drewniane, trójskrzydłowe o bocznych, wąskich skrzydłach stałych, z wielopodziałowym nadświetłem. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna trójdzielna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami oraz zadrobnionym podziałem szczeblinowym.

Elewacja tylna 8-osiowa, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym poprzedzona sienią ze schodami wyrównawczymi; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z tralkową balustradą, słupkami oraz profilowaną poręczą. W sieni zachowane oryginalne schody i posadzka z lastryka.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Stan zachowania:

— Dobry.

Zalecenia konserwatorskie:

Do zachowania:

- bryła budynku, kształt połaci dachowych;
- wykrój i układ otworów, oryginalna stolarka okienna i drzwiowa;
- klatka schodowa, posadzka w sieni.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Do odtworzenia zieleni ogródka frontowego.

• ul. Żwirki i Wigury 61 (fot. 500)

Kamienica czynszowa, wzn. ok. 1910 r., obecnie brak cech stylowych.

Mur., tynk.; z wyrobionym w tynku detalem architektonicznym, usytuowana w ciągu zwartej zabudowy północnej pierzei ul. Żwirki i Wigury. Podpiwniczona, IV-kondygnacyjna, z dodatkową, obniżoną kondygnacją poddasza; ponad fasadą połączyć dachu łamanego o pokryciu ceramicznym.

Fasada 7-osiowa z bramą przejazdową w obrębie 6-7 osi. Fasada na niskim, ceglany cokole, artykułowana gzymsem podokiennym w II kondygnacji oraz zwieńczona profilowanym gzymsem koronującym. Otwór bramy zamknięty łukiem odcinkowym, stolarka wtórna. Otwory okienne prostokątne. Częściowo zachowana oryginalna drewniana stolarka okienna z profilowanymi ślemionami i słupkami.

Elewacja tylna 9-osiowa, z tylnym wejściem oraz oknami klatki schodowej w 5 osi; z uskokiem pomiędzy 8 i 9 osią, bez dekoracji.

Klatka schodowa w trakcie tylnym, po zachodniej stronie bramy przejazdowej; schody drewniane, dwubiegowe powrotne, z szczeblinową balustradą.

Przed elewacją w miejscu ogródka płyty chodnikowe.

Zalecenia konserwatorskie:

Obiekt istotny jako element struktury urbanistycznej dzielnicy, jednak nie kwalifikujący się do objęcia gminną i wojewódzką ewidencją zabytków.

Ochronie podlega bryła budynku, kształt połaci dachowych, wykrój i układ otworów.

Ponadto ochronie podlegają oryginalne elementy wystroju i wyposażenia wnętrza, w tym sztukaterie, piece, stolarka drzwi wejściowych i wewnętrznych.

W przypadku wymiany stolarki okiennej i drzwiowej wymaga się stosowania stolarki drewnianej z zachowaniem istniejących wzorów.

Zalecane odtworzenie ogródka przed fasadą.